

KS. STANISŁAW LIBROWSKI

REP E R T O R I U M
AKT WIZYTACJI KANONICZNYCH
DAWNEJ ARCHIDIECEZJI GNIEŹNIEŃSKIEJ

CZĘŚĆ 2

AKTA PRZECHOWYWANE
W ARCHIWUM ARCHIDIECEZJALNYM W GNIEŹNIE

ZESZYT 1

SYGNATURY 1—20: AKTA Z LAT 1608—1767

LUBLIN 1976

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	[5]
I. Informacje zbiorowe	[5]
II. Schemat istotnych elementów formalnych i treściowych ksiąg	[8]
III. Konkordancja sygnatur. Cytowanie akt. Skróty	[12]
1. Konkordancja sygnatur rękopisów	[12]
2. Cytowanie akt wizytacyjnych	[12]
3. Słownik skrótów	[14]
Opis i zawartość akt	[18]
1. Akta wizytacji katedry (bez kapituły) i archidjakonatu gnieź- nieńskiego z lat 1608—1609	[18]
2. Odpisy dekretów ref. oraz ordynacji arcybiskupich dla kapi- tuły gnieźnieńskiej z lat 1613—1727, akta synodu a-diec. z r. 1583	[32]
3. Akta wizytacji archidjakonatu gnieźnieńskiego z lat 1632— 1633	[34]
4. Akta wizytacji archidjakonatów gnieźnieńskiego i kamień- skiego (niepełne) z lat 1639—1640	[42]
5. Część akt wizytacji archidjakonatu kamieńskiego z roku 1653 (w kop. z 1859)	[54]
6. Część akt wizytacji archidjakonatu kamieńskiego z roku 1695 (w odp. z 1843)	[56]
7. Akta wizytacji katedry (bez kapituły) i archidjakonatu gnieź- nieńskiego z lat 1696—1699	[59]
8. Kopiarz inwentarzy kościelnych i benef. dekanatu gnieźnień- skiego św. Piotra, sporz. w r. 1697 z oryginałów zweryf. w czasie wizytacji przedst. w syg. 7	[73]
9. Akta wizytacji archidjakonatu gnieźnieńskiego z lat 1712— 1713	[75]
10. Dekrety ref. z r. 1713 i 1727 oraz ordynacja arcybiskupia z r. 1719 dla kapituły gnieźnieńskiej	[87]
11. Akta wizytacji archidjakonatu kaliskiego z roku 1719	[89]
12. Akta wizytacji katedry (bez kapituły) i archidjakonatu gnieź- nieńskiego z lat 1727—1728	[95]
13. Akta wizytacji terytorium wieluńskiego, razem z tamt. kole- giatą, z roku 1730	[109]
14. Fragment akt wizytacji dekanatu gnieźnieńskiego św. Michała (zbarskiego) z roku 1739	[113]

-
15. Akta wizytacji archidiakonatu kaliskiego z lat 1752—1755 . [114]
 Pontyfikat W. A. Ł u b i e Ń s k i e g o 1759—1767 [123]
 16. Druga połowa akt wizytacji dekanatu pleszewskiego (w archidiakonacie kaliskim) z roku 1761 [123]
 17. Akta wizytacji dekanatu słupeckiego (w archidiakonacie gnieźnieńskim) z roku 1766 [126]
 18. Akta wizytacji dalszych 5 dekanatów archidiakonatu gnieźnieńskiego: św. Piotra, łekneńskiego, żnińskiego, Św. Trójcy i św. Michała czyli zbarskiego z lat 1766—1767 [129]
 19. Środkowa połowa akt wizytacji dekanatu gnieźnieńskiego Św. Trójcy z roku 1767 [140]
 20. Akta wizytacji archidiakonatu kamińskiego z lat 1766—1767 (niepełne) [142]

WPROWADZENIE

I. INFORMACJE ZBIOROWE

Na tematy wchodzące w skład wstępu wiele już powiedziałem we wprowadzeniach do czterech zeszytów 1 części *Repertorium* oraz w szóstych punktach (uwagi) opisów omówionych tam ksiąg. Na tym miejscu dodaję te spostrzeżenia, które zdobyłem w czasie opracowywania 1 odcinka drugiej części dzieła.

Pod względem terytorialnym akta wiz. nin. zeszytu dotyczą na pierwszym miejscu katedry i archidiakonatu gnieźnieńskiego, którego tereny pozostały w większości przy archidiecezji po r. 1818/1821 (syg. 1—4, 7—10, 12, 14, 17—19), następnie kaliskiego (poz. 11, 15—16) i kamieńskiego (syg. 4—6, 20), które ocalały przy niej w połowie; z innych archidiakonatów przechowuje się z tego okresu w Gnieźnie duplikat księgi wiz. terytorium wieluńskiego z r. 1730 (poz. 13).

Dokumentacji wiz. katedry zachowało się stosunkowo mało. W tym odcinku pracy mamy tylko 3 sprawozdania wiz. bazyliki, i to bezp. nie dotyczące kapituły, mianowicie z r. 1608 (syg. 1), 1696 (poz. 7), 1727 (syg. 12). Do spraw. z r. 1727 istnieje dekret ref. (w poz. 2 i 10); do spraw. z l. 1608 i 1696 nie posiadamy go. I odwrotnie — zachowują się dekrety ref. wydane dla katedry (kapituły) w l. 1613, 1623, 1644, 1713 (syg. 2, a dla r. 1713 także poz. 10), odnośnie których paralelne części pierwsze wiz., tj. sprawozdania, nie doszły do naszych czasów. Z treści syg. 3 (s. 69, 267) wynika, że w r. 1631 wizytował katedrę pod wzgl. duszpasterskim czyli bez kapituły kan. i of. gnieź. Piotr Odorowski, atoli ani sprawozdanie z niej, ani dekret ref. (a-bpa Wężyka) nie istnieją.

Pod wzgl. chronologicznym zawartość rękopisów wiz. nin. zeszytu odpowiada 1—2 odcinkowi akt 1 części *Repertorium* (włocławskiej). Stąd widać, że Włocławek posiada do r. 1767 dwa razy więcej akt wizytacji archidiecezji gnieźnieńskiej, niż samo Gniezno. Jednak w Arch. A-diec. w Gnieźnie znajdują się z tego okresu w przeważającej mierze dzieła obszerne (poz. 1, 3, 7, 9, 11—13, 15, 18, 20); podczas gdy w Arch. Dec. we Włocławku jest dużo, zwł. w 2 zeszytce części 1, rękopisów drobnych.

Jeżeli chodzi o pontyfikaty, nin. zeszyt reprezentuje 1 wizytację z czasu a-bpa Baranowskiego (syg. 1), 1 — Węzyka (3), 1 — Lipskiego (4), 1 — A. Leszczyńskiego (5), 3 — Radziejowskiego (poz. 6—8), 2 — S. Szembeka (9, 11), 2 Potockiego (12—13), 1 — adm. Miaskowskiego (14), 1 — Komorowskiego (15), 5 — a-bpa W. Łubieńskiego (16—20), od którego znowu na etapie 2 części mego opracowania zacznę uwpuklanie wizytacji pontyfikatami, i wreszcie 2 pozycje zbiorowe (syg. 2, 10).

Stosunek filiacji ksiąg tego zeszytu do zawartości 1—2 odcinka części 1 przedstawia się następująco. Sygnatura 1 części gnieźnieńskiej akt stanowi 1 egzemplarz czystopisu w stosunku do 3 pozycji wrocławskiej; syg. 11 zasobu gnieźnieńskiego jest 2 egz. czystopisu także 11 poz. wrocławskiej; 13 poz. gnieźnieńska stanowi inny egz. czystopisu 15 syg. wrocławskiej; 15 syg. gnieźnieńska jest pierwszym egz. czystopisu w stosunku do tej samej wizytacji 19—20 poz. zasobu wrocławskiego; 16 poz. archiwum gnieź. stanowi część brulionu 56 syg. czystopisu z Wrocławka; 17 syg. z Gniezna jest dc. wrocławskiej poz. 63, a czystopisem w stosunku do tamt. rpsu 64; na koniec 18 poz. gnieźnieńska — to cd. 63 syg. znajd. się we Wrocławku z dołączeniem 17 rpsu z Gniezna.— Z powyższego wysnuwamy przypuszczenie, iż z wielu wizyt archidiecezji gnieź. wykonano dokumentację w dwóch egzemplarzach, atoli — niestety — dość często ocalały właśnie nie księgi pojedyncze, lecz podwójne.

Z uwagi na zawartość treściową — większość akt wiz. 1 zeszytu tej części *Repertorium* stanowi w swoim rodzaju dokumentację zasadniczą. Wizytacjami generalnymi w całości lub w części są tu księgi o syg. 1—2, 4, 7, 9—13, 15—20; wizytacjami archidiakańskimi w takimże wymiarze są rękopisy o syg. 1, 3—6; dziekańską lustracją specjalną jest poz. 14; w końcu rękopis 8 jest kopiarzem parawizytacyjnym inwentarzy kościelnych i beneficjalnych.— Za najważniejsze dla polihistoryków uważam w nin. zestawie akt 2 księgi: syg. 1 — z powodu jej pierwszeństwa czasowego, obszerności i dokładności, oraz poz. 20, niestety, niedokończoną — dla jej szczegółowości i terytorium, z którego stosunkowo zachowało się nie za wiele wizytacji.— Zawartość wszystkich 20 ksiąg podałem w ich kolejnych częściach B, natomiast treść istotną, razem z takimiż formalnymi elementami rękopisów, zasygnalizowałem w rozdziale II przedstawianego wprowadzenia, a wyjaśniłem w szóstych punktach opisów poszcz. sygnatur.— Wszystkie 20 rękopisów wykonano na papierze ze znakami wodnymi.

Stan zachowania akt wizytacyjnych w Gnieźnie — wśród archiwów, w których obecnie lustracje tej archidiecezji się znajdują — jest pewnie na ostatnim miejscu. Są tu więc rękopisy nie oprawione (syg. 3, 6, 10, 14, 16, 19), albo z oprawą zniszczoną (poz. 8—9). Spośród wszystkich ksiąg papier, na którym dokumentację wykonano, najbardziej ucierpiał przez ząb czasu w poz. 6 i 8—9, na szczęście w czasie, zanim te rękopisy znalazły się w obecnym archiwum.

Oprócz częściowego tylko rozbicia serii akt wizytacyjnych pomiędzy dwa zespoły, a może i archiwa przechowujące, oraz nie przemyślanego nadania księgom numerów w XIX w., o czym jeszcze będzie mowa, zwłaszcza obecne kierownictwo archiwum bardzo troszczy się o porządek w obchodzącej nas dziedzinie. Zatem rękopisy wiz. znajdują się w wystarczającej czystości i wszystkie posiadają chroniące je obwoluty. Zasadniczo ogół ksiąg wiz. od swego początku posiadał spisy parafii lub kościołów. Które zaś ich nie miały, otrzymały takie indeksy w ciągu XIX stul. (syg. 4) lub powszechnie po r. 1945 (poz. 5, 8—9, 14 16—19). W rpsie 18 niepotrzebnie sporządzono spis nowy, skoro był już współczesny. Poza tym, że nie wszystkie z ostatnich spisów są dokładne, pośród dawnych kart ksiąg nieco razi nowy papier, na którym zostały wykonane, i to w maszynopisie.

Udostępnianie akt wiz. w Gnieźnie odbywa się bez żadnych przeszkód i utrudnień. Archiwum tamt. jest w wysokim stopniu czynne. Wszystkie księgi wiz. (podobnie jak inne) posiadają za pierwszą okładką, oryginalną lub prowizoryczną, kartonowe metryczki (w pewnych rękopisach spotykamy już drugie z rzędu), na których kwerendziści wpisują swoje nazwisko i imię, temat pracy i datę korzystania. Jak zauważyłem na podstawie pierwszych 20 pozycji, badacze najliczniej wykorzystują omawiane akta do prac nad osadnictwem, dziejami parafii i kościołów, do kultu świętych i bractw religijnych. Szkoda, iż pewni kwerendziści nie pamiętają o obcej własności i kulturze korzystania ze źródeł naukowych i uwieczniają swój pobyt w archiwum dość licznymi a niestarannymi podkreśleniami w tekście tych szacownych ksiąg!

Jakkolwiek zasób wizytacyjny w Gnieźnie znalazłem w ogólności od r. 1947, właściwe prace związane z repertoriowaniem akt wykonałem w drugim półroczu 1975. Ponieważ są to materiały archiwum obcego, nie mogłem się w nim gospodarzyć jak u siebie. Scaliłem tylko serię wizytacji kan., przenosząc kilka ksiąg z dawnego Arch. (przech.) Kapi tuły — w nin. zeszyte d. syg. B 92—93, obec. poz. 2, 10 — do większości zasobu, znajduj. się w d. Arch. (przech.) Konsystorza. Dzisiaj oby dwa te archiwa wchodzą w skład wielkiego Arch. Archidiecezjalnego.

Na właściwym odcinku porządkowania akt (z okazji ich opracowywania) ograniczyłem się do wyreperowania syg. 2 i 10, które pragnę w przyszłości wydać drukiem; spaginowania poz. 10 (ponownie), 14, 16 (ponownie i świeżo), 19; usunięcia niepotrzebnej foliacji z poz. 17—18, 20.

Za to więcej reform przeprowadziłem w dziedzinie samej inwentaryzacji akt. Przede wszystkim nadałem księgom (ale jedynie w *Repertorium*) nowe sygnatury aktualne, urobione według zasad dzisiejszej archiwistyki z inicjałów nazw zespołu: AAG (Archiwum Arcybiskupów Gnieźnieńskich), serii: Wiz. (Wizytacje kanoniczne) oraz kolejnych cyfr arabskich, idących wg chronologii jednostek lustracyjnych, np. AAG. Wiz. 1, AAG. Wiz. 20. Nowe sygnatury na odpowiednie księgi zdecydowało się przenieść osobiście kierownictwo Archiwum. Natomiast od siebie zamieściłem (niżej w rozdz. III) konkordancję sygnatur nowych i dawnych, licząc się z faktem cytowania tych ostatnich w literaturze naukowej.— Tytuły nowe, teraz przeze mnie nadane (też tylko w nin. *Repertorium*), stanowiące 2 element w opisach ksiąg, otrzymało aż 12 rękopisów: 2, 4, 6, 9—14, 16—17, 19.— Data krańcowych wizytacji (3 el. opisów) nie dano przy poz. 4—6, 8—9, 11—14, 16—20, ponieważ są wyraźnie widoczne w tytułach ksiąg.

Ogół dotychczasowych czyli dawniejszych sygnatur akt wizytacyjnych w Gnieźnie, które w opisach ksiąg zamieszczam w p. 5, był urobiony z litery E, oznaczającej Arch. (przech.) tamt. Konsystorza Gen. (głównie w XIX w.), oraz z cyfr arabskich, nie dostosowanych do czasowego okresu rękopisów. Pod wzgl. chronologicznym występują tu głównie 3 sygnatury. Np. w obec. syg. AAG. Wiz. 1 są to: 1) „E 40” (syg. konsystorska z XIX stul.); 2) „Gnesen Erzb. E 40” (znak ks. Józefa Nowackiego, dyr. Arch. A-diec. w Poznaniu, który w l. 1942—1943 pracował w tamt. Arch. Państw. (pod zarz. niemieckim) nad aktami gnieźnieńskimi wywiezionymi do Poznania; 3) „ACons. E 40” (syg. akt. dyr. Arch. A-diec. w Gnieźnie, ks. kan. Władysława Zientarskiego, z ok. r. 1961, który przejął swą naklejkę z Włocławka lub z kursu arch. urzędzonego tr. w Lublinie). Rozumie się, że sygnatury poprzednie wymieniam w swym opracowaniu zaczynając od najmłodszej, posiadającej najbliższe związki z syg. aktualną.

II. SCHEMAT ISTOTNYCH ELEMENTÓW FORMALNYCH I TREŚCIOWYCH KSIĄG

Zasady wyboru poniższych elementów z kolejnych rękopisów wiz. pozostają te same jak w 1 części dzieła.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 1

Akta wizytacji katedry (bez kap.) i archidjakonatu gnieźnieńskiego z lat 1608—1609 (= 1 egz. czyst. w stos. do syg. włoc. 3).— Wizytacja a-diakońska i generalna, zewnętrzna i wewnętrzna; czystopis akt obejm. sprawozdania wiz. i dekrety ref., mający wykazy kośc. i kapł. na pocz. dekanatów, dat. szczeg., pag. żywą, indeks zwiz. par.; zawier. 3 dok. form.: dedykację akt, okólnik do duch., pytania wiz.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 2

Odpisy dekretów ref. oraz ordynacji arcybiskupich dla kapituły gnieź. z lat 1613—1727, akta synodu a-diec. z r. 1583.— Drugie części wizytacji generalnych (sprawozdania nie zachow. się); czystopis akt (kopiaryz).

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 3

Akta wizytacji archidjakonatu gnieźnieńskiego z lat 1632—1633.— Wizytacja archidiakańska, zewnętrzna i wewnętrzna, przepr. przez 2 lustr.; czystopis akt obejm. same sprawozdania wiz., pos. wykazy kośc. i kapł. na pocz. dekanatów, cz. dat. szczeg., pag. żywą; brak końca dokum.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 4

Akta wizytacji archidjakonatów gnieźnieńskiego i kamieńskiego z lat 1639—1640.— Wizytacja generalna, zewnętrzna i wewnętrzna, przepr. przez 2 lustr.; czystopis akt obejm. sprawozdania wiz. i dekrety ref. (w cz. 2—3), mający wykazy kośc. i kapł. na pocz. dekanatów, cz. dat. szczeg., spis zwiz. par.; dokum. cz. 3 (a-diak. kam.) niepełna.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 5

Część akt wizytacji archidjakonatu kamieńskiego z roku 1653 (w kop. z 1859).— Wizytacja archidiakańska, zewnętrzna i wewnętrzna; cz. odp. syg. K 14 z Pelplina, zawier. tylko sprawozdania wiz., pos. indeks zwiz. par.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 6

Część akt wizytacji archidjakonatu kamieńskiego z roku 1695 (w odp. z 1843).— Wizytacja archidiakańska, zewnętrzna i wewnętrzna; cz. kop. syg. K 15 z Pelplina, obejm. sprawozdania wiz. oraz inwentarze kośc., mająca spis zwiz. par.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 7

Akta wizytacji katedry (bez kap.) i archidjakonatu gnieźnieńskiego z lat 1696—1699.— Wizytacja generalna, zewnętrzna i wewnętrzna; czystopis akt zawier. sprawozdania wiz. i dekrety ref.,

pos. wykazy kośc. i kapł. przed dekanatami, dat. szczeg., indeks zwiz. par.; przyn. ze sobą 5 dok. form.: 2 nominacje wiz., 2 okólniki do duch., dedykację ks.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 8

Kopiarz inwentarzy kościelnych i benef. dekanatu gnieź. św. Piotra, sporz. w r. 1697 z oryginałów zweryf. w czasie wizytacji, przedst. w syg. 7.— Inwentarze; czystopis akt obejm. katalogi bibliotek kośc. w Gnieźnie i Łopiennie, mający spis par.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 9

Akta wizytacji archidikonatu gnieźnieńskiego z lat 1712—1713.— Wizytacja generalna, zewnętrzna i wewnętrzna; czystopis akt b. uszkodz., zawier. sprawozdania wiz. i dekrety ref., pos. wykazy kośc. i kapł. (nie wszędzie zachow.) przed dekanatami, dat. szczeg., indeks zwiz. par.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 10

Dekrety ref. z r. 1713 i 1727 oraz ordynacja arcybiskupia z 1719 dla kapituły gnieź.— Drugie części wizytacji, generalnych (spraw. nie zachow. się); dok. or.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 11

Akta wizytacji archidikonatu kaliskiego z roku 1719 (= 2 egz. czyst. w stos. do syg. włoc. 11).— Wizytacja generalna, zewnętrzna i wewnętrzna; czystopis akt obejm. sprawozdania wiz. i dekrety ref., mający dat. szczeg. i spis zwiz. par.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 12

Akta wizytacji katedry (bez kap.) i archidikonatu gnieźnieńskiego z lat 1727—1728.— Wizytacja generalna, zewnętrzna i wewnętrzna; czystopis akt zawier. sprawozdania wiz. i dekrety ref., pos. dat. szczeg. oraz indeks zwiz. par.; dostar. el. dedykacji rpsu.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 13

Akta wizytacji terytorium wieluńskiego, łącz. z tamt. kolegiatą, z roku 1730 (= 2 egz. czyst. w stos. do syg. włoc. 15).— Wizytacja generalna, zewnętrzna i wewnętrzna; czystopis akt obejm. sprawozdania wiz. i dekrety ref., mający dat. szczeg. i spis zwiz. par.; przyn. nam dedykację ks.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 14

Fragment akt wizytacji dekanatu gnieź. św. Michała (zbarskiego) z roku 1739.— Wizytacja dziek. specjalna, zewnętrzna i wewnętrzna; czystopis akt zawier. same sprawozdania wiz., pos. indeks zwiz. par.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 15

Akta wizytacji archidiakonatu kaliskiego z lat 1752—1755 (= 1 egz. czyst. w stos. do syg. włóc. 19—20).— Wizytacja generalna, zewnętrzna i wewnętrzna; czystopis akt obejm. sprawozdania wiz. i dekrety ref., mający dat. szczeg., tabelę duch. i duszp. oraz spis zwiz. par.: dostar. 3 dok. form.: nominacja wiz., okólnik do duch. i dedykacja akt.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 16

Druga połowa akt wizytacji dekanatu pleszewskiego (w archidiakonacie kaliskim) z roku 1761 (= brul. wzgl. 2 egz. czyst. w stos. do syg. włóc. 56).— Wizytacja generalna, zewnętrzna i wewnętrzna; akta zawier. sprawozdania wiz. i dekrety ref., pos. dat. szczeg. oraz indeks zwiz. par.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 17

Akta wizytacji dekanatu słupeckiego (w archidiakonacie gnieźnieńskim) z roku 1766 (= cd. syg. włóc. 63 oraz czyst. w stos. do włóc. poz. 64).— Wizytacja generalna, zewnętrzna i wewnętrzna, czystopis akt obejm. sprawozdania wiz. i dekrety ref., mający dat. szczeg., opl. piecz. wiz. i spis zwiz. par.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 18

Akta wizytacji dalszych 5 dekanatów archidiakonatu gnieźnieńskiego: św. Piotra, łekneńskiego, żnińskiego, Św. Trójcy i św. Michała czyli zbarskiego z lat 1766—1767 (= cd. syg. włóc. 63 + gnieź. poz. 17).— Wizytacja generalna, zewnętrzna i wewnętrzna; czystopis akt zawier. sprawozdania wiz. i dekrety ref., pos. dat. szczeg., opl. piecz. wiz., pocz. formuły służącej do wyk. wypisów z ks., indeks zwiz. par.; przyn. ze sobą 2 dok. form.: nominację lustr. oraz instrukcję wiz.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 19

Środkowa połowa akt wizytacji dekanatu gnieź. Św. Trójcy z roku 1767 (= cz. brul. lub odp. syg. 18).— Wizytacja generalna, zewnętrzna i wewnętrzna; akta obejm. sprawozdania wiz. i dekrety ref., mające dat. szczeg. i spis zwiz. par.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 20

Akta wizytacji archidiakonatu kamieńskiego z lat 1766—1767 (niepełne).— Wizytacja generalna, zewnętrzna i wewnętrzna; czystopis akt zawier. sprawozdania wiz. i dekrety ref.; pos. na pocz. konспект organ. ter. a-diak. i inform. o poprz. wiz., tabele stat. lud., dat. szczeg., opl. piecz. wiz. oraz indeks zwiz. par.; dostar. 5 dok. form.: dedykacja ks., nominacja lustr., pytania wiz., okólnik do duch. i jego publikacja.

III. KONKORDANCJA SYGNATUR. CYTOWANIE AKT. SKRÓTY

1. KONKORDANCJA SYGNATUR RĘKOPISÓW

Sygnatury nowe (w <i>Repertorium</i>)	—	Dotychczas. sygnatury w Gnieźnie
AAG. Wiz. 1	—	(ACons.) E 40
AAG. Wiz. 2	—	(ACap.) B 92
AAG. Wiz. 3	—	(ACons.) E 2b
AAG. Wiz. 4	—	(ACons.) E 3
AAG. Wiz. 5	—	(ACons.) E 4
AAG. Wiz. 6	—	(ACons.) E 5
AAG. Wiz. 7	—	(ACons.) E 6
AAG. Wiz. 8	—	(ACons.) E 48
AAG. Wiz. 9	—	(ACons.) E 9a
AAG. Wiz. 10	—	(ACap.) B 93
AAG. Wiz. 11	—	(ACons.) E 52
AAG. Wiz. 12	—	(ACons.) E 15
AAG. Wiz. 13	—	(ACons.) E 10
AAG. Wiz. 14	—	(ACons.) E 49
AAG. Wiz. 15	—	(ACons.) E 22b
AAG. Wiz. 16	—	(ACons.) E 45
AAG. Wiz. 17	—	(ACons.) E 17
AAG. Wiz. 18	—	(ACons.) E 18
AAG. Wiz. 19	—	(ACons.) E 50
AAG. Wiz. 20	—	(ACons.) E 42

2. CYTOWANIE AKT WIZYTACYJNYCH

Mam tu na myśli przytaczanie akt wizytacji kanonicznych dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej w tekście lub w przypisach opracowań. Rozumie się — chodzi mi o cytowanie według sygnatury aktualnej ksiąg, uwidocznionej w *Repertorium*, która, siłą rzeczy, praktyczne zastosowanie znalazła od razu w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku, w innych zaś miejscach wprowadzą ją stopniowo tamtejsze kierownictwa zbiorów.

Zagadnienie to staje się problemem z dwóch przyczyn. Po pierwsze, iż w dotychczasowej literaturze naukowej cytowanie archiwaliów przedstawia się bardzo niejednolicie i przeważnie niemetodycznie; po drugie, że aktualne sygnatury akt wizytacyjnych gnieźnieńskich, zastosowane po raz pierwszy w *Repertorium*, nie same w sobie, lecz z powodu wielkiego rozbicia omawianej serii dokumentacyjnej, pomiędzy różne zbiory, mogą nastroczać dla autorów historycznych pewne trudności.

Wspomniane sygnatury same przez się są najbardziej meto-

d y c z n e. Zostały urobione (według wymagań dzisiejszej archiwistyki) z początkowych liter nazwy zespołu, nie oddzielanych kropkami (AAG), skrótu (przez obcięcie) nazwy serii wizytacyjnej akt w tymże zespole (wiz.) i kolejnej cyfry arabskiej dla poszczególnych ksiąg, zaczynającej się w serii od jednego (1), oraz postępującej paralelnie z chronologią narastania akt.

Czytelnikom *Repertorium* dobrze są z n a n e aktualne s y g n a t u r y akt wizytacji archidiecezji gnieźnieńskiej — np. AAG. Wiz. 1. Ich o d c z y t a n i e — również. AAG — to znak zespołu akt, którym w tym wypadku jest (wytworzone) Archiwum Arcybiskupów Gnieźnieńskich. Wiz. — to znowu skrót jednej z bogatych serii akt tego zespołu, mianowicie wizytacyjnej (kościółów lub parafii). Jak wiadomo, kolejnych cyfr arabskich po skrócie nazwy tejże serii w zasobie wrocławskim (1 część *Repertorium*) było 144. Natomiast w 1 zeszytcie części 2 (gnieźnieńskiej) występuje takich numerów 20.

Tak zbudowane i objaśnione sygnatury jednostek wizytacyjnych nie nastroczają ze swej istoty żadnych trudności przy ich cytowaniu. Trudność, ale tylko pozorna, zjawia się dopiero na skutek obecnego r o z b i c i a tejże s e r i i a k t pomiędzy kilka zbiorów. Jeżeli nie będzie się zwracać uwagi na drobne odpisy poszczególnych jednostek archiwalnych, napotkane w jakiejś liczbie w nie określonych bliżej parafiach, a także pominięte zbiory pod tym względem nie znane, stwierdzimy, iż dokumentacja wizytacyjna gnieźnieńska znajduje się w różnym stopniu w następujących archiwach diecezjalnych: w Częstochowie, Gnieźnie, Kielcach, Łodzi, Łowiczu (archiwum kapituły), Pelplinie, Poznaniu, Sandomierzu, Warszawie i Wrocławku.

Atoli smutny fakt rozbicia serii wizytacyjnej gnieźnieńskiej pomiędzy 10 zbiorów wcale nie zwalnia archiwistów z obowiązku nadania temu zasobowi p o p r a w n y c h i jednakowych s y g n a t u r. Właśnie takimi jak podałem powyżej, a nie innymi, z kolejnym numerem, zaczynającym się zawsze od pierwszego, muszą być sygnatury we wszystkich archiwach, w których się owe akta przechowują.

T r u d n o ś ć ta, której by nie było, gdyby opisywane akta znajdowały się w jednym miejscu — najlepiej w diecezji swego wytworzenia, w Gnieźnie — jest, na szczęście, tylko p o z o r n a. Albowiem fakt istnienia jednakowych sygnatur wizytacyjnych we wszystkich wymienionych ośrodkach wcale nie powoduje identycznego, a zatem rodzącego dwuznaczności czy nawet pomyłki, przytaczania tychże akt. Ażeby bowiem poprawnie zacytować jakieś dokumenty czy akta, trzeba koniecznie przed znakiem zespołu czyli sygnaturą umieścić nazwę (znak) a r c h i w u m p r z e c h o w u j ą c e g o owe materiały.

Otóż znak danego archiwum, podobnie jak znak jego zespołu, tworzymy z początkowych liter nazwy tegoż zbioru, bez oddzielania ich kropkami. I tak dla Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie tym znakiem będzie AAG, dla Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu — AAP, dla Archiwum Archidiecezjalnego w Warszawie — AAW; dla Archiwum Diecezji Chełmińskiej w Pelplinie — ADCh, dla Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie — ADCz, dla Archiwum Diecezjalnego w Kielcach — ADK, dla Archiwum Diecezjalnego w Łodzi — ADŁ, dla Archiwum Diecezjalnego w Sandomierzu — ADS, dla Archiwum Diecezjalnego we Włocławku — ADW; wreszcie dla Archiwum Kapituły w Łowiczu będzie to znak AKŁ.

A gdy po danych rękopisach położymy tutaj w sposób przykładowy strony lub karty, cytowanie ksiąg wizytacyjnych gnieźnieńskich (dla ilustracji znowu zawsze pierwszych) z kolejnych archiwów, w których się one przechowują, będzie wyglądać następująco:

- 1) dla Częstochowy — ADCz: AAG. Wiz. 1 s. 23 (lub k. 6);
- 2) dla Gniezna — AAG: AAG. Wiz. 1 s. 25 (albo k. 9);
- 3) dla Kielc — ADK: AAG. Wiz. 1 s. 27 (wzgl. k. 12);
- 4) dla Łodzi — ADŁ: AAG. Wiz. 1 s. 31 (lub k. 14);
- 5) dla Łowicza — AKŁ: AAG. Wiz. 1 s. 34 (albo k. 21);
- 6) dla Pelplina — ADCh: AAG. Wiz. 1 s. 24 (wzgl. k. 7);
- 7) dla Poznania — AAP: AAG. Wiz. 1 s. 29 (lub k. 13);
- 8) dla Sandomierza — ADS: AAG. Wiz. 1 s. 37 (albo k. 25);
- 9) dla Warszawy — AAW: AAG. Wiz. 1 s. 41 (wzgl. k. 32);
- 10) dla Włocławka — ADW: AAG. Wiz. 1 s. 54 (lub k. 47).

W powyższym pokazie w Gnieźnie zbiegły się dwukrotnie sygły archiwum przechowującego i zespołu akt, jednakże inaczej być nie może.

Tak więc zacytowaliśmy prawidłowo materiał znajdujący się na możliwych stronach (kartach) księgi (sygnatury) wizytacyjnej. W ten sposób przytacza się w pracach i wydawnictwach naukowych ogół archiwaliów.

Sposób ten nie trudno będzie zapamiętać i przyswoić sobie, formując zresztą przypisy ze źródeł rękopiśmiennych na wzór drukowanych. Bo oto archiwum przechowujące (albo biblioteka czy muzeum posiadające rękopisy) postawi się zamiast nazwiska autora druku, sygnatura akt zastąpi tu tytuł dzieła lub pracy, a strony lub karty będą w tym samym miejscu i znaczeniu jak w książkach (drukowanych).

3. SŁOWNIK SKRÓTÓW

Poniższy słownik skrótów jest uzupełnieniem wykazów podanych w 1—4 zeszytach 1 części *Repertorium*. W nin. zeszycie 2 części dzieła posłu-

guję się zarówno nim, jak też czterema poprzednimi zestawami. Jak w 2—4 zeszytach części 1 opracowania także tutaj podciągnięcia nowych terminów rzeczownikowych i przymiotnikowych pod poprzednio stosowane skróty komunikują za pomocą (uz.), natomiast zmianę samych skrótów przez (zmien.).

ABMK — Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne (czas.)	kłec. — kłecki
afil. (uz.) — afiliacja, afiliować, afiliowany	kop. (uz.) — kopia, kopiowy
as. — asesor	kośc. (uz.) — kościański, kościelny, kościół
bledz. — bledzewski	kszt. — kształt
bobr. — bobrownicki	kt. — który
bocz. — boczny	liws. — liwski
borz. — borzechowski	lud. — ludnościowy, ludność
bracł. — braclawski	luter. — luterański
brul. — brulion	łącz. (uz.) — łączny, łączny
bud. — budowa	łek. — łekneński
choc. — chocki	malb. — malborski
cment. — cmentarz	med. — medycyna
czar. — czarny	metr. — metryka, metrykalny
czern. — czernichowski	mies. — miesiąc
czerv. — czerwony	min. (uz.) — minister, minuskuła, minuskułowy
człuch. — człuchowski	mog. — mogilneński
czyst. — czystopis	murz. — murzynowski
dekl. — deklinacja	n. (uz.) — nad, następny
dobr. — dobroczyńca, dobrodziej	naboz. — nabożeństwo
dobrz. — dobrzyński	nagl. — nagłówek
dokl. — doklejony	nakl. — naklejka
dokum. — dokumentacja	nar. (uz.) — narodowość, narodowy
dostar. — dostarczać, dostarczający	naucz. — nauczyciel
dotychcz. — dotychczasowy	nieob. — nieobecność, nieobecny
drug. — drugi (w dekl.)	niepraw. — nieprawidłowy
duszp. (uz.) — duszpasterz, duszpasterski, duszpasterstwo	niewiad. — niewiadomy
dwukr. — dwukrotnie	obejm. — obejmować, obejmujący
ekstrad. — ekstradycja, ekstradować	oblam. — oblamowany
fig. — figurujący	obłoż. — obłożony
form. — forma (w dekl.), formalny	obwol. — obwoluta
gdań. — gdański	odbyw. — odbywać
gł. (zmien.) — głównie, główny	odebr. — odebrany
grab. — grabowski	odpraw. — odprawiać, odprawiony
grzb. — grzbiet	odzysk. — odzyskać, odzyskany
heret. — heretycki	okol. — okolica, okoliczny
ist. — istnieć, istniejący	okr. (uz.) — okrągły, okrąg, okręgowy
jez. — jezioro, jezuita	opiecz. — opieczętowany
kant. — kantor	opis. (uz.) — opisany, opisywać, opisywanie, opisywany
kart. — kartonowy	organ. — organizacja, organizacyjny
kaszt. — kasztelan	owin. — owinięty
kcyń. — kcyński	oznacz. — oznaczenie
kier. (uz.) — kierowany, kierunek	pag. — pagina, paginacja

- pap. (uz.) — papierowy, papieski, pa-
 pież
 parz. — parzysty
 patr. (uz.) — patron, patronat
 penit. — penitencjarz
 pierw. — pierwotnie, pierwszy
 pięciokr. — pięciokrotny
 płóc. — płócienny
 pod. (uz.) — podać, podanie, podany,
 podawać
 podk. (uz.) — podkomorzostwo, pod-
 komorzy, podkomorzyna
 podup. — podupadły
 podw. — podwójny
 polut. — poluterański
 połącz. — połączony
 położ. — położony
 poprot. — poprotestancki
 pos. (uz.) — posiadać, posiadający, po-
 siadanie
 postr. — postronicować, postronico-
 wany
 potr. — potrójny
 powoł. — powołanie
 powt. — powtórnie, powtórny
 półark. — półarkusz
 późn. — później, późniejszy
 pred. — predykant
 pref. — prefekt
 protest. — protestancki
 przech. — przechowywać, przechowy-
 wać, przechowywany
 przedm. — przedmieście
 przenies. — przeniesiony
 przykl. — przykleić, przyklejony
 przylep. — przylepiony
 przyłącz. — przyłączony
 przyn. — przynosić, przynoszący
 regim. — regimentarz
 repert. (uz.) — repertoriować, reper-
 toriowanie, repertoriowany, reper-
 torium
 rewind. — rewindykować, rewindy-
 kowany
 rozebr. — rozebrać, rozebrany
 rozpocz. — rozpocząć
 ryc. — rycerz
 Rzeczp. — Rzeczpospolita
 rzym. — rzymski
 sant. — santocki
 sem. — seminarium
 skarbcz. — skarbczyce
 skarsz. — skarszewski
 słup. — słupecki
 stat. — statystyczny, statystyka
 stoj. — stojący
 stos. — stosowany, stosunek
 str. (uz.) — strona, strony
 stul. — stulecie
 succ. — sukcesor
 szczeg. (uz.) — szczególnie, szczególnie,
 szczegółowy
 szwedz. — szwedzki
 świat. — światowy
 świąt. — świątynia
 tecz. — teczka
 transl. — translökata
 trzem. — trzemeszeński
 tuch. — tucholski
 uczyn. — uczyniony
 umiesz. — umieszczony
 up. — upadły
 urządz. — urządzać
 ustan. — ustanowić, ustanowienie,
 ustanowiony
 utrzym. — utrzymywać
 uwierz. — uwierzytelnić, uwierzytel-
 niony
 v. (uz.) — verte, voto
 wak. (uz.) — wakans, wakować, wa-
 kujący
 wał. — wałeczki
 wew. (uz.) — wewnątrz, wewnętrznie,
 wewnętrzny
 więcb. — więcborski
 wklej. — wklejony
 włącz. — włacznie, właczony, właczyć
 wojew. — wojewodzie
 w-pol. — wielkopolski
 wyg. — wygasły
 wygl. — wygląd
 wykoń. — wykończony
 wym. — wymiar, wymieniony
 wypędz. — wypędzić, wypędzony
 wznów. — wznowiony
 zabezp. — zabezpieczony
 zachow. — zachować, zachowany
 zacz. — zaczęty
 zapow. — zapowiedziany

zastrz. (uz.) — zastrzeżenie, zastrze- zony	złącz. — złączony
zawier. — zawierać, zawierający	znajd. — znajdować, znajdujący
zbad. — zbadać, zbadany	znisz. (uz.) — zniszczenie, zniszczony
zbier. — zbierać	zrujn. — zrujnowany
zburz. — zburzyć, zburzony	zweryf. — zweryfikować, zweryfiko- wany
zesp. — zespół	zmudz. — zmudzki
zesz. — zeszyt	żniń. — żniński
zew. (uz.) — zewnątrz, zewnętrznie, zewewnętrzny	żyd. — żydowski

OPIS I ZAWARTOŚĆ AKT

1

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 1.**

[2. Tyt. or.] ...Acta visitationis tam **Metropolitanae**, qvam aliarvm ecclesiarvm ac cleri totivs **Archidiaconatvs Gnesnensis** per admodum rndum dnum **Vincentium à Seue**¹, i.v.d., **Lascen[sem]**, **Louicien[sem]** praepositum, archidiaconum **Gnesnensem** accuratè et diligenter factae sub anno Domini 1.6.0.8. et per me **Ezechielem Schuminskj**², sacra apostolica auctoritate publicum notarium jn hanc formam, quae sequitur, conscriptae.

[3. Daty krań.] 1608—1609.

[4. Opis zew.] Łac.— 2° (31,6 × 19,5 cm).— Kart nlb. 8, 485, nlb. 36; k. czyste: nlb., 1v, 2v, 3v, 349v, 483v, 485v. Liczne karty przeżarte od natężonego tuszu i naddarte.— Oprawa współcz. w skórę; 4 nacięcia po rzemykach; ślady złoc. brzegów. Na 1 s. okł. skróc. tekst dedykacji, tłocz. maj.: „Illmo et rev^{mo} principi dno, d. Alberto Baranowski, archpo Gnesn., legato nato, Reg. Pol. primati et primo principi”. Po słowie primati — w środku tekstu wycis. herb Baranowskiego (Jastrzębiec). Na 4 s. okł. skróc. tekst tytułu, tłocz. maj.: „Acta visitationis Archidiaconatvs Gnesnensis per admodum r.d. Vincentium a Seve, i.v.d., archidiaconvm ecclae metropolnae Gnesn. factae anno Dni M.DC.VIII”. W porośrodku napisu, po wyrazie Gnesnensis, wycis. herb. W. a Seue. Na grzbiecie wyk. atr. skróc. tytułu księgi oraz 2 nakł. z syg. „40” i „E 40”.

[5. Syg. daw.] ACons. E 40 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s.

¹ Ks. **Wincenty à Seve**, Francuz pracujący w Polsce na usługach Kościoła i Państwa, akt. archidiakon gnieźnieński, prepozyt kap. łowickiej i łaskiej oraz par. Kościan, zm. w r. 1611. (Por. przyp. 5 w 1 cz. Repertorium, ABMK, t. 28 s. 114).— AAG: AAG. Wiz. 1).

² Ezechiel Szumiński, syn Szczepana lub Stefana, kleryk (duchowny) a-diec. gnieźnieńskiej, notariusz publ. z ustan. pap. i sekretarz nin. lustracji. (Zob. przyp. 7 w 1 cz. Repertorium, ABMK, t. 28 s. 128).— AAG: AAG. Wiz. 1 s. 1, 483).

okł.).— Hs Gnesen Erzb. E 40 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na 1 k. ochr.).— E 40 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — k. 1, dwukr. na grzb.).

[6. Uwagi] Jest to wizytacja raczej generalna, niżli archidiakańska, jakkolwiek tytuł dzieła nie mówi o takiej jej randze. Jednak stwierdza to wyrażenie: „...in visitatione generalis Archidiaconatus Gnesnensis...” (k. 311) oraz wydane przez archidiacona Wincentego dekrety reformacyjne dla zwizytowanych kościołów. Mimo to nast. wiz., Lipski, kilka razy zwie ją archidiakańską (syg. 7).— Akta zawierają wizytację ogólną (zewnątrzną i wewnętrzną łącznie).— Mamy tu do czynienia z pierwszym egzemplarzem czystopisu akt. Egz. drugi przechowuje się we Włocławku pod syg. AAG. Wiz. 3.— Księga składa się z 3 części: 1) właściwych sprawozdań wiz. (k. 4—349), kończących się w każdym przypadku rekapitulacją braków i zaniedbań w odwiedzonej instytucji („Defectus ecclesiae in...”) oraz poleceniem ich usunięcia („Mandatum est praeterea d. plebano, ut prioribus factus esset”) — (tak wyglądał wtenczas nie uwidoczniiony nagłówkiem dekret ref.); 2) inwentarzy kościołów, kaplic i ołtarzy (k. 350—425); 3) opisów uposażeń beneficjów parafialnych i partykularnych (k. 426—482v), gdzie z reguły powołuje się na *Liber beneficiorum* Łaskiego. Na marginesach części 1 są w każdej parafii odniesienia do kart cz. 2 i 3. W następstwie tego podziału rękopisu w drugiej części nin. pozycji (B) widać przy kościołach i kaplicach potrójne grupy cyfr.— Podział kodeksu na: 1) materiały odnoszące się do katedry i kościołów Gnieźna w ogólności oraz 2) dekanatów wyodrębniłem wyraźnie w p. B na dwie części. Dekanaty zaś idą w następ. kolejności: 1) gnieźnieński św. Piotra, 2) łekneński, 3) koniński, 4) gnieź. Św. Trójcy, 5) gnieź. św. Michała czyli zbarski, 6) sompoleński, 7) żniński, 8) słupecki. Na początku każdego dekanatu znajduje się wykaz kościołów par. i kaplic, wtedy jeszcze tylko publicznych. Materiał w księdze zawsze łatwo znaleźć nie tylko przy pomocy współcz. indeksu kościołów (k. 484—485), który w poszcz. literach jest nie alf. ale topogr., lecz także w oparciu o paginę żywą (bez wyrażenia kart) na górnych marginesach kodeksu.— Notariusz podał szczegółową chronologię marszruty wiz., którą honoruję w cz. B. Z niej to wynika, że wizytację rozległego archidiaconatu odprawiono b. szybko, bo na przestrzeni września — listopada 1608 r. Dziennie brano po kilka kościołów. Świątynie znajdujące się w ręku duchownych heretyckich lustrowano pewnie z a o c z n i e. Np. w dniu 19 IX 1608 wizytator odwiedził 7 parafii (w dek. gnieź. św. Piotra): Modliszewko, Sokolniki, Kłeczko, Kamieniec, Jabłkowo, Raczkowo i Popowo! Poza wyrażeniem na tym miejscu zdziwienia, trzeba jeszcze przyjąć możliwość posługiwania się dokumentacją daw-

5. Dębnicza i Dembnicza, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. i św. Jadwigi ks., patr. Mikołaja Latałskiego, w ręk. min. kalwińskiego Jakuba z Gębic k. 31v, 353.
6. Łagiewnikij i Lagiewniki, wieś. Kościół par. pw. Bożego Ciała i Nawiedzenia NMP, patr. Mikołaja i Stanisława Latałskich, pod zarz. min. kalwińskiego nar. czeskiej k. 31v—32, 354.
7. Kamieniecz, Kamieniec i Kamienieć, wieś; parafia na drodze afil. do Kłocka. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 19 IX k. 32—33, 354.
8. Pomorzani, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 28 III 1609 k. 33—34v, 354—354v, 439v.
9. Jabłkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 19 IX 1608 k. 34v—35v, 354v, 439v.
10. Raczkowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 19 IX k. 35v—37, 355, 439v.
11. Popowo, wieś. Kościół par. pw. Zwiastowania NMP, wiz. 19 IX k. 37—38v, 355—355v, 439v—440.
12. Podlieszie, Podliesie i Podlesie, wieś. Kościół par. pw. św. Anny, wiz. 20 IX 1608 k. 38v—40, 355v, 440.
13. Miészisko i Miészisko, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 21 IX k. 40—41v, 356, 440—440v:
 - a. Prepozytura szpit. (podup.) z kaplicą pw. Ducha Św (w wykazie na s. 23v: św. Krzyża) poza miastem k. 41v.
14. Janowicz i Janowieć, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 25 IX k. 41v—43v, 356—356v, 440v:
 - a. Kaplica (oratorium) za miastem k. 43.
15. Łopiennno, miasto (oppidulum). Kościół par. nowy, fund. przez star. kcyń. Piotra Czarnkowskiego, wiz. 25 IX k. 43v—45, 356v—357, 440v—441.
16. Gąndecz, wieś; parafia mac. Łopienna. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 25 IX k. 45—46, 357.
17. Kołdrąb, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. i św. Idziego op., wiz. 25 IX k. 46—47v, 357v, 441.
18. Skurkij, Skorkij i Skorkj, wieś. Kościół par. nie ded., wiz. 26 IX 1608 k. 47v—49, 357v—358, 441.

II. Dekanat łekneński k. 49v—83v, 358—365v, 441v—445v:

Wykaz kościołów par. (20) i kaplic publ. (7) w dekanacie, z oznaczeniem pocz. kart dokumentacji pierwszej części rękopisu k. 49v.

1. Łekno, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 20 IX 1608 k. 50—52, 358—358v, 441v:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (sacellum) pw. Krzyża św. (na k. 52: Ducha Św.) k. 51v—52, 441v.
2. Tarnawa i Tarnowa, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 20 IX k. 52—53v, 358v—359, 441v.
3. Wągrowicz i Wągrowieć, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 20 IX k. 53v—56, 359—359v, 442:
 - a. Opactwo Cystersów k. 53v.
 - b. Szpital z własną kaplicą (capella) k. 56.
 - c. Kaplica (oratorium) poza miastem, zbud. nakł. op. Zajączkowskiego, kons. przez sufr. pozn. Brzeźnickiego zm. w r. 1600 k. 55.

4. Grilewo i Grijlewo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 21 IX k. 56—57v, 359v—360, 442v.
5. Żuni Żuń, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 21 IX k. 57v—59, 360, 442v.
6. Golanacza i Gołanacza, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 21 IX k. 59—60v, 360v, 442v.
7. Chojjna i Choina, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 21 IX k. 60v—62, 360v—361, 442v—443.
8. Jaktorowo, wieś. Kościół par. pw. św. Anny, „deserta et prophanata”, wiz. 21 IX k. 62, 361.
9. Smoguliecz, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 22 IX k. 62—64, 361, 443.
10. Pangrodz, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 23 IX k. 64—65v, 361v, 443.
11. Kczina i Kcinia, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 23 IX k. 65v—69v, 361v—362v, 443—444:
 - a. Prebenda z kościołem wzgl. kaplicą pw. Wniebowzięcia NMP w rynku, kons. przez śp. sufr. gnieź. Fałęckiego k. 67v—68v, 362v, 443v—444.
 - b. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium, capella) poza miastem pw. św. Barbary pm. k. 68v—69, 362v.
 - c. Grocholno, w. na ter. par. Kcynia, w której znajduje się kaplica (oratorium) pw. św. Anny k. 69, 362v.
12. Wszaradowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 23 IX k. 69v—70v, 363, 444.
13. Samoklieskij, Szamoklieskij i Samokleski, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 23 IX k. 71—72, 363—363v, 444.
14. Rinarzewo i Rijnarzewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 23 IX k. 72—74, 363v—364, 444—444v.
15. Subin, Subijn i Szubin, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 23 IX k. 74—75v, 363v, 444v:
 - a. Kaplica (oratorium) za miastem, nie ded. k. 75v.
16. Słupij i Słupi, wieś. Kościół par. nie ded., wiz. 24 IX k. 75v—77. 364, 444v.
17. Dziejewierzewo i Dziejewo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 24 IX k. 77—78v, 364v, 444v—445.
18. Gorkij i Gorki Srebrne oraz Srebrne Gorkj i Srebrnagorka, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 24 IX k. 78v—79v, 364v, 445.
19. Czeszewo, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 24 IX k. 79v—81v, 364v—365, 445.
20. Kozielsko, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 25 IX 1608 k. 81v—83, 365—365v, 445—445v:
 - a. Niemczino, w. w par. Kozielsko, mająca kaplicę (oratorium), „desertum et prophanatum” k. 83.
 - b. Stobakowo i Stopakowo, kiedyś parafia, obec. w. na ter. par. Kozielsko, w której istnieje kaplica (sacellum) k. 83.

III. Dekanat koniński k. 83v—139v, 365v—377, 445v—452:

Spis kościołów par. (29) i kaplic publ. (9) w dekanacie, z podaniem pocz. kart opisów w pierwszej części kodeksu k. 83v

1. Konin, miasto (oppidum), prepozytura par. (eryg. pom. r. 1424 a 1436). Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 1 X 1608 k. 84—87v. 365v—366v, 445v—447v:
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. poza bramą miejską czyli na przedmieściu k. 86v—87v, 366—366v, 447—447v.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. Krzyża św. przed zamkiem w K., wyst. ok. r. 1466 k. 87v, 366v.
2. Antiqua Konijn. Antiqua Civitas Conin (Konin) albo Stare Miasto. wieś; parafia mac. Konina. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap. wiz. 1 X k. 87v—89, 366v—367, 445v.
3. Liszecz, Liszcieć i Lisiec, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. i św. Doroty pm., wiz. 2 X k. 89—90v, 367—367v, 447v.
4. Kuchari i Kucharij, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 2 X k. 90v—92v. 367v, 447v—448.
5. Sławsko (Maior), wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 2 X k. 92v—94, 367v—368, 448.
6. Rzgów, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 3 X k. 94—95v, 368—368v, 448.
7. Grabienicze i Grabienice, wieś. Kościół par. fund. przez dziedz. ks. Jana Rozrażewskiego, nie ded., wiz. 3 X k. 95v—97, 368v—369, 448—448v.
8. Zagorowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 3 X k. 97—99v, 369—369v, 448v.
9. Trabczajn, Trabczajno, Trabczajno i Trambczino, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 4 X k. 99v—101. 369v, 448v.
10. Krolikowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 4 X k. 101—103, 369v—370, 448v.
11. Grodziecz i Grodziec, wieś. Kościół par. nie ded., wiz. 4 X k. 103—104v, 370, 448v—449.
12. Rjchwał i Richwał, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 4 X k. 104v—106v, 370—370v, 449:
 - a. Kaplica (oratorium) poza miastem, nie ded. k. 106v.
13. Dąmbroszino, Dąmbrosino i Dąbroszino, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny i św. Katarzyny pm., wiz. 5 X k. 106v—108v, 170v—171, 449.
14. Grochi i Grochij, wieś. Kościół par., którego wezw. nie pod., wiz. 5 X k. 108v—110, 371, 449.
15. Tuliszkow, Tuliskowo i Tuliskow, miasto (oppidum), prepozytura par. (eryg. w r. 1473). Kościół par. (po pożarze) pw. św. Wita m., wiz. 5 X k. 110—112v, 371—371v, 449—449v.
16. Grzmiszew i Grzmiszewo, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 6 X k. 112v—114v, 371v—372, 449v.
17. Turek, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 6 X k. 114v—117v, 372—372v, 449v—450:
 - a. Kaplica (sacellum) pw. św. Leonarda op. na cmentarzu k. 116.
 - b. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. poza miastem k. 117. 372v.
18. Ruszocicze, Rusosicze, Rusocziejce i Rusoćicze, wieś, prepozytura par. (eryg. w r. 1528). Kościół par. nie ded., wiz. 6 X k. 117v—119v, 372v—373, 450—450v.

19. Wijszino, Wijszino i Wijszina, wieś. Kościół par. pw. Najśw. Maryi P., patr. Władysława Grodzieckiego, znajdujący się w pos. min. in nowierczego, wiz. (zaocznie) 6 X k. 119v, 373.
20. Krzujmowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 7 X k. 120—120v, 373—373v.
21. Białkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 7 X k. 121—122v, 373v, 450v.
22. Koscieliec, Koscielec, Koscieleć, Koscielec i Koscieliec, wieś. Kościół par. (po pożarze) pw. św. Andrzeja ap., wiz. 7 X k. 122v—124v, 373v—374, 450v—451.
23. Koło, miasto (oppidum), prepozytura par. (fund. w r. 1471). Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 7 X k. 124v—128v, 374—375, 451: — Kop. dok. konsekracji kaplicy i ołtarza w kośc. par. przez sufr. gnieź. Mikołaja w r. 1522 k. 125—125v.
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. za bramą miejską k. 127v—128v, 375, 451.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Wawrzyńca m. poza miastem k. 128v.
24. Dobrowo, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 7 X k. 128v—130, 375, 451.
25. Brudzewo, miasto (oppidulum), wyg. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. (uległ pożarowi), wiz. 8 X k. 130v—132v, 375—375v, 451—451v:
 - a. Prepozytura szpit. (podup.) z kaplicą (oratorium) w mieście pw. św. Jakuba ap. (w spisie na k. 83v: Ducha Św. i św. Jakuba) k. 132—132v.
26. Janiszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 9 X k. 132v—134v, 375v—376, 451v:
 - a. Ostrowek, wyspa na rz. Warcie, gdzie znajduje się daw. kościół par. pw. św. Jadwigi ks. k. 134.
27. Słomowo, wieś; parafia afil. do Turku. Kościół par. pw. św. Wojciecha b., wiz. 9 X k. 134v—136, 376, 451v.
28. Pszarij i Psarj, wieś. Kościół par. pw. św. Walentego m., wiz. 9 X k. 136—138, 376—376v, 451v.
29. Kowalie, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 9 X 1603 k. 138—139v, 376v—377, 452.

IV. Dekanat (gnieźnieński) Św. Trójcy k. 140—189v, 377—387v, 452—469:

Wykaz kościołów par. (24) i kaplic publ. (8) w dekanacie, z oznaczeniem pocz. kart opisów pierwszej części dzieła k. 140.

1. Gnesna (Gniezno), miasto (civitas). Kościół par. (prepozytura eryg. 26 III 1554) w mieście pw. Trójcy Św., wiz. 12 X 1608 k. 140v—146, 377—379, 452—456, 482v:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. za murami miasta (eryg. ok. r. 1476), wiz. 12 X k. 144—145, 378v, 455—456.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Mikołaja b. poza murami, na przedmieściu (ist. w r. 1595), wiz. 12 X k. 145—146, 378v, 454v—455.
2. (Gnesna — Gniezno, miasto — civitas). Kościół par. na przedmieściu pw. św. Wawrzyńca m. (wiz. 12 X) k. 146—148, 378v—379, 456—456v.

3. Żydowo, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 13 X k. 148—149v, 379—379v, 456v.
4. Gorowo, wieś. Kościół par., którego tyt. nie zapis., afil. do par. św. Wawrzyńca w Gnieźnie, wiz. 13 X k. 149v—150v, 379v, 456.
5. Niechanowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 13 X k. 150v—152, 379v—380, 456v.
6. Kęndzierzino i Kendzierzino, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 13 X k. 152—153v, 380—380v, 456v.
7. Witkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 14 X k. 153v—155v, 380v, 456v—457.
8. Jarzabkowo, Jarzambkowo i Jarząbkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 14 X k. 155v—157v, 381, 457.
9. Grzibowo, wieś. Kościół par., którego wezw. akt. nie znano. afil. do par. Gozdowo na ter. diec. poznańskiej (s), wiz. 14 X k. 157v—158v, 381—381v, 458v.
10. Marzenino, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 14 X k. 158v—160, 381v—382, 457—457v.
11. Wrzesznia i Wrzesnia, miasto (oppidum), up. prepozytura par. (fund. ok. r. 1531). Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 14 X k. 160—163v, 382—383, 457v—458v:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. za miastem k. 163—163v, 382v—383, 458v.
12. Czerniewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana (Chrzc.), wiz. 15 X k. 164—166, 383, 458v:
 - a. Kaplica (oratorium) przed miastem, obok młyna k. 165v.
13. Pawłowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 15 X k. 166—167v, 383—383v, 459.
14. Łubowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 15 X k. 167v—169v, 383v—384, 459.
15. Dziżekanowicze i Dziekanowice, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 16 X k. 169v—170v, 386v, 459.
16. Gemielno, Iemielno i Jemielino, wieś. Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 16 X k. 170v—171v, 384, 459.
17. Węgliewo, Węgliewo i Węglewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny zapis., wiz. 16 X k. 170v—171v, 384, 459.
18. Pobiedziska, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 16 X k. 174—178v, 384v—385v, 459v—460:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. k. 176v—177v, 385—385v, 460.
 - b. Prebenda z kaplicą (sacellum) pw. Najśw. Maryi P. poza miastem k. 177v—178v, 385v.
 - c. Goczanowo i Koczanowo, w. w par. Pobiedziska, posiadająca kaplicę (oratorium), wiz. 16 X. Na pocz. XVI w. była to filia Pobiedzisk z kościołem pw. św. Jakuba, a jeszcze daw. — sam. parafia k. 171v—172.
19. Wronczino i Wronczijno, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 17 X k. 178v—180v, 385v—386, 460—460v.
20. Dąmbrowka, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 17 X k. 180v—182, 386—386v, 460v—461.

21. Dzwonowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 17 X k. 182—183v, 386v, 461.
22. Kiskowo i Kizskowo, miasto (oppidum). Kościół par. odb. po pożarze, nie ded., wiz. 17 X k. 183v—185v, 386v—387, 461:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. Trójcy Św. za miastem k. 185v.
23. Sławno, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 17 X k. 185v—187v, 387—387v, 461—461v.
24. Waliszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 18 X 1608 k. 187v—189v, 387v, 461v—462.

V. Dekanat (gnieźnieński) św. Michała zwany zbarskim k. 190—225, 388—395v, 462—469 (cz. 3 razem z dek. sompoleńskim):

Spis kościołów par. (20) i kaplic publ. (2) w dekanacie, z podaniem pocz. kart opisów w pierwszej części księgi k. 190.

1. Gnesna (Gniezno), miasto (civitas). Kościół par. pw. św. Michała arch. na przedmieściu, wiz. 27 X 1608 k. 190v—192v, 388—388v, 462—462v.
2. Strzizzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Tomasza ap., wiz. 27 X k. 192v—194, 388v—389, 462v—463.
3. Kruchowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 27 X k. 194v—196, 389, 463.
4. Duszno i Dusno, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 28 X k. 196—197, 389—389v, 463.
5. Trzemesno, miasto (oppidum). Kościół opacki Kanoników Reg. Lat. i jedn. parafialny (13 ołtarzy) pw. św. Wojciecha b., wiz. 28 X k. 197—199v, 389v—390:
 - a. Szpital z kaplicą (capella, oratorium) pw. Ducha Św. k. 199—199v, 390.
6. Wielatowo, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Piotra ap., wiz. 28 X k. 199v—201, 390, 463—463v.
7. Kamieniecz, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 28 X k. 201—202v, 390v, 463v.
8. Rękawczino i Rekawczino, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. „prophanata et deserta [...] triginta annis et [...] violata”, wiz. (zaocznie) 28 X k. 202v—203, 390v, 463v.
9. Orchowo, wieś. Kościół pw. Wszystkich Świętych, wiz. 29 X k. 203—204v, 390v—391, 463v.
10. Linowiec i Linowiec, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 29 X k. 204v—206, 391—391v, 463v.
11. Wujczino, Woiczijno i Wojcino, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 29 X k. 206—208, 391v, 464.
12. Wilczino i Wilczijno, miasto (oppidum). Kościół par. nie ded., wiz. 29 X k. 208—210v, 291v—292v, 464:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Krzyża św. k. 210—210v, 392v.
13. Siedlijmowo i Siedlimowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 29 X k. 210v—212v, 392v—393, 464—464v.
14. Liszewo i Lisewo, wieś. Kościół par. zbud. przez śp. dziedz. Andrzeja Tomickiego, jeszcze nie ded., wiz. 30 X k. 212v—214, 393, 464v.
15. Ostrowąsz, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 30 X 1608 k. 214—215v, 393—393v, 464v—465.

16. Kleczow, Kleczewo i Klecewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 4 XI 1608 k. 216—218v, 393v—394, 468—468v:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Najśw. Maryi P. na przedmieściu k. 217v—218v, 394, 468—468v.
17. Złotkowo, wieś. Kościół par. nowy, wyst. nakł. kan. gnieź. Jana Kru-szyńskiego, nie ded., wiz. 4 XI k. 218v—220, 394—394v, 468v.
18. Budziślaw i Budzijsław, wieś; parafia eryg. przyp. w r. 1479. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 4 XI k. 220—221v, 394v, 468v.
— Na dole k. 220 zapis. oł. kop. historyka XX w. o urodzeniu się w Bu-dziślawiu w r. 940 św. Benedykta-Stosława.
19. Ostrowithe i Ostrowite, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 4 XI k. 221v—223, 394v—395, 469.
20. Jankowo, wieś. Kościół par. pw. św. Szymona i Judy ap., wiz. 5 XI 1608 k. 223v—225, 395—395v, 469.

VI. Dekanat sompoleński k. 225v—256, 395v—402, 462—469 (cz. 3 wspól. z dek. zbarskim).

Wykaz kościołów par. (17) i kaplic publ. (5) w dekanacie, z ozna-czeniem pocz. kart dokumentacji pierwszej części rękopisu k. 225v.

1. Kazmierz, Kazimierz i Kasimierz, miasto (oppidum). Kościół par. odb. po pożarze, jeszcze nie kons., wiz. 3 XI 1608 k. 226—228, 395v—396, 467v—468:
 - a. Klasztor Bernardynów poza miastem k. 227v.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Krystyna m. za miastem k. 227v—228.
 - c. Kaplica (oratorium) pw. św. Benedykta m. poza miastem k. 228.
 - d. Kaplica (oratorium) pw. św. Izaaka m. za miastem k. 228.
 - e. Kaplica (oratorium) w pobliżu wsi Bieniszewa, nie ded. k. 228.
 - f. Kozarzewo, w. w par. Kazimierz, będąca kiedyś ośrodkiem oddz. parafii k. 226.
2. Slieszin, Sleszin i Sliesino, miasto (oppidulum). Kościół par. nie kons., wiz. 30 X 1608 k. 228v—230, 396—396v, 465.
3. Wąsosze, wieś. Kościół par., o którego kons. nie wiadano, wiz. 30 X k. 230—230v, 396v, 465v.
4. Lijchijn i Lichin, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Doroty pm., wiz. 30 X k. 231—232v, 396v—397.
5. Lubstowo i Lubstowo Minor, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wiz. 31 X k. 232v—234v, 397, 465v.
6. Racziaczicze, Raczącijce, Raczącijcze, Raciącijce i Racziącijce, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 31 X k. 234v—236v, 397—397v, 465v.
7. Lubstowo Maior, wieś. Kościół par. pw. św. Jadwigi ks., wiz. 31 X k. 236v—238, 397v—398.
8. Sampilno, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 31 X 1608 k. 238—240, 398, 465v—466.
9. Makolino i Makolino, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 1 XI 1608 k. 240—241v, 398—398v, 466.
10. Dembna i Dembna, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 1 XI k. 241v—243, 398v—399, 466.

11. Dęb i Dąmbij, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 1 XI k. 243—244, 399, 466.
12. Wrząca, Wrząca, Wrząca i Wrząca Maior, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 1 XI k. 244—246, 399v, 466v.
13. Grzegorzewo, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Stanisława i Mikołaja bb., wiz. 2 XI k. 246—248v, 399v—400v, 466v:
 - a. Kaplica (oratorium), poprz. kościół par., spalona z miastem za a-bpa Karnkowskiego, odb. lecz nie ded. k. 248—248v.
14. Osziek, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomeja ap. i św. Mikołaja b., wiz. 2 XI k. 248v—250, 400v, 467.
15. Krąpsko i Krąpsko, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 2 XI k. 250—252, 400v—401, 467.
16. Morzijsław, wieś. Kościół par. pw. św. Wojciecha b., wiz. 3 XI k. 252—254, 401—401v, 467—467v.
17. Gosławicze i Gosławice, wieś, wyg. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 3 XI 1608 k. 254—256, 401v—402, 467v.

VII. Dekanat żniński k. 256v—304, 402—413v, 469v—476v:

Spis kościołów par. (30) i kaplic publ. (8) w dekanacie, z podaniem pocz. kart opisów pierwszej części kodeksu k. 256v.

1. Żnijn, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Floriana m., położony za murami miasta, wiz. 6 XI 1608 k. 253—261, 402—404, 469v—471v:
 - a. Szpital z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. poza bramą miejską k. 259v—260v, 404, 471—471v:
 - 1° Kaplica (capella) pw. św. Anny w budynku szpit. k. 260, 260v, 404.
 - b. Kaplica (sacellum) pw. Trójcy Św. przy bramie miej. wew. murów k. 260v, 404.
 - c. Kaplica (oratorium), prawdop. pw. św. Krzyża, za bramą miasta, w kier. Gniezna i Poznania k. 260v—261, 404, 471v.
2. Lupcza i Lubcza, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wiz. 6 XI k. 261—262, 404—404v, 473v.
3. Rogowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 7 XI k. 262v—264, 404v—405, 473v:
 - a. Kaplica (sacellum) poza miastem pw. św. Leonarda op. k. 264.
4. Gąszawa i Gąsawa, miasto (oppidulum); prob. — kan. reg. z Trzemeszna nazywa się prepozytem. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 7 XI k. 264—265v, 405—405v, 474.
5. Venetia, Wenetia i Wenecia, wieś. Kościół par. nowy, wyst. star. obec. prob. Józefa z Koźmina, nie ded., wiz. 7 XI k. 265v—267, 405v—406, 474.
6. Ostroscze, wieś. Kościół par. pw. św. Krzyża, zrujn., wiz. 7 XI k. 267—267v, 406, 475v.
7. Gora, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 7 XI k. 267v—268v, 406—406v, 471v—472.
8. Goricze, Gorzicze i Gorzicze, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 8 XI k. 268v—270, 406v, 472.
9. Beskorzjstew, Breskorzjstew i Brzeskorzistew, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., „deserta”, patr. Zygmunta Smoguleckiego, który jeszcze 3 lata temu zajmował min. heretycki, wiz. 8 XI k. 270—270v, 406v, 472.

10. Janczewo, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 8 XI k. 270v—272, 406v—407, 472—472v:
 - a. Dambrowo, Dambrowo, Dambrowa i Dąbrowa, w. w par. Juńcewo, posiadająca kaplicę (sacellum) nie ded., wyst. przez innowiercę śp. Mikołaja Ocielskiego, podcz. kal., akt. katolicką k. 272—272v, 407—407v.
11. Chomatowo, Chomatowo, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., patr. Jana Palewskiego, przy którym rezyduje min. innowierczy, wiz. (zaocznie) 8 XI k. 272v—273, 407v, 472v.
12. Świętkowo, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 9 XI k. 273—274v, 407v, 472v.
13. Żerniki i Żerniki, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. Najśw. Maryi P., wiz. 9 XI k. 274v—276, 407v—408v, 472v—473:
 - a. Kaplica (capella) pw. św. Anny na cmentarzu kośc. k. 275v.
14. Czerkwicza i Czerkwica, wieś. Kościół par. nie kons., wiz. 9 XI k. 276v—278, 408v, 473.
15. Izdebnó, wieś. Kościół par. nie wykończony, nie ded., wiz. 9 XI k. 278—279v, 408v—409, 473—473v.
16. Riszewko, Ryszewko i Ryszewko, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 10 XI k. 279v—281, 409, 473v—474.
17. Komiasza, Chomiąza i Chomiąza, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 10 XI k. 281—282v, 409—409v, 474.
18. Parłino, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 10 XI k. 282v—284v, 409v—410, 474v.
19. Niestronno, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 11 XI k. 284v—285v, 410, 476.
20. Palędzie i Palędzie, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 11 XI k. 285v—287, 410—410v, 476.
21. Kierzkowo, Kierskowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 11 XI k. 287—288v, 410v, 474—474v.
22. Szczepanowo, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 12 XI k. 289—291v, 410v—411, 474v:
 - a. Woijuczino i Wołuczino, w. na ter. par. Szczepanowo, mająca kaplicę (sacellum); daw. ośrodek oddz. parafii, wiz. 12 XI k. 291v.
23. Słaboszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Doroty pm., wiz. 12 XI k. 291v—293, 411—411v, 474v.
24. Pakosć, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP, wiz. 12 XI k. 293—295v, 411v—412, 475:
 - a. Prepozytura szpit. (podup.) z kaplicą (oratorium) pw. Duchy Św. poza miastem k. 295—295v, 412, 475.
 - b. Kaplica (sacellum) pw. św. Jakuba ap., również za miastem, kiedyś kościół parafialny k. 295v.
25. Trląg i Trląng, wieś. Kościół par., którego wezw. nie pod., wiz. 13 XI k. 295v—297v, 412, 475.
26. Strzelcze, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 13 XI k. 297v—298v, 412v, 475—475v.
27. Kwiecziszewo i Kwiecziszewo, miasto (oppidulum). Kościół par., którego tyt. nie zapis., kons. przez sufr. gnieź. Wilczyńskiego, zm. w r. 1608, wiz. 13 XI k. 299—300v, 412v—413, 475v:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Leonarda op. za miastem k. 300v.

28. Mogilno, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 14 XI k. 300v—302v, 413—413v, 475v—476:
a. Opactwo Benedyktynów poza miastem k. 302v.
29. Goszczieszino, Goszczijszino, Goszcziszino i Goszcziszino, wieś. Kościół par. pw. Najśw. Maryi P., wiz. 14 XI 1608 k. 302v—304, 413v, 476—476v.

VIII. Dekanat słupecki k. 304v—349, 414—425, 476v—481v.

Wykaz kościołów par. (27) i kaplic publ. (4) w dekanacie, z oznaczeniem pocz. kart opisów pierwszej części dzieła k. 304v.

1. Słupca, miasto (oppidum). Kościół par. (13 ołtarzy) pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 15 XI 1608 k. 305—312, 414—417, 476v—478:
 - a. Kaplica (oratorium, sacellum) pw. św. Krzyża, za Bramą Konińską (eryg. w r. 1427 przez a-bpa W. Jastrzębca), wiz. 15 XI k. 309v—310, 416v, 477v.
 - b. Prepozytura szpit. (eryg. w r. 1470 przez a-bpa Gruszczyńskiego) z kaplicą (oratorium) pw. Niep. Poczęcia NMP i św. Leonarda op. poza Bramą Pyzdrowską, wiz. 15 XI k. 310—311v, 416—416v, 478·1° Kaplica (capella) na cmentarzu wspom. prepozytury k. 310v.
 - c. Druga prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. za Bramą Poznańską, wiz. 16 XI k. 311v—312, 416v—417, 477v—478.
2. Kotunia i Chotunia, wieś; parafia afil. do Słupcy. Kościół par. nowy, zbud. po pożarze popr., nie ded., wiz. 16 XI k. 312—313, 417.
3. Koszutij i Koszuti, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 16 XI k. 313—314v, 417—417v, 478.
4. Młodeiewo i Młodeiowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 16 XI k. 314v—316, 417v—418, 478.
5. Giewarthrowo i Giewartowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 17 XI k. 316—317v, 418, 478.
6. Powidz, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., św. Jana Chrzc. i św. Stanisława b., wiz. 17 XI k. 317v—319v, 418—418v, 478—479.
7. Ostrowithe i Ostrowite, wieś. Kościół par. pw. św. Szczepana m., wiz. 17 XI k. 319v—321, 418v—419, 479.
8. Dobrosołowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 18 XI k. 321—322, 419—419v, 479—479v.
9. Nowawiesz i Nowawies; parafia afil. do Dobrosołowa. Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP i św. Stanisława b., wiz. 18 XI k. 322v—324, 419v—420, 479v.
10. Czijenino i Czienijno Koscielne, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., patr. Władysława Przyjemskiego, od lat ok. 60 pod zarz. min. heretyckiego, wiz. (zaocznie) 18 XI k. 324, 420, 480.
11. Golina i Golijna, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 18 XI k. 324—325v, 420, 479v.
12. Kawnicze i Kawnicze, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, patr. Rocha Gorczewskiego, był przez wiele lat w ręku min. innowierczego; obec. wraca do katolików, wiz. (zaocznie) 18 XI k. 325v—326, 420, 479v.
13. Mijslijborz i Mijsliborz, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., patr. Hieronima Żychlińskiego, znajduje się od lat ok. 30 w pos. min. heretyckiego, wiz. (zaocznie) 18 XI k. 326, 420, 479v.

14. W o l i a i W o l a, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 19 XI k. 326—327v, 420v, 479v.
15. K o w a l e w o, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 19 XI k. 327v—329, 420v—421, 480.
16. L ą d e k i L ą d e k, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 19 XI k. 329v—331v, 421—421v, 481v:
 - a. (L ą d) w. na ter. par. Łądek. Opactwo Cystersów k. 331—331v.
17. J a r o s z i n o, Jaroszijno i Jaroszijn, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 20 XI k. 331v—333, 421v—422, 480.
18. S k a r b o s z e w o, wieś. Kościół pw. Trójcy Św., wiz. 20 XI k. 333—334v, 422, 480.
19. G r a b o s z e w o, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty i Katarzyny pm., wiz. 20 XI k. 334v—336, 422—422v, 480.
20. S t r z a ł k o w o, wieś. Kościół par. pw. św. Doroty pm., wiz. 20 XI 1608 i 14 VI 1609 k. 336—337v, 422v, 480v.
21. S t a w, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. i św. Jadwigi ks., wiz. 21 XI k. 337v—339, 422v—423, 480v—481.
22. O t o c z n o, wieś; parafia afil. do Wszemborza. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 21 XI k. 339—340v, 423v.
23. W s a m b o r o w o i Wszemborowo, wieś. Kościół par. pw. 11 Dziewic mm., wiz. 21 XI k. 340v—342v, 423—423v, 481.
24. B r u d z e w o, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. i św. Marii Magdaleny, wiz. 21 XI k. 342v—344, 423v—424v, 481.
25. O s t r o w o, wieś. Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP, wiz. 22 XI k. 344—345v, 424v, 481.
26. M i e l z i n i Mielzijn, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 22 XI k. 345v—347v, 424v—425, 481:
 - a. Kaplica (oratorium) poza miastem, nie ded. (Msza w niej odprawia się w dzień Znalezienia i Podwyższenia Krzyża św.) k. 347v.
27. O d r o w ą s z, wieś. Kościół par. pw. św. Barbary pm., wiz. 22 XI 1608 k. 347v—349, 425, 481v.

Autoryzacja akt przez wizytatora (Gniezno, 22 X 1609) podpisem i pieczęcią opł. k. 483.

Uwierzytelnienie akt przez notariusza Szumińskiego (Gniezno, 22 X 1609). Po lewej str. tekstu jego znak notarialny k. 483.

Współcz. alf. spis zwizytowanych parafii k. 484—485.

2

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 2.**

[2. Tyt. nad.] Odpisy **dekretów powizytacyjnych** wystawionych przez arcybiskupów gnieźnieńskich dla **kapituły metropolitalnej** w Gnieźnie w latach 1613, 1623, 1644, 1713 i 1727, **ordynacji** wydanych przez nich dla tejże kapituły w r. 1623 i 1719 z innych okazji oraz **akt synodu** archidiecezjalnego z r. 1583.

[3. Daty krań.] 1583—1727.

[4. Opis zew.] Łac.— 2° (31,9 × 19 cm).— Stron VI, 140; str. czyste: I—VI, 30—32, 126—140.— Oprawa po r. 1727 w skórę, podnisz.; ślady złoc. brzegów. Naddarcia kart na dole wyrep., od góry ślady daw. zwilgotnienia.

[5. Syg. daw.] Zg 22/40 B. 92 (uw. ks. Nowackiego z r. 1940 na s. I).— B 92 (w. XIX, Arch. Kap. Gnieź. — nakł. na grzbiecie).

[6. Uwagi] Mamy do czynienia z kopiażem wym. dokumentów i akt, powstałym w kręgu kapituły kat. w Gnieźnie, wyk. na papierze filigranowym dla jej użytku. Odpisów dokonał jeden człowiek w niedługim czasie po ostatnim dekrete ref., wyst. dla kapituły przez prym. Potockiego w r. 1727.— Pomimo to, że akta nie są w całości charakteru wizytacyjnego i należą do zespołu kapitulnego, zaciągam je do swego repertorium. Czynie to dlatego, że także poniżej przeni osę z archiwum kapituły kat. gnieź. kilka ksiąg całkowicie wizytacyjnych, które powinny figurować w zespole arcybiskupim; po wtóre z tego powodu, ażeby owe dekry ref., odnośnie których nie zachowały się sprawozdania wiz., nie zawieruszyły się do czasu, kiedy będą potrzebne do dalszych badań czy publikacji.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

Skróc. spis treści, wyk. prawdop. przez ks. mgra Mariana Aleksandrowicza pom. r. 1961 a 1969 na poł. ark. papieru, nalepiony na s. I.

Dekret reformacyjny wystawiony przez a-bpa Wojciecha Baranowskiego dla kapituły metrop. (Gniezno, 30 X 1613), po osobistej wizytacji archikatedry i jej duchowieństwa s. 1—28.— Publikacja dekretu przez odczytanie zainteresowanym nastąpiła 31 X 1613 s. 28—29.

Akta synodu archidiecezjalnego, odbytego przez a-bpa Stanisława Karnkowskiego w Łowiczu 4 X 1583 s. 33—47. Dokumentacja składa się z XXIV rozdziałów, a przekaz ten nie był znany prof. drowi Jakubowi Sawickiemu (*Concilia Poloniae... V: Synody Archidiecezji Gnieźnieńskiej i ich statuty*, Warszawa 1950 s. 160—170).

Dekret ref. wydany przez a-bpa Wawrzyńca Gembickiego dla kapituły metrop. (Łowicz, 20 IV 1623), po osobistym przeprowadzeniu wizytacji katedry i jej duchowieństwa. 15 rozdziałów nie num. s. 47—69.

A-bp W. Gembicki (Łowicz. 20 IV 1623) uzupełnia redakcję statutów kapituły metrop. pięcioma nie num. ordynacjami s. 69—79.

Dekret ref. wyst. dla kapituły metrop. przez a-bpa Macieja Lubieńskiego (Skierniewice, 17 V 1644), po uprzednim osobistym odbyciu wizytacji (w r. 1643) archikatedry i jej duchowieństwa s. 79—84.

Dekret ref. wyd. dla kapituły metrop. przez a-bpa Stanisława Szembekę (Gniezno, 10 VI 1713), po osobistym przeprowadzeniu wizytacji katedry i jej duchowieństwa. Dokument podzielony na 51 punktów s. 84—110.

A-bp S. Szembek wydaje dalsze ordynacje (Gniezno, 25 VIII 1719) dla kapituły metrop. Zarządzenie składa się z 17 punktów s. 111—117.

Dekret ref. wyst. dla kapituły metrop. przez a-bpa Teodora Potockiego (Gniezno, 1 IX 1727), po uprzednim osobistym odbyciu wizytacji archikatedry i jej duchowieństwa s. 117—125.

3

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] AAG. Wiz. 3.

[2. Tyt. or.] Acta visitationis ecclesiarum parochialium, hospitalium, oratoriorum, capellarum, altarium in Archidioecesi et **Archidiaconatu Gnesnen[si]**, suisq[ue] distinctis decanatibus ruralibus consistentium, earundemq[ue] rectorum per illrem et adm. rndum dnum Adamum Leśniewskiy³, archidiaconum Gnesnen[sem], Posnanien[sem ac] Połthouien[sem] canonicum, iuxta modum in *Constitutionibus* archidioecesanis traditum expedita, conscripta seqvntvr.

[3. Daty krań.] 1632—1633.

[4. Opis zew.] Łac.— 2° (31,3 × 19,5 cm).— Stron nlb. 12, III, 420; s. 385—420 położono w r. 1975 z okazji repert.; od s. 1 do 310 paginacja nieprawidłowa (str. nieparz. na miejscu parz. i odwr.); str. czyste: nlb., III, 310a.— Oprawa odpadła przyp. w I poł. XIX w. W II poł. tegoż stul. przymocowano rękopis do kart. teczki z etykietą „Akta Konsystorza Jeneralnego Arcybiskupiego Gnieźnieńskiego tyczące się”. Na brzegach ślady złoc. z I opr.

[5. Syg. daw.] ACons. E 2b (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. tecz.).— Hs Gnesen Erzb. E 2^p (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na 1 s. tecz.).— E 2b (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — nlb. s. 1, 1 s. tecz., nakł. na grzb. tecz.).

[6. Uwagi] Jest to wizytacja archidiakońska, przepr. przez prał. Leśniewskiego we własnym archidiakonacie. Jako taka posiada tylko sprawozdania wiz., bez dekretów ref., które miał wydać sam arcybiskup (Jan Węzyk).— Mamy tu do czynienia z lustracją ogólną, zarówno zewnętrzną jak i wewnętrzną.— Jest to czystopis akt, wyk. przez nie znanego notariusza wizytacji na papierze ze znakami wodnymi.— W tytule (s. I) nie podano roku odbycia wizytacji, ale jej początek w każdym dekanacie uwidocznił w treści akt.— A-diak. Leśniewski lustrował parafie, a raczej kościoły i kaplice, według „Modus quo visitationes archidiaconi et decani rurales obire de-

³ Ks. Adam **Leśniewski** h. Grzymała (1563—1641), archidiakon gnieźnieński i łowicki, kanonik poznański i pułtuski. (Korytkowski P, II 435—437.— Wieteska s. 57.— AAG: AAG. Wiz. 3 s. I).

bent", zamieszczonego w *Constitutiones synodi Archidioecesis Gnesnensis...*, odbytego w r. 1628 w Łowiczu (Kraków 1630, ark. C2 — C3). Na ową instrukcję powołuje się archidiakon w tytule dokumentacji.— Spośród formalnych elementów przeprowadzania wizytacji rękopis nie przekazał nam żadnego.— Treść sprawozdań jest uboższa niż w pozycji. 1. Nasz wizytator znalazł już niewiele kościołów pozostających w rękach ministrów innowierczych. Jego notariusz zapisał wezwania prawie wszystkich kościołów i kaplic. Z okazji omawiania uposażeń instytucji kościelnych wizytator niemal zawsze powołuje się na *Liber beneficiorum* Łaskiego.— Prał. Leśniewski miał zwizytować cały swój archidiakoniat, za wyjątkiem katedry, 4 kościołów par. w Gnieźnie (Św. Trójcy, św. Wawrzyńca, św. Piotra i św. Michała) oraz instytucji od nich zależnych, które a-bp Wężyk polecił zlustrować w roku ubiegłym — 1631 swojemu of. gen. i kan. metr. Piotrowi Odorowskiemu (Odorowski; Korytkowski P, III 116—119), drowi teol. i ob. prawa, zm. w r. 1651 (por. w cz. B s. 1, 69, 71, 267). Dokumentacja z wizytacji (generalnej) Odorowskiego nie zachowała się. Także sam Leśniewski, po nieudanej własnej wizytacji kościoła par. w Jaktorowie, dek. łek. (s. 129—130), powierzył powtórnie jego lustrację ks. Jakubowi Dubiuszowskiemu (zob. przyp. 5 w poz. 4). Ten zwizytował wspom. kościół 28 III 1633 (s. 263—265).— Kolejność dekanatów w księdze jest następująca: 1) gnieźnieński Św. Trójcy, 2) gnieź. św. Piotra, 3) łekneński, 4) żniński, 5) gnieź. św. Michała czyli zbarski, 6) słupecki, 7) sompoleński. Na początku akt każdego dekanatu widnieje spis kościołów par. z oznaczeniem pierwszej ich strony w księdze. Dla ułatwienia w poszukiwaniu również nin. pozycja posiada na górnych marginesach paginę żywą (bez wyrażenia stron).— Niestety, prawdopodobnie z powodu zniszczenia się oprawy w I poł. XIX w. zaginął koniec aktu księgi, a więc z dek. sompoleńskiego końcówka par. Kramsk oraz całość opisów par. Morzysław i Gosławice (s. 385), a przede wszystkim ogół sprawozdań z lustracji najuboższego i najbogatszego w instytucje kościelne w całym archidiakonacie dek. konińskiego. Z układu rękopisu widać, że sprawozdania te musiały się znajdować na końcu księgi. Zresztą brzmienie tytułu repert. rękopisu pozwala zakładać, że archidiakoniat został w całości zwizytowany, łącznie z dek. konińskim.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI.

I. Dekanat (gnieźnieński) Św. Trójcy; wizytacja zac. 3 VIII 1632 s. II, 1—69:

Wykaz kościołów par. (24) w dekanacie z podaniem pocz. stron w księdze s. II.

1. Gnesna, miasto (civitas). Kościół par. pw. Trójcy Św. wizytował w r. 1631, razem z katedrą, kan. i of. gen. gnieź. Piotr Odorovius, dr teol. i ob. prawa s. 1.
2. Kęndzierzyno i Kendzierzyno, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. s. 1—4.
3. Niechanowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. s. 4—8.
4. Witkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm. s. 8—11.
5. Iarżambkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 12—15.
6. Grzybowo, wieś. Kościół par., którego tyt. nie zna się, afil. do par. Gozdowo w diec. poznańskiej (s) s. 15—16.
7. Marzenino, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 16—19.
8. Wrzesnia, miasto (oppidum). Kościół par. uległ pożarowi, razem z miastem, przed 3 laty s. 20—26:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. poza miastem s. 24—26.
9. Czerniewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. s. 26—30:
 - a. Kaplica (oratorium) za miastem; na tym miejscu kiedyś miał stać kościół par. s. 30.
10. Pawłowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 30—33.
11. Łubowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 33—35.
12. Dziekanowice, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 35—36.
13. Iemielnio, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP s. 38—39.
14. Pobiedziska, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 39—47:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św., odb. po pożarze, ponownie nie ded. s. 43—44.
 - b. Prebenda z kaplicą (sacellum) pw. Najśw. Maryi P. poza miastem, w kier. Poznania s. 45—47.
 - c. Koczanowo, w. na ter. par. Pobiedziska, posiadająca kaplicę (oratorium) nie ded. Była tu niegdys oddz. parafia z kościołem pw. św. Jakuba ap., potem afil. do Pobiedzisk s. 37.
15. Wronczyno, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b. s. 47—50.
16. Węglewo i Węglewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. s. 50—53.
17. Waliszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. s. 53—56.
18. Sławno, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 57—61:

— Szpital nie mający własnej kaplicy, ale altareę w kościele par. s. 60—61.
19. Dzwonowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 61—62.
20. Dąmbrowka, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św. s. 62—65.
21. Kiszkowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. s. 65—69:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. Trójcy Św. za miastem s. 69.
22. Żydowo, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., nie wiz. z powodu wakansu s. 69.
23. (Gnesna), miasto (civitas). Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. na przedmieściu wiz. w r. 1631 of. gnieź. Odorovius s. 69. Por. nr 1.
24. Gurowo, wieś. Kościół afil. do par. św. Wawrzyńca na Przedmieściu Gnieź. s. 69.

II. Dekanat (gnieźnieński) św. Piotra; wiz. rozpocz. 25 IX 1632 s. 70—115:

Spis kościołów par. (18) dekanatu z podaniem pocz. stron w rękopisie s. 70.

1. (Gnesna), miasto (civitas). Kościół par. pw. św. Piotra ap. na przedmieściu wiz. w r. 1631 kan. i of. gnieź. Odorovius s. 71. Zob. nr 1 i 23 w dek. Św. Trójcy.
2. Modliszewko, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. s. 71—73.
3. KłECKO, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jerzego m. i św. Jądwigi ks. s. 73—80:
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. s. 78—79.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Barbary pm. za miastem, w stronę Wągrowca s. 80.
 - c. Kaplica (oratorium) poza miastem pw. Krzyża św., „desertum et desolatum” s. 80.
4. Łagiewniki, wieś. Kościół par. pw. Bożego Ciała i Nawiedzenia NMP, odzyskany z rąk innowierców przed ok. 7 laty s. 80—82.
5. Kamieniec, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., afil. do KłECKA s. 83—84.
6. Pomorzany, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. s. 85.
7. IabłkOwo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. s. 85—89.
8. Raczkowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych s. 89—90.
9. Popowo, wieś. Kościół par. pw. Zwiastowania NMP s. 90—93.
10. Podlesie, wieś. Kościół par. pw. św. Anny s. 94—96.
11. MiESCISKO, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 96—99:
 - a. Kaplica (sacellum), „antiquum”. za miastem pw. Ducha Św. s. 99.
12. LopiENNO, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. s. 100—102.
13. Gandecz, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., daw. mac. dla Łopienna, obec. afil. do niego s. 102—104.
14. IANOWIEC, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 104—108:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Barbary pm. poza miastem s. 108.
15. Skurki, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. s. 108—110.
16. KOŁDRAMB, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. i św. Idziego op. s. 110—112.
17. Sokolniki, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b. s. 112—115.
 - a. Mielieszyno, w. w par. Sokolniki, gdzie znajduje się kaplica (oratorium), nie ded. s. 115.
18. Dembnica, wieś. Kościół par. w dalszym ciągu zajmowany przez hereetyków, nie wiz. s. 70.

III. Dekanat Iekneński; wiz. zacc. 5 X 1632 s. 116—187:

Wykaz kościołów par. (20) w dekanacie z podaniem pocz. stron w księdze s. 116.

1. Kcinia, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 117—123:

- a. Prepozytura szpit. z kaplicą (sacellum) pw. św. Barbary pm. za miastem s. 121—123.
2. Smogulec, miasto (oppidulum). Kościół par. nowy, zbud. nakł. dziedz. Jana Smoguleckiego, pw. św. Katarzyny pm. s. 123—126.
3. Choina i Choyna, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm. s. 126—129.
4. Iaktorowo, wieś. Kościół par. pw. św. Anny, „antiqua”, długi czas „profanata” przez dziedz. Jana Iaktorowskiego, znajduje się w pos. katolików; wiz. zaocznie z powodu nieob. komendarza s. 129—130.— Pówtórnie wizytował ten kościół ks. Jakub Dubius, pref. Sem. Gnieź. 28 III 1633 s. 263—265.
5. Gołancza, daw. miasto, obec. wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. s. 130—133.
6. Żun, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 133—136.
7. Grylewo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 136—139.
8. Wągrowiec i Wągrowiec, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jakuba ap. s. 139—146:
 - a. Opactwo Cystersów (wzm.) s. 139.
 - b. Szpital par. z własną kaplicą (capella) s. 145—146.
9. Tarnowa, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 146—148.
10. Łekno, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap. s. 148—153:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. św. Krzyża poza miastem s. 152—153.
11. Czeszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. s. 153—167.
12. Kozielsko, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. s. 167—170:
 - a. Stopuchowo, w. na ter. par. Kozielsko, mająca kaplicę (oratorium); daw. był to ośrodek sam. parafii s. 170.
 - b. Niemczyno, w. w par. Kozielsko, w której istnieje kaplica (oratorium), „desertum et [...] prophanatum” s. 170.
13. Gorky i Gorki Srebrne, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 170—172.
14. Dziewierzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. s. 173—175.
15. Rynarzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. s. 175—178.
16. Szubin, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 178—181
 - a. Szubinska i Szubska Wies, w. na ter. par. Szubin, posiadająca kaplicę (capella) pw. św. Małgorzaty pm., którą zbud. ok. 20 lat temu szl. Walewska s. 181.
17. Słupy, wieś. Kościół par. pw. św. Wita m. s. 181—184.
18. Wszaradowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 184—186.
19. Pannigródz, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., nie wiz. z powodu wakansu s. 186—187.
20. Samoklesky i Samokłęsky, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. s. 187.

IV. Dekanat zniński; wiz. rozpocz. 8 XI 1632 s. 188—265:

Spis kościołów par. (29) z podaniem pocz. stron w rękopisie s. 188.

1. Iunczewo, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm. s. 189—191:
 - a. Dąmbrowa, w. w par. Juńcewo, mająca kaplicę (sacellum) nie ded. s. 188.

2. Lubcza, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap. s. 191—193.
3. Rogowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 194—196:
 - a. Kaplica (sacellum) pw. św. Leonarda op. za miastem s. 196.
4. Izdebnó, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. s. 197—198.
5. Żerniki i Żerniki, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Najśw. Maryi P. s. 198—201:
 - a. Kaplica (capella) pw. św. Anny na cmentarzu kośc. s. 199.
6. Świętkowo, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św. s. 201—204.
7. Cerkwica, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 204—207.
8. Złena i Żnin, miasto (civitas). Kościół par. za murami pw. Najśw. Maryi P. i św. Floriana m. s. 208—214:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. poza bramą miejską s. 212—213.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. Trójcy Św. wewnątrz murów, przy bramie s. 213—214.
9. Gorzyce, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych s. 214—216.
10. Brzeskorystew i Brzeskorzystew, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. s. 216—218.
11. Chomentowo, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap. s. 218—221.
12. Góra, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 221—223.
13. Wenetia, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. s. 223—226.
14. Gąszawa miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 226—228.
15. Chomiąza i Chomiąza, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b. s. 229—231.
16. Parlino, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 231—234.
17. Słaboszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Doroty pm. s. 234—236.
18. Pakosc, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP s. 236—242:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. poza miastem s. 240—242.
 - Zapis. o pocz. Kalwarii Pakoskiej s. 242.
19. Trląg, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap. s. 242—245.
20. Strzelce, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP s. 245—248.
21. Kwieciszewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny s. 248—251:
 - a. Kaplica (oratorium) za miastem pw. św. Leonarda op. s. 251.
22. Mogilno, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jakuba ap. s. 251—254:
 - a. Opactwo Benedyktynów (wzm.) s. 251.
23. Palendzie, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 254—257.
24. Niestronno, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 257—260.
25. Ryszewko, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny s. 260—261.
26. Gosciszyno, wieś. Kościół par. pw. Najśw. Maryi P. s. 262.
27. Szczepanowo, wieś. Kościół par. wakuje i nie był wiz. s. 188.
28. Ostrosce, wieś. Kościół par. „deserta”, nie wiz. s. 188.
29. Kierzkwow, wieś. Kościół par. „prophanata et occupata ab haeresi” s. 188.

V. Dekanat (gnieźnieński) św. Michała zwany zbarskim; wiz. zacz. 4 IV 1633 s. 266—310:

Wykaz kościołów par. (20) w dekanacie z podaniem pocz. stron w księdze s. 266.

1. Gnesna, miasto (civitas). Kościół par. pw. św. Michała arch. na przedmieściu wiz. w r. 1631 of. gnieź. Odorovius, razem z katedrą i in. świątyniami Gniezna. Por. nr 1 i 23 w dek. I oraz nr 1 w dek. II.
2. Iankowo, wieś. Kościół par. pw. św. Szymona i Judy ap. s. 267—269.
3. Strzyzewo i Strzyzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Tomasza ap. s. 269—272.
4. Kruchowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych s. 272—275.
5. Duszno, wieś. Kościół par. pw. św. Doroty pm. s. 275—277.
6. Trzemeszno, miasto (oppidum). Kościół opacki Kanoników Reg. Lat. i zarazem parafialny pw. św. Wojciecha b. s. 278:
 - a. Szpital z własną kaplicą (capella) s. 278.
7. Wielatowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap. s. 278—281.
8. Kamieniec, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. s. 281—284.
9. Orchowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych s. 284—287.
10. Linowiec, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 287—290.
11. Wilczyno, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. 11 Dziewic mm. s. 290—294:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Krzyża św. s. 294.
12. Siedlimowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 294—297.
13. Woicino, wieś. Kościół par. uległ pożarowi, razem ze wsią, przed 5 laty s. 298.
14. Ostrowąsz, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. s. 298—299.
15. Kleczewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. i św. Małgonzaty pm. s. 299—303:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Najśw. Maryi P. na przedmieściu s. 303.
16. Złotkowo, wieś. Wezw. kościoła par. nie pod. s. 304.
17. Budzysław i Budzislaw, wieś. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP oraz św. Doroty i Katarzyny pm. s. 304—306.
18. Ostrowite, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 307—310.
19. Lisewo, wieś. Kościół par. nie ded. i wakujący, nie wiz. s. 310.
20. Rekawczyno, wieś. Kościół par. „ex antiquo prophanata haeresi”, nie wiz. s. 266.

VI. Dekanat słupecki; wiz. rozpocz. 1 VI 1633 s. 311—384:

Spis kościołów par. (27) w dekanacie z podaniem pocz. stron w rękopisie s. 311.

1. Ostrowite, wieś. Kościół par. pw. św. Szczepana m. s. 312—315.
2. Giewartowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych s. 315—318.
3. Dobrosołowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. s. 318—320.
4. Nowawies, w. Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP i św. Stanisława b., afil. do Dobrosołowa s. 320—321.
5. Młodziejewo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 322—324.
6. Golina, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jakuba ap. s. 324—327.

7. Kawnica, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych s. 327—329.
8. Mysliborz, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap. s. 329—330.
9. Wola, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny s. 330—333.
10. Kowalewo, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap. s. 333—335.
11. Łądek, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 336—339:
 - a. Szpital w mieście z kaplicą (capella) pw. św. Sebastiana m. s. 338.
12. Iaroszyno, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych s. 339—341.
13. Słupca, miasto (oppidum). Kościół par. (12 ołtarzy) pw. św. Wawrzyńca m. s. 341—353:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Niep. Poczęcia NMP i św. Leonarda op. poza Bramą Pyzdrską s. 348—350:
 - 1° Kaplica (capella) na cmentarzu tejże prepozytury s. 350.
 - b. Prebenda z kaplicą (oratorium, sacellum) pw. św. Krzyża, i św. Wojciecha b., „antiquum”, za Bramą Konińską s. 350—352.
 - c. Druga prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. poza Bramą Poznańską s. 352—353.
14. Chotunia, wieś. Kościół par. nie ded., afil. do Słupcy s. 353—355.
15. Koszuty, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. s. 355—357
16. Skarboszewo, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św. s. 357—359.
17. Graboszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny i Małgorzaty pm. s. 360—363.
18. Strzałkow, wieś. Kościół par. pw. św. Doroty pm. s. 363—365.
19. Staw, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. i św. Jadwigi ks. s. 365—368.
20. Brudzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. i św. Marii Magdaleny s. 368—371.
21. Wszemborowo, wieś. Kościół par. pw. 11 Dziewic mm., opis. pobieżnie z powodu nieob. prob. s. 371.
22. Odrowąsz, wieś. Kościół par. pw. św. Barbary pm. s. 372—374.
23. Mielzyn i Mielżyn, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Wszystkich Świętych s. 374—378.
24. Ostrowo, wieś. Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP s. 378—379.
25. Powidz, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. i św. Mikołaja b. s. 380—384:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Najśw. Maryi P. za miastem, zbud. przed 10 laty nakł. śp. Wojciecha Kowala, miejsc. miesz. s. 383—384.
26. Otoczno, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., afil. do Wszemborza, nie wiz. z powodu wakansu s. 384.
27. Cienino, wieś. Kościół par., pozostający jeszcze pod zarz. min. here-tyckiego, nie wiz. s. 384.

VII. Dekanat sompoleński; wiz. zac. 8 VIII 1633 s. 385—420.

Wykaz kościołów par. (17) w dekanacie s. 385.

1. Kazimierz, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 386—389:
 - a. Klasztor i kościół Bernardynów poza miastem s. 388—389.
 - b-c-d. Trzy kaplice (oratoria) wokół miasta, ku czci św. Krystyna, Benedykta i Jana mm. s. 389.
2. Slesin, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 389—392.

3. Wąsosze, wieś. Tyt. kościoła par. nie znano s. 392—393.
 4. Lichin, wieś, kiedyś miasto. Kościół par. pw. św. Doroty pm. s. 393—394.
 5. Lubstowko, wieś; parafia na drodze afil. do Lubstowa. Na miejscu daw. kościoła par. pw. św. Mateusza ap. akt. stoi kaplica (oratorium), zbud. przez dziedz. Serafina Głębckiego s. 394.
 6. Lubstowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jadwigi ks. s. 395—397.
 7. Sampilno i Sampilno, miasto (oppidulum). Kościół par. nowy, nie ded. s. 397—400.
 8. Mąkolino, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja (ap.) s. 401—402.
 9. Demby, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych s. 403—404.
 10. Dembna, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 404—407.
 11. Wrzānca, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba (ap.) s. 407—410.
 12. Grzegorzewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Stanisława i Mikołaja bb. s. 410—414:
 - a. Prebenda z kaplicą (oratorium) w pobliżu rynku, wyst. ok. r. 1621 nakł. ks. Piotra Kowalczykowica, b. wik. w Grzegorzewie s. 413—414.
 13. Osiek, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. i św. Mikołaja b. s. 414—416.
 14. Raczenice, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP s. 416—417.
 15. Krąmsko, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b. s. 417—420.
- U w a g a. W księdze brak końcówki opisu par. Kramsk oraz całości dokumentacji par. Morzysław i Gosławice — zob. s. 385.

4

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] AAG. Wiz. 4.

[2. Tyt. nad.] Akta wizytacji **generalnej kościołów i kaplic Archidiakonatów Gnieźnieńskiego i Kamińskiego**, przeprowadzonej w latach 1639—1640 przez prałata Świętosława Strzałkowskiego⁴ i kanonika Jakuba Dubiusa⁵, delegowanych do tej czynności przez arcybiskupa Jana Lipskiego⁶.

[4. Opis zew.] Łac., pol.— 2° (30 × 20 cm).— Kart (policzb. na dole

⁴ Ks. Świętosław **Strzałkowski** h. Śreniawa (1583—1646), dr teol., archidiakon poznański, kanonik gnieźnieński i łowicki. (Korytkowski P, IV 20—22.— Wieteska s. 66—67.— AAG: AAG. Wiz. 4 k. 1, 117).

⁵ Ks. Jakub **Dubius** (brzmienie polskie nazwiska nie znane), dr ob. prawa. penitencjarz katedry i prefekt Seminarium Duch. w Gnieźnie, potem kanonik gnieź., zm. w r. 1650. (Korytkowski P, I 234.— AAG: AAG. Wiz. 3 s. 263, wiz. 4 k. 1, 117).

⁶ Jan Lipski h. Łada (1589—1641), od r. 1635 biskup chełmiński, od 1638 arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski. (Korytkowski A, III 757—778.— Szostkiewicz s. 110—111.— PSB, XVII 422—424.— AAG: AAG. Wiz. 4 k. 1, 117).

czar. ol.) 8, 137; k. czyste: 1v, 2v, 3v, 4v, 5v, 6v, 7v, 8v (w spisie) i 22—22v, 53v, 98v, 100—101, 115—116v, 117v.— Oprawa z XIX w. w białą skórę, na której widnieją 4 nacięcia po rzemykach; ślady złoc. brzegów. Pom. k. 23 a 24 rękopis przepołowiony w grzbiecie. Na 1 s. okł. tłocz. półmaj. czar. napis z pierw. cz. or. tytułu: „*Visitatio totius Archidiaconatus Gnesnensis per rr. Sventoslaum Strzałkowski, archidiaconum Posnaniensem, canonicum Gnesnensem et Lovicienssem, et Jacobum Dubium, u.j.d., Gnesnen. canonicum, a.D. 1639 et 1640*”. Na grzbiecie nakł. z syg. „E 3”.

[5. Syg. daw.] ACons. E 3 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).—Hs. Gnesen Erzb. E 3 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na 1 k. ochr.). E 3 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — k. 1 akt i nakł. na grzb.).

[6. Uwagi] Jest to wizytacja generalna. Dowodzą tego delegowanie lustratorów przez arcybiskupa oraz dekrety ref., wydane przez jednego z nich.— Dokumentacja dzieli się na 3 części: 1) archidiaconat gnieźnieński bez kościołów samego Gniezna (k. 1—114v), 2) kościoły i kaplice w Gnieźnie (k. 117—131v) i 3) archidiaconat kamieński (k. 132—137v).— Jeden z wym. wizytatorów zlustrował parafie dekanatów a-diak. gnieźnieńskiego, a drugi — pozostałe dwie części. Jednak wyraźnie nie zaznaczono, który co wizytował. Nie wyjaśniają tego ich pieczęcie opł. uwierzytelniające na k. 131v opracowaną dokumentację. Tenże przydział terenowy dla poszcz. wizytatorów potwierdza różny charakter pisma do k. 114v i od 117. Pismo części 2 jest czytelniejsze. Całość księgi stanowi jednak czystopis akt, sporz. na papierze filigranowym.— Część 1, najobszerniejsza, posiada następn. or. tytuł: „*Visitatio totius Archidiaconatus Gnesnen[is] per illustres et adm. reuerendos dnos Suentoslaum Strzałkowski, archidiaconum Posnaniensem, Gnesnen[sem], Louicien[sem] et Jacobum Dubium, iud; Gnesnen[sem] — canonicos, ab illustrissimo et reuerendissimo domino Joanne de Lipie Lipski, Dei et Apostolicae Sedis gratia archiepiscopo Gnesnen[si], legato nato, Regni Poloniae primate primoq[ue] principe ad visitandum deputatos, anno Dni millesimo sexcentesimo trigesimo nono caepta et millesimo sexcentesimo quadragesimo peracta*” (k. 1).— Z tego powodu, że prał. Strzałkowski w tym i nast. tytule or. (k. 117) jest wymieniony pierwszy, przypuszczam, iż on był wizytatorem a-diak. gnieźnieńskiego. Potwierdza to fakt, że kan. Dubius, jako prob. w Kcyni (k. 80v) był wiz. przez tego drugiego lustratora. Ks. Strzałkowski nie pozostawił nam dekretów ref. dla zwizytowanych przez siebie instytucji. Może dyspensował się od tego ciężaru po rychłej śmierci prymasa (13 V 1641), jako że dek. gnieź. Św. Trójcy lustrował jeszcze w r. 1640 (k. 110v), a może wykonane oddzielnie zaginęły. A-diak. Strzałkowski wzgl. jego nie znany z nazwiska notariusz nie podał wielu

kościółów i kaplic. W a-diak. gnieźnieńskim dekanaty są opisane w takiej kolejności: 1) słupecki, 2) sompoleński, 3) koniński, 4) gnieź. św. Michała, 5) zniński, 6) lekneński, 7) gnieź. św. Piotra, 8) gnieź. Św. Trójcy. Przed treścią dekanatów znajdują się wykazy ich kościołów i kaplic, nie zawsze zgodne nie tylko z kolejnością w tekście, lecz także z faktycznym istnieniem niektórych kaplic. Widać, że brano je z daw spisów.— Obydwaj lustratorzy odbywali wizytacje według instrukcji przepisanej przez synod a-bpa Wężyka w r. 1628, chociaż odpowiedzi na jej pytania nie są tu tak widoczne jak w poz. 3.— Tytuł or. części 2, odprawionej przez ks. Dubius'a, uwzględnia także ks. Strzałkowskiego. Brzmi on podobnie jak poprz.: „*Visitatio ecclesiarum Ciuitatis Gnesnen[sis] per iltres et adm. rndos dnos Suentoslaum Strzałkowski, archidiaconu[m] Poznanien[sem], Gnesnen[sem], Łouicien[sem] [et] Jacobu[m] Dubiu[m], jvd, Gnesnen[sem] — canonicos, illmi principis et rndmi d.d. Joannis à Lipie Lipskij, Dei et^a Aplicae Sedis gratia archipi Gnesnen[sis], legati nati, Regni Poloniae primatis primiq. principis commissarios facta anno Dni 1640*” (k. 117). Kan. Dubius czy też jego sekretarz w zoro wał się w ujęciu dokumentacji również na księdze a-diak. Wincentego a Seue z r. 1608. Zatem jego akta z wizytacji kościołów i kaplic. m. Gniezna (cz. 2 rękopisu) dzielą się jeszcze na: 1) same sprawozdania (k. 118—123v), 2) opisy dochodów beneficjów (k. 124—128), 3) spisy sprzętów kościołów (k. 128v—131v). Po właściwych sprawozdaniach, tak w 2 jak też 3 części, idą „*Defectus ecclesiae*”, wreszcie same dekrety ref., które przy kościołach i kaplicach gnieźnieńskich zwa się tylko „*Ordinationes datae d. parochi*”, a w archidiaconacie kamieńskim — także „*Mandatum d. parochi et aliis*”.— Opisy kościołów. a-diak. kamieńskiego, a właściwie mówiąc dek. nakielskiego, są krótsze aniżeli z ter. gnieźnieńskiego. Jakkolwiek na k. 137v zapisano: „*Finis totius visitationis Archidiaconatus Camenen-sis*”, to przecież dokumentacja tego okręgu jest w księdze b. niekompletna, ograniczająca się właściwie do kościołów dek. nakielskiego — por. w cz. B). Niemniej, jako najstarsza spośród zachowanych, jest ona ważna dla historyka.— „*Spis rzeczy*” w księdze sporządził obec. zarząd Archiwum, niestety, na nowym papierze, jednostronnie na maszynie (k. 1—8). Nazwy parafii słusznie podano alf., ale wyszczególnienie dekanatów byłoby lepsze topogr.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

Spis rzeczy, wyk. przez obecne kierownictwo Archiwum na maszynie. Dekanaty i parafie ujęto alf. k. 1—8.

^a W tekście 2 razy *et*.

Część 1: Dekanaty archidiaconatu gnieźnieńskiego:

I. Dekanat słupecki; wiz. rozpocz. 10 IX 1639 k. 2—21v:

Spis kościołów par. (27) i kaplic publ. (4) w dekanacie k. 2.

1. Słupcza, miasto (oppidum). Kościół par. (11 ołtarzy) pw. św. Wawrzyńca m. k. 2v—6v:
 - a. Prepozytura prosta z kaplicą (oratorium, sacellum) pw. Krzyża św. na zewnątrz bramy miej., „ruinosum” k. 5.
 - b. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Niep. Poczęcia NMP i św. Leonarda op. poza Bramą Pyzdrowską k. 5—6v:
 - 1° Kaplica (sacellum) na cmentarzu wspom. prepozytury k. 5—5v.
 - c. Druga prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. za bramą miej. wiodącą w kier. Poznania k. 6—6v.
2. Chotunia i Kotunia, wieś. Kościół par., podlegający prob. ze Słupcy, uległ pożarowi k. 6v.
3. Koszuty, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. k. 6v—7.
4. Młodeiowo i Młodeiwo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 7—8.
5. Giewarhowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych k. 8—8v.
6. Powidz, miasto (oppidum). Kościół par. spalił się k. 8v—9:
 - a. Kaplica (sacellum), ale z tekstu nie wiadomo, czy to daw. szpitalna, czy też nowo wyst. zastępcza k. 8v.
7. Ostrowite, wieś. Kościół par. pw. św. Szczepana m. k. 9—10.
8. Dobroszółowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. oddano w zarząd prob. z Ostrowitego k. 10.
9. Nowa wieś, w. Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP i św. Stanisława b., afil. do Dobroszółowa, wakuje k. 10.
10. Golina, miasto (oppidum), Kościół par. pw. św. Jakuba ap. k. 10—11.
11. Kawnicze i Kawnice, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych k. 11—11v.
12. Myśliborz, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap. k. 11v—12.
13. Wola, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny k. 12—12v.
14. Kowalewo, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap. k. 12v—13v.
15. Łądek, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 13v—14v:
 - a. Szpital w mieście z kaplicą (oratorium) pw. św. Sebastiana m. k. 15.
 - b. (Łąd), wieś w par. Łądek. Opactwo Cystersów k. 14v—15.
16. Jaroszyno i Jaroszyno, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych k. 15—15v.
17. Skarboszewo, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św. k. 15v—16.
18. Graboszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty i Katarzyny pm. k. 16—17.
19. Strzałkowo, wieś. Kościół par. nowo zbud. k. 17.
20. Ostrowo, wieś. Kościół par. wakujący powierzono w zarząd prob. w Strzałkowie; mimo tego nie wiz. z powodu grasującej zarazy k. 17.
21. Otoczno i Otoczna, wieś. Kościół par. wakuje; oddany pod opiekę prob. z Kazimierza (w dek. somp.) k. 17.
22. Staw, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. i św. Jadwigi ks. k. 17—18.
23. Wszemborowo, wieś. Kościół par. pw. 11 Dziewic mm. k. 18—18v.

24. Brudzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. i św. Marii Magdaleny k. 18v—19v.
25. Mielzyn i Mielżyn, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. Wszystkich Świętych k. 19v—20v:
 - a. Kaplica (oratorium) za miastem, pewnie pw. Krzyża św. k. 20v.
26. Odrowąsz i Odrowąż, wieś. Kościół par. pw. św. Barbary pm. k. 21—21v.
27. Czienino Koscielne, wieś. O wiz. kościoła par. nie ma mowy k. 2.

II. Dekanat sompoleński; wiz. zacz. 1 X 1639 k. 23—34v:

Wykaz kościołów par. (17) i kaplic publ. (5) w dekanacie k. 23.

1. Sampolno, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny k. 23v—24.
2. Mąkolino, wieś. Kościół par. wakuje k. 24.
3. Demby, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych k. 24—24v.
4. Dembna i Dembno, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. k. 24v—25.
5. Wrzanca i Wrząca Maior, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. k. 25—25v.
6. Grzegorzewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Stanisława i Mikołaja bb. k. 25v—26v:
 - a. Prebenda z kaplicą (oratorium) pw. św. Piotra (ap.) k. 26—26v.
7. Osiek, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. i św. Mikołaja b. k. 26v—27.
8. Krampsko, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b. k. 27—27v.
9. Lubstowo Maior, wieś. Kościół par. pw. św. Jadwigi ks. k. 27v—28.
10. Sleszin i Slesin, miasto (oppidulum). Wezw. kościoła par. nie pod k. 28—29.
11. Lichin i Lychin, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Doroty pm. k. 29—29v.
12. Gosławicze, wieś; up. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. k. 29v—30v.
13. Kazmierz i Kazimierz, miasto (oppidulum). Kościół par. po pożarze nie kons. k. 30v—32:
 - a. Klasztor i kościół Bernardynów poza miastem k. 32.
 - b-c-d-e. O czterech kaplicach wokół Kazimierza wspom. tylko w wykazie k. 23.
14. Wąsosze i Wąsosze, wieś. Tyt. kościoła par. nie zapis., chociaż wspom., że kons. go sufr. gnieź. Gniazdowski † 1608 k. 32—32v.
15. Lubstowo Minor, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap. „vacat [...] desolata”:
 - a. Nowy kościół par. w budowie k. 32v—33.
16. Raczączyce i Raciące, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP k. 33—33v.
17. Morzijsław i Morzysław, wieś. Kościół par. pw. św. Wojciecha b. k. 33v—34v.

III. Dekanat koniński k. 35—47:

Spis kościołów par. (29) i kaplic publ. (9) w dekanacie k. 35.

1. Konin, miasto (oppidum), prepozytura par. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. k. 35v—37:

- a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. na przedmieściu k. 36v—37.
- b. Kaplica (oratorium) pw. św. Krzyża przed zamkiem w K., wzm. jedynie w spisie k. 35.
2. Stare Miasto (Konin), wieś; daw. parafia mac. Konina, akt. ink. do niego. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap. k. 37v.
3. Krzymowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny k. 37v—38.
4. Wyszyno, wieś. Kościół par. pw. Najśw. Maryi P. k. 38:
— Odzyskanie kośc. z rąk innowierców nastąpiło przyp. w r. 1616, od którego rozpocz. się akta metr
5. Ruszoczyce, Rusosicze i Ruszocice, wieś. Wezw. kościoła par. nie pod. k. 38v.
6. Białkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b. k. 38v—39.
7. Kościelec, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. afil. do Koła k. 39—39v.
8. Koło, miasto (oppidum), prepozytura par. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP k. 39v—41:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. poza miastem k. 40v.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Wawrzyńca m. za miastem k. 40v—41.
 - c. Kaplica (oratorium), „plane devastatum”, nie znana z tyt. ani bliższego położenia k. 41.
9. Dobrowo, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św. k. 41.
10. Brudzewo, miasto (oppidum), up. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., po pożarze nie kons. k. 41—41v:
 - a. Kaplica (oratorium) daw. pw. św. Jakuba ap., obec. NMP Loretańskiej k. 41v.
11. Ianiszewo, wieś. Kościół par. wakujący k. 42:
 - a. Kaplica (oratorium) poza wsią pw. św. Jadwigi ks.
12. Słomowo, wieś. Kościół par. „ruinosa, vacat” k. 42.
13. Pieszary i Pszary, wieś. Kościół par. pw. św. Walentego m. k. 42.
14. Kowale (Pańskie), wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych k. 42—42v.
15. Turek, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. k. 42v—43:
 - a. Kaplica (oratorium) na cmentarzu kośc. daw. pw. św. Leonarda op., teraz pw. św. Anioła Stróża k. 42v—43.
 - b. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. poza miastem k. 43.
16. Grzymiszewo i Grzymiszew. Kościół par. pw. Narodzenia NMP k. 43—43v.
17. Tuliskowo, miasto (oppidum), podup. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Wita m. k. 43v.
18. Rychwał, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. Trójcy Św. k. 44.
19. Dambroszyno i Dąbroszyno, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny i św. Katarzyny pm. wakuje k. 44v.
20. Grochy, wieś. Tyt. kościoła par. nie zapis. k. 44v.
21. Grodziec, wieś. Wezw. kościoła par. nie pod. k. 44v.
22. Krolikowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. k. 44v—45.

23. Trąbczyno i Trąbczyn, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. k. 45—45v.
24. Zagorowo, miasto (oppidulum). Tyt. kościoła par. nie zapis. k. 45v.
25. Grabienicze i Grabienice, wieś. Kościół par. nie kons. k. 45v—46.
26. Rzgów, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. k. 46.
27. Kuchary, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych k. 46v.
28. Liśiec i Lisiecz, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. i św. Doroty pm. k. 46v.
29. Sławsko Małor, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. k. 46v—47.

IV. Dekanat (gnieźnieński) św. Michała zwany zbarskim; wiz. zacz. 26 X 1639 k. 47v—53:

Wykaz kościołów par. (20) i kaplic publ. (2) w dekanacie k. 47v

1. Iankowo, wieś. Kościół par. pw. św. Szymona i Judy ap. k. 48.
2. Ostrowithe, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. k. 48—48v.
3. Budziszław, wieś. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP k. 48v.
4. Złotkowo, wieś. Kościół par. wakujący k. 48v.
5. Kleczewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. k. 48v—49v:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Najśw. Maryi P. k. 49—49v.
6. Ostroważ, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. k. 49v.
7. Lisowo i Lisowo, wieś. Kościół par. wakuje k. 50.
8. Siedlimowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. k. 50.
9. Wilczyno, miasto (oppidulum). Kościół par. (pw. 11 Dziewic mm.) k. 50v—51:
 - a. Prepozytura szpit. lub zwykła z kaplicą (oratorium) pw. Krzyża św. k. 50v—51.
10. Linowiec, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., „ruinosa, vacat” k. 51.
11. Orchowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych k. 51.
12. Kamieniec, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. k. 51—51v.
13. Trzemeszno, miasto (oppidum). Kościół opacki Kanoników Reg. Lat. i jedn. parafialny pw. św. Wojciecha b. k. 51v—52:
 - a. Szpital par. z własną kaplicą (capella) k. 52.
14. Duszno, wieś. Wezw. kościoła par. nie pod. k. 52.
15. Wielatowo, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Piotra ap. k. 52—52v.
16. Kruchowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych k. 52v—53.
- 17 — Strzyzewo, 18 — Rękawczyno i 19 — Gniezno (kościół par. pw. św. Michała arch.) figurują tylko w wykazie na k. 47v.

V. Dekanat żniński; wiz. rozpocz. 30 X 1639 k. 54—70v:

Spis kościołów par. (30) i kaplic publ. (8) w dekanacie k. 54.

1. Żnyn, miasto (oppidum). Kościół par. za murami miasta pw. św. Floriana m. k. 54v—56v:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. poza bramą miej. k. 56—56v.
 - b. Kaplica (sacellum) pw. Trójcy Św. wewnątrz murów miasta k. 56—56v.

- c. Kaplica (oratorium) pw. św. Anny za miastem k. 56.
2. Gościszyno, wieś. Kościół par. pw. Najśw. Maryi P. k. 56v.
3. Niestronno, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. k. 56v—57.
4. Chomiąza, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b. k. 57—57v.
5. Parlino, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 57v—58.
6. Palendzie, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. k. 58.
7. Mogilno, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Jakuba ap. k. 58—58v.
8. Kwieciszewo, miasto (oppidulum). Tyt. kościoła par. nie zapis. k. 58v—59:
 - a. Kaplica (sacellum) poza miastem k. 59.
9. Strzelce, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP k. 59—59v.
10. Trląg, wieś. Wezw. kościoła par. nie pod. k. 59v—60.
11. Pakość, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP k. 60—61v:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. za miastem k. 61—61v.
 - b. Kaplica (sacellum) poza miastem pw. św. Jakuba ap. k. 61v.
12. Słaboszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Doroty pm. k. 61v—62.
13. Szczepanowo, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. k. 62—62v
 - a. Woiuczyno, w. na ter. par. Szczepanowo, mająca kaplicę (oratorium); kiedyś był tu kościół parafialny k. 62v.
14. Ostroscze, wieś. Kościół par. pw. św. Krzyża, „deserta, vacat [...] ruinosa” k. 62v.
15. Kierskowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, „ruinosa, vacat” k. 62v.
16. Góra, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. k. 62v—63.
17. Chomątwo, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła (był we władaniu heretyków w przez 70 lat) k. 63—63v.
18. Wenetia, wieś. Wezw. kościoła par. nie pod. k. 63v—64.
19. Gąsawa i Gąsawa, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 64—65.
20. Riszewko i Ryszewko, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny k. 65.
21. Lubecz, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap. k. 65—65v.
22. Rogowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch. k. 66—66v:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Leonarda op. za miastem k. 66v.
23. Izdebnó, wieś. Tyt. kościoła par. nie zapis. k. 66v—67.
24. Żerniki, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Najśw. Maryi P. k. 67—67v:
 - a. Kaplica (capella) na cmentarzu kośc. pw. św. Anny k. 67v.
25. Świętkowo, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św. k. 68—68v.
26. Ianczewo, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm. k. 68v—69:
 - a. Dąbrowo i Dąbrowo, w. w par. Juńcewo, w której istnieje kaplica (ecclesia parva sive sacellum) k. 69.
27. Gorzyce, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych k. 69—69v.
28. Czerekwica i Cerekwica, wieś. Wezw. kościoła par. nie pod. k. 70—70v.

29. Beszkorzystew i Beskorzystew, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. k. 70v.

VI. Dekanat łekneński k. 71—87v:

Wykaz kościołów par. (20) i kaplic publ. (7) w dekanacie k. 71.

1. Łekno (miasto — oppidum). Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap. k. 71v—72:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (sacellum) pw. św. Krzyża poza miastem k. 72.
2. Tarnowa i Tarnawa, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 72—72v.
3. Wągrowiec, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jakuba ap. k. 72v—74v:
 - a. Opactwo Cystersów (zapis.) k. 72v.
 - b. Kaplica (oratorium) za miastem, kons. k. 74—74v.
4. Grylewo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., „vetus” k. 74v—75.
5. Żun, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. k. 75—75v.
6. Gołańcz, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. k. 76—76v.
7. Choyna, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm. k. 76v—77.
8. Jaktorowo, wieś. Kościół par. zgorzał; nowy w budowie — jego kaplica (sacellum) już gotowa k. 77—77v.
9. Smogulec i Smogulec, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. k. 77v—78.
10. Pangródz, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. k. 78v—79.
11. Kczynia, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch. k. 79—81:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. św. Barbary pm. za miastem k. 80v—81.
 - b. Grocholno i Grocholno, w. na ter. par. Kcynia, posiadająca kaplicę (oratorium) pw. św. Anny k. 81.— To samo na k. 87v.
12. Samoklęski, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. k. 81—81v.
13. Wszaradowo, wieś. Kościół par. „vacat post occisionem sacerdotis” (wzm.) k. 81v.
14. Rynarzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. k. 81v—82v.
15. Szubin, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Marcina b. k. 82v—83:
 - a. Kaplica (oratorium) poza miastem k. 83.
16. Słupy, wieś. Tyt. kościoła par. nie zapis. k. 83—83v.
17. Dziewierzewo i Dziewierzowo, wieś. Wezw. kościoła par. nie pod. k. 83v—84.
18. Górki Srebrne, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 84v—85.
19. Czeszewo, daw. miasto (oppidulum), obec. wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. k. 85—86v.
20. Kozielsko, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. k. 86v—87v:
 - a. Niemczyno, w. na ter. Kozielsko, gdzie znajduje się kaplica (oratorium), „desertum et prophanatum” k. 87v.
 - b. Stopuchowo i Stopakowo, w. na ter. par. Kozielsko, niegdyś oddz. parafia, akt. tylko kaplica (sacellum) k. 87v.

VII. Dekanat (gnieźnieński) św. Piotra; wiz. rozpocz. 12 X 1639 k. 88—98:

Spis kościołów par. (18) i kaplic publ. (6) w dekanacie k. 88.

1. Mieścisko i Mieściszko, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Michała arch. k. 88v—89:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (sacellum) pw. Ducha Św. za miastem k. 89.
2. Modliszewko, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. k. 89—89v.
3. Sokolniki, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b. k. 90:
 - a. Mieleszyno, w. w par. Sokolniki, w której istnieje kaplica (sacellum, oratorium), zbud. nakł. śp. dziedz. Stanisława Jabłkowskiego k. 90.
4. Kłeczko i Kłeczko, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Jerzego m. i św. Jadwigi ks. k. 90—91v:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (sacellum) pw. Ducha Św. w mieście k. 91—91v.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Krzyża poza miastem k. 91v.
 - c. Kaplica (oratorium) pw. św. Barbary pm. za miastem k. 91v.
5. Dembnicza i Dembnica, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. i św. Jadwigi ks., patr. szl. Latańskiej, ciągle znajduje się w ręku min. kalwińskiego k. 91v.
6. Łagiewniki, wieś. Kościół par. pw. Bożego Ciała i Nawiedzenia NMP k. 91v—92v.
7. Kamieniec i Kamieniec, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św. k. 92v—93.
8. Pomorzany, wieś. Kościół par. „ruinosa, devastata et desolata, vacat” k. 93.
9. Jabłkowo, wieś. Kościół par. wakujący k. 93.
10. Raczkowo, wieś. Kościół par. „ruinosa [...] vacat” k. 93.
11. Popowo, wieś. Kościół par. pw. Zwiastowania NMP k. 93—94.
12. Podlesie i Podlesie, wieś. Kościół par. pw. św. Anny k. 94v—95.
13. Janowiec i Janowiec, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 95—95v:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Barbary pm. za miastem k. 95v.
14. Łopienna, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. k. 95v—96v.
15. Gandecz i Gandecz, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. afil. do Łopienna k. 96v.
16. Kołdrąb, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. i św. Idziego op. k. 97—97v.
17. Skorki i Skurki, wieś. Tyt. kościoła par. nie zapis. k. 97v—98.

VIII. Dekanat (gnieźnieński) Św. Trójcy, wiz. w r. 1639 k. 99—114v:

Wykaz kościołów par. (24) i kaplic publ. (8) w dekanacie k. 99.

1. Niechanowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. k. 101v—102.
2. Kendzierzyno, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. k. 102—103.

3. Witkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm. k. 103—103v
 4. Iarząbkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. k. 103v—104.
 5. Grzybowo, wieś. Kościół par. niewiad. tyt., afil. do par G o z d o w o w diec. p o z n a ń s k i e j (s) k. 104—104v.
 6. Marzenino i Marzenino, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 105—105v.
 7. Września, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Stanisława b. k. 105v—106v:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw D u c h a Ś w. poza miastem k. 106v.
 8. Czerniewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana k. 106v—107v:
 - a. Kaplica (oratorium) przed miastem, przy młynie k. 107v.
 9. Iemielnio, wieś. Kościół par. „ruinosa [...] vacat” k. 107v.
 10. Węglowo i Węglewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. k. 107v—108.
 11. Pobiedziska, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch. k. 108v—109v:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw D u c h a Ś w. w mieście k. 109—109v.
 - b. Kaplica (sacellum) za miastem pw. O b j a w i e n i a (Apparitio) NMP k. 109v.
 - c. K o c z a n o w o i G o c z a n o w o, w. w par. Pobiedziska, mająca kaplicę (oratorium), nie ded. Daw. była to sam. parafia z kościołem pw. św. Jakuba ap., afil. potem do Pobiedzisk k. 107v.
 12. Wroneczyno, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b. k. 109v—110v.
 13. Kiszkowo, miasto (oppidulum). Kościół par. pw. Ścięcia św. Jana Chrzc. (poprz. „polluta per sepulturam haereticorum” — może przed r. 1607, od którego zacz. się akta metr.) k. 110v—111.
 - a. Kaplica (sacellum) nowa, wyst. nakł. dziedz. Łukasza Niemojewskiego, pw. Najśw. M a r y i P. k. 111.
 - b. Kaplica (oratorium) pw T r ó j c y Ś w. poza miastem k. 111.
 14. Sławno, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 111—112.
 - a. Prepozytura szpit. związana z ołtarzem św. Anny w kośc. par. k. 112.
 15. Waliszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. k. 112—112v.
 16. Dziekanowice i Dziekanowice, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. k. 112v—113.
 17. Łubowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. (daw. „violata per sepulturam haereticorum”) k. 113—113v.
 18. Pawłowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. k. 113v—114v.
- Część 2: Kościoły i kaplice Gniezna, wiz. w r. 1640 k. 117—131v:
1. Gniezna, miasto (civitas). Kościół par. pw. św. Michała arch. (na przedmieściu), ośrodek dekanatu k. 118—118v, 124—124v, 128v—129.
 2. (Gniezna — civitas). Kościół par. pw. św. P i o t r a i P a w ł a ap. zewnątrz murów, stolica drugiego dekanatu k. 118v—119v, 124v, 129.

3. (Gnezna — civitas). Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. poza murami miasta k. 119v—121, 127v—128, 131.
 - a. Kaplica (oraculum) pw. św. Mikołaja b. za murami k. 120v, 125, 129.
 - b. Szpital pt. św. Marty dz. nad jez. Jeleń, z własną kaplicą (capella) o tejże nazwie k. 123, 128, 131—131v.
 - c. Gurowo, wieś. Filia (daw. kościół parafialny) par. św. Wawrzyńca w Gnieź. k. 127v—128.
4. (Gnezna — civitas). Kościół par. (prepozytura) pw. Trójcy Św. wewnątrz murów miasta, ośrodek trzeciego dekanatu k. 99v, 121—123v, 125—127v, 129v—130v.
 - a. Prepozytura prosta z kaplicą (oraculum) pw. św. Anny na Wzgórzu Gnieź. k. 120v—121, 125, 129—129v.
 - b. Prepozytura szpit. z kaplicą (oraculum) pw. Ducha Św. poza murami; szpital. zwie się „Lazareth” k. 123—123v, 126—127v, 130v.

Część 3: Szczątki akt archidiaconatu kamieńskiego k. 132—137v:

I. Koniec akt dekanatu łobzenickiego k. 132:

1. Zembno, wieś. Kościół par. „tota fere desolata” k. 132.
2. Gromadno, wieś. Kościół par. wakujący, nie wiz. k. 132.

II. Dekanat nakielski k. 132—137:

1. Nakło, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. k. 132v—133:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Stanisława b. k. 133.
2. Wijrzyjsko, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny k. 133—133v.
3. Wijsoka, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marcina b. k. 134.
4. Chrostkowo i Krostkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 134—134v.
5. Miasteczko, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych k. 134v—135.
6. Smielowo, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm. k. 135—135v.
7. Glisno, wieś. Kościół par. pw. św. Jadwigi ks. k. 135v.
8. Sadki i Szatki, wieś. Kościół par. pw. św. Wojciecha b. k. 135v—136.
9. Kostowo, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b. k. 136—136v.
10. Morzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Agnieszki pm. k. 136v.
11. De[m]bowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. k. 136v—137.
12. Wijrza, wieś. Kościół par. afil. przez a-bpa Gembickiego † 1624 do par. Mrocza, położonej już w dek. wiecbońskim k. 137.

III. Dekanat wiecboński. Wspomina się o jego wizytacji. Akta z tej lustracji miały się znajdować „supra” czyli przed zagubioną dokumentacją dek. łobzenickiego k. 137.

IV—V. Zdwojony dekanat człuchowsko-hamersztyński. Akta donoszą o znacznej liczbie kościołów opanowanych przez innowierców. Zdaje się, że nie był wiz. k. 137—137v.

VI. Dekanat tucholski. Akta wiz. zaginęły. Kustosz „Descripto”, figurujący na dole k. 137v, zapowiada dawniejsze ich istnienie.

5

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 5.**

[2. Tyt. or.] *Visitatio ecclesiarum ac sacerdotum in Archidioecesi Gnesnensi, Archidiaconatus Camenen[sis] sub felicibus auspiciis illustrissimi ac reverendissimi dni d. Andreae de Leszno [Leszczyński] ⁷, archiepiscopi Gnesnensis, legati nati, Regni Poloniae primatis primique principis, per adm. r.d. Stanislaum Trebnic ⁸, archidiaconum et officialem Camenen[sem] expedita anno 1653.*

[4. Opis zew.] Łac.— 2° (31,7×20,5 cm).— Kart (świeżo policzb.) 47; k. czyste: 1v, 46v, 47v.— Oprawa z ok. r. 1860 w półpłótno, podnisz.

[5. Syg. daw.] ACons. E 4 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 4 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na 1 k. ochr.).— E 4 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — 2 s. okł. i nakł. na grzb.).

[6. Uwagi] Wbrew tytułowi nie są to akta wiz. całego archidiaconatu kamieńskiego, lecz tylko tych ok. 25 parafii jego południowej części, które po r. 1821 pozostały przy archidiecezji (podczas gdy północna jego większość przypadła diec. chełmińskiej). Parafii tych nie wymienia się w rękopisie dekanatami. Pod kon. istnienia d. arcybiskupstwa wchodziły one do dek. nakielskiego, wiecbońskiego i łobżenickiego. W połowie XIX stul., kiedy sporządzano nin. kopię akt, należały do dek. nakielskiego i bydgoskiego. Obecnie zaś rozproszone są po dek. bydgoskim I, nakielskim, łobżenickim i białośliwskim. Dokładniej, aniżeli sam tytuł, zawartość tego poszytu oddaje współcz. jego skrót, umieszcz. na nakł. 1 s. okł.: „Wizyta Trebnica z r^{ku} 1653. Dekanaty bydgoski i nakielski”.— Jest to „copia vidimata” (k. 1) akt wiz., sporz. na papierze nowym w r. 1859 przez notariusza Kons. Gen. Gnieź. ks. Sypniewskiego oraz uwierz. (4 XI 1859 pod nr. 749/10) podpisami of. gen. ks. Fr(anciszka) Xaw(erego) Sucharskiego i tegoż sekr., jak również opl. piecz. Konsystorza (k. 45v).— Wydaje się, że dopiero wtedy (1859) Gniezno przekazywało Pelplinowi or. akta wiz. z czasu rządów A. Leszczyńskiego (którym podobne ekstrad. Włocławkowi już w l. 1821—1822) i z tej okazji wykonało sobie kopię potrzebnej dokumentacji. Przyopuszczenie, iż do tej czynności wypożyczono z Pelplina or. księgę, wy-

⁷ Andrzej Leszczyński h. Wieniawa, kolejno podkancl. i kanclerz w. kor., biskup inflancki (od r. 1641), zaraz też kamieniecki (1641), chełmiński (od 1646), arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski (od 1653), zm. w r. 1658. Korytkowski A, IV 57—82.— Szostkiewicz s. 108.— PSB, XVII 105—107).

⁸ Ks. Stanisław Trebnic, akt. archidiacon i oficjał kamieński. (AAG: AAG. Wiz. 5 k. 1).

daje się mniej prawdop.— W r. 1874 ks. (Jan) Łukowski, archiwariusz Kons. Gnieź., zapisał na k. 47: „Oryginał znajdować się powinien w Archiwum Kuryi Biskupstwa Chełmuńskiego”. Inaczej być nie mogło. Do dnia dzis. or. akta wiz. Trebnica z l. 1652—1653 znajdują się w Arch. Diec. w Pelplinie pod syg. K. 14 (IV, 33). Wydał je drukiem (Toruń 1907—1911) ks. Paweł Panske (Fontes TNTor. XI—XIII).— Opis. lustracja jest archidiakańską, albowiem zawiera jedynie sprawozdania wiz. Jednak jest ona całkowitą, łącznie zew. i wew.— Akta powołują się gdzieś na starsze wizytacje tegoż a-diaconatu oraz meldują wiele kościołów nie konsekrowanych. Brzmienie nazw parafii jak też pisownia tekstu są zmodernizowane i pochodzą z poł. XIX w. Tak też przekazałem owe nazwy poniżej w cz. B.— Indeks parafii, pochodzący z ost. lat (k. 46), został wyk. na maszynie, na nowym papierze. Podaje on nazwy w brzmieniu obec.; jego karty od Ślesina trzeba przesunąć w tył o jedną.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

1. Zabartowo, wieś. Kościół par. pw. św.: Jakuba ap., Anny i Wawrzyńca m. k. 2—3v.
 - a. Orle, w. na ter. par. Zabartowo, posiadająca kaplicę (capella). „desolata [...] et profanata” k. 3v.
2. Runowo, wieś; parafia wydz. z zabartowskiej. Kościół par. pw. Trójcy Św. i św. Jana Chrzc. k. 3v—4v.
3. Mrocza, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 5—8v:
 - a. Prepozytura szpit. (podup.) z kościołem pw. św. Krzyża poza miastem k. 8—8v.
 - b. Werza, wieś. Daw. filia par. Mrocza, obec. bez kościoła k. 8v.
4. Sącieczno, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. k. 8v—10.
5. Wierzchucin, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap. k. 10—11v.
6. Wąwelnio, wieś. Kościół par. pw. św. Filipa i Jakuba ap. oraz św. Marii Magdaleny k. 11v—12v.
7. Łącko Major, wieś. Kościół par. pw. św. Anny k. 13—14.
8. Mękowarsk, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. k. 14—15v.
9. Ślesin, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 16—17v.
10. Łobsenica, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Najśw. Maryi P., odzysk. z rąk heretyków k. 17v—22:
 - a. Kościół pw. św. Anny przed bramą miej., kiedyś klasztorny Franciszkanów, akt. we władaniu innowierców k. 21v.
 - b. Klasztor Bernardynów na miejscu zw. Górka (wzm.) k. 20v.
11. Gromadno, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., rewind. z rąk protestantów k. 22—23v.
12. Bługowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. i Wniebowzięcia NMP k. 23v—24.
13. Nakło, miasto (oppidum). Kościół par. odb. (po pożarze z r. 1640) pw. św. Wawrzyńca m. k. 24—27:

- a. Kościół pw. św. Stanisława b. na przedmieściu k. 26v—27.
14. Śmiełowo, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm. k. 27—29.
- a. Skorka, wieś. Filia par. Śmiełowo z kościołem wyst. niegdyś przez heretyków, teraz katolickim, niewiad. tyt. k. 29v—30.
- b. Plecimín, wieś. Filia par. Śmiełowo z kościołem odzysk. z rąk innowierców, którego wezw. nie zna się k. 30—30v
- c. Kaczori i Kaczory, wieś. Filia par. Śmiełowo z kościołem rewind. obec. z rąk protestantów, o niewiad. tyt. k. 30v.
15. Morzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. i Agnieszki pm. oraz Trójcy Św. k. 30v—32.
— Dok. erek. parafii wpis. do akt grodz. bydgoskich po 25 VII 1612 k. 31v.
16. Miasteczko (oppidum). Kościół par. pw. Wszystkich Świętych k. 32—34v.
17. Wysoka, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marcina b. k. 34v—37.
18. Kosztowo, wieś. Kościół par. pw. św. Anny k. 37—38v.
19. Dębowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. k. 38v—39v.
20. Sadki, wieś. Kościół par. pw. św. Wojciecha b. k. 39v—41.
21. Glisno, wieś. Kościół par. pw. św. Jadwigi ks. k. 41—43.
22. Werzysko, wieś. Kościół par. pw. św. Anny k. 43—44.
23. Krostkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 44—45v.
- Uwierzytelnienie kopii akt podpisami i pieczęcią k. 45v.
„Index” topogr. zwisz. parafii, wyk. przed kilku laty k. 46.

6

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] AAG. Wiz. 6.

[2. Tyt. nad.] **Część** akt wizytacji kościołów i kaplic **Archidiakonatu Kamińskiego**, przeprowadzonej w roku 1695 (za rządów arcybiskupa Michała Radziejowskiego⁹) przez ks. Remigiusza Michała Jezierskiego¹⁰, miejsc. archidiakona i oficjała, w odpisie z r. 1843.

[4. Opis zew.] Łac., pol.— 2° (33×20,2 cm).— Stron II, 145; str. czyste: II, 26, 90, 143; s. 117 podw. i od niej paginacja niepraw.— Oprawa tekturowa z poł. XIX w. oderwana, ślady złoc. brzegów. Akta podnisz. i dotknięte wilgocią, zabezp. bibułą, obłożone i umiesz. w teczce płóc.

[5. Syg. daw.] ACons. E 5 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. tecz. kart.).— E 5 (na s. 1, 1 s. tecz. płóc. oraz grzb. obu teczek).

⁹ Michał Radziejowski h. Junosza (1641—1705), od 1. 1678/1680 biskup warszawski, od r. 1685 podkanclerzy kor., od 1686 kardynał, od 1688 arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski. (Korytkowski A, IV 293—371.— Szostkiewicz s. 154.— AAG: AAG. Wiz. 6—8).

¹⁰ Ks. Remigiusz Michał Jezierski h. Lewart, akt. archidiakon i oficjał kamiński oraz prepozyt par. Chojnice i Tuchola. (AAG: AAG. Wiz. 6 s. I, 142).

[6. Uwagi] Poszyt nin. obejmuje akta wiz. południowej części a-diak. kamieńskiego czyli ok. 25 parafii położonych w dek. łobżenińskim, nakleńskim i wiecborskim d. archidiecezji, pozostałych przy niej po r. 1821. Terytorium to samo, którego dotyczą akta o syg. 5. Nic więc dziwnego, że władza a-diecezjalna dokonała kopii tych akt, zanim całą księgę wizytacji prał. Jezierskiego wydała do Pelplina.— O d-pis repert. akt sporządzono w Gnieźnie w r. 1843. 29 XII 1843 kopię uwierz. podpisami i tusz. piecz. Kons. Gen. Gnieź. (of. ks. Jan) Zienkiewicz i archiw(ista ks.) J(an) M(aksymilian) Klupp (s. 142). Wypadnie przypuścić, że wspom. księgę odsyłało do Pelplina dopiero w r. 1843. Figuruje ona tam dotąd pod syg. K 15 (IV, 28).— Mamy tu do czynienia z lustracją archidiakańską, zawierającą same sprawozdania wiz., po których w ogóle parafii następują inwentarze rzeczy kościelnych, a w nielicznych także beneficjalnych. Mimo wszystko wizytacja jest ogólną, zew. i wew. łącznie, o czym zanotowano na s. 1, 27 i 91.— Jezierski korzystał z dokumentacji wiz. Trebnica (z l. 1652—1653), powołuje się często na dawniejsze wizytacje (np. s. 13, 17, 23, 30, 80), melduje (jak poz. 5) znaczną ilość kościołów nied., przekazuje spis książek kośc. par. w Nakle (s. 32—33).— W kopii z r. 1843 pisownię siedemnastowieczną i nazwy miejscowości parafialnych zmodernizowano. W takim brzmieniu oddaję je poniżej w cz. B.— Na s. 144—145 mieści się wykaz parafii z r. 1843, których opisy znalazły się w tym poszycie.— Na 1 s. tecz. płóc. (naklejka) znajduje się skrót tytułu kopii o takim brzmieniu: „Visitatio generalis em. cardinalis Michaelis Radziejowski per Michaelem Lewald Jezierski facta anno 1695. Decanatus: Lobsinensis, Naclensis et Wiecborgensis. Kopia z r. 1843, odnaleziona w sierpniu 1959”. Trzeba jednak sprostować, że nie jest to wizytacja generalna, ale archidiakańska.— Tytuł kopii, wzorowany na oryginalnym, a więc nie precyzyjny, nie podający nawet, jakie terytorium było wizytowane, mało nadawał się do umieszczenia w 2 p. opisu. Ponadto jest on w swej dolnej części zniszczony. W rekonstrukcji wyglądałby następująco: „Visitatio sub felicissimis auspiciis eminentissimi ac celsissimi et reverendissimi dni, dni Michaelis, cardinalis Sae Rnae Ecclesiae titt. Sae Mariae de Pace presbyteri, archiepiscopi Gnesnensis, legati nati, Regni Poloniae et M. D. Lithvjaniae primatis [primique principis], per illustrem [adm. reverendum dom]inum, dominum Remi[giu]m Mi[chaelem] L[e]waldt Jezierski [archidiaconum] et officialem Camenensem [Conecensem] Thucholensem praepositum [facta et] expedita [anno] Domini 1695” (s. I).— Według zaś formuły ks. Klupp'a, kończącej tekst kopii (s. 141—142), oryginalny tytuł rękopisu znajdującego się w Arch. Diec. w Pelplinie może brzmieć tak: „Liber visitationis sub felicissimis auspiciis eminentissimi ac celsissimi & reverendissimi

domini, domini Michaelis cardinalis Sae Romanae Ecclesiae titt. Sae Mariae de Pace presbyteri, archi episcopi Gnesnensis, legati nati, Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae primatis primique principis, per illustrem admodum reverendum dominum, dominum Remigium Michaelem Lewaldt Jezierski, archidiaconum et officialem Camenensem, Conecensem, Tucholiensem praepositum, factae et expeditae anno Domini 1695to.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

I. Część parafii dekanatu łobżenickiego s. 1—25:

1. Bługowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., afil. do par. Gromadno s. 1—3.
2. Gromadno, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. s. 3—8.
3. Łobżenica, miasto (oppidum), up. prepozytura par. (s. 13). Kościół par. (wg trad. z pierw. lat chrześcijaństwa s. 4, odebr. kalwinom może w r. 1622 s. 13) pw. Trójcy Św. s. 4—19:
— Wzm. o łaskami słynącym obrazie Najśw. Maryi P. s. 10.
 - a. Klasztor Bernardynów pos. dwa kościoły: w mieście i poza nim s. 10, 18.
 - b. Kościół pw. św. Anny, „antiqua”, odzysk. z rąk heretyków przed 25 laty s. 14.
 - c. Świątynia luterańska s. 18.
 - d. Luchowo, w. na ter. par. Łobżenica, będąca ośrodkiem parafii w czasie, kiedy kościół par. w mieście podlegał innowiercom s. 16.
4. Dzwierzchno, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 20—25.

II. Dekanat nakielski s. 27—89:

1. Nakło, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. s. 27—33:
— Wykaz ksiąg biblioteki kościoła s. 32—33.
 - a. Kaplica (capella) pw. św. Krzyża stała kiedyś na przedmieściu s. 30.
2. Dębowo i Dembowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 33—37.
3. Sadki, wieś. Kościół par. pw. św. Wojciecha b., „antiqua [...] ruinosa” s. 38—42.
4. Werzysk, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny s. 39—46.
5. Glisno, wieś. Kościół par. pw. św. Jadwigi ks. s. 47—51.
6. Kosztowo, wieś. Kościół par. pw. św. Anny s. 52—55.
7. Wysoka, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 56—63.
8. Smiłowo, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm. s. 63—71:
 - a. Skorka, wieś. Filia par. Smiłowo z kościołem rewind. z rąk heretyków przed ok. 30 laty, którego nie znano s. 68—69.
 - b. Plecimin, wieś. Filia par. Smiłowo z kościołem odebr. luteraanom ok. 30 lat temu, którego tyt. nie wiadano s. 70.
 - c. Kaczory, wieś. Filia par. Smiłowo z kościołem rozebrany s. 71.
9. Morzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., św. Agnieszki pm. i Trójcy Św. s. 71—76.
10. Miasteczko (oppidum). Kościół par. pw. Wszystkich Świętych s. 77—84.
11. Krostkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 84—89.

III. Większość parafii dekanatu wieńborskiego s. 91—141:

1. Zabartowo, wieś. Kościół par. zbud. przed 4 laty (nie pokryty) s. 91—94.
2. Runowo, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św. i św. Jana Chrzc. s. 94—98.
3. Mrocza, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., „antiqua” s. 99—109:
 - a. Prepozytura szpit. (podup.) z kościołem pw. św. Krzyża za miastem s. 106—109:
 - 1° Kaplica (capella) pw. Trójcy Św., „neglecta et ruinosa”, k. szpitala s. 107.
 - b. Drzewianowo i Dziewianowo, w. w par. Mrocza. Była to samodz. parafia, której kościół, razem ze wsią, spłonął w czasie wojen szwedz. s. 103, 104, 109.
4. Wąwelno, wieś. Kościół par. pw. św. Filipa i Jakuba ap. oraz św. Marii Magdaleny s. 110—115.
5. Slesin, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 116—120.
6. Sasiczno, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. s. 120—125:
 — Inwentarz kośc. i benef. spis. 7 VII 1690 przez komisarzy: ks. Łukasza Markiewicza, kan. kam., pleb. wieńb. i ks. Ignacego Podgórskiego, pleb. zabartowskiego s. 120—124.
7. Makowarsk, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. s. 126—134.
8. Wierzchucin, wieś. Kościół par. pw. Niep. Poczęcia NMP, św. ap. Piotra i Pawła oraz św. Agaty pm.; w daw. wizytacjach tylko: Piotra i Pawła s. 134—141.

Weryfikacja kopii podpisami i pieczęcią s. 142.

Wspólcz. wykaz zwiz. parafii s. 144—145.

7

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 7.**

[2. Tyt. or.] In nomine Dni amen. Acta visitationis tam **Metropolitanae**, quam aliarum ecclesiarum ac cleri totius **Archidiaconatus Gnesnensis** per reverendissimum Stanislaum a Lipe Lipski¹¹, i.v.d., archidiaconum Gnesnensem, praepositum in Chocz Lipscen[si], accuratè & diligenter factae, sub anno **1696** inchoatae; absolutisq[ue] quinque decanatibus ad initium anni **1697**, ob impedimentum verò difficillimi stat[us] interregni intermissae; tandem anno **1699** expeditae.

[3. Daty krań.] 1696—1699.

¹¹ Ks. Stanisław z Lipego **Lipski** h. Grabie, dr ob. prawa, akt. archidiakon (a pod koniec wizytacji już prepozyt) gnieźnieński, prepozyt chocki itd. (Korytkowski P, II 463—466.— AAG: AAG. Wiz. 7 k. VII—XIV, 302—304, 468v).

[4. Opiszew.] Lac.— 2° (31,1×19,2 cm).— Kart XI, 480; k. czyste: I—VI, VIIv, VIIIv; 94, 229v—230, 301—301v, 348—349, 414—415, 471v—480v — Oprawa współcz. w skórę; ślady złoc. brzegów

[5. Syg. daw] ACons. E 6 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Okr. piecz. tusz. z napisem „Archivum Archidioecesanum, Gnesna” z tegoż czasu (k. 470v).— Hs. Gnesen Erzb. E. 6 (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na 1 k. ochr.).— E. 6. (w XIX, Arch. Kons. Gnieź. — nakł. na grzb., dwukr. na 2 s. okł.).— 45 (w XIX — na 1 k. ochr.).

[6. Uwagi] Mamy do czynienia z wizytacją generalną. Przemawia za tym dwukr. nominacja, wyst. dla lustratora przez a-bpa Michała Radziejowskiego i dekrety ref., wyd. przez prał. Lipskiego.— Odnośnieterytorium i zakresu dokumentacja dzieli się na 2 części: katedra gnieź., bez wiz. tamt. kapituły, oraz parafie poprzez dekanaty: 1) gnieź. Św. Trójcy, 2) gnieź. św. Piotra, 3) gnieź. św. Michała czyli zbarski, 4) słupecki, 5) koniński, 6) sompoleński, 7) zniński, 8) łekneński.— Także pod wzgl. formalnym i rzeczowym widzimy w księdze 2 części: sprawozdania wiz. i dekrety ref.— Dekrety posiadają nie tylko parafie, ale zazwyczaj również kościoły pomocnicze i kaplice (publ.), kiedy indziej zaś zamieszczono „informatio brevis...” o takim beneficjum (Racięcice w dek. somp. k. 336). W parafiach dobrze prowadzonych zam. dekretów wizytator podawał: „puncta observanda” dla proboszcza, lub jeszcze łagodniej — „additamentum” do sprawozdania (kilka par. w dek. słupe.).— Dekrety ref. idą w rękopisie zaraz po sprawozdaniu wiz. w każdej instytucji.— Wreszcie pod wzgl. chronologicznym akcja wiz. trwała w dwóch okresach, na przełomie lat 1696—1697 i w końcu 1699 r. Na przestrzeni drugiej poł. r. 1697, pierw 1699 i całego r. 1698 praca wiz. Lipskiego była zawieszona. Przerwę wytłumaczono niespokojnymi czasami bezkrólewia po Janie III Sobieskim (k. tyt. czyli VII i 302).— W pierw. fazie wiz. zlustrowano katedrę oraz pomocnicze kościoły i kaplice Gniezna a także 5 pocz. dekanatów, w drugiej — pozostałe 3 dek.— Marszrutę wiz. można śledzić dzięki zapisanej szczegółowej dacie pracy lustracyjnej, którą honoruję poniżej w cz. B tej pozycji. Również opisywaną wizytację odbywano pośpiesznie. Np. w dek. konińskim, wiz. jeszcze przed przerwą lustracyjną, jednego dnia (12 III 1697) wzięto aż siedem parafii: Grzymiszew, Tuliszków, Rychwał, Grochowy, Dąbroszyn, Kuchary i Sławsk!— Księga jest czystopisem, wyk. na papierze ze znakami wodnym i przez ks. Stanisława Wojciecha Skupieńskiego, kanonika kol. św. Jerzego w Gnieźnie, notariusza ap., Kons. Gnieź. i nin. wizytacji, który obok prep. Lipskiego podpisem uwierzytelniał akta (k. 468v).— Z tego powodu, że wizytację zakończono dopiero 27 XII 1699 (k. 461), data dedykacji księgi (31 XII 1699, k. IXv) wydaje się pewnie za wczesną.— Pod wzgl. treści

akta są pełne i bogate, do których z dotychczasowych pozostających w Gnieźnie można przyrównać tylko poz. 1 — wiz. a-diak. Wincentego a Seve. Był on zresztą dla Lipskiego przewodnikiem i wzorem, do którego nin. dokumentacja często się odwołuje. Jednak i tutaj nie podano znacznej ilości wezwań kościołów, a notariusz jakiś dokument wyst. przez króla Zygmunta I zapisał jako pochodzący z r. 1390 (k. 90v).— Księga jest wykonana bardzo starannie, z licznymi inicjałami w całym tekście.— Wizytacja została przeprowadzona według instrukcji ustalonej przez synod a-bpa Wężyka z r. 1628 (druk. w 1630).— Spośród dokumentów formalnej strony odbywania lustracji kan. omawiane akta przekazały nam dwa akty nominacyjne wizytatora gen., wyst. przez kard. Radziejowskiego przed rozpoczęciem akcji kontrolnej przez Lipskiego (k. VIII) i po przerwie (k. 302—302v); podobnie dwa przedwizytacyjne okólniki prał. Lipskiego do duchowieństwa lustr. okręgu, wyd. w takichże okolicznościach (k. X—XIV, 303—304); wreszcie charakteru tylko zwyczajnego jest adres dedykacyjny księgi dla arcybiskupa (k. IX—X).— Repert. rękopis wspomina o inwentarzach kościołów i kaplic poprzez dekanaty, uwierzytelnianych z okazji podróży lustracyjnej przez a-diak. Lipskiego, z których ocalały jedynie spisy rzeczy kościelnych z dek. gnieź. św. Piotra (syg. 8).— Księga jest zaopatrzona we współcz. wyk. indeks zwizytowanych parafii, alf. tylko co do samych liter, a nie w dalszym ciągu (k. 469—470v).— Na k. 471 znajduje się początek formuły, służący potem urzędnikom Kap. lub Kons. Gnieź. do wydawania odpisów z przedstawionego tu dzieła.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

A-bp kard. Radziejowski upoważnia (Łowicz, 22 IX 1695) a-diak. gnieź. Stanisława Lipskiego, przygotowującego się do odbycia wizytacji archidiakonalnej, do przeprowadzenia lustracji generalnej (kop.) k. VIII.

A-diak. gnieź. S. Lipski dedykuje (Gniezno, 31 XII 1699) księgę akt wizytacyjnych prym. Radziejowskiemu k. IX—X.

A-diak. Lipski zapowiada duchowieństwu swojego archidiakonu rozpoczęcie wizytacji w d. 14 III 1696 i poleca mu odpowiednie przygotowanie się do niej (odp.) k. X—XIV.

Część 1: Archikatedra gnieźnieńska pod wzgl. duszpasterskim czyli bez kapituły oraz kościoły i kaplice z nią związane k. 1—26:

1. Katedra gnieźnieńska pw. Najśw. Maryi P. (odb. po pozarach przez a-bpów Gembickiego i M. Łubińskiego) k. 1—19v:
 - Kaplice ze swymi ołtarzami (13) i ołtarze poza kaplicami (7) k. 2—9v.
 - Zakrystie (2) k. 10.
 - Biblioteka k. 10—10v.
 - Kapitularz k. 10v.

- Wykaz prałatów (7) i kanoników (23) k. 11—11v.
- Kolegium penitencjarzy k. 12v—13.
- Kolegium wikariuszy (dekr. ref. z 3 I 1696) k. 13—15v.
- Kolegium mansonarzy k. 15v—17.
- Kolegium psalterzystów (dekr. ref.) k. 17—19:
- „Ordo Divini officij” k. 19—19v.
- Szkoła katedralna k. 19v.
- 2. Kolegiata pw. św. Jerzego m. (prep. i 5 kan., kol. wik.) k. 20—21.
- 3. Kaplica (sacellum) pw. św. Stanisława b. pom. kat. a kolegiatą k. 21v—22v.
- Seminarium Diec. k. 22v.
- 4. Prepozytura szpit. z kaplicą (oraculum) pw. św. Anny, stoj. m. ementarzem kat. a bramą miej. k. 22v—23.
- 5. Szpital poza murami miasta n. jez. Jeleń z kaplicą (sacellum) pw. św. Marty dz. k. 23—24.
- Szpital „Lasaret” na przedmieściu, za kościołem pw. św. Michała arch., przy drodze do wsi Arkuszewo k. 24—24v.
- „Gnesna, ad praesens summe desolata” jest podzielone na 4 parafie: Św. Trójcy oraz św.: Michała, Wawrzyńca i Piotra, o czym poniżej, k. 24v—25.
- 6. Klasztor i kościół Franciszkanów Konw. k. 25.
- 7. Konwent Kларыsek z własną kaplicą (oratorium) k. 25.
- 8. Kościół Bożogrobców pw. św. Jana Chrzc. na przedmieściu k. 25—25v.
- 9. Kaplica (oratorium) pw. św. Krzyża na Przedmieściu Grzybowo k. 25v.
- O kaplicach (oratoria) pw. Ducha Św. i św. Mikołaja b. będzie mowa pod kościołem par. Św. Trójcy k. 25v.

Część 2: Dekanaty i parafie archidiaconatu gnieźnieńskiego k. 26v—468v:

I. Dekanat. (gnieźnieński) Św. Trójcy k. 26v—93v:

Wykaz kościołów par. (24) i kaplic publ. (8) w dekanacie z oznacz. pierw. kart opisu w księdze k. 26v.

1. (Gnesna — civitas), up. prepozytura par. Kościół par. pw. Trójcy Św. wew. murów miasta, wiz. 14 III 1696 k. 27—38v:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św., zew. murów miej., w str. Bramy Toruńskiej, wiz. 14 III k. 34—36.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Mikołaja b. poza murami miasta, wiz. 14 III k. 36—38v.
2. (Gnesna — civitas). Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. na Przedmieściu Cierpięgi, wiz. 20 III k. 38v—41v.
3. Żydowo, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 17 XII 1696 k. 41v—43v.
4. Gurowo, wieś. Kościół par., którego wezw. nie pod., afil. do par. św. Wawrzyńca w Gnieźnie, wiz. 17 XII k. 43v—45v.
5. Witkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. i św. Małgorzaty pm., wiz. 18 XII k. 45v—48.
6. Kędzierzyno, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 19 XII k. 48—51.

7. Jarząbkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 22 XII k. 51—52v.
8. Marzenino i Marzeńino, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 22 XII k. 52v—55v.
9. Wrzesnia i Września, miasto (oppidum); prepozytura par. (wznow. w r. 1647). Kościół par. (12 ołtarzy) pw. św. Stanisława b., wiz. 23 XII k. 55v—61:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. poza miastem, wiz. 23 XII k. 59v—60v.
10. Grzybowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., podobno afil. do par. Gozdowo, wiz. 24 XII k. 61—62v.
11. Niechanowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 28 XII k. 62v—65.
12. Czerniewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 31 XII k. 65—68v:
 - a. Szpital z kaplicą (oratorium) pw. Wszystkich Świętych w pobliżu młyna k. 68.
13. Pawłowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 31 XII 1696 k. 68v—70v.
14. Lubowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 4 I 1697 k. 70v—73v.
15. Dziekanowice, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 4 I k. 73v—75.
16. Waliszewo, wieś. Kościół par. nowy pw. św. Katarzyny pm. (zbud. star. kan. gnieź. Franciszka Papieskigo), wiz. 4 I k. 75—77.
17. Sławno, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 4 I k. 77—80v.
18. Wronczyno, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 5 I k. 80v—82v.
19. Węglewo i Wąglewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 5 I k. 82v—84.
20. Kiszkowo, miasto (oppidum). Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 6 I k. 84—86v:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. Trójcy Św. za miastem, „antiquum [...] ruinosum” k. 85v.
21. Dąbrowka i Dąmbrowka, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 6 I k. 86v—88v.
22. Pobiedziska, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 9 I k. 88v—93v:
 - a. Prebenda z kaplicą (sacellum) pw. Najśw. Maryi P. za miastem, „ruinosum”, wiz. 9 I k. 91v—92v.
 - b. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. w mieście, wiz. 9 I k. 92v—93v.
 - c. Koczanowo, w. na ter. par. Pobiedziska, gdzie znajdują się szczątki daw. kościoła parafialnego pw. św. Jakuba ap. k. 91.

II. Dekanat (gnieź.) św. Piotra k. 94v—132:

Spis kościołów par. (18) i kaplic publ. (6) w dekanacie z pod. pierw. kart spraw. w rękopisie k. 94v.

1. (Gnesna — civitas). Kościół par. pw. św. Piotra ap. na przedmieściu i wzgórzu, w kier. jez. Jeleń, wiz. 6 IV 1696 k. 95—96v.

2. Modliszewko i Modliszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 3 II 1697 k. 96v—98v.
3. Sokolniki, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 3 II k. 98v—100:
 - a. Mieszyńno, w. w par. Sokolniki, mająca kaplicę (oratorium) publ. k. 99v.
4. KłECKO, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jerzego m. i św. Jadwigi ks., wiz. 4 II k. 100—106:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (sacellum) pw. Ducha Św. w mieście, wiz. 4 II k. 103v—104v.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Krzyża w mieście, nowa, wiz. 4 II k. 104v—105.
 - c. Kaplica (oratorium) pw. św. Barbary pm. za miastem k. 105v—106.
5. Łagiewniki, wieś. Kościół par. pw. Bożego Ciała i Nawiedzenia NMP, wiz. 5 II k. 106—107v.
6. Kamieniec i Kamięniec, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., „ruinosa”, ink. do par. KłECKO, wiz. 5 II k. 107v—108.
7. Pomorzany, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., „ruinosa”, wakujący, wiz. 5 II k. 108—108v.
8. Jabłkovo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 5 II k. 108v—110.
9. Raczkowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 5 II (dekr. ref. wspóln. z Jabłkowem) k. 110—112v.
10. Popowo, wieś. Kościół par. pw. Zwiastowania NMP, wiz. 6 II k. 112v—115v.
11. Podlesie, wieś. Kościół par. nie wiz. (6 II) z winy kol. Krzysztofa Gartyńskiego k. 115v—116.
12. Mięscisko, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 6 II k. 116—119v:
 - a. Szpital z własną kaplicą (sacellum) pw. Ducha Św. k. 118v.
 - b. Kaplica (sacellum) pw. św. Wojciecha b., wyst. star. poprz. prob. Jakuba z Wągrowca k. 119.
13. Janowiec, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 7 II k. 119v—121v:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Barbary pm., nowa k. 121—121v.
14. Łopiennno, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 7 II k. 122—127:
15. Gąndecz i Gandecz, wieś; par. mac. Łopienna a teraz do niej afil. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 7 II (dekr. ref. łącz. z Łopiennem) k. 124v—125.
16. Kołdrab, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. i św. Idziego op., wiz. 8 II k. 127—129.
17. Skorki i Skurki, wieś. Kościół par. upadł przed 4 laty k. 129—129v.
18. Dębница, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. i św. Jadwigi ks., odzyskany z rąk heretyków 27 X 1645, wiz. 9 II 1697 k. 129v—132.

III. Dekanat (gnieź.) św. Michała zwany zbarskim k. 132v—171:

Wykaz kościołów par. (20) i kaplic publ. (3) w dekanacie z oznacz. pierw. kart opisu w księdze k. 132v.

1. (Gnesna — civitas). Kościół par. pw. św. Michała arch. na przedmieściu, wiz. 22 III 1696 k. 133—135v.
2. Strzyzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Tomasza ap., wiz. 10 II 1697 k. 135v—138.
3. Trzemeszno, miasto (oppidum). Kościół opacki Kanoników Reg. Lat. i zarazem parafialny (14 ołtarzy) pw. św. Wojciecha b., wiz. 10 II k. 138—140:
— Grób św. Wojciecha zbud. przed ok. 18 laty k. 139.
4. Kruchowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, „ruinosa”, wiz. 11 II k. 140v—141.
5. Duszno, wieś. Kościół par. nowy (zbud., po upadku starego, nakł. kust. gnieź. Franciszka Żórawskiego), wak., wiz. 11 II k. 141.
6. Wylatowo i Wielatowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 11 II k. 141—144:
a. Kaplica (oratorium) pw. św. Rozalii dz. (zbud. przed 20 laty, podczas zarazy, star. prob. Wojciecha Raciewicza) k. 143v.
7. Kamieniec, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 11 II k. 144—147.
8. Rękawczyno, wieś. Kościół par. uległ ruinie; parafianie są obsługiwani w Kamieńcu k. 146v.
9. Woycino, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 12 II k. 147—148v.
10. Wilczyno, miasto (oppidum). Kościół par. pw. 11 Dziewic mm., wiz. 12 II k. 149—153v:
a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. św. Krzyża k. 151v—152.
11. Siedlimowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 13 II k. 153v—155v
12. Ostrowąsz, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 13 II k. 155v—157v.
13. Lisewo i Liszewo, wieś. Kościół par. upadł, ale z jego chóru zrobiono kaplicę (capella), wak., wiz. 13 II: posługi duszp. przyjmuje się w Skulsku i Warzymowie (na ter. diec. włocławskiej) k. 157v.
14. Kleczewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 13 II k. 157v—163:
a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Najśw. Maryi P. na przedmieściu k. 160v—161v.
15. Złotkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 14 II k. 163—165v.
16. Budziszław, wieś. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, wak. i wiz. zaocznie 14 II k. 165v.
17. Orchowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 14 II k. 166—168v.
18. Linowiec, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. „vacat, deserta et desolata”, wiz. 14 II; parafian obsługuje prob. z Orchowa k. 168v.
19. Ostrowite, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 15 II k. 169—171.
20. Jankowo, wieś. Kościół par. pw. św. Szymona i Judy ap., wak. (bez dekr. ref.), wiz. 15 II 1697 k. 171.

IV Dekanat słupecki k. 171v—229:

Spis kościołów par. (27) i kaplic publ. (4) w dekanacie z pod. pierw. kart spraw. w rękopisie k. 171v.

1. Mielżyn, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 22 II 1697 k. 172—176v:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Krzyża poza miastem k. 174v—175.
2. Szemborowo, wieś. Kościół par. nowy (zbud., po pożarze poprz., nakł. dzierz. król. Stanisława Rydzyńskiego, łowcz. wschow.), wak., wiz. 22 II k. 176v—177.
3. Staw, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. i św. Jadwigi ks., wiz. 22 II k. 177—179.
4. Brudzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. i św. Marii Magdaleny, wiz. 22 II (z powodu wakansu nie ma dekr. ref.) k. 179—180.
5. Ostrowo, wieś. Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP, wiz. 25 II k. 180v—182v.
6. Słupca, miasto (oppidum). Kościół par. (12 ołtarzy) pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 26 II k. 182v—190v:
 - a. Prebenda z kaplicą (oratorium, sacellum) pw. św. Krzyża przy Bramie Konieńskiej (wyst. przed 3 laty nakł. śp. jej preb. Mateusza Tycner'a), wiz. 26 II k. 188—188v.
 - b. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św., stoj. poza bramą miej., przy drodze do Poznania, wiz. 26 II k. 188v—189v.
 - c. Druga prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Niep. Poczęcia NMP i św. Leonarda op. za Bramą Pyzdorską, wiz. 26 II k. 189v—190v:
 - 1° Kaplica (capella) pw. św. Łazarza na cmentarzu wspom. prepozytury k. 190—190v
7. Chotunia, wieś. Kościół par., którego wezw. nie pod., afil. do Słupcy, wiz. 26 II k. 190v—191.
8. Koszuty i Koszaty, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 27 II k. 191—192v.
9. Młoduniewo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 27 II k. 193—194v.
10. Powidz, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., Jana Chrzc. i Stanisława b., wiz. 28 II k. 194v—198.
11. Giewartowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz., 28 II k. 198—200.
12. Ostrowite, wieś. Kościół par. pw. św. Szczepana m., wiz. 28 II 1697 k. 200—202.
13. Dobroszówo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 1 III 1697 k. 202—203v.
14. Nowawies i Nowawieś. Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP i św. Stanisława b., ink. do par. Dobroszówo, wiz. 1 III k. 203v—204v.
15. Cienino, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., rewind. z rąk innowierców przed wojną szwedz., wiz. 1 III k. 204v—206.
16. Mysłiborz i Mysłiborz, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., odzysk. z rąk heretyków przed ok. 70 laty, wiz. 1 III k. 206—208v.
17. Wola, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 2 III (zam. dekr. ref. jest „additamentum”) k. 208v—210.

18. K o w a l e w o, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 2 III („additamentum”, a nie dekr. ref.) k. 210—212.
19. J a r o s z y n, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 2 III (na miejsce dekr. ref. jest „additamentum”) k. 212—213.
20. L ą n d e k i Landek, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 2 III („puncta observanda”, a nie dekr. ref.) k. 213—215v
21. G o l i n a, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 3 III k. 215v—218.
22. K a w n i c e, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, rewind. z rąk innowierców ok. 60 laty, wiz. 3 III k. 218—220.
23. O t o c z n a, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., afil. do Wszemborza, wiz. 4 III k. 220—222v.
24. S t r z a ł k o w o, wieś. Kościół par. pw. św. Doroty pm., wiz. 4 III k. 222v—225.
25. G r a b o s z e w o, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty i Katarzyny pm., wiz. 4 III k. 225—228.
26. S k a r b o s z e w o, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 4 III 1697 k. 228—229 (dekr. ref. wspóln. z Graboszewem k. 228).

V. Dekanat koniński k. 230v—300v.

Wykaz kościołów par. (29) i kaplic publ. (5) w dekanacie z oznacz. pierw. kart opisu w księdze k. 230v.

1. K o n i n, miasto (oppidum), podup. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 5 III 1697 k. 231—235:
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. poza bramą miej. k. 234—239:
2. S t a r e M i a s t o, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., daw. mac., obec. afil. do Konina (wiz. 5 III) k. 235—236v (dekr. ref. razem z Koninem k. 238v—239).
3. L i s i e c, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. i św. Doroty pm., „ruinosa ex toto”, wiz. 5 III k. 239—240.
4. W y s z y n o, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wak., wiz. 5 III k. 240—241.
5. R u s o c i c e, wieś, up. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 6 III k. 241—243v.
6. K r z y m o w o, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 6 III k. 243v—245v.
7. K o s c i e l e c, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., ink. do par. Koło, wiz. 245v—247
8. B i a ł k o w o, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 7 III k. 247—249v
9. K o ł o, miasto (oppidum), prepozytura par. Kościół par. (12 ołtarzy) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 7 III k. 249v—256v:
 - Dok. erek. kol. mansjonarzy z r. 1471 wciąż. do akt Kons. Gnieź. pod r. 1697 (k. 251v).
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. k. 252v—253.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Wawrzyńca m. za miastem k. 253.
 - A-diak. Lipski doprowadza do zgody pom. mieszczanami Koła a kol. mansjonarskim k. 253—255.

10. Janiszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Jadwigi ks., poza wsią, wiz. 8 III k. 256v—258v:
 - a. Kościół pw. św. Bartłomieja ap., we wsi; „utraque ecclesiae ruinosae”.
11. Dobrowo, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 9 III k. 258v—261 — Rzeczy związane z bł. Bogumiłem i jego kultem k. 259v.
12. Brudzewo, miasto (oppidum), wyk. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 9 III k. 261—264:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. i św. Jakuba ap. w mieście k. 263—263v.
13. Słomowo, wieś. Kościół par. pw. św. Wojciecha b., afil. do Turku, wiz. 9 III k. 264—265v.
14. Psary (w wykazie błęd. Bary), wieś. Kościół par. pw. św. Walentego m., wiz. 9 III k. 265v—267v.
15. Kowale, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 10 III k. 267v—269.
16. Turek, miasto (oppidum), prepozytura par. (eryg. ok. r. 1684 — k. 270v). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 10 III k. 269—273.
 - a. Kaplica (sacellum) pw. św. Leonarda op. na cmentarzu kośc. (odn. ok. r. 1693) k. 271.
 - b. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. poza miastem k. 271v—272.
17. Grzymiszewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 12 III k. 273—275v.
18. Tuliszkowo, miasto (oppidum), up. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Wita m., wiz. 12 III k. 275v—278.
19. Rychwał, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 12 III k. 278—280:
 - a. Po kaplicy (oratorium) za miastem pozostaje tylko miejsce k. 279v.
20. Grochowy, wieś. Kościół par. pw. św. Doroty pm., wiz. 12 III k. 280—282.
21. Dąmbroszyno i Dąbroszyno, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny i św. Katarzyny pm., wiz. 12 III k. 282—283v.
22. Kuchary, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 12 III k. 283v—285v.
23. Sławsko Małor, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 12 III k. 285v—287v.
24. Rzgów, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 13 III k. 287v—289v.
25. Grabienice i Grabienice, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 13 III k. 289v—291v.
26. Trampczyno i Trambczyno, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 13 III k. 291v—294.
27. Zagorowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 14 III k. 294v—296v.
28. Krolikowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 14 III k. 296v—298v.
29. Grodziec, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 14 III 1697 k. 298v—300v.

Po półtorarocznej przerwie, spowodowanej niespokojnymi czasami bezkrólestwa po Janie III Sobieskim, wznowiono wizytacje w archidiaconacie (od k. 302).

A-bp Radziejowski wystawia (Łowicz, 25 IX 1699) prep. gnieź. i choc. S. Lipskiemu upoważnienie do kontynuacji wizytacji gen. archidiaconatu gnieź. (kop.) k. 302—302v.

Prep. Lipski wydaje (Gniezno, 30 X 1699) do duchowieństwa dek. znińskiego okólnik przedwizytacyjny, zał. tu przykładowo w odp. k. 303—304.

VI. Dekanat sompoleński k. 304v—347v:

Spis kościołów par. (17) i kaplic publ. (5) w dekanacie z pod. pierw. kart spraw. w rękopisie k. 304v.

1. Slesino i Sleszyno, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 5 XI 1699 k. 305—307v.
2. Wąsosze, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 6 XI k. 307v—310v.
3. Sępólno, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 6 XI k. 310v—313.
4. Mąkolino, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 6 XI k. 313—316v.
5. Demby, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 7 XI k. 316v—318v.
6. Dembna, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 7 XI k. 318v—321.
7. Wrząca, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. i św. Wojciecha b., wiz. 9 XI k. 321—323v.
8. Grzegorzewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Stanisława i Mikołaja bb., wiz. 9 XI k. 323v—329:
 - a. Prebenda z kaplicą (oratorium) pw. św. Piotra i Pawła ap. przy rynku, będąca poprz. kościołem par. k. 325v—326, 328—329.
9. Osiek, wieś. Kościół par. nowy (wyst. po pożarze poprz.) pw. św. Bartłomieja ap. i św. Mikołaja b., wiz. 10 XI k. 329—331v.
10. Lubstowo Minor, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wiz. 10 XI k. 331v—333v.
11. Krąpsko, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 10 XI k. 333v—335.
12. Rączączyce i Raczącyce, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wak., wiz. 10 XI („informatio brevis” zam. dekr. ref.) k. 335v—336.
13. Lubstowo Maius, wieś. Kościół par. pw. św. Jadwigi ks., wiz. 10 XI k. 336—338v.
14. Lichyn i Lychyn, daw. miasto (oppidum), teraz wieś. Kościół par. pw. św. Doroty pm., wiz. 10 XI k. 338v—339v.
15. Kazimierz, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marcina b. i 5 Braci mm., wiz. 11 XI k. 339v—343.
 - a. Klasztor i kościół Bernardynów poza miastem k. 341v—342.
 - b. Kaplica (oratorium), „ruinosum”, pw. św. Krystyna m. („ibi quondam oppidum fuit dictum Christinum”) k. 432.
 - c. Kaplica (oratorium) za miastem pw. św. Benedykta m. k. 342.

- d. Kaplica (oratorium) poza miastem pw. św. I z a a k a m. k. 342.
 - e. Kaplica (oratorium) pw. św. B a r n a b y w. o pół mili od miasta k. 342—342v.
 - f. (B i e n i s z e w o, wieś). Erem K a m e d u ł ó w (fund. w r. 1664 przez Wojciecha z Kadzidłowa Kadzidłowskiego, kasz. inowr., star radz.) k. 342v
16. G o s ł a w i c e, wieś. Kościół par. pw św Andrzeja ap., wak., wiz. 12 XI (brak dekr. ref.) k. 343—344.
 17. M o r z y s ł a w, wieś. Kościół par pw. św Wojciecha b., wiz. 12 XI 1699 k. 344—347v

VII. D e k a n a t z n i ń s k i k. 349v—413v:

Wykaz kościołów par. (29) i kaplic publ. (4) w dekanacie z oznacz. pierw. kart opisu w księdze k. 349v.

1. K w i e c i s z e w o, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 30 XI 1699 k. 350—354v:
 - a. Kaplica (oratorium), „ruinosum” za miastem pw. św Leonarda op. k. 352—352v.
2. S t r z e l c e, wieś. Kościół par. pw Narodzenia NMP, wiz. 1 XII 1699 k. 355—357v.
3. T r ł a g, wieś. Kościół par. pw św Piotra i Pawła ap., wiz. 2 XII k. 357v—361.
4. P a k o s c i P a k o ś ć, miasto (oppidum). Kościół par., którego tyt. nie zapis. (kons. 28 X 1698 przez sufr. pozn. Wierzbowskiego), wiz. 2 XII k. 361—366
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw D u c h a Ś w poza miastem k. 363v—364.
 - b. Klasztor R e f o r m a t ó w (fund. w r. 1631 przez kol. Działyńskich) k. 364v.
 - c. K a l w a r i a P a k o s k a (założona w r. 1631 star. prob. Wojciecha Kęsickiego (Kęsicij), w 1661 oddana w opiekę Reformatom) k. 364v.
 - d. Kaplica (sacellum) za miastem pw. św. J a k u b a ap., daw. kościół par. k. 364v.
5. M o g i ł n o, miasto (oppidum). Kościół par. pw św. Jakuba ap., wiz. 3 XII k. 366—369v:
 - a. Opactwo B e n e d y k t y n ó w poza miastem k. 368—368v.
 - b. Kaplica (sacellum) pw. św. K l e m e n s a p. w kier. jeziora k. 368v.
6. P a r ł i n o, wieś. Kościół par. pw. św. M i k o ł a j a b., wiz. 4 XII k. 369v—372.
7. N i e s t r o n n o, wieś. Kościół par. pw. św. M i c h a ł a arch., wiz. 4 XII k. 372—375 (na k. 373—373v zostawione miejsce na wpis. tekstu).
8. P a ł e n d z i e G o r n e i P a l e n d z i e, wieś. Kościół par. pw. św. M a r c i n a b., wiz. 4 XII k. 375—378.
9. R y s z e w k o, wieś. Kościół par. pw. św. M a r i i M a g d a l e n y, wiz. 5 XII k. 378—380.
10. L u b i e c z, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1684, kons. przez sufr. gnieź. Stawowskiego zm. w 1693, tyt. nie zapis.), wiz. 5 XII k. 380—382.

11. Rogowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 5 XII k. 382v—384.
 - a. Kaplica (sacellum) za miastem pw. św. Leonarda op. k. 383v
12. Izdebnó, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., „ex toto collabatur”, wiz. 6 XII k. 384—385v
13. Gąsawa, miasto (oppidum). Kościół par., którego wezw. nie pod. (wyst. w r. 1674 nakł. op. trzem.. kons. w 1691 sufr. gnieź. Stawowski), wiz. 6 XII k. 385v—387v.
14. Chomiąza i Chomięza, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., „vacat [...] rumosa”, wiz. 7 XII (dekr. ref. nie ma) k. 387v—388.
15. Szczepanowo i Szczepanowo, wieś. Kościół par., którego tyt. nie zapis. (zbud. w r. 1695 nakł. kap. gnieź.), wiz. 7 XII k. 388v—390
 - a. Woycyno, w na ter. par. Szczepanowo, posiadająca kaplicę (sacellum) publ. k. 390.
16. Słaboszewo, wieś. Kościół par. „totaliter devastata et collapsa [...] vacans” k. 390—390v.
17. Kierzkowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, „desolata”, wak. k. 390v
18. Ostroszcze, wieś. Parafia wyg., bez kościoła i budynków k. 390v
19. Wenecya, Venecia i Venetia, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 8 XII k. 390v—393.
20. Żnin i Znin, miasto (oppidum), prepozytura par. (k. 406v). Kościół par. pw. św. Floriana m. (uległ pożarowi, razem z miastem, 9 VI 1692), wiz. 393—396v
 - a. Kaplica (oratorium, sacellum) pw. Trójcy Św. wew. murów miasta k. 394v.
 - b. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. za miastem, spaloną w r. 1692 k. 394v—395.
 - c. Klasztor Dominikanów w mieście k. 395.
21. Góra, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 9 XII k. 397—398v.
22. Cerekwica, wieś. Kościół par., którego wezw. nie pod., wiz. 9 XII k. 398v—400v
23. Żerniki i Zerniki, miasto (oppidum).. Kościół par. pw. Najśw. Maryi P., wiz. 10 XII k. 400v—403.
 - a. Kaplica (capella) pw. św. Anny na cmentarzu kośc. sprzed r. 1610 k. 401v.
24. Świętkowo, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 10 XII k. 403—404.
25. Junczewo i Janczewo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1689 star. prob. śp. Grzegorza Cichowicza, kons. przez sufr. gnieź. Stawowskiego 10 X 1689) pw. św. Małgorzaty pm. i św. Wojciecha b., wiz. 11 XII k. 404—406v.
 - a. Dąmbrowo, w. w par. Juńcewo z kaplicą (capella), „deserta et [...] desolata” k. 405v
26. Gorzyce, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 12 XII k. 406v—409.
27. Breskoristew i Breskorystew, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 12 XII k. 409—411v.
28. Chomątwo i Chomentowo, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 13 XII 1699 k. 411v—413v

VIII. Dekanat lekneński k. 415v—468v:

Spis kościołów par. i kaplic publ. w dekanacie z pod. pierw. kart spraw. w rękopisie k. 415v.

1. Rynarzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 14 XII 1699 k. 416—418.
2. Samoklęski wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 15 XII k. 418—420v.
3. Szubin, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 15 XII k. 420v—423.
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Małgorzaty pm., poza miastem k. 422v.
4. Słupy, wieś. Kościół par. pw. św. Wita, Modesta i Krescencji mm., wiz. 16 XII k. 423—424v.
5. Wszaradowo i Szaradowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 16 XII k. 424v—426.
6. Dziewierzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 17 XII k. 426—428.
7. Kcynia, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 17 XII k. 428—434.
 - a. O kaplicy (oratorium) pw. Wniebowzięcia NMP w rynku miej. (obsługiwanej przez Karmelitów) mówi się jako o nieist. k. 432v.
 - b. Kaplica (oratorium, capella) pw. św. Barbary pm. za miastem k. 432v.
8. Smogulec, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 18 XII k. 434—436.
9. Jaktorowo, wieś. Kościół par. pw. św. Anny, wiz. 19 XII k. 436—438.
10. Choyna, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 19 XII k. 438—440.
11. Pangrodz, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., „desolata [...] ac ruinosą”, wiz. 20 XII k. 440—442v.
12. Czeszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 20 XII k. 442v—444v.
13. Gorki Srebrne, wieś. Kościół par. nowy pw. św. Mikołaja b., wiz. 21 XII k. 444v—447v.
14. Kozielsko, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 22 XII k. 447v—449v.
 - a. Niemczyno, w. na ter. par. Kozielsko, gdzie istnieje kaplica (capella) „ruinosa”, przyp. pw. Najśw. Maryi P. k. 449.
 - b. Stopakowo, w. w par. Kozielsko, w której znajduje się kaplica (oratorium), daw. była tu oddz. parafia z kościołem pw. św. Mikołaja b. k. 449—449v.
15. Gołancza, kiedyś miasto (oppidum), obec. wieś. Kościół par. pw. Najśw. Maryi P., wiz. 23 XII k. 450v—452v.
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Wawrzyńca m., daw. kościół par. k. 451v—452.
16. Grilewo i Grylewo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 24 XII k. 452v—454v.
17. Łekno, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 24 XII k. 454v—458v.

- a. Prepozytura szpit. z kaplicą (sacellum) pw. św. Krzyża poza miastem k. 457—457v.
18. Żun, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 26 XII k. 458v—460.
19. Tarnowa, wieś. (Parafia ink. w r. 1448 Cystersom w Wągrowcu). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 26 XII k. 460—460v.
20. Wągrowiec, miasto (oppidum). Kościół par. (14 ołtarzy) pw. św. Jakuba ap., wiz. 27 XII 1699 k. 461—468v:
- a. Opactwo Cystersów k. 461.
 - b. Szpital par. z kaplicą (capella) pw. św. Stanisława b. w pobliżu cmentarza kośc. k. 467.
 - c. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Wszystkich Świętych za miastem k. 467—467v.

Uwierzytelnienie akt przez wizytatora Lipskiego i notariusza wiz. ks. Skupieńskiego (podpisami) k. 468v

Współcz. alf. (połowicznie) spis zwiz. parafii k. 469—470v.

Początek formuły (późniejszy) służącej Kap. wzgl. Kons. Gnieź. przy wydawaniu odpisów z księgi k. 471.

8

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 8.**

[2. Tyt. or.] **Onomasticon ecclesiarum omnium & singularum in Decanatu Eccl[esi]ae SS. Apostolorum Petri et Pauli existentium, una cum catalexi rerum omnium in ijsdem inuentarum anno Dni M:DC:XC:VII Gnesnae, tempore visitationis per illris ac rndsmi dni, d. Stanislai a Lipe Lipski¹², archidiaconi Almae Ecclae Metrop. Gnes[ensis], cuius ordinatione prudentissima stetit, ut apud decanum quemlibet inuentarium supellectilis ecclae cuiuslibet decanatus sui in uno libro habeatur; per me Ioannem Casimirum Paton¹³, decanum et curatum Ecclae SS. Apolorum Petri et Pauli ad Gnesnam, ex originali a quolibet curato decanatus huius porrecto manuq[ue] per illris ac rndsmi visitatoris praenominati subscripto, congestum et descriptum, sit ad maiorem Dei gloriam.**

[4. Opis zew.] Łac., pol.— 2° (30,8×19,3 cm).— Kart (świeżo policzb. czar. oł.) 107; k. czyste: 1v, 6—6v, 8—9v, 11v—13v, 16—17v, 20—22v, 27—27v, 29—30v, 31v—33v, 35v—37v, 38v—39v, 41v—43v, 46—47v, 48v—51v, 53v—55v, 57v—59v, 62av, 63—63v, 67—68v, 69v—106v, 107v; k. czyste wycięte (głęboko w grzb.): pom. k. 57 a 58 — jedna, m. k. 83 i 84 — cztery, pom. k. 87 a 88 — jedna, m. k. 89 i 90 — jedna, pom.

¹² Por. przyp. 11.

¹³ Ks. Jan Kazimierz **Paton**, akt. proboszcz par. św. Piotra i Pawła na przedmieściu Gniezna oraz dziekan dekanatu gnieź. św. Piotra. (AAG: AAG. Wiz. 8 k. 1).

k. 90 a 91—jedna, m. k. 91 i 92 — dwie, pom. k. 96 a 97 — dwie, m. k. 100 i 101 — jedna; pom. k. 101 a 102 — dwie, m. k. 105 i 106 — dwie, po ost. k. ochr. — dwie.— Oprawa współcz. w skórę, znisz. i pożarta przez insekty, jak też cz. papier księgi; ślady złoc. brzegów.

[5. Syg. daw.] ACons. E 48 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— E. 48 (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na 1 k. ochr.).— E 48 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — nakł. na grzb.).— A. 149 przekreślone (w. XIX na 1 k. ochr.).— Erat in Bibliotheca Rndimi Capituli Metropoll. Gnesnen[sis] (I poł. w. XIX — na dole k. 1).

[6. Uwagi] Jest to kopia rzy inwentarzy kościelnych, plebańskich i beneficjalnych dek. gnieźnieńskiego św. Piotra. Wykonał go z polecenia wiz. gen. archidiaconatu gnieź., prał. S. Lipskiego (tyt. poz. 8) na papierze z filigranami dziekan wspom. dekanatu, ks. J.K. Paton. Dostarczone na wizytację archidiaconi przez proboszczów inwentarze kościołów i kaplic publ. uwierzytelniał Lipski, a następnie nakazał im odwiedzić oryginały dziekanowi, celem dokonania z nich kopiarza dla całego dek. św. Piotra. Po wpisaniu treści inwentarza do księgi zainteresowany proboszcz lub jego zastępca zabierał ze sobą oryginał, kwitując to podpisem na końcu każdej kopii.— Nie wszystkie parafie dekanatu mają wpisane swoje inwentarze. Dla parafii Kamieniec (k. 31), Pomorzany (k. 38) i Podlesie Kościelne (k. 48) wpisy te tylko zaczęto.— Z brzmienia dekretów ref. syg. 7 wynika szczegółowo, a z tyt. poz. nin. ogólnie, że prep. Lipski nakazał tę akcję we wszystkich 8 dekanatach archidiaconatu. Ze sporządzonych tak kopiarzy spisów rzeczy kościelnych ocalał właśnie tylko tu omawiany, same zaś oryginały inwentarzy mogły na parafiach w ogóle zaginać. Repert. księga ma tym większą wartość, że w samych aktach wizytacyjnych Lipskiego (rps 7) jest we wszystkich parafiach tylko kwintesencja z owych inwentarzy.— Omawiane akta mogą być zaliczone do serii wizytacyjnej zespołu arcybiskupiego, albo też do zasobu archiwalnego dekanatu św. Piotra. Za pierwszą ewentualnością przemawia istotny udział w ich powstaniu wiz. Lipskiego, a za drugim sporządzenie księgi dla dekanatu. Ponieważ rękopis ten znajduje się w Gnieźnie od przeszło 100 lat w zasobie wizytacyjnym, w tym opracowaniu pozostawiam go w tej grupie, albowiem odłączony od niej mógłby się łatwo zagubić.— Nazwy miejscowości parafialnych są wyrażone w kopiarzu przymiotnikowo w jęz. łac., do tego przeważnie skrócone. W celu łatwiejszego korzystania z księgi w cz. B nin. pozycji oddałem je rzeczownikowo w akt. brzmieniu pol.— Wśród treści inwentarzy ruchomych i nieruchomych w par. św. Piotra i Pawła w Gnieźnie oraz Łopienno dano spisy tamt. księgozbiórów kośc. (k. 3—4v, 62—62v).— Barokowy tytuł rękopisu, mimo znacznej swej

nieczytelności, został przeze mnie utrzymany.— Na k. 107 znajduje się niepełny (np. brak Łopienna) i cz. niepoprawny (zam. Kłeczka w pierw. wypadku położono Kłeczew, który przecież był w dek. gnieź. św. Michała czyli zbarskim) spis parafii zachodzących w kopiarzu. Wykonano go po II wojnie świat. na maszynie, na nowym papierze.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

1. Gniezno, miasto. Kościół par. i dek. pw. św. Piotra i Pawła ap. k. 2—5v: — „Xięgi tegoz kościoła własne zastałem 1695” (82 poz.) k. 3v—4v.
2. Modliszewko, wieś. Inw. wpis. do księgi 8 II 1697 k. 7—7v.
3. Sokolniki, wieś. Inw. uwierz. 14 II 1697 a wpis. 12 II 1697! k. 10—11.
4. Dębica, wieś. Inw. zweryf. 19 II 1697 a wpis. 14 II 1697! k. 14—15v.
5. Kłeczko, miasto. Kościół par. pw. św. Jerzego m. i św. Jadwigi ks. Inw. sporz. 7 V 1691 i 2 IX 1695, uwierz. 4 II 1697, wpis. 19 II 1697 k. 18—19v: — Ołtarz M.B. Różańcowej w kościele par. Inw. uwierz. 4 II 1697 k. 24v—25.
 - a. Kaplica pw. św. Krzyża w rynku (fund. w r. 1650 przez miesz. kłec. Joachima Łidkie). Inw. zweryf. w II 1697 k. 23—24.
 - b. Kaplica szpit. pw. Ducha Św. Inw. sporz. w r. 1697 k. 26—26v.
6. Łagiewniki Kościelne, wieś. Inw. wpis. 17 II 1697 k. 28—28v.
7. Jabłkowo, wieś. Inw. wpis. 17 II 1697 k. 34—35.
8. Raczkowo, wieś. Inw. wpis. 18 II 1697 k. 40—41.
9. Popowo Kościelne, wieś. Inw. wpis. 20 II 1697 k. 44—45v.
10. Mieścisko, miasto. Inw. wpis. 21 II 1697 k. 52—53.
11. Janowiec, miasto. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. Inw. zweryf. 8 II 1697 k. 56—57.
12. Łopienna, miasto. Inw. uwierz. 10 II 1697 k. 60—62v: — „Xięgi kościelne” (76 poz.) k. 62—62v. — Uzupełnienia z r. 1728 k. 62a (półark.).
13. Kołdrąb, wieś. Inw. zweryf. 9 II 1697 (w tekście błęd.: 1699) k. 64—66v.
14. Skurka, wieś. Inw. uwierz. 9 II 1697 (w ks. błęd.: 1699) k. 69. Niepełny i cz. wadliwy topogr. spis parafii, wyk. na maszynie na nowym papierze po II wojnie świat. na k. 107.

9

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 9.**

[2. Tyt. nad.] Akta wizytacji **generalnej** kościołów i kaplic **Archidiaconatu Gnieźnieńskiego**, przeprowadzonej w latach **1712—1713** (z polecenia arcybiskupa Stanisława Szembeka¹⁴) przez prałata Franciszka Józefa Kraszkowskiego¹⁵.

¹⁴ Stanisław Szembek h. własnego (1650—1721), dr ob. prawa, kolejno biskup dionizejski i sufragan krakowski (od r. 1690), ordynariusz włocławski (od 1700),

[4. Opis zew.] Łac.— 2° (ok. 31 × ok. 18,5 cm).— Kart (świeżo policzb. czar ol.) 428; k. czyste: 1v, 116v—121 (85v—92), 164—167, 240 (203), 300—305, 406v—407 (364v—365), 424—424v, 426v, 427v, 428v. Karty w nawiasach są oryginalne; będzie jeszcze o nich mowa w p. 6 opisu.— Druga z rzędu oprawa z r. 1758, podnisz. Księga uległa pożarowi i wilgoci przed r. 1758, zwł. z przodu i z dołu. Kruszące się brzegi kart wyrównano ze stratą tekstu.

[5. Syg. daw.] ACons. E 9a (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Okr. piecz. tusz. z napisem „Archivum Archidioecesanum, Gnesna” z tegoż czasu (k. 1v, 424v, 428v).— Hs. Gnesen Erzb. E. 9a (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na k. 1).— E 9a (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — nakł. na 1 s. okł. i grzb.).— № 32 (w. XIX — na k. 1); 32 (w. XIX — nakł. na 1 s. okł.).

[6. Uwagi] Mamy tu do czynienia z dokumentacją wiz. sporz. przez znanego już prał. K r a s z k o w s k i e g o. Wizytował on jako oficjał i sufragan gnieź. w l. 1728—1730 archidiaconat kaliski, a w r. 1730 terytorium wieluńskie (1 cz. *Repertorium*, syg. 14—15). Archidiaconem gnieź. został dopiero na przeł. 1712 i 1713 r., w trakcie wizytowania tegoż archidiaconatu. Powtórzy on lustrację tegoż okręgu w l. 1727—1728 (niżej syg. 12). Kolejna pob. 13 tegoż zeszytu przedstawi drugi egz. wizytacji ter wieluńskiego z r. 1730, znanej z syg. 15 zbioru wrocławskiego.— Z powodu braku tekstu na pocz. i końcu nin. dzieła, nie znamy osoby notariusza wizytacji, który opracował akta na papierze ze znakami wodnymi.— Z brzmienia tytułu nad. rękopisowi w Gnieźnie na pocz. XIX stul. (k. 1) i zapiski umiesz. na k. 424v poznamy smutne losy tej księgi. Naprzód tytuł: „Absque titulo; est autem, ut ex notula a tergo apposita patet: Visitatio gen[eralis] per olim per[i]llustrem Fr[anciscum] Josephum Kraszkowski, archidiaconum et suffraganeum Gnesnensem a. D. 1712 et 1713 expedita. Nota: Hic liber in Archivio Loviciensis existens translatus est Gnesnam per Adamum Janicki, can[onicum] Loviciensem, notarium ap. in Curia Gnesnensi a. 1758” (k. 1).— Dalej — treść noty z k. 424v: „Librum hunc, in Archivio Actorum Lovicii existentem, sic ut est adustum, transtuli Gnesnam anno Domini 1758vo mense decembri. Adam Janicki, cancus Lovicien[sis], publ[ic]us

arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski (od 1706). (Korytkowski A, IV 376—430.— Szostkiewicz s. 175.— AAG: AAG. Wiz. 2, 9—11.— Zob. przyp. 17 w 1 cz. *Repertorium*, ABMK, t. 28 s. 152).

¹⁵ Franciszek Józef z Kraszkowic **Kraszkowski** h. Nałęcz (1657—1731), dr teol., biskup dardanelski a sufragan gnieźnieński (od r. 1719), wikariusz i oficjał gen. gnieź., prepozyt kap. łeczyckiej i kaliskiej, opat Norbertanów w Witowie itp. (Korytkowski P, II 361—366, 640—641.— Szostkiewicz s. 103.— AAG: AAG. Wiz. 9, 12—13.— Por. przyp. 31 w 1 cz. *Repertorium*, ABMK, t. 28 s. 184).

S[acr]a Auth[orita]te Aplica et Consis[torii] Gnalis Gnesnen[sis] notarius mp.— Est autem liber hic visitationis generalis per olim perillrem re-umu[m] dnum Franciscum Josephum à Kraszkowice Kraszkowski, tunc archidiaconu[m] metropolitaniu[m] Gnesnen[sem], abbatem commendatarium Vitovien[sem], postea vero suffraganeu[m] Gnesnen[sem] anno Domini 1712 et sequen[ti] 1713 expeditae”.— Skoro już jestem przy daw. tytułach rękopisu, podam jeszcze ich skróty, obydwą z XIX w. Obszerniejszy z nich brzmi: „Acta visitationis generalis Kraszkowscianae anni 1712” (nakł. na 1 s. okł.). Węższy — „Vis. Kraszkovii 1712—1713” jest wypis. na grzb. księgi.— Nie wiadomo, czy akta uległy pożarowi w samym Łowiczu, czy też u jednego z nast. po Kraszkowskim wizytatorów. Przy gaszeniu pożaru m.in. na tę księgę połała się woda i to tłumaczy obec. jej stan. Nie wiemy także, czy druga oprawa akt wiz. miała miejsce w r. 1758 w Łowiczu, czy też nieco później w Gnieźnie. Dość że porządek kart w księdze z okazji tej oprawy uległ pewnemu pomieszaniu.— W celu ustalenia pierwotnego układu kart w dziele posłużymy się oryginalną foliacją księgi widoczną od jej k. 30. Z niej to wynika, że dekanaty szły w kodeksie w następn. kolejności: 1) św. Michała, 2) Św. Trójcy, 3) św. Piotra, 4) łekneński, 5) żniński, 6) koniński, 7) sompoleński, 8) słupecki.— Księga opaliła się z przodu (mniej) i z tyłu (więcej). Jednak cyfry foliacji, umiesz. w prawych narożnikach uległy zniszczeniu zarówno na pocz., jak i na końcu dzieła. W takich to warunkach osoba oddająca akta do przeoprawienia poleciła zamieścić ocalałe tylko w części karty opisów połowy parafii dek. słupeckiego — przedtem ostatnie — na początek księgi. Nie obyło się bez przedstawienia kart. Że były one na końcu rękopisu, świadczy nie tylko or. foliacja, lecz także szczeg. chronologia wizytacji. Podczas gdy pierwsze siedem dekanatów zwizytowano na przestrzeni lutego — grudnia 1712 r., to właśnie słupecki był lustrowany od lutego do kwietnia 1713. Tak oto dekanat ostatni znalazł się na pierwszym miejscu.— Księgę tę mógłbym swobodnie przywrócić do pierwotnego stanu. Jednak na przeszkodzie do tego stoją trzy rzeczy: 1) nie podlega ona mojej jurysdykcji, a trzyma się jakoś w całości; 2) świeżo została policzb. ol.; 3) w oparciu o nowy układ rękopisu i takąż foliację sporządzono (k. 425—428) indeks zwizytowanych parafii. Z tego przecież względu, że foliacja oryginalna jest wykonana staranniej i atr. — gdzie tylko jest widoczna (od k. 32v) — honoruję ją w cz. B na drugim miejscu w nawiasach okr.— Akta nie są pełne nie tylko z powodu wypadku losowego tej księgi, ale również dlatego, że prał. Kraszkowski opuścił w swej podróży wiz. znaczną ilość kościołów i kaplic publ. opustoszałych oraz wakujących. I tak w pierwszym z kolei dekanacie — św. Michała tekst zaczyna

się od or. karty 1 (nowa 32). Ponieważ dokumentację wiz. posiada w nim tylko 13 parafii, ok. 7 kościołów par. musiał pominąć. Spis kościołów i kaplic tego dekanatu był na pocz. akt, na odwrocie or. k. wstępnej, która zaginęła.— Dekanaty: Św. Trójcy, św. Piotra, łekneński, żniński, koniński i sompoleński idą w księdze po dawnemu, każdy poprzedzony wykazem swych kościołów par. i kaplic, z następnymi zastrzeżeniami: w dek. żnińskim wizytator znowu opuścił 8 parafii (k. 240v = 203v), natomiast akta opisów 6 ostatnich parafii dek. sompoleńskiego uległy zagładzie podczas pożaru (k. 407v = 365v).— Wizytacja Kraszkowskiego, jak wszystkie inne tegoż lustratora, jest wartościowa, niestety, najbardziej przez zły los zmaltretowana. Nasz wizytator wzorował się tu na dokumentacji swoich poprzedników: Wincentego a Seve (syg. 1) i Stanisława Lipskiego (poz. 7), do których często się odwołuje.— Księga nie zawiera żadnych dokumentów związanych z formalną stroną odbywania wizytacji. Sprawozdania wiz. sporządza się w dalszym ciągu w oparciu o instrukcję a-bpa Wężyka z r. 1628, druk. w 1630. Z tego względu, że archidiacon rozpoczął wizytację 15 II 1712, delegację wiz. od a-bpa S. Szembeka musiał otrzymać już pod kon. r. 1711. Zapewne jeszcze w tym roku wystosował on okólnik przedwizytacyjny do duchowieństwa archidiaconatu. Nie zadbał jednak, aby owe dokumenty wpisać do akt.— Jako wizytacja generalna składa się ze sprawozdań wiz. i dekretów ref. Dekrety zazwyczaj następują zaraz po sprawozdaniach. Posiadają je często kościoły szpitalne, nawet kaplice. Dwie parafie zarządzane przez jednego proboszcza mają wspólny dekret. Z reguły nie posiadają go kościoły wakujące i parafie zanikające.— Marszrutę wiz. można śledzić na podstawie zamiesz. w aktach datacji szczegółowej, którą przenieśliśmy do cz. B tej pozycji. Również obecnie brano po kilka kościołów jednego dnia.— Pośród bogatej treści rękopisu spotyka się zapiski o panującej przed kilku laty zarazie, w czasie której pomarło wiele parafian a także niektórzy kapłani. W księdze brakuje wezwania znacznej liczby kościołów i kaplic. Na k. 140v (108v) mówi się o zaginionej wizytacji gen. archidiaconatu gnieźnieńskiego, przepr. przyp. w r. 1667 (a nie 1677) przez miejsc. a-diak. i of. Jana Bużyńskiego, zm. w 1674. Na k. 39v—40v wpisano dok. fund. par. Orchowo z r. 1369.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI

I. Dekanat słupecki k. 2—31v:

1. Kawnice, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 2 [IV 1713] k. 3—5v.
2. Golina, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 3 IV k. 5v—8v.

3. Mysłiborz, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wiz. 3 IV k. 8v—12.
4. Łądek, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 4 IV k. 12—15:
 - a. Prepozytura szpit. (podup.) z kościołem pw. św. Sebastiana m. poza miastem k. 14—14v.
5. Słupca, miasto (civitas). Kościół par. (12 ołtarzy) wiz. 5 IV [1713]; jest tylko pocz. spraw. k. 15—15v.
6. Graboszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty i Katarzyny pm.; brak pocz. akt k. 16—18v.
7. Staw, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. i św. Jadwigi ks., wiz. 10 II [1713] k. 18v—21.
8. Ostrowite, wieś. Kościół par. pw. św. Szczepana m., wiz. 20 III [1713] k. 21—22v.
9. Giewartowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 20 III (dekr. ref. wspólnie z Ostrowitem) k. 22v—25.
10. Powidz, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św.: Mikołaja b., Jana Chrzc. i Stanisława b., wiz. 31 III [1713] k. 25—28v.
11. Dobrosołowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 1 IV [1713] k. 28v—30.
12. Nowawies. Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP i św. Stanisława b., afil. do Dobrosołowa, wiz. 1 IV (dekr. ref. razem z par. Dobrosołowo) k. 30—31v.
13. Cienino, wieś. Kościół par. wiz. 1 IV [1713]; dokum. mepelna i rozbita na k. 31v oraz 2—3.

II. Dekanat (gnieźnieński) św. Michała czyli zbarski k. 32—63:

1. (Gnesna — civitas). Kościół par. pw. św. Michała arch. za murami miasta, wiz. 15 [II 1712] k. 32—34.
2. (Strzyzewo), wieś. Kościół par. pw. św. Tomasza ap., wiz. 17 II k. 34—36.
3. Ostrowite, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 19 II (dekr. ref. nie ma) k. 36—37v.
4. Orchowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 19 II k. 37v—41
 - Dok. fund. par. Orchowo z r. 1369 w transumpcie z 1446 (kop. uszk.) k. 39v—40v.
5. Złotkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 20 II k. 41—42v.
6. Kleczew, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 21 II k. 42v—47:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. św. Wawrzyńca m. za miastem k. 45v—46v.
7. Ostrowasz i Ostrowasz, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 21 II k. 47v—49v.
8. Siedlimowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 21 II k. 49v—51v.
9. Wilczyno, miasto (oppidum). Kościół par. (kons. w r. 1620 przez sufr. gnieź. Wilczyńskiego) pw. 11 Dziewic mm., wiz. 21 II k. 52—55v:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. św. Krzyża k. 54v—55

10. W o y c i n o, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 22 II k. 55v—57.
11. W y ł a t o w o, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 22 II k. 57—59v:
 - a. Kaplica (oratorium) poza miastem pw. św. Rozalii dz. k. 59—59v.
12. K a m i e n i e c, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 24 II k. 60—61v.
13. T r z e m e s z n o, miasto (oppidum). Kościół opacki K a n o n i k ó w R e g. Lat. i jedn. parafialny (14 ołtarzy) pw. św. Wojciecha b., wiz. 25 II [1712] k. 61v—63.

III. Dekanat (gnieź.) Św. Trójcy k. 63v—116 (32v—85):

Wykaz kościołów par. (23) i kaplic publ. (6) w dekanacie z oznacz. pierw kart opisu w księdze k. 63v (32v)

1. (G n e s n a — civitas), up. prepozytura par. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 5 III 1712 k. 64—71v (33—40v):
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. za murami miasta, na wprost Bramy Toruńskiej, wiz. 5 III k. 67v—68v (36v—37v).
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Mikołaja b., również zew. murów m., wiz. 5 III k. 70—71v (39—40v).
2. W i t k o w o, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. i św. Małgorzaty pm., wiz. 6 III k. 71v—74 (40v—43).
3. J a r z ą b k o w o, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 7 III k. 74—76 (43—45).
4. W r z e s n i a, miasto (oppidum), up. prepozytura par., eryg. może w r. 1453, k. 80 (49). Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 7 III k. 76—82 (45—51):
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) za miastem pw. Ducha Św., wiz. 7 III k. 80v—81 (49v—50).
 - b. Kaplica (oratorium) zw. Lipowska pw. św. Krzyża, poza miastem, przy drodze do Poznania (zbud. star. prep. śp. Walentego Mroszkiewicza) k. 81 (50).
5. M a r z e n i n o, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 8 III k. 82—84 (51—53).
6. C z e r n i e w o, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 8 III k. 84—88 (53—57):
 - a. Kaplica (oratorium) za miastem pw. Wszystkich Świętych k. 87—87v (56—56v).
7. G r z y b o w o, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., ink. do G o z d o w a (w dec. pozn.), wiz. 8 III k. 88—90 (57—59).
8. Ż y d o w o, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 9 III k. 90—92 (59—61).
9. K ę d z i e r z y n o, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 12 III k. 92—94v (61—63v).
10. (G n e s n a — civitas). Kościół par. pw. św. W a w r z y n c a m. na przedmieściu zw. Cierpięgi, wiz. 12 III k. 94v—97 (63v—65).
11. G u r o w o, wieś. Kościół par. nie ded., a fil. do par. św. W a w r z y n c a w Gnieźnie, wiz. 13 III (dekr. ref. bez nagł.) k. 97—98 (66—67).
12. W a l i s z e w o, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 14 III k. 98v—99v (67v—68v).

13. Sławno, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 14 III k. 99v—102 (68v—71).
14. Kiszkowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 15 III k. 102—104 (71—73)
 - a. Kaplica (oratorium) pw. Trójcy Św. za miastem, „antiquum” k. 102v (71v).
15. Dambrowka, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 15 III k. 104—107 (73—76):
 - a. Rojewiec, w. na ter. par. Dąbrówka, posiadająca świątynię luteraniską k. 106 (75).
16. Dzwonowo, wieś. Kościół par. „desolata”, pod zarz. prob. z Dąbrówki k. 106—106v (75—75v).
17. Wronczyno, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 16 III k. 107—109 (76—78).
18. Pobiedziska, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 16 III k. 109—112 (78—81):
 - a. Prepozytura szpit. (podup.) z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. k. 110v—111 (79v—80).
 - b. Prebenda z kaplicą (sacellum) pw. Najśw. Maryi P. poza miastem, wiz. 16 III k. 111 (80).
19. Imielinko, wieś. Kościół par. pw. Najśw. Maryi P., „desolata”, wak., wiz. 17 III k. 112 (81).
20. Dziekanowice, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 17 III k. 112—113 (81—82).
21. Węglewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 17 III (bez dekr. ref.) k. 113—113v (82—82v).
22. Łubowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 17 III [1712] k. 114—116 (83—85).
23. Niechanowo, wieś. Kościół par. wak., nie wiz., wykaz na k. 63v (32v).

IV. Dekanat (gnieź.) św. Piotra k. 121v—163v (89v—131v):

Spis kościołów par. (18) i kaplic publ. (6) w dekanacie z pod. pierw. kart spraw. w rękopisie k. 121v (89v).

1. Gnesna — civitas). Kościół par. pw. św. Piotra ap. na przedmieściu i górze, w str. jez. Jeleń, wiz. 15 IV 1712 k. 122—124 (90—92).
2. Dębica, wieś. Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 17 IV k. 124—126v (92—94v).
3. KłECKO, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jerzego m. i św. Jadwigi ks., wiz. 18 IV k. 126v—131v (94v—99v):
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. k. 129v—130 (97v—98).
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Krzyża (zbud. w r. 1646) k. 130v (98v).
 - c. Kaplica (oratorium) pw. św. Barbary pm. za miastem k. 130v—131 (98v—99).
4. Łopienna, miasto. Kościół par., którego wezw. nie pod., wiz. 19 IV k. 131v—135v (99v—103v).
5. Gądecz, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., ink. do Łopienna (dekr. ref. wspóln.) k. 134v (102v).
6. Janowiec, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 20 IV k. 135v—138 (103v—106):

- a. Kaplica (oratorium) pw. św. Barbary pm. poza miastem k. 137—137v (105—105v).
7. Kołdrąb, wieś. Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 21 IV k. 138—141v (106—109v).
 8. Skorki, wieś; parafia łącz. 13 X 1677 (raczej: 1667) z kołdrąbską. Kościół par. nowy, pw. św. Katarzyny pm., wiz. 21 IV (dekr. ref. razem) k. 140v—141 (108v—109).
 9. Sokolniki, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 22 IV k. 141v—144 (109v—112):
 - a. Mielezyno, wieś. Filia par. Sokolniki z kościołem „ruinosa”, którego wezw. nie pod. k. 143 (111).
 10. Modliszewko, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 23 IV [1712] k. 144—146 (112—114).
 11. Łagiewniki, wieś. Kościół par. pw. Bożego Ciała i Nawiedzenia NMP, wiz. 2 V [1712] k. 146—148 (114—116).
 12. Kamieniec, wieś; parafia łącz. z kłecką. Kościół par., „ruinosa” pw. Trójcy Św., wiz. 2 V (dekr. ref. brak) k. 148—149 (116—117).
 13. Pomarzano, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., „deserta [...] desolata”, wak., wiz. 2 V (bez dekr. ref.) k. 149 (117).
 14. Jabłkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 2 V k. 149—151 (117—119).
 15. Raczkowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 3 V k. 151v—154v (119v—122v).
 16. Popowo, wieś. Kościół par. pw. Zwiastowania NMP, wiz. 4 V k. 154v—157v (122v—125v).
 17. Podlesie, wieś. Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 4 V k. 157v—160 (125v—128).
 18. Miescisko, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 5 V [1712] k. 160—163v (128—131v):
 - a. Prepozytura szpit. (up.) z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. poza miastem k. 163 (131).
 - b. Kaplica (sacellum) pw. św. Wojciecha b. k. 163 (131).

V. Dekanat łekneński k. 167v—239v (132v—202av):

Wykaz kościołów par. (20) i kaplic publ. w dekanacie z oznacz. pierw. kart opisu w księdze k. 167v (132v).

1. Wągrowiec, miasto (oppidum). Kościół par. (15 ołtarzy) pw. św. Jakuba ap., wiz. 7 V 1712 k. 168—180v (133—145v):
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Wszystkich Świętych za miastem k. 177v—178 (142v—143).
2. Tarnowa, wieś. Kościół par., którego wezw. nie pod., wiz. 10 k. 180v—182v (145—147v):
 - a. Kobylec, w. w par. Tarnowo, gdzie luteranie mają ośrodek duszp. k. 182 (147).
3. Łekno, miasto (oppidum). Kościół par. (10 ołtarzy) pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 10 V k. 182v—188v (147v—152v):
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (sacellum) pw. św. Krzyża poza miastem k. 187—187v (151—151v).
4. Grylewo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 11 V k. 188v—190v (152v—154v).

5. Żun, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 11 V k. 190v—193v (154v—157v).
 6. Gołaneczka, daw. miasto (oppidum), obec. wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 12 V k. 193v—197v (157v—161v).
 7. Choyna, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 13 V (dekr. ref. wspóln. z par. smogulecką) k. 197v—200v (161v—164v).
 8. Jaktorowo, wieś. Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 14 V (z powodu wak. brak dekr. ref.) k. 200v—201 (164v—165).
 9. Smogulec, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 14 V k. 201—204 (165v—168).
 10. Samokłeski, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 17 V k. 204—207 (168—171).
 11. Szubin, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 18 V k. 207—211v (171v—175v):
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Małgorzaty pm., może szpit., za miastem k. 210v (174v).
 12. Wszaradowo, wieś. Kościół par., którego wezw. nie pod., wiz. 19 V k. 211v—215 (175v—179).
 13. Słupy, wieś. Kościół par. pw. św. Wita, Modesta i Krescencji mm., wiz. 20 V k. 215—217v (179—181v).
 14. Dziewierzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 20 V k. 217v—219 (181v—183).
 15. Gorki Srebrne, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 20 V k. 219—221v (183—185v).
 16. Kozielsko, wieś. Kościół par. (kons. 9 X 1689 przez sufr. gnieź. Stawowskiego) pw. św. Andrzeja ap., wiz. 22 V k. 221v—224 (185v—188):
 - a. Niemczynno, w. na ter. par. Kozielsko, posiadająca kaplicę (sacellum) „desertum” (wykaz na k. 167v = 132v).
 - b. Stępuchowo, w. w par. Kozielsko, gdzie istnieje kaplica (oratorium) „desertum” (wykaz na k. 167v = 132v).
 17. Kcynia, miasto (oppidum), up. prepozytura par. (k. 227v = 191v). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 31 V [1712] k. 224—230v (188—194v).
 - a. Prepozytura szpit. (up.) z kaplicą (oratorium, sacellum) pw. św. Barbary pm. za miastem k. 228v—229 (192v—193).
 18. Pangrodz, wieś. Kościół par. stary pw. św. Jana Chrzc., wiz. 2 VI 1712 k. 230v—233v (194v—197v):
 - a. Kościół par. nowy, nie ded. (zbud. star. prob. Pawła Suskiewicza) k. 232 (196).
 19. Czeszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 3 VI k. 233v—238 (197v—202).
 20. Rynarzewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 3 VI [1712] k. 238—239v (202—202av).
- VI. Dekanat żniński k. 240v—299v (203v—262v):
- Spis kościołów par. (27) i kaplic publ. (4) w dekanacie z pod. pierw. kart spraw. w rękopisie k. 240v (203v).
1. Breskoristew i Breskorystew, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 4 VI 1712 k. 241—243 (204—206).

2. Chomentowo i Chomentowo, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 5 VI k. 243—248 (206—211).
3. Gora, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 6 VI k. 248—249v (211—212v).
4. Żnin, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Floriana m., wiz. 6 VI k. 249v—255v (212v—218v):
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium, sacellum) pw. Ducha Św. w mieście, przy bramie k. 253—254 (216—217).
 - b. Kaplica (oratorium) pw. Trójcy Św., stoj. poza bramą miej., uległa pożarowi w r. 1692, razem z miastem i kościołem par. k. 253 (216).
 - c. Klasztor Dominikanów (wzm.) k. 255—255v (218—218v).
5. Cerekwica, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 8 VI [1712] k. 255v—259v (218v—222v).
6. Żerniki, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Najśw. Maryi P., wiz. 28 V [1712] k. 259v—265 (222v—228):
 - a. Kaplica (capella) pw. św. Anny na cmentarzu kośc. k. 263v (226v).
7. Junczewo, wieś. Kościół par. (kons. 10.X 1689) pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 29.V k. 265—268 (228—231).
8. Gorzyce, wieś. Kościół par. „vetustate consumpta”, którego tyt. nie zapis., wiz. 30 V [1712] k. 268—270v (231—233v).
9. Wenecya, wieś. Kościół par. nowy (zbud. nakł. szl. Kazimierza Złotnickiego), wiz. 16 VI [1712] k. 270v—272v (233v—235v).
10. Gąsawa, miasto (oppidum). Kościół par. (kons. w r. 1690) pw. św. Mikołaja b., wiz. 17 VI k. 272v—274v (235v—237v).
11. Niestronno, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 17 VI k. 274v—276v (237v—239v).
12. Parlino, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 17 VI k. 276v—279 (239v—242).
13. Ryszewko, wieś. Kościół par. nowy, nie ded.; poprz. był pt. św. Marii Magdaleny, wiz. 17 VI k. 279—280v (242—243v).
14. Pakosc, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Zwiastowania NMP, wiz. 21 VI k. 280v—285 (243v—248)
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. poza miastem k. 283—284v (246—247v).
15. Trląg, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 23 VI k. 285—287 (248—250).
16. Strzelce, wieś. Kościół par. „valde ruinosa” pw. (Narodzenia) NMP, wiz. 23 VI k. 287—288v (250—251v).
17. Kwieciszewo, miasto (oppidum). Kościół par. po pożarze z 24 III 1708 w odbudowie, wiz. 23 VI k. 288v—291 (251v—254):
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Marka ew. za miastem, zastęp. kościół par. k. 290—290v (253—253v).
18. Mogilno, miasto (oppidum). Kościół par. (kons. w r. 1599 przez sufr. gnieź. Gniazdowskiego) pw. św. Jakuba ap., wiz. 24 VI k. 291—294 (254—257):
 - a. Opactwo Benedyktynów (wzm.) k. 291 (254).
19. Palendzie i Pałędzie Górne, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 24 VI [1712] k. 294—296v (257—259v).
20. Sz[c]epanowo, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 7 VII [1712] k. 296v—298v (259v—261v):

a. Woycino i Woyucino, w. na ter. par. mająca kaplicę publ. pw. Zwiastowania NMP, wiz. 7 VII [1712] k. 298v—299v (261v—262v).

Kościół parafialne opuszczone przez wizytatora z powodu ich zrujnowania wzgl. wakansu, spis k. 240v = 203v.

21. Swiątkowo, wieś, „deserta”.
22. Izdebnno, wieś, „deserta”.
23. Rogowo, miasto:
 - a. Kaplica (oratorium) „desertum”.
24. Goscieszyno, wieś; „deserta”.
25. Chomiąza, wieś, „deserta”.
26. Słaboszewo, wieś, „vacat”; nowy kościół w budowie.
27. Kierzkowo, wieś, „deserta”.
28. Lubiec, wieś, „vacat”.

VII. Dekanat koniński k. 305v—406 (263v—364):

Wykaz kościołów par. (29) i kaplic publ. (5) w dekanacie z oznacz. pierw. kart opisu w księdze k. 305v (263v).

1. Zagorowo, miasto (oppidum). Kościół par. (kons. w r. 1664) pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 19 IX 1712 k. 306—310 (264—268).
2. Trampczyno i Trąpczyno, wieś. Kościół par. (kons. w r. 1546) pw. św. Marcina b., wiz. 20 IX k. 310—314 (268—272).
3. Rżgow, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 22 IX k. 314—317 (272—275).
4. Grabienice, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 23 IX k. 317—320 (275—278).
5. Sławsko, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 24 IX k. 320—322v (278—280v).
6. Kuchary, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 24 IX k. 323—325 (281—283).
7. Dambroszyno i Dąmbroszyno, wieś. Kościół par. (kons. 1 VIII 1701 przez sufr. pozn. Wierzbowskiego) pw. św. Marii Magdaleny i św. Katarzyny pm., wiz. 25 IX k. 325—327v (283—285v).
8. Rychwał, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 26 IX k. 327v—331v (285v—289v):
 - a. Istnieje pusty plac po kaplicy (oratorium) stoj. kiedyś za miastem k. 330 (288).
9. Grochowa, wieś. Kościół par. pw. św. Doroty pm., wiz. 26 IX k. 331v—333v (289v—291v).
10. Grodziec, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 27 IX [1712] k. 333v—335 (291v—293).
11. Lisiec Majus, wieś. Kościół par. zbud. przed 8 laty, nie ded.; poprz. był pw. św. Jana Chrzc., wiz. 8 X [1712] k. 335v—338 (293v—296).
12. Tuliszkowo, miasto (oppidum), up. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Wita m., wiz. 9 X k. 338—343v (296—301v).
13. Grzymiszewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 10 X k. 343v—347 (301v—305).
14. Wyszyna, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 11 X [1712] k. 347—349v (305—307v).
15. Konin, miasto (civitas), prepozytura par. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 11 X [1712] k. 349v—362v (307v—320v):

- a. Klasztor Reformatorów (wzm.) k. 355 (313).
- b. Na miejscu daw. kaplicy (oratorium) pw. św. Krzyża, obok zamku, znajduje się cmentarz epidemiczny k. 358 (316).
- c. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. za miastem k. 359—360v (317—318v).
16. Stare Miasto, wieś; parafia łącz. z konińską. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap. (dekr. ref. z Koninem) k. 363—364 (321—322):
 - a. Żychlin, w. na ter. par. Stare Miasto, posiadająca świątynię kalwińską k. 364 (322).
17. Rusocice, wieś, up. prepozytura par. (eryg. w r. 1528). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 14 XI k. 364v—369v (322v—327v).
18. Turek, miasto (oppidum), prepozytura par. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 16 XI k. 369v—377 (327v—335):
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Leonarda op. na cmentarzu kośc. k. 373—373v (331—331v).
 - b. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. poza miastem k. 373v—375v (331v—333v).
19. Kowale, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 17 XI k. 377—380 (335—338).
20. Psary, wieś. Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP, wiz. 18 XI k. 380—382 (338—340).
21. Słomowo, wieś. Kościół par. pw. św. Wojciecha b., „vetusta”, wiz. 19 XI (brak dekr. ref.) k. 382—383 (340—341).
22. Janiszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Jadwigi ks., „vetusta”, wak., wiz. 19 XI (bez dekr. ref.) k. 383—384 (341—342):
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Bartłomieja ap. k. 384 (342).
23. Brudzewo, miasto (oppidum), zmien. prepozytura par. Kościół par. (odb. po pożarze sprzed 9 laty) pw. św. Mikołaja b. i św. Małgorzaty pm., wiz. 19 XI k. 384—391 (342—349):
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. i św. Jakuba ap. w mieście k. 388—389 (346—347); włas. dekr. ref. k. 390v—391 (348v—349).
24. Dobrowo, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 19 XI k. 391—393 (349—351).
25. Białkovo, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 22 XI k. 393—395v (351—353v).
26. Koscieliec, wieś; parafia ink. do Koła. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 22 XI k. 395v—397v (353v—355v).
27. Krzymowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 22 XI (z powodu wak. nie ma dekr. ref.) k. 397v—398 (355v—356).
28. Koło, miasto (civitas), prepozytura par. Kościół par. (12 ołtarzy) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 25 XI [1712] k. 398—403 (356—361):
 - Data erek. kol. mansjonarzy w Kole (1421) nie pewna k. 400 (358).
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. poza miastem k. 401v—402 (359v—360).
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Wawrzyńca m. za miastem k. 402 (360).
29. Krolikowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 28 IX [1712] k. 403—406 (361—364).

VIII. Dekanat sompoleński k. 407v—423v (365v—381v):

Spis kościołów par. (17) i kaplic publ. (7) w dekanacie z pod. pierw. kart spraw. w rękopisie k. 407v (365v).

1. **Grzegorzewo**, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja i Stanisława bb., wiz. 27 XI 1712 k. 408—410v (366—368v):
 - a. Prebenda z kaplicą (oratorium) pw. św. Piotra i Pawła ap., która przedtem była kościołem par. k. 409v—410 (367v—368).
2. **Wrząca**, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. i Wojciecha b., wiz. 28 XI k. 410v—413v (368v—371v).
3. **Dembna**, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 29 XI k. 413v—415v (371v—373v).
4. **Dembny**, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 29 XI k. 415v—417v (373v—375v).
5. **Osiek**, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. i św. Mikołaja b., wiz. 29 XI [1712] k. 417v—419v (375v—377v).
6. **Raciączyce i Raczęcyce**, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wak., wiz. 1 XII [1712] k. 419v—420 (377v—378).
7. **Lubstowo Minor**, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wak., wiz. 1 XII k. 420—420v (378—378v).
8. **Lubstowo Majus**, wieś. Kościół par. pw. św. Jadwigi ks., wiz. 1 XII (dekr. ref. także dla Lubstówka i Racięcic) k. 420v—423 (378v—381).
9. **Krąpsko i Krąpsko**, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 1 XII [1712], jest tylko pocz. spraw. k. 423—423v (381—381v).

Z księgi zaginęła dokumentacja wiz. dla następ. parafii, wyliczonych w spisie (k. 407 = 365v), której początek podają wg or. foliacji:

10. **Mąkolino**, wieś k. 383.
11. **Sampolno**, miasto (oppidum) k. 385:
 - a. Kaplica (oratorium) w mieście k. 386.
 - b. Kaplica (oratorium) w eremie pw. św. Michała arch. (k. 386).
12. **Slesino**, miasto (oppidum) k. 387.
13. **Wąsosze**, wieś k. 390.
14. **Lichin**, wieś k. 391.
15. **Kazmierz**, miasto (oppidum) k. 391:
 - a—d. Cztery kaplice (oratoria) tamże.
16. **Morzysław**, wieś k. 396.

„Index” zwiz. parafii, których dokumentacja zachowała się w księdze, wyk. na maszynie na nowym papierze k. 425—428.

10

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 10.**

[2. Tyt. nad.] **Dekrety reformacyjne wystawione dla kapituły metropolitalnej w Gnieźnie przez arcybiskupa Stanisława Szembeka¹⁶ w**

¹⁶ Zob. przyp. 14.

roku 1713 i Teodora Potockiego¹⁷ w r. 1727, oraz **ordynacje** wydane przez wspom. prymasa Szembeka dla tejże instytucji w r. 1719.

[3. Daty krań.] 1713—1727.

[4. Opis zew.] Teczka kart. o grzb. płóc. z 3 parami tasiemek, o wym. 39,7×26,3 cm.— Dokumenty w j. łac., ich opis. zew. w cz. B.

[5. Syg. daw.] Hs. Gnesen Dom-Kap. 93 (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na s. 1 dok. 1).— B 93 (w. XIX, Arch. Kap. Gnieź. — na s. 1 dok. 1 (nakł.), na s. 1 dok. 2 i na 2 s. tecz.).

[6. Uwagi] Mamy do czynienia nie z aktami w ścisłym słowa znaczeniu, ale z or. dokumentami (wyk. na papierze z filigranami), które powinny się znajdować w archiwum w dziale dokumentów. Skoro jednak od XIX stul. były one w dziale aktowym zesp. kap. (B 93), przenoszę je do serii wiz. akt archidiecezji (podobnie jak syg. 10) tylko ze wzgl. na ich treść. Czynię to także dlatego, iż zamierzam opublikować cd. statutów kapituły metr. i pragnę je mieć pod ręką.— Wszystkie 3 dok. zostały obec. wyrep. i ponownie postr. tuszem na dole, zaczynając od s. 1 w każdym. Wadliwa i ciągła oł. foliacja, znajd. się u góry, została skasowana.— Dokumenty te mieszczą się w odpisie jako 3 ostatnie poz. w syg. 2.— Sprawozdania wiz. katedry gnieź. i jej duchowieństwa z lat 1713 i 1727, stanowiące pierwsze i zasadnicze części do obu dekretów wiz., nie zachowały się.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

1. Dekret reformacyjny wystawiony przez a-bpa S. Szembeka (Gniezno, 10 VI 1713) dla kapituły metropolitalnej gnieźnieńskiej, po osobistym przeprowadzeniu wizytacji generalnej katedry przez tegoż prymasa w r. 1713. Dok. or., pap., 35,4×23,3 cm. Stron (ponownie policzb. na dole) 28; str. czyste: 2, 28. Podp. Szembeka i jego piecz. opł. na s. 27. Dekret składa się z 51 punktów.

2. Ordynacja wydana przez a-bpa S. Szembeka (Gniezno, 25 VIII 1719) dla kapituły metr. gnieźnieńskiej, zmierzająca do wprowadzenia w czyn jego dekretu ref., wyst. dla tejże instytucji w r. 1713. Dok. or., pap., 35,3×23,8 cm. Stron (ponownie policzb. na dole) 12; str. czyste: 1—2, 9—12. Podp. i opł. piecz. Szembeka na s. 8. Ordynacja posiada 17 punktów.

3. Dekret reformacyjny wystawiony przez a-bpa Potockiego (Gniezno, 1 IX 1727) dla kapituły metr. gnieźnieńskiej, po osobistym odbyciu wizytacji gen. katedry przez wspom. prymasa w r. 1727. Dok. or., pap., 35,3×23,8 cm. Stron (ponownie policzb. na dole) 12; str. czyste: 2, 10—12. Podp. Potockiego i jego opł. piecz. na s. 9.

¹⁷ Teodor z Potoku Potocki h. Pilawa (1664—1738), od l. 1697/1699 biskup chełmiński, do r. 1712 warmiński, od 1723 arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski. (Korytkowski A, IV 431—543.— Szostkiewicz s. 149.— AAG· AAG. Wiz. 2, 10, 12—13.— Por. przyp. 27 w 1 cz. Repertorium, ABMK, t. 28 s. 176).

11

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 11.**

[2. Tyt. nad.] Akta wizytacji **generalnej** beneficjów i duchowieństwa **Archidiakonatu Kaliskiego**, przeprowadzonej w roku **1719** (z polecenia arcybiskupa Stanisława Szembeka¹⁸) przez miejsc. archidiakona Jana Gałczyńskiego¹⁹.

[4. Opis zew.] Łac., pol.— 2° (33,7×21,5 cm).— Kart XI, 267, XII—XXII; k. podw. 216, pięciokr 140; k. czyste I—XI, 98v. 140a—d, 216a. 266v, XII—XXII.— Oprawa współcz. w skórę, podnisz.; ślady złoc. brzegów. Papier na dole cz. uszkodz. przez insekty.

[5. Syg. daw.] ACons. E 52 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1974 na 2 s. okł.).— 178 (Inw. 1918, Chodyński — k. I i 2 s. okł.).— № 13 (Spis 1857, Kons. Kal. — na k. I i nakł. na grzb.).

[6. Uwagi] Jest to drugi egz. czystopisu akt. w stos. do włocławskiej syg. również 11. Księgę tę otrzymało Gniezno z Włocławka w r. 1973 drogą wymiany za inne akta wiz.— Spostrzeżenia umieszczone w nin. punkcie pod poz. znajdującą się we Włocławku odnoszą się także do tej. Opisywana tu syg. jest uboższa od włocławskiej o następ. elementy: nie posiada or. tytułu, dedykacji księgi dla a-bpa S. Szembeka, dokumentacji wiz. dot. kaplic w Kaliszu (na ter. obydwu tamt. parafii) i prep. szpit. w Iwanowicach, wreszcie nie ma końcowej tabeli ilustrującej duszpasterzy i duszpasterstwo.— Mamy tu do czynienia z wizytacją generalną, całkowitą (zewnątrzną i wewnętrzną), zawierającą sprawozdania wiz. i dekrety ref., następujące bezp. po opisach.— Kolejność dekanatów w rękopisie jest następ.: 1) kaliski, 2) krotoszyński, 3) pleszewski, 4) stawiszyński, 5) stawski.— W ujęciu redakcyjnym trzymano się wiekowej instrukcji wężykowskiej z r. 1628 (1630). Prawie zawsze nie podawano na pocz. rangi miejscowości par. (miasto czy wieś), wskutek czego wypadło jej szukać po całości opisów. Kiedy indziej nazwy miejscowości używano w łacińskiej formie przymiotnikowej, wobec czego musiałem urabiać rzeczownikową na podstawie sąsiednich czasowo ksiąg wiz. Egzemplarz ten, podobnie jak pozostający we Włocławku, wykonał

¹⁸ Zob. przyp. 14.

¹⁹ Ks. Jan z Gałczyzna **Gałczyński** h. Sokola, akt. archidiakon i oficjał kaliski, kanonik łowicki oraz prob. par. Białków; przedtem prepozyt sieradzki oraz prałat dziekan i oficjał uniejowski, zm. w r. 1730. (Korytkowski P, II 41—42.— Wieteska s. 84—85.— AAG. AAG. Wiz. 11.— Por. przyp. 23 w 1 cz. Repertorium, ABMK, t. 28 s. 164).

na papierze ze znakami wodnymi przyp. ten sam notariusz Maciej Kazimierz Słomiński (zob. cz. 1 przyp. 19).— Marszruta wiz. posiada chronologię dzienną, którą honoruję w cz. B nin. pozycji.— Wprawdzie księga nie mieści w sobie ani jednego dokumentu związanego z formalną stroną przeprowadzania wizytacji, atoli na pocz. opisu (k. 1) wizytator zaznacza, że jego wizytacja jest generalną, jedną z serii zapowiedzianej przez a-bpa S. Szembeka przed kilku laty dla całej archidiecezji, a teraz ponowioną dla a-diak. kaliskiego. Gańczyński wspomina, że litterae innotescentiales rozesłał do zainteresowanego duchowienstwa 18 IV 1719, zapowiadające rozpoczęcie lustracji w dniu dzisiejszym, tj. 12 V 1719 (k. 1).— Wspólcz. alf. i n d e k s zwiz. parafii (niepełny) znajduje się na k. 267—267v.— Księga przekazana w r. 1822 Włocławkowi — via Kalisz — przez Gniezno, znowu przechowuje się na swym pierwotnym miejscu.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

I. Dekanat kaliski k. 1—54v:

1. Szkalmierzyce, wieś, podup. prepozytura par. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP i św. Katarzyny pm., wiz. 12 V 1719 k. 1—8: — Obraz Najśw. Maryi P. w kaplicy „gratiosissima” k. 2.
2. Gostyczyna, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 13 V k. 8—11.
3. Giżyce, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 15 V k. 11—14:
 - a. Mączniki, w. w par. Giżyce, gdzie znajduje się kaplica (oratorium) we dworze szl. k. 13v.
 - b. Raduchow, w. na ter. par. Giżyce, mająca kaplicę (oratorium) przyw. we dworze k. 13v.
4. Kraszowice, wieś; parafia w unii z gızıcką. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 16 V k. 14v—17.
5. Rososzyca, wieś. Kościół par. pw. św. Marka ew. (kons. przez sufr. pozn. Wierzbowskiego, zm. w r. 1712), wiz. 17 V k. 17—20:
 - a. Ołobok, wieś. Filia par. Rososzyca z kościołem leżącym poza wsią, którego tyt. nie znano k. 19v (dekr. ref. wspóln.).
6. Biskupice Szalone, wieś. Kościół par. (kons. przez sufr. pozn. Wierzbowskiego) pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 18 V k. 20—22v.
7. Ociąż, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP (kons. 20 IX 1701 przez sufr. pozn. Wierzbowskiego), wiz. 19 V k. 22v—26:
 - a. Kwiatkowo, wieś. Filia par. Ociąż z kościołem, którego wezw. nie pod. k. 24v (dekr. ref. łącz.).
8. Dobrzec (Majus), wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 20 V k. 26—28v:
 - a. Rypinek, wieś. Filia par. Dobrzec z kościołem „funditus desolata” pw. św. Gotarda b. k. 28 (dekr. ref. wspóln.).
9. Koscielna Wies. Kościół prepozyturalny Benedyktynów i jedn. parafialny pw. św. Wawrzyńca m. wiz. 21 V k. 28v—32.

10. Kuchary, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 22 V k. 32—33v.
11. Kucharki (Militum), wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 23 V k. 33v—35v.
12. Droszewo i Droszow, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 24 V k. 35v—38.
13. Sobotka, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 25 V k. 38—40v.
14. Gorzno, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wiz. 26 V k. 41—43.
15. Szury, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 27 V k. 43—44.
16. Lewkowi i Lewkowo, wieś. Kościół par. (kons. w r. 1711 przez sufr. pozn. Wierzbowskiego) pw. Wniebowzięcia NMP i św. Zofii m., wiz. 28 V k. 44—46v.
17. Skrzebowa, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 29 V k. 46v—48v:
 - a. Kaplica (capella) pw. Zwiastowania NMP poza wsią, w kier. Baszkowa k. 48.
18. (Calissia — civitas). Parafia św. Mikołaja. Kościół prepozyturalny Kanoników Reg. Lat. i zarazem parafialny (13 ołtarzy) pw. św. Mikołaja b., wiz. 7 V k. 48v—54v:

— Bogaty wystrój kościoła i zakrystii k. 49—52v.

Dziek. dek. kaliskiego jest ks. Maciej Białkowski, prep. par. Skalmierzyc k. 6, 6v.

II. Dekanat krotoszyński k. 55—90v:

1. Kobierno, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 30 V [1719] k. 55—57v.
2. Szulmierzyce, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 31 V [1719] k. 57v—65:
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 1 VI [1719] k. 61v—63.
 - b. Kaplica (capella) pw. św. Marka ew. za miastem k. 63.
 - c. Chwalszewo, wieś. Filia par. Sulmierzyce, daw. sam. parafia, z kościołem, którego tyt. nie zapis. k. 63—63v (wspól. dekr. ref.).
3. Zduny (Stare), miasto (civitas). Kościół par. stary, którego wezw. nie pod., drew.; kośc. mur. w budowie, wiz. 2 VI k. 65—68
 - a. Zduny Nowe, miasto (civitas) — świątynia luterska z ministrami k. 67, 67v.
 - b. Sieniutow, w. w par. Zduny, w której kiedyś była świątynia luterska k. 67v.
 - c. Kaplica (capella) pw. św. Marcina b. poza miastem, w lasach k. 68.
4. Baszkow, wieś. Kościół par. sprzed 30 laty, nie ded., wiz. 3 VI k. 68—71.
5. Kobylin, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 4 VI k. 71—76:
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. (kons. przez bpa bak. Kurskiego, zm. w r. 1681), wiz. 5 VI k. 74v—75 (dekr. ref. łącz.).
 - b. Świątynia luterska z ministrem w mieście k. 74.
 - c. Synagoga żydowska w mieście k. 74.
6. Wyganowo i Wyganow, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. i św. Mikołaja b., wiz. 6 VI k. 76—79v.

7. Krotoszyn, miasto (civitas), zmien. prepozytura par. Kościół par. (10 ołtarzy, kons. w r. 1601 przez bpa pozn. Goślickiego) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 7 VI [1719] k. 79v—90v:

— Bogaty wystrój kościoła, ołtarzy i zakrystii k. 80—86v.

a. Synagoga żydowska w mieście k. 87v.

b. Kościół pw. św. Piotra ap. w pobliżu zamku, daw. parafialny, obec. filialny (pom.) k. 88v.

c. Prebenda szpit. z kościołem wzgl. kaplicą (sacellum) pw. św. Fabiana i Sebastiana mm. na przedmieściu k. 88v—89

d. Stary Krotoszyn, w na ter. par. Krotoszyn, mająca kaplicę (sacellum) pw. św. Marii Magdaleny k. 89 (wspól. dekr. ref.).

Miejsc. dziek. jest ks. Andrzej Baczewski, prob. par. Zduny k. 67, 68.

III. Dekanat pleszewski k. 91—140:

1. Jedlec i Jedlec, wieś. Kościół par. pw. Niep. Poczęcia NMP i św. Floriana m., wiz. 4 XI 1719 k. 91—93.

2. Gołuchów, wieś, prepozytura par. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 5 XI k. 93—98

a. Kajewo i Kajow, w. w par. Gołuchów, podup. parafia mk. 4 IX 1623 do prep. gołuchowskiej k. 95v.

b. Kaplica (capella) w sąsiedztwie zamku, nie ded. (wyst. w r. 1697 nakł. szl. Słuszczyń z Gosiewskich) k. 97—97v.

3. Kuczkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 6 XI k. 99—101.

4. Sowina (Koscielna), wieś. Kościół par. pw. Zwiastowania NMP i św. Michała arch. (kons. w r. 1642 (?) przez bpa chełm. Pstrokońskiego), wiz. 7 XI k. 101v—103v.

5. Koryta, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 8 XI k. 103v—106.

6. Karmin, wieś. Kościół par. (kons. w r. 1711 przez sufr. pozn. Wierzbowskiego) pw. św. Barbary pm., wiz. 9 XI k. 106—108.

7. Sosnica, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 10 XI k. 108—110v.

8. Kowalewo, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 11 XI k. 110v—112v.

9. Kotlino, wieś. Kościół par. (pw. Wszystkich Świętych), wiz. 12 XI k. 113—114v.

10. Magnuszewice, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP i św. Barbary pm. (zbud. w r. 1679 star. prob. Świętosława Żdzenickiego, kons. przez sufr. pozn. Wierzbowskiego), wiz. 13 XI k. 114v—116v.

11. Twardowo, wieś. Kościół par. w budowie (nakł. dziedz. Macieja Twardowskiego, pods. kal., kalwina), wiz. 14 XI k. 116v—118.

12. Pleszów, miasto (oppidum). Kościół par. (5 bractw) pw. Ścięcia św. Jana Chrzc., wiz. 15 XI k. 118—124v:

a. Prepozytura szpit. z kościołem nowym (wyst. nakł. kasz. nakł. z Radomickich Zaleskiej) pw. Ducha Św. k. 122—123.

b. Kaplica (sacellum) pw. św. Floriana m. za miastem k. 123.

13. Czermiń, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 16 XI k. 125—126v.

a. Kaplica (capella) na cmentarzu k. 126.

14. Kretkowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 17 XI k. 126v—128v.

15. Szymanowice, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia św. Jana Chrzc., wiz. 18 XI k. 128v—131v.
16. Rzegocino, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. (zbud. 2 lata temu przez kol. Mikołaja Swinarskiego), wiz. 19 XI k. 131v—133v:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” k. 131v.
17. Broniszewice, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 20 XI k. 133v—136:
— Powoł. się na dok. gosp. par. z r. 1432 k. 134v.
18. Grodzisko, wieś; parafia zarz. przez Bóżogrobców z Miechowa. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 21 XI k. 136—137v.
19. Lenartowice, wieś. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, św. bb. Stanisława i Wojciecha oraz św. Katarzyny i Barbary pm., wiz. 22 XI k. 137v—139:
a. Kaplica (capella) pw. św. Krzyża w polu, w str. wsi Brzezcie k. 139.
20. Brzezcie, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. i Rozesłania Apostołów, wiz. 23 XI k. 139—139v.
21. Turska, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 24 XI [1719] (z powodu wak. nie ma dekr. ref.) k. 139v—140.
Dziek. pleszewskim jest ks. Andrzej Zaleski, prob. par. Karmin k. 107v, 108.

IV. Dekanat stawiszynski k. 141—199v:

1. Kokanin, wieś. Kościół par. (kons. 25 I 1607 — a nie 1667, k. 142v — przez bpa wend. Schenking'a) pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 25 XI [1719] k. 141—144.
2. Borkow i Borkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 26 XI k. 144—147v.
3. Tykadłowo i Tykadłowo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 27 XI k. 147v—150v.
4. Rusowo, wieś; parafia w unii z tykadłowską. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wiz. 27 XI k. 150v—151v.
5. Pamięcin, wieś. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, św. Jana Chrzc. i Ew., św. Wawrzyńca m. oraz św. Marcina i Mikołaja bb. (kons. 23 VI 1525 — a nie 1425, k. 153 — przez sufr. gnieź. Mikołaja), wiz. 28 XI k. 151v—155v.
6. Jastrzębniki, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 29 XI k. 155v—158.
7. Żerniki, wieś. Parafia z kościołem pw. św. Stanisława b., włącz. do Blizanowa, wiz. 29 XI k. 158—159v.
8. Rychnowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 29 XI k. 159v—161v.
9. Blizanow, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 30 XI [1719] k. 161v—165.
10. Chocz, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 1 XII [1719] k. 165—167v.
11. Brudzewo i Brudzew, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 1 XII k. 167v—170.
12. Lipce, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 2 XII k. 170—173.
13. Piątek (Maior), wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 3 XII k. 173—176.

14. Stawiszyn, miasto (oppidum), prepozytura par. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. i św. Jadwigi ks., wiz. 4 XII k. 176v—184.
 - a. Prepozytura szpit. (zak. Duchaków) z kościołem pw. Duchą Św. poza murami miasta, wiz. 4 XII (włas. dekr. ref.) k. 182—184.
15. Zbiersko, wieś. Kościół par. „ruinosissima”, którego wezw. nie pod., wak., wiz. 5 XII k. 184—184v.
16. Dzierzbín, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 5 XII k. 184v—186v.
17. Koscieliec, wieś. Kościół par. pw. św. Wojciecha b., wiz. 6 XII k. 186v—189v.
18. Złotniki, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 6 XII k. 189v—192v.
19. Goliszew, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 6 XII (z powodu wak. dekr. ref. skrót.) k. 192v—193.
20. Kosmow, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 7 XII k. 193—195v.
21. Zborowo, wieś. Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 7 XII k. 195v—196v.
22. Kamien, wieś. Kościół par., którego wezw. nie pod., wiz. 7 XII (z powodu wak. nie ma dekr. ref.) k. 196v—197.
 - a. Kaplica (capella) przyw. w pałacu hr. Ponińskiej z Zaleskich w Kamieniu k. 197.
23. Dembe, wieś. Kościół par. pw. Najśw. Maryi P., wiz. 8 XII [1719] k. 197—199v.

— Obraz Najśw. Maryi P. w głów. ołtarzu „gratiosa” k. 197.

Dziek. dek. stawiszynskiego jest ks. Teofil Walenty Sitoński, protonot. ap., kan. kaliski oraz prep. par. Stawiszyn i kom. par. Zbiersk k. 180v, 181, 184.

V. Dekanat stawski k. 200—266:

1. Tłokinia, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 9 XII [1719] k. 200—202v.
2. Opatówek, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Doroty pm., wiz. 9 XII k. 202v—206.
3. Chełmce, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 10 XII k. 206—209.
4. Godziesze (Maior), wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 10 XII k. 209—212.

— Obraz Najśw. Maryi P. w w. ołtarzu „gratiosa” k. 209.
5. Iwanowice, miasto (oppidum), up. prepozytura par. Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 11 XII k. 212—216v.
 - a. Kamiona, w. w par. Iwanowice, daw. parafia k. 215v.
6. Staw, miasto (oppidum), wyg. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 15 XII k. 217—221.
 - a. Prepozytura szpit. Św. Duchą, obec. bez kościoła k. 219v.
7. Błaszki wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 13 XII k. 221v—225.
8. Wojtkowi Woykow, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 13 XII k. 225—228.

9. Gruszczyce, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 14 XII k. 228—230.
10. Gora, wieś. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 14 XII k. 230—232v
11. Goszczanów, wieś. up. prepozytura par. Kościół par. (kons. przez sufr. gnieź. Stawowskiego, zm. w r. 1693) pw. św. Marcina i Stanisława bb.; wiz. 15 XII k. 232v—237.
12. Chlewo, wieś. Kościół par. pw. św. Benedykta op., wiz. 16 XII k. 237—240
13. Gaczi Gac, wieś; parafia od 23 X 1642 w unii z chlewską. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 16 XII (wspól. dekr. ref. k. 240v—241v) k. 240—241v.
14. Raijsko, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. i św. Anny, wiz. 17 XII k. 241v—245v.
15. Kozminek, miasto (oppidum), wyg. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. i św. Jana ap. (kons. w r. 1709 przez sufr. pozn. Wierzbowskiego), wiz. 18 XII k. 245v—249v.
 - a. Kaplica (oratorium) w mieście pw. św. Rocha w., nowa k. 248v—249.
16. Zakszajn, wieś. Kościół par. w budowie, wiz. 18 XII (z powodu wak. nie pos. dekr. ref.) k. 249v—250.
17. Liskowo i Luskow, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 19 XII k. 250—253v:
 - a. Strzałków, wieś. Filia par. Lusków z kościołem nie ded., wiz. 19 XII (dekr. ref. łącz.) k. 252v—253.
18. Przespolewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 20 XII (z powodu wak. brak dekr. ref.) k. 253v—254v.
19. Malanów, wieś. Kościół par. (po spaleniu się poprz.) w budowie (star. prob. Stefana Będkowskiego), wiz. 21 XII k. 254—256v.
20. Tokaraj, wieś. Kościół par. (kons. przez sufr. gnieź. Stawowskiego) pw. św. Andrzeja ap. i św. Anny, wiz. 22 XII k. 256v—260.
21. Głuchów, wieś. Kościół par. pw. św. Macieja ap., wiz. 23 XII k. 260v—263v.
22. Kalinowa, wieś. up. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. [23] XII [1719] k. 263v—266
— Dok. fund. wzgl. erek. kol. mansjonarzy z ok. r. 1468 wciągn. do akt Kons. Kal. 13 XI 1652 k. 265.

Dziek. stawskim jest ks. Jan Brański, prob. par. Lusków i kom. par. Zakrzyn k. 249v, 252, 253.

Współcz. alf. wykaz zwiz. parafii (nie wszystkich) k. 267—267v.

12

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 12.**

[2. Tyt. nad.] Akta wizytacji **generalnej Katedry Gnieźnieńskiej** (bez kapituły) oraz kościołów i kaplic **Archidiaconatu Gnieźnieńskiego**, przeprowadzonej w latach **1727—1728** (z delegacji arcybiskupa Teodora P o-

tockiego²⁰) przez sufragana gnieź. Franciszka Józefa Kraszkowskiego²¹.

[4. Opis zew.] Łac., pol.— 2° (32,3×20,3 cm).— Stron X, 994; str. czyste: II, IV, VIII—X, 63—64, 981—982, 985—994.— Oprawa współcz. w skórę; brzegi złoc.

[5. Syg. daw.] ACons. E 15 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 15 (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na k. I).— E 15 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — 2 nakł. na grzb.).— 33 (w. XIX, na k. I).

[6. Uwagi] Jest to czystopis akt wiz. wyk. kaligraficznie na papierze z filigranami przez nie znanego notariusza lustracji.— Mamy do czynienia z wizytacją generalną archikatedry i archidiakonatu gnieźnińskiego, składającą się ze sprawozdań i dekretów ref. Sufr. Kraszkowski wizytował katedrę tylko pod wzgl. duszpaster skim, a więc bez tamt. kapituły, którą nieco wcześniej zlustrował sam a-bp Potocki.— Naprzód w księdze idzie bazylika gnieź., a nast. archidiakoniat w takiej kolejności dekanatów: 1) gnieź. św. Trójcy, 2) gnieź. św. Piotra, 3) gnieź. św. Michała czyli zbarski, 4) sompoleński, 5) żniński, 6) łekneński, 7) koniński, 8) słupecki.— W każdej instytucji najpierw znajduje się jej opis, a potem dekret ref. Parafie zarządzane przez jednego duszpasterza posiadają często wspólny dekret. Ale niektóre kościoły par. afiliowane nie posiadają dekretów, natomiast mają je często kościoły szpit. lub kaplice publiczne, albowiem z prywatnymi jeszcze nie zetknęliśmy się w tym rękopisie. Za pryw. czy raczej półpubl. (choć takich w tym okresie nie było) można by uznać jedynie kaplicę we wsi Święcia, majątku Cystersów łądz. (s. 709).— Wizytacja jest całkowitą, zew. i wew.— Lustrator a raczej jego sekretarz opisywał kościoły i beneficja według trad. instrukcji prym. Wężyka z r. 1628 (druk. w 1630), przedruk. w *Constitutiones synodi Archidioec. Gnesnensis* a-bpa S. Szembeka z r. 1720 (Warszawa, ark. 03-P). Ani tej instrukcji, ani żadnego dok. odnoszącego się do formalnej str. odbywania wizytacji do księgi nie wpisano. Wszakże wiadomo — a inaczej być nie mogło — iż Kraszkowski otrzymał od arcybiskupa delegację wiz. (s. 1) oraz rozesłał od siebie do duchowieństwa, które miał kan. odwiedzać, okólnik przedwiz. zw. litterae innotescenciales (s. 1). Atoli wizytator nie omieszkiał wpisać do swego dzieła, pewnie w r. 1728, adresu dedykacyjnego dla prym. Potockiego (s. V—VII) oraz polecić wykonanie jego herbu wraz z inicjałami tyt. (s. III).— Itinerarium wizytatora i jego notariusza zostało w tekście zaopatrzone

²⁰ Zob. przyp. 17.

²¹ Por. przyp. 15.

w datację szczegółową, którą przenieśliśmy do cz. B. tej pozycji.— W tekście dek. Św. Trójcy notariusz kilka razy zastosował nazewnictwo przymiotnikowe miejscowości par. zamiast rzeczownikowego, w następstwie czego nazw rzeczownikowych przyszło mi dłużej szukać na kartach repert. rękopisu.— Pośród treści tego kodeksu można zwrócić uwagę na następujące momenty: Prawie przy każdym kościele i kaplicy sekretarz notuje, że bp Kraszkowski sprawdzał podczas wizytacji inwentarze rzeczy kościelnych i beneficjalnych, zred. oddzielnie przez proboszczów a potem je podpisywał. Księga ta posiada tylko nieliczne kopie nowszych dokumentów. Nie zawiera wpisów katalogów bibl., chociaż nieraz wspomina, że takowe istnieją (np. odnoś. księgozbioru kapituły gnieź. — s. 36, kościołów par. (i prep.) Św. Trójcy w Gnieź. — s. 73 i w Kłęcku — s. 206). Na s. 253 pod par. Skórki powtarza za poz. 9 wiad. o zaginionej obec. wizytacji a-diak. gnieźnińskiego, dok. przez J. Bużyńskiego w r. 1677 (może w 1667). Sekretarz wizytacji nie podał w treści akt po wiele razy wezwań kościołów i kaplic, zapisując jedynie na tych miejscach, że były one konsekrowane. Takie orzeczenie wystarczało wtedy dla arcybiskupa i konsystorza gen., ale potomnych pozbawiło ważnych informacji. Pomimo tych i in. jeszcze niedociągnięć, dzieło wizytacyjne sufr. Kraszkowskiego godne jest druku, przynajmniej w ekscerptach.— Nasz lustrator częściej odwołuje się do wizytacji Wincentego a Seve (w nin. zesz. syg. 1), S. Lipskiego (poz. 7) i swojej poprz. (syg. 9), a może nawet na nich się wzorował.— Tytuł nad. księdze w II poł. XIX w., niewystarczający, zamieszczam na tym miejscu: „Continuatio visitationis generalis per perillustr. d. Fr. Jos. Kraszkowski, eppum Dardamensem, officialem gen. Gnes[ensem] a. 1727” (s. I). Słowo „continuatio” oznacza w tym wypadku fakt, że wizytację katedry rozpoczął sam prym. Potocki, który — nie dokończywszy tej czynności — kontynuowanie zlecił sufr. Kraszkowskiemu (s. V). Dopiero na drugim miejscu mogłoby tak nazywać nin. wizytację Kraszkowskiego w stosunku do jego poprzedniej, dok. na tymże terytorium w l. 1712—1713 (poz. 9).— Współcz. alf. spis zwiz. kościołów par., chociaż nie wszystkich, znajduje się na s. 983—984.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

Dedykacja księgi a-bpowi Potockiemu, wypis. przez wiz. Kraszkowskiego s. V—VII. Na s. III herb tegoż prymasa z inicjałami jego tyt.

Część 1. Archikatedra gnieźnińska pod wzgl. duszpasterskim czyli bez kapituły oraz kościoły i kaplice z nią związane s. 1—62:

Kapitułę metrop. wizytował osobiście przed l IX 1727 a-bp Potocki s. V, l. Por syg. 10.

1. Katedra gnieźnieńska, wiz. 3 X 1727 s. 1—39.
 - Kolegium penitencjarzy (eryg. w r. 1428 przez a-bpa Jastrzębca), (dekr. ref.) s. 1—9:
 - 2. Szpital św. Marty dz. z kaplicą (sacellum) pod tymże wezw. (odb. po pożarze), ink. penitencjarzom s. 8—9.
 - Kolegium wikariuszy (dekr. ref.) s. 9—16.
 - Kolegium mansjonarzy (dekr. ref.) s. 16—21.
 - Kolegium psalterzystów (dekr. ref.) s. 21—26.
 - Kaplice (capellae) wew. katedry (15) ze swymi ołtarzami s. 26—34.
 - Ołtarze bazyliki poza kaplicami (5) s. 34—35.
 - Łącznie z kaplicznymi katedra kiedyś posiadała 28 ołtarzy s. 35.
 - Zakrystie (2) — kanonicka i kleru niższego s. 35—36.
 - 2 biblioteki kapitulne s. 36.
 - Wiad. o katalogu książek.
 - Kapitularz s. 36.
 - Kapela (orkiestra) katedralna s. 36—37
 - Porządek nabożeństw w bazylice s. 37—39.
3. Kaplica (sacellum) pw. św. Stanisława b. (fund. przez a-bpa Łaskiego), włas. kol. mansjonarskie s. 39—40.
4. Kolegiata św. Jerzego na Zamku Gnieź. (prepozyt, 5 kan. i kol. wik.), (dekr. ref.) s. 40—45.
 - Szkoła katedralna s. 45—46.
5. Prepozytura szpit. św. Anny z kaplicą (oraculum) pod tymże tyt. (fund. w r. 1497 przez kard. Jagiellończyka) s. 46—48.
 - Szpital „Lasareth” poza miastem s. 48—50.
 - Seminarium Gnieźnieńskie kier. przez Ks. Misjonarzy s. 50—52.
6. Kaplica (oratorium) seminaryjska s. 50.
7. Prepozytura prosta Bożogrobców (fund. przez ks. Przemysła) z kościołem pw. św. Jana Chrzc. s. 52—53.
8. Konwent i kościół Klarysek s. 53—55.
9. Prepozytura zwykła z kaplicą (oratorium) pw. św. Mikołaja b. za murami miasta (dekr. ref.) s. 55—62.

Część 2: Dekanaty i parafie archidjakonatu gnieźnieńskiego s. 65—980:

I. Dekanat gnieźnieński Św. Trójcy s. 65—188:

1. Gnesna, miasto (civitas). Parafia Św. Trójcy, up. prepozytura. Kościół par. i dek. pw. Trójcy Św., wiz. 19 XI 1727 s. 65—85
 - Wzm. o katalogu książek kośc. par. s. 73.
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. zew. murów, w str. Bramy Toruńskiej, wiz. 19 XI s. 82—84, dekr. ref. wspóln. z kośc. par. (s. 84—85).
2. (Gnesna — civitas). Parafia św. Wawrzyńca, Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. na przedmieściu Cierpięgi, wiz. 19 XI s. 85—92.
3. Gurowo, wieś; parafia łącz. z gnieźn. św. Wawrzyńca. Kościół par., którego wezw. nie pod., wiz. 19 XI [1727] s. 89—92; dekr. ref. jeden dla obu par. s. 91—92.
 - Wiad. o obrazie „gratiosa” Najśw. Maryi P. w kośc. gurowskim s. 89, 92.

4. Kędzierzyno, wieś. Kościół par. nowy (zbud. — po spaleniu się poprz. — nakł. a-bpa S. Szembeka w r. 1719) pw. św. Andrzeja ap., wiz. 2 XII [1727] s. 92—97.
5. Niechanowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 2 XII s. 97—100.
6. Witkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. i św. Małgorzaty pm., wiz. 2 XII s. 100—105.
7. Jarząbkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 3 XII s. 105—109.
8. Grzybowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 4 XII (z powodu wak. nie ma dekr. ref.) s. 109—112:
9. Wrzesnia, miasto (oppidum), zmien. prepozytura par. Kościół par. (14 ołtarzy) pw. św. Stanisława b., wiz. 13 XII s. 112—125:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. poza miastem s. 121—123, 125 (wspól. dekr. ref.).
10. Marzenino, wieś. Kościół par. (świeżo odb. star. prob. Szymona Słodkiewicza) pw. św. Mikołaja b., wiz. 12 XII s. 125—130.
11. Czerniewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 11 XII s. 130—138:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. Wszystkich Świętych poza miastem s. 136.
12. Pawłowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 10 XII s. 138—142:
 - a. Żydowo, wieś. Filia par. Pawłowo z kościołem pw. św. Stanisława b., daw. parafialnym s. 140—141 (dekr. ref. łącz.).
13. Łubowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 5 XII s. 142—144:
 - a. Imielno, wieś. Filia par. Łubowo z kościołem „ruinosa”, daw. parafialnym s. 144:
 - W kościele imielińskim znajduje się obraz Najśw. Maryi P. słynący łaskami.
14. Dziekanowice, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 5 XII s. 144—150.
15. Waliszewo, wieś; parafia łącz. z dziekanowicką. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 5 XII s. 147—149; dekr. ref. wspól. (s. 149—150).
16. Węglewo, wieś. Kościół par. (nowy, zbud. star. prob. Antoniego Bużyńskiego) pw. św. Katarzyny pm., wiz. 5 XII s. 151—155.
17. Pobiedziska, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 5 XII (dekr. ref. dla kośc. par. i preb.) s. 155—167:
 - a. Koconowo, w. na ter. par. Pobiedziska z kościołem kiedyś parafialnym, „desolata funditus”, łącz. w r. 1500 z Pobiedziskami s. 160, 167.
 - b. Prebenda z kaplicą (oratorium) pw. Najśw. Maryi P. za miastem, „ruinosa et desolata” s. 161:
 - Obraz (NMP) słynący łaskami przeniesiono z tej kaplicy do kośc. par.
 - c. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. w mieście (włas. dekr. ref.) s. 164—167.
18. Wronczyno, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 9 XII s. 167—171.

19. Dąbrowka, wieś. Kościół par. nowy pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 9 XII s. 171—176:
 - Obraz Najśw. Maryi P. uważany za cudowny; ist. rejestr łask s. 172.
 - a. Dzwonowo, w. w par. Dąbrowka z kościołem kiedyś parafialnym „penitus desolata”, afil. do Dąbrowki s. 173—174, 188.
 - b. Roiowiec, w. na ter. par. Dąbrowka, w której istnieje świątynia luterańska s. 173.
20. Kiszkowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Jana Chrzc., wiz. 9 XII s. 176—185:
 - a. Prepozytura szpit. (up.) z kaplicą (oratorium) pw. Trójcy Św. za miastem s. 182—184.
21. Sławno, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 10 XII [1727] s. 185—188.

II. Dekanat gnieźnieński św. Piotra s. 189—261:

1. (Gnesna — civitas). Parafia św. Piotra. Kościół par. i dek. pw. św. Piotra i Pawła ap. zew. murów miasta, wiz. 28 XII 1727 s. 189—194.
2. Modliszewko, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 6 I 1728 s. 194—198.
3. Sokolniki, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 29 XII 1727 s. 198—202:
 - a. Mielezyno, wieś. Filia par. Sokolniki z kościołem „desolata”, daw. parafialnym s. 200—201.
4. Kłęcko, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jerzego m. i św. Jadwigi ks., wiz. 6 I 1728 s. 202—214:
 - Wiad. o rejestrze książek biblioteki kośc. par. s. 206.
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. w mieście, wiz. 6 I s. 209—210.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Krzyża w mieście s. 210—211.
 - c. Kaplica (oratorium) pw. św. Barbary pm. za miastem s. 211—212.
 - d. Kamieniec, w. w par. Kłęcko z kościołem parafialnym, łącz. niegdys z Kłęckiem s. 208, 261.
5. Dębica, wieś. Kościół par. nowy pw. św. Mikołaja b. ks., wiz. 28 XII 1727 s. 214—217.
6. Popowo, wieś. Kościół par. nowy (zbud. star. prob. Stanisława Łebczyńskiego) pw. Zwiastowania NMP, wiz. 1728 s. 217—223.
7. Jabłkowo, wieś. Kościół par. „ruinosa” pw. św. Michała arch., wiz. 5 I s. 223—226.
8. Podlesie Kościelne, wieś. Kościół par. nowy pw. św. Anny, wiz. 2 I s. 226—228.
9. Mieścisko, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 2 I [1728] s. 228—235:
 - a. Prepozytura szpit. (up.) z kaplicą (oratorium), „ruinosum” pw. Ducha Św. za miastem s. 233—234.
 - b. Kaplica (sacellum) pw. św. Wojciecha b. s. 234.
10. Janowiec, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 31 XII 1727 s. 235—241:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Barbary pm. za miastem s. 239—240.
11. Łopiennno, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 29 XII [1727] s. 241—247:

- a. Gąndecz, wieś. Kościół parafialny afil. do Łopienna s. 243—244.
12. Kołdrąb, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. i św. Idziego op., wiz. 1 I 1728 s. 247—254:
13. Skurki, wieś; parafia łącz. z kołdrąbską. Kościół par. „vetustate attrita” pw. św. Katarzyny pm., wiz. 1 I (wspól. dekr. ref.) s. 253—254.
14. Łagiewniki, wieś. Kościół par. „ruinosa” pw. Bożego Ciała, wiz. 7 I s. 254—257.
15. Raczkowo, wieś. Kościół par. „nimis ruinosa” pw. Wszystkich Świętych, wiz. 5 I s. 257—261.
16. Pomorzany, wieś. Kościół par. „ab antiquo vacat”, nie wiz. s. 261.

III. Dekanat (gnieź) św. Michała czyli zbarski s. 262—323:

1. (Gnesna — civitas). Parafia św. Michała. Kościół par. i dek. pw. św. Michała arch. poza murami miasta, wiz. 8 I 1728 s. 262—268.
2. Strzyżewo, wieś. Kościół par. pw. św. Tomasza b., wiz. 8 I s. 258—271.
3. Kruchowo, wieś. Kościół par. nowy (zbud. nakł. dziedz. Adama Rosseń'a) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 13 I s. 271—275.
4. Dusznno, wieś. Kościół par. „deserta, vacat [...] ruinosa”, wiz. 13 I (bez dekr. ref.) s. 275.
5. Trzemeszno, miasto (oppidum). Kościół opacki Kanoników Reg. Lat. i zarazem parafialny (16 ołtarzy) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 14 I s. 275—280:
— Opis relikwii św. Wojciecha b. s. 276—277.
— Obraz św. Benona b. łaskami słynący w jego ołtarzu s. 278.
6. Wielatowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 15 I s. 280—285:
a. Kaplica (oratorium) pw. św. Rozalii dz. poza miastem s. 283—284.
7. Kamieniec, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1724 star. prob. Jana Cieńskiego, kan. reg., kons. w 1726 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego — tyt. nię zapis.). wiz. 16 I s. 285—290:
a. Rękawczyno, wieś. Filia par. Kamieniec, ale bez kościoła, daw. parafialnego s. 289.
8. Orchowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 17 I (z powodu wak. nie ma dekr. ref.) s. 290—293.
9. Linowiec, wieś. Kościół par. opustoszały, uległ pożarowi s. 293.
10. Wołcino, wieś. Kościół par. „maxime ruinosa” pw. św. Jana Ew. i Chrzc., wak., wiz. 21 I s. 293—294.
11. Wilczyno, miasto (oppidum). Kościół par., którego wezw. nie pod., wiz. 18 I s. 294—301:
a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. św. Krzyża w mieście, wiz. 18 I s. 299—300.
12. Siedlimowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 20 I s. 301—304.
13. Lisewo, wieś. Kościół par. „desolata ab annis multis”, nie wiz. s. 304.
14. Ostrowąż, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1718) pw. św. Jakuba ap., wiz. 20 I s. 304—308.
15. Kleczewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 19 I s. 308—315:

- a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. św. Wawrzyńca m. poza miastem, wiz. 19 I s. 312—314.
16. Złotkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 19 I s. 315—318.
17. Budziszlawa, wieś. Kościół par. „ruinosa” pw. Wniebowzięcia NMP, wak., wiz. 19 I (brak dekr. ref.) s. 318—320.
18. Ostrowite, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 28 I (z powodu wak. bez dekr. ref.) s. 320—322.
19. Jankowo, wieś. Kościół par. „vacat [...] ruinosa”, wiz. 28 I [1728] (dekr. ref. nie ma) s. 322—323.

IV. Dekanat sompoleński s. 324—374:

1. Sampolno, miasto (oppidum). Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 5 VI [1728] s. 324—327:
a. Kościół pw. św. Krzyża poza miastem s. 326.
2. Kazimierz, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marcina b. i Pięciu Braci MM., wiz. 10 III [1728] s. 327—332:
a. Kozarzewo, w. na ter. par. Kazimierz z daw. kościołem parafialnym, „nunc deserta” s. 330.
3. Sleszyno, miasto (oppidum). Kościół par., którego wezw. nie pod., wiz. 6 VI [1728] s. 332—336.
4. Wąsosze, wieś. Kościół par. „vacat ab antiquo”, nie wiz. s. 336.
5. Lubstowo Majus, wieś. Kościół par. pw. św. Jadwigi ks., wiz. 6 III [1728] s. 336—340.
6. Racięcice, wieś; parafia łącz. z lubstowską. Kościół par., którego tyt. nie zapis., „ruinosa”, wiz. 6 III [1728] (dekr. ref. wspóln.) s. 339—340, 359.
7. Mąkolno, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 4 VI [1728] s. 340—343.
8. Dembna, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 7 III [1728] (z pow. wak. nie ma dekr. ref.) s. 343—344.
9. Wrząca, wieś. Kościół par., którego wezw., nie pod., wiz. 4 VI [1728] s. 345—348.
10. Grzegorzewo, miasto (oppidum). Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 3 VI [1728] s. 348—352:
a. Prebenda z kaplicą (oratorium) pw. św. Piotra i Pawła ap. w mieście (dekr. ref. wspóln.) s. 350—352.
11. Ośiek, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. i św. Mikołaja b., wiz. 6 III [1728] s. 352—355.
12. Krąpsko, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 5 III s. 355—359.
13. Lubstowo Minor czyli Lubstówek, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wiz. 6 III s. 359—362.
14. Lichino, wieś. Kościół par. pw. św. Doroty pm., wiz. 5 III s. 362—364.
15. Morzysław, wieś. Kościół par., którego wezw. nie pod., wiz. 4 III s. 364—368.
16. Gosławice, wieś, wyg. prepozytura par. Kościół par. „antiqua”, którego tyt. nie zapis., wiz. 9 III s. 368—372:
— Dok. fund. wzgl. erek. kol. mansjonarzy wciąg. do akt Kons. Gnieź. pod d. 13 III 1647 s. 371.

17. Demby, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych wiz. 7 III [1728] (z powodu wak. brak dekr. ref.) s. 372—374.

V. Dekanat żniński s. 375—510:

1. Z n e n a, miasto (civitas), up. p r e p o z y t u r a par. (s. 284). Kościół par. (po pożarze w odb.) pw. św. Floriana m., wiz. 18 IV 1728 s. 375—388:
— Obraz Chrystusa Biczowanego słynący łaskami w kośc. par. s. 378.
a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. D u c h a Św. przy bramie miej. s. 386.
2. G o r a, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 18 IV s. 389—392.
3. C h o m ę t o w o, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 18 IV s. 392—396.
4. B r y s k o r y s t o w, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 17 IV s. 396—402.
5. G o r z y c e, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 17 IV s. 402—406.
6. J a ń c e w o, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 16 IV s. 406—411.
7. S w i ę t k o w o, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 16 IV s. 411—415.
8. Ż e r ń i k i, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Najśw. Maryi P., wiz. 16 IV s. 415—426:
— Odpis dok. gosp. dla kośc. par. z r. 1624 (w j. pol.) s. 419—421.
9. C e r e k w i ę a, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 19 IV s. 426—432.
10. R o g o w o, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Doroty pm., wiz. 15 IV s. 432—439:
a. Kaplica (oratorium) za miastem pw. św. Leonarda op. s. 436.
11. I z d e b n o, wieś; parafia pod zarz. prob. z R o g o w a. Kościół par. „ruinosa” pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 15 IV (wspól. dekr. ref.) s. 436—439.
12. L u b i e c, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wiz. 20 IV s. 439—444.
13. N i e s t r o n n o, wieś. Kościół par. nie wiz. z powodu ucieczki prob. przed wiz. s. 444.
14. G o s c i s z y n o, wieś. Kościół par. nie wiz. z tegoż powodu s. 444.
15. G ą s a w a, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 14 IV s. 444—450.
16. R y s z e w k o, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 14 IV s. 450—454.
17. C h o m i ą ż a, wieś. Kościół par. „deserta, ruinosa” pod zarz. prob. z W e n e c j i, wiz. 5 IV s. 454—455.
18. P a r l i n o, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 13 IV s. 455—459.
19. P a l ę d z i e G o r n e, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 15 IV s. 459—465.
20. K i e r z k o w o, wieś. Parafia bez kościoła pod zarz. prob. ze S z c z e p a n o w a, wiz. 12 IV s. 466.
21. S z c z e p a n o w o, wieś. Kościół par. (zbud. star. prob. Jana Wyganowskiego) pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 12 IV s. 466—470:
a. W o y c i n o, wieś. Filia par. Szczepanowo z kościołem wzgl. kaplicą (oratorium) pw. Najśw. Maryi P., wiz. 12 IV (włas. dekr. ref.) s. 471—473.

22. Słaboszewo, wieś. Kościół par. (wyst. nakł. śp. a-diak. gnieź. Stanisława Sierakowskiego) pw. św. Doroty pm., wak., pod zarz. prob. ze Szczepanowa, wiz. 12 IV s. 470—471.
23. Pakość, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Zwiastowania NMP (kons. w r. 1585 — w tekście błęd.: 1685 — przez sufr. gnieź. Gniazdowskiego), wiz. 11 IV s. 473—486
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. za miastem (wspól. dekr. ref.) s. 479—486.
24. Trląg, wieś. Kościół par., którego wezw. nie pod. z powodu nieob. prob., wiz. 11 IV s. 486—489.
25. Strzelce, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 11 IV s. 489—492.
26. Mogilno, miasto (oppidum). Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 9 IV s. 492—497.
27. Kwieciszewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 10 IV s. 497—506:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Marka ew. za miastem s. 503.
28. Wenecja, wieś. Kościół par. (zbud. nakł. szl. Kazimierza Złotnickiego), nie ded., wiz. 5 IV [1728] s. 506—510:
 - a. Ostrosce, miejsce po wsi i zanikłej parafii na ter. par. Wenecja s. 509.

VI. Dekanat łekneński s. 511—672:

1. Łekno, miasto (oppidum). Kościół par. (12 ołtarzy) pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 6 V 1728 s. 511—523:
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. św. Krzyża za miastem s. 520—521.
2. Tarnowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. i św. Małgorzaty pm., wiz. 5 V s. 523—529:
 - a. Ruiny pierw. klasztoru Cystersów (w Łeknie czy Wągrowcu) nad jez., w obrębie par. Tarnowo s. 527.
3. Wągrowiec, miasto (oppidum). Kościół par. (15 ołtarzy) pw. św. Jakuba ap., wiz. 4 V s. 529—560:

— Obszerne opisy ołtarzy s. 530—548.

 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Wszystkich Świętych poza miastem s. 553—554, 560.
4. Żuń, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 10 V s. 560—566.
5. Grylewo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 10 V s. 566—571.
6. Gołańcza, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 9 V s. 571—580.
7. Choyna, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 8 V s. 580—585.
8. Smogulec, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 7 V s. 585—597.
9. Pannigródz, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 7 V [1728] s. 597—604.
10. Kcynia, miasto (civitas), wyg. prepozytura par. Kościół par. (kons. w czasie wiz. — 18 VII [1728] przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. św. Michała arch., wiz. 17 VII s. 604—615:

- a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. św. Barbary pm. za miastem s. 611—613, 614.
11. Szaradowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 20 VII s. 615—620.
 12. Samokłęski, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 20 VII s. 621—627.
 13. Rynarzewo, wieś. Kościół par. z powodu wak. nie wiz. s. 627.
 14. Szubino, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 20 VII s. 627—637:
 - a. Kaplica (oratorium) „ruinosum” za miastem pw. św. Małgorzaty pm. s. 635—636.
 15. Słupy, wieś. Kościół par. pw. św. Wita, Modesta i Krescencji mm., wiz. 21 VII [1728] s. 637—644.
 16. Dźwierżewo, wieś. Kościół par., którego wezw. nie pod., wiz. 10 V [1728] s. 644—649.
 17. Gorki Srebrne, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 10 V s. 649—654.
 18. Jaktorowo, wieś. Kościół par. pw. św. Anny, wiz. 7 V [1728] s. 654—658.
 19. Czeszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 23 VII [1728] s. 658—665.
 20. Kozielsko, wieś. Kościół par. (kons. 9 X 1689) pw. św. Andrzeja ap., wiz. 6 V [1728] s. 665—672:
 - a. Stempuchowo, w. w par. Kozielsko, posiadająca kaplicę (capella), „ruinosa” pw. św. Mikołaja b., wiz. 6 V (włas. dekr. ref.) s. 669—670.
 - b. Niemczyno, w. na ter. par. Kozielsko, gdzie istnieje kaplica (capella) publ. (swoj dekr. ref.) s. 670—672.
 - c. Dąmbrowa, w. w par. Kozielsko, w której jest kaplica (capella) publ. s. 672.

VII. Dekanat koniński s. 672—850:

1. Konin, miasto (civitas), podup. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 12 II 1728 s. 672—695:
 - a. Na miejscu daw. kaplicy (oratorium) pw. św. Krzyża chowa się zmarłych bez sakramentów św. s. 688.
 - b. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. za miastem (odb. po pożarze nakł. w-star. kon. szl. Grzegorza Ambroszkiewicza), wiz. 12 II [1728] (włas. dekr. ref.) s. 690—695.
2. Stare Miasto sive Antiqua Konin, wieś; parafia łącz. z Koninem. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 14 III [1728] (bez dekr. ref.) s. 695—699:
 - a. Żychlin, w. na ter. par. Stare Miasto, mająca świątynię kalwińską z ministrem s. 699.
3. Lisiec, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 13 III (z powodu wak. nie ma dekr. ref.) s. 699—704.
4. Kuchary, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 1 III [1728] s. 704—710:
 - a. Święcia, w. w par. Kuchary, posiadająca kaplicę (capella) w majątku Cystersów (z Łądu?) s. 709.

5. Sławsko, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 11 II [1728] s. 710—716.
6. Rzgów, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 1 III [1728] s. 716—722.
7. Grabienice, wieś. Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 2 III [1728] s. 722—727
8. Trąbczyno, wieś. Kościół par. (kons. w r. 1546) pw. św. Marcina b., wiz. 26 II [1728] s. 727—736:
— Kop. dok. gosp. dla par. z 26 II 1728 (w j. pol.) s. 732—734.
9. Zagorowo, miasto (oppidum); parafia od r. 1418 ink. Cystersom z Łądu. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 24 II s. 736—743:
— Wzm. o łaskami słynącym obrazie Najśw. Maryi P. s. 742.
10. Krolikowo, daw. miasto (oppidum), obec. wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 27 II s. 744—749.
11. Grodziec, wieś. Kościół par., którego wezw. nie pod., wiz. 27 II s. 749—753.
12. Rychwał, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 29 II [1728] s. 753—758:
a. Po kaplicy (oratorium) ist. niegdyś za miastem pozostaje puste miejsce s. 756.
13. Dąmbroszyno, wieś. Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 1 III [1728] s. 758—761.
14. Grochowy, wieś. Kościół par. (kons. 11 XI 1727 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. św. Doroty pm., wiz. 3 III [1728] (z powodu transl. prob. brak dekr. ref.) s. 761—763, 850.
15. Tuliszkowo, miasto (oppidum), wyk. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Wita m., wiz. 19 II [1728] s. 763—771.
16. Grzymiszewo, miasto (oppidum). Kościół par., którego wezw. nie pod., wiz. 16 III [1728] (dekr. ref. nie ma) s. 771—773, 850.
17. Turek, miasto (civitas), prepozytura par. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 18 II [1728] s. 773—785:
a. Kaplica (oratorium) pw. św. Leonarda op. na cmentarzu s. 782.
b. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. poza miastem s. 782—784.
18. Rusońce, wieś, up. prepozytura par. (eryg. 26 VI 1528). Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 13 II s. 785—793.
19. Kościelec, wieś; parafia afil. do Koła. Kościół par., którego tyt. nie zapis. z powodu nieob. prob., wiz. 14 II s. 793—794.
20. Białkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 14 II s. 794—798.
21. Koło, miasto (civitas), prepozytura par. (eryg. w r. 1421). Kościół par. (12 ołtarzy) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 14 II s. 798—810:
a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. za miastem s. 806—808, 809.
b. Prebenda z kaplicą (oratorium) pw. św. Wawrzyńca m. poza miastem s. 808.
22. Dobrowo, wieś. Kościół par. „ruinosa”, którego wezw. nie pod., wiz. 16 II s. 810—814:

- a. Kaplica (capella) bł. Bogumiła b. nad rz. Wartą, nad brzegiem zw. Grodzisko s. 813.
23. Brudzewo, miasto (oppidum), zmien. prepozytura par. Kościół par. (po podw. pożarze) pw. św. Mikołaja b. i św. Małgorzaty pm., wiz. 17 II s. 814—826
- a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Duch a Św. i św. Jakuba ap. w mieście s. 823—825.
24. Krzymowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 13 II (dekr. ref. przy Wyszynie s. 845) s. 826—828.
25. Jańszewo, wieś. Kościół par. nowy poza wsią pw. św. Jadwigi ks., wiz. 16 II s. 828—832:
- a. Kościół stary, „ruinosa” we wsi pw. św. Bartłomieja ap. s. 830.
26. Psary, wieś. Kościół par. pw. Najśw. Maryi P. wiz. 18 II [1728] s. 832—838.
27. Słomowo, wieś. Kościół par. „ruinosissima”, którego tyt. nie zapis., wiz. 6 III [1728] s. 838—841.
28. Wyszyna, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 13 II [1728] s. 841—845.
- Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” s. 842.
29. Kowale, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 16 III [1728] s. 845—850:
- Obraz M.B. Bolesnej „gratiosa” s. 846, „gratiis clarissima” s. 849.

VIII. Dekanat słupecki s. 851—980.

1. Słupca, miasto (civitas), prepozytura par. Kościół par. (10 ołtarzy) pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 26 I 1728 s. 851—878:
- a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Duch a Św. za miastem (odb. po pożarze star. ks. Jakuba Koczorowicza, kons. przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) s. 867—870.
- b. Prepozytura prosta z kaplicą (oratorium seu capella) pw. św. Krzyża i św. Wojciecha b. poza miastem s. 870—872.
- c. Prepozytura zwykła z kaplicą (oratorium) pw. św. Leonarda op. z drugiej str. miasta s. 872—875.
2. Powidz, miasto (oppidum). Kościół par. „vetusta, ad ruinam et lapsum inclinata” pw. św.: Mikołaja b., Jana Chrzc. i Stanisława b., wiz. 29 I s. 878—884.
3. Chotunia, wieś; parafia ink. do Słupcy. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 26 I [1728] (bez dekr. ref.) s. 884—885.
4. Koszutry, wieś. Kościół par. nowy (wyst. nakł. op. ładz. Mikołaja Antoniego Łukomskiego) pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 4 II [1728] s. 885—888.
5. Młodejewo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 29 I [1728] s. 888—896.
6. Giewartowo, wieś. Kościół par., którego wezw. nie pod. (zbud. w r. 1716 nakł. kol. Mikołaja Lubomęskiego), wiz. 29 I s. 896—901.
7. Ostrowite, wieś. Kościół par. pw. św. Szczepana m., wiz. 30 I (dekr. ref. nie ma) s. 901—903.
8. Dobroszłowo, wieś. Kościół par. „maxime ruinosa” pw. św. Jakuba ap., wiz. 30 I s. 903—908:

9. Nowa Wieś; parafia połącz. z dobrosołowską. Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP i św. Stanisława b., wiz. 30 I s. 906—907.
10. Ciężnino, wieś. Kościół par. „ruinosa, ad lapsum inclinata” pw. św. Katarzyny pm., wiz. 30 I s. 908—913.
11. Golina, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 31 I s. 913—920.
12. Kawnice, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 31 I [1728] s. 920—924.
13. Myślibórz, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap. (odb. star. prob. Franciszka Plewskiego), wiz. 1 II [1728] s. 924—931.
14. Wola, wieś; parafia afil. 4 VI 1721 do Kowalewa. Kościół par. pw. św. Michała arch. i św. Marii Magdaleny, wiz. 4 II (dekr. ref. brak) s. 931—932.
15. Kowalewo, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 4 II s. 933—936.
16. Landek, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b. i św. Jana Chrzc. ink. Cystersom z Łądu w r. 1610, wiz. 2 II s. 936—943.
a. Prepozytura szpit. (podup.) z kaplicą (oratorium) pw. św. Sebastiana m. poza miastem s. 939—940.
17. Jaroszyn, wieś; parafia połącz. z ładkowską 4 VII 1721. Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 2 II [1728] (dekr. ref. razem z Ładkiem) s. 941—942, 943.
18. Skarboszewo, wieś. Kościół par. „ruinosa” pw. Trójcy Św., wiz. 25 I [1728] (bez dekr. ref.) s. 943—944.
19. Strzałkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Doroty pm., wiz. 26 I [1728] s. 945—948.
20. Staw, wieś. Kościół par. „vetusta” pw. św. Jadwigi ks., wiz. 8 II [1728] s. 948—951.
21. Otoczno, wieś; parafia afil. do szemborowskiej. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 7 II (dekr. ref. z Szemborowem s. 955) s. 951—952.
22. Szamborowo, wieś. Kościół par. pw. św. Urszuli pm., wiz. 7 II s. 952—956.
23. Brudzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 6 II [1728] s. 956—960.
24. Ostrowo, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1718 nakł. op. ładz. Antoniego Łukomskiego, kons. przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego w 1723 — wezw. nie pod.), wiz. 28 I [1728] s. 960—964.
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” s. 961.
25. Mielzyno, miasto (oppidum). Kościół par., którego tyt. nie zapis., wiz. 6 II [1728] s. 964—972:
a. Prebenda z kaplicą (oratorium) pw. św. Krzyża za miastem s. 969—970, 972.
26. Odrowąż, wieś. Kościół par., którego wezw. nie pod., wak., wiz. 6 II [1728] s. 972—973.
27. Graboszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty i Katarzyny pm., wiz. 25 I [1728] s. 973—980.

Współcz. alf. spis zwiz. kościołów par. s. 983—984.

13

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 13.**

[2. Tyt. nad.] Akta wizytacji **generalnej** kościołów, kaplic i duchowieństwa **Terytorium Wieluńskiego** — łącznie z tamt. **Kolegiatą**, przeprowadzonej w roku **1730** (z upoważnienia arcybiskupa Teodora Potockiego²²) przez sufragana gnieźnieńskiego Franciszka Józefa Kraszkowskiego²³.

[4. Opiszew.] Łac., pol.— 2° (31,7×20 cm).— Stron VI, 398; str. czyste: II—V, 381—382, 385—388, 392—398; s. 13 i 90 podw., a stąd niepraw. paginowanie od s. 13bis do 90; ze s. 79 przeskok na 90.— Oprawa współcz. w skórę, podnisz.; ślady złoc. brzegów.

[5. Syg. daw.] ACons. E 10 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— E 10 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — nakł. na grzb.).— № 37 (w. XIX — s. I i nakł. na dole grzb.).

[6. Uwagi] Jest to pierwszy wzgl. drugi egzemplarz czystopisu akt. wiz. w odniesieniu do posiadanego we Włocławku i przedstawionego w 1 cz. *Repertorium* pod. syg. 15.— Uwagi podane w opisie tamt. rękopisu odnoszą się częściowo także do tego.— Nie znany nam notariusz wykonał obydwie księgi — nin. również na papierze ze znakami wodnymi, z większymi, aniżeli tam, marginesami.— Pod względem zawartego w rękopisie materiału nie ma żadnej różnicy pom. obu egzemplarzami.— Mamy tu do czynienia z wizytacją generalną, zewnętrzną i wewnętrzną, składającą się ze sprawozdań wiz. i dekretów ref. Dekrety następują bezp. po opisach kolejnych instytucji kośc.— W księdze dekanaty terytorium wiel. ułożono według następn. porządku: 1) rudzki, 2) krzepicki, 3) wieruszowski.— Lustracja została przeprowadzona w oparciu o instrukcję szembekowską (1720) czyli jeszcze a-bpa Wężyka z r. 1628.— Spośród elementów składających się na formalną stronę odbywania wizytacji akta zachowały tylko pryw. charakteru dedykację wizytatora, skier. do a-bpa Potockiego (s. 389—391).— Itinerarium wiz. Kraszkowskiego zostało zaopatrzone przez jego sekretarza w chronologię dzienną, którą przenieśliśmy do cz. B tej pozycji.— W zakończeniu znalazła się informacja o Bractwie Kapłańskim Terytorium Wiel., zesrodkowanym przy tamt. kolegiacie (s. 379—380).— Rękopis posiada dwa, późniejsze od swej treści, prawie identyczne a niewystarza-

²² Zob. przyp. 17.

²³ Por. przyp. 15.

jące tytuły: Pierwszy, z poł. XVIII w., brzmi: „*Visitatio Teritorij Vielunensis per jilmum olim Franciscum Kraszkowski, suffraganeum Gnesnensem*” (s. VI). Drugi, z XIX stul., oznajmia: „*Visitatio Territorii Vielunensis per ill^{mm} olim Kraszkowski, suffragan. Gnesnensem a. 1730*” (s. I).— Wspólcz. alf. spis zwiz. kościołów mieści się na s. 383—384.— Niestaranne podkreślenia czar. oł. nazw parafii i filii w księdze pochodzą od wspólcz. badacza terytorium wiel.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

I. Dekanat rudzki s. 1—206:

1. Vielunium — civitas). Kościół kolegiacki i jedn. parafialny pw. Najśw. Maryi P., wiz. 2 X 1730 łącz. z kapitułą s. 1—41, 199—206:
 - W r. 1420 kolegiata z Rudy została przeniesiona do kośc. par. pw. św. Michała arch. w Wieluniu, który otrzymał tyt. Najśw. Maryi P. s. 1.
 - Kapituła kol. (3 prałaci: prep., dziek., kust. i 4 kanonicy grem.) s. 1—10, 36—39.
 - Kolegium wikariuszy s. 10—17, 39—40.
 - Kolegium mansjonarzy s. 17—19, 39—40.
 - Kaplice (3) i ołtarze (12) w kolegiacie s. 19—24.
 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. za murami miasta s. 29—34, 40—41.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Barbary pm. z dala od miasta s. 34, 41.
 - c. Dąbrowa Minor, wieś. Filia par. kol. w Wieluniu z kościołem pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 8 X s. 2, 199—203.
 - d. Gaszyn, wieś. Filia par. kol. w Wieluniu z kościołem, którego tyt. nie zapis. s. 2, 203—204; dekr. ref. dla obu filii wspóln. (s. 204—206).
2. Ruda, wieś, podup. prepozytura par. Kościół par. pw. Narodzenia NMP i św. Wojciecha b., wiz. 7 X s. 41—61.
 - Kościół kol. w Rudzie zbud. w r. 1142 s. 60.
3. Łaszów i Łaszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 13 X s. 61—67.
4. Wierzchlas, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 13 X s. 67—74.
5. Skomlin, wieś. Kościół par. pw. św. Filipa i Jakuba ap., wiz. 17 X s. 74—90.
6. Chotów, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 15 X s. 90bis—100.
7. Mokrsko, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. X s. 100—106.
8. Komorniki wieś. Kościół par. (kons. w r. 1632 przez sufr. płoc. Starczewskiego) pw. św. Mikołaja b., wiz. 17 X s. 106—113.
9. Ożarów, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 17 X s. 113—120:
 - a. Wierzbie, wieś. Filia par. Ożarów z kościołem pw. św. Wawrzyńca m. (s) s. 148—149.
10. Krzyworzeka, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 14 X s. 120—125.
11. Kadłub, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 16 X s. 125—135:

- a. Popowice, wieś. Filia par. Kadłub z nową kaplicą (oraculum) pw. Wszystkich Świętych s. 130—132.
- b. Grębin, wieś. Filia par. Kadłub z kaplicą (oraculum) pw. Trójcy Św s. 132—134; dekr. ref. wspóln. dla wszystkich trzech kośc. (s. 134—135).
12. Wajdrziszyn, wieś. Kościół par. pw. św. Krzyża, wiz. 9 X s. 135—143.
13. Racziszyn, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 9 X s. 143—152.
14. Łagiewniki, wieś. Kościół par. pw. Ścięcia św. Jana Chrzc., wiz. 9 X s. 152—158.
15. Rudlice, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 11 X s. 158—163.
16. Oszyjki, miasto (oppidum), prepozytura par. Kościół par. (wyst. w r. 1648 star. prep. Jakuba Fabrycjusza, kons. w 1649) pw. św. Jadwigi ks., wiz. 11 X s. 165—179:
- a. Radoszewice, wieś. Filia par. Osjaków z kościołem pw. św. Marka ew. i św. Marii Magdaleny s. 177—179 (dekr. ref. łącz.).
17. Czarnozylony, wieś. Kościół par. nowy (fund. przez ks. Joannę Barbarę Leszczyńską, woj. kal.) pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 10 X s. 179—194.
18. Konopnica, wieś; daw. filia Osjakowa. Kościół klasztorny Paulinów i zarazem parafialny pw. św. Rocha w., wiz. 11 X [1730] s. 194—199:
- Nieścisle inform. o pocz. Paulinów w Konopnicy s. 194.
- a. Kaplica (oratorium) pw. św. Marii Magdaleny we wsi, w pobliżu dworu (zbud. nakł. dziedz. Konopnickiego) s. 196—197.
- Dziek. dek. rudzkiego jest ks. Stanisław Migalski, prob. par. Chotów s. 94—98.

II. Dekanat krzepicki s. 206—278:

1. Krzepice, miasto (civitas). Kościół prepozyturalny Kanoników Reg. Lat. i jedn. parafialny pw. św. Jakuba ap., wiz. 12 XI [1730] s. 206—212
- Błęd. data fundacji Kanoników w Krzepicach: 1666 zam. 1466 s. 207.
- a. Prepozytura szpit. w mieście z kościołem pw. św. Stanisława b. (stary kośc. zrujn. nowy w bud.) s. 209—210; dekr. ref. wspóln.
2. Praszka, miasto (oppidum), prepozytura par. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 16 XI s. 212—227.
- a. Kowale, wieś. Filia par. Praszka, kiedyś sam. parafia, z kościołem pw. św. Feliksa i Adaukta mm. s. 223—224.
- b. Stradziec, wieś. Filia par. Praszka, kiedyś oddz. parafia, z kościołem pw. św. Katarzyny pm. s. 224—225; łącz. dekr. ref.
3. Rudniki, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 14 XI s. 227—236.
4. Złotów i Zytmów, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. i św. Matceja ap., wiz. 18 XI s. 236—242.
5. Danków, wieś, wyk. prepozytura par. (eryg. ok. r. 1644). Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 11 XI s. 242—253:
- a. Zajączki Major. Parafia z kościołem pw. św. Zygmunta kr. ink. do Dankowa, wiz. 14 XI s. 249—253.
- O pocz. kościoła w Zajączkach zob. w aktach Kons. Wiel. pod r. 1673 s. 252.

6. Parzyniechij, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 11 XI s. 253—262:
 - a. Jaworzno, wieś. Parafia z kościołem pw. Trójcy Św. afil. do Parzyniech s. 258—262.
 7. Dzietrzniki, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 10 XI s. 262—265.
 8. Pałnow, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 10 XI s. 265—270.
 9. Mierzyce, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 9 XI [1730] s. 270—278.
 - a. Toporow, wieś. Filia par. Mierzyce z kaplicą (capella) pw. Wniebowzięcia NMP s. 276—277.
- Dziek. krzepickim jest ks. Łukasz Próchniakowski, prob. par. Rudniki s. 231.

III. Dekanat wieruszowski s. 278—379:

1. Wieruszow, miasto (oppidum); proboszcz nosi tyt. prepozyta. Kościół par. (10 ołtarzy) (odb. po pożarze, któremu uległ razem z miastem) pw. św. Mikołaja b. i św. Bartłomieja ap., wiz. 24 XI [1730] s. 278—291:
 - a. Kaplica (capella) pw. św. Mikołaja b. za mostem s. 287—288.
 - b. Kościół pw. św. Rocha w. i św. Rozalii dz. (zbud. w czasie zarazy) za wałem Starego Wieruszowa s. 288.
 - c. Prepozytura szpit. z kościołem albo kaplicą (capella) pw. św. Jana w mieście s. 288—289.
 - d. Swiba, w. w par. Wieruszów, posiadająca kaplicę (oraculum) pw. św. Katarzyny pm. s. 287.
2. Biała, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra ap., wiz. 4 XII [1730] s. 291—297:
 - a. Wiktorow, wieś. Filia par. Biała z kaplicą (oraculum) pw. św. Zygmunta kr. s. 294—295, 296.
3. Łyskornie, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 3 XII s. 297—302.
4. Czastary, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 2 XII [1730] s. 302—309.
5. Wojcin i Woycin, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. i św. Walentego m., wiz. 25 XI [1730] s. 309—315:
 - a. Zdżarij i Zdżiar, wieś. Filia par. Wójcin z kościołem czy też kaplicą (oraculum) pw. św. Bartłomieja ap. s. 313—314, 315.
6. Bolesławiec, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 26 XI s. 315—327:
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. św. Krzyża w mieście s. 323—324.
 - b. Kaplica (oraculum) pw. św. Małgorzaty pm. przed miastem, na miejscu poprz. kościoła par. s. 324, 327.
7. Mieleszyn, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 20 XI [1730] s. 327—333:
 - a. Chroscin, wieś. Filia par. Mieleszyn z nową kaplicą (capella) pw. św. Mikołaja b. s. 331—332, 333.
8. Sokolniki, wieś. Kościół par. nowy pw. św. Mikołaja b., wiz. 1 XII [1730] s. 333—340:

- a. Ochędzoczyn, w. na ter. par. Sokolniki, w której znajduje się kaplica (oraculum) publ. s. 338—339.
9. Cieszęcin, wieś. Kościół par. pw. św. Wojciecha b., wiz. 30 XI [1730] s. 340—348.
- a. Węglewice, wieś. Filia par. Cieszęcin z kaplicą (capella) pw. Trójcy Św. s. 345—346, 348.
- b. Ostrowek, w. w par. Cieszęcin. mająca nową kaplicę (oraculum) publ. s. 348.
10. Lututów, wieś, daw. miasto (oppidum). Kościół par. pw. Trójcy Św. i św. Mateusza ap., wiz. 23 XII [1730] s. 348—359.
- a. Świątkowice, wieś. Filia par. Lututów z kaplicą (capella) pw. św. Jana i św. Barbary pm. s. 355—356.
11. Naramice, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 4 XII [1730] s. 359—364.
12. Dzietrzechowice, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 24 XI [1730] s. 364—374.
- a. Lubnice, wieś. Filia par. Dzieztrzkowice z kościołem pw. Wniebowzięcia NMP s. 369—371, 374.
13. Walknowij i Walknowy, wieś. Kościół par. (kons. przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. św. Marcina b., wiz. 2 XII [1730] s. 375—379.
- Nazwiska dziek. wieruszowskiego nie napotkalem w księdze.
- Zapis. o Bractwie Kapłańskim terytorium wiel. z centralą w tamt. kolegiacie s. 379—380.
- Wspólcz. alf. wykaz zwiz. kościołów par. i filii s. 383—384.
- Adres dedykacyjny wizytatora dla prym. Potockiego s. 389—391.

14

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] AAG. Wiz. 14.

[2. Tyt. nad.] Fragment akt **dziekańskiej wizytacji nadzwyczajnej parafii Dekanatu Gnieźnieńskiego Św. Michała (Zbarskiego)**, przeprowadzonej w roku 1739 (z polecenia prał. Stanisława Kostki Miaskowskiego²⁴, wik. kap. i adm. gen. archidiecezji gnieź.) przez nie znanego z nazwiska miejsc. dziekana.

[4. Opis zew.] Łac.— 2° (34,3×20 cm).— Stron (świezo policzb.) 4.— Akta owinięte bibułą, przech. w kart. teczce i obwol.

²⁴ Ks. Stanisław Kostka Miaskowski h. Bończa w czasie administrowania przez siebie na przełomie r. 1738/1739 (po śmierci prym. Potockiego) archidiecezją gnieźnieńską był także prepozytem płockim, prałatem kanclerzem krakowskim, kanonikiem gnieźnieńskim, prałatem kantorem kol. sandomierskiej. Poprzednio posiadał również kanonę krakowską i prepozyturę łęczycką. (Łętowski, II 332—333.— Korytkowski P, II 612—613.— Wiśniewski s. 204.— AAG AAG. Wiz. 14.— Zob. przyp. 34 w 1 cz. Repertorium, ABMK, t. 28 s. 196).

[5. Syg. daw.] ACons. E 49 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. tecz.).— Aus Zg. 96/42 18 (uw. ks. Nowackiego z r. 1942 na s. 4).— E 49 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — 2 razy na s. 1 i nakł. na obwol.).

[6. Uwagi] Spotykamy się z drugą wiz. specjalną dekanatu, odbytą w czasie administracji prał. Miaskowskiego w r. 1739. Pierwszą była księga znajd. się we Włocławku pod syg. 16.— Szczątkowe i same w sobie mniejszego waloru akta zawierają tylko sprawozdania wiz.— Nie znamy nazwiska dziekana, który przeprowadził lustr.— Dwukartkowe resztki akt obejmują niepełne opisy 7 parafii tegoż dekanatu. Są to pocz. i końcowe parafie wg wykazu umieszczonego w *Konstytucjach synodu archidiecezji* z r. 1720.— Spis parafii, sporz. niedawno w maszynopisie na kartce, przyklep. do 2 s. teczki, nie jest pełny.— Sprawozdania, będące czysto pisem, wyk. na papierze z filigranami.— Do s. 4 przykl. w Gnieźnie lub w Poznaniu kartkę z danymi o kan. Morawskim, usiłując, bez rezultatu, na podstawie jego chronologii odnaleźć datę przeprowadzenia wizytacji.— W cz. B nin. poz. położyłem aktualne nazwy miejscowości par., a to dlatego, że w rękopisie używano brzmienia przymiotnikowego.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

1. Strzyżewo, wieś. Opis bez pocz. s. 1.
2. Kruchowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych s. 2.
3. Dusznó, wieś. Kościół par. „deserta” pod zarz. prob. z Wylatowa s. 2.
4. Trzemeszno, miasto. Kościół opacki Kanoników Reg. Lat. i jedn. parafialny. Dziekan nie został dopuszczony do wiz. przez opata s. 2.
5. Kleczew, miasto. Kon. spraw. kościoła par. s. 3°
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. św. Wawrzyńca m., świeżo zbud. przez mieszczan.
6. Złotków, wieś. Kościół par. „ruinosa” pw. św. Jana Chrzc. s. 4.
7. Budziszów, wieś. Kościół par. nowo zbud. nakł. kol. (Leona Dzierżykraj) Morawskiego, kan. gnieź. (brak końca opisu) s. 4.

15

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] AAG. Wiz. 15.

[2. Tyt. or.] Acta visitationis Archidiaconatus Calissiensis celsissimo, illustrissimo ac reverendissimo domino, domino Adamo Ignatio de Liptow et Orawa Komorowski²⁵, Dei & Apostolicae Sedis gratia archiepi-

²⁵ Adam Ignacy Komorowski h. Korczak (1701—1759), kolejno biskup nominat inflancki (1738), koadiutor kijowski (od r. 1747), arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski (od 1748). (Korytkowski A, IV 573—618.— Szostkiewicz s. 96.— PSB, XIII

scopo Gnesnensi, legato nato, Regni Poloniae & Magni Ducatus Lithuaniae primati primo[ue] principi, per perillustrem et reverendissimum Alexandrum Gembarth²⁶, Almae Ecclesiae Metropolitanae Gnesnen[is] & Collegiatae Vielunen[is] canonicum, primo decanum, deinde archidiaconum, adpraesens praepositum et officialem Calissienssem, **generalem** dicti Archidiaconatus Calissien[is] deputatum **visitatorem** peractae, per adm. rndum Matthaem Chylewski²⁷, Venerabilis Capituli & Consistorij Calissien[is] ac ad actus visitationum assumptum notarium, conscripta dedicantur anno Domini MDCCVII alias 1757.

[3. Daty krań.] 1752—1755.

[4. Opis zew.] Łac.— 2° (36,9×22,5 cm).— Stron XIV, 910; str. czyste: II, IV, VI, 189a—d, 300—306, 506—508, 684, 907—910; s. 189 i 369 pięciokr. (189, 189a—d i 369, 369a—d); str. 144, 248, 326, 413 w rpsie nie ma, a stąd od s. 145 do 249 i od 327 do 414 paginacja niepraw.; ze s. 789 przeskok na 800.— Oprawa z XIX w. w półskórek, brzegi złoc., 4 taśmki. Księgę „naprawiano w lipcu 1952 [piecz. tusz.] Introligatorium; Karol Kuczyński | mistrz introligatorski | Gniezno, Tumaska 10 tel. 1866” (2 k. ochr.).

[5. Syg. daw.] ACons. E 22b (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E 22^b (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na k. III).— E 22b (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — s. I, III i 2 nakł. na grzb.).— 44 (w. XIX, na s. I).

[6. Uwagi] Rzym. datę dedykacji „MDCCVII” w tytule księgi (s. III) archiwista gnieź. XIX stul. słusznie uzupełnił „L”, w następstwie czego otrzymaliśmy poprawną cyfrę „MDCCLVII”. Niestety, tenże kapłan rok dedykacji akt (1757) wziął za datę odbycia wizytacji przez prał. Gembartha i umieścił ją błęd. na s. I. Tymczasem lustracja została przepr. w l. 1752—1755, co też uwidoczniło w naszym wieku na nakł. na grzb.— Mamy tu do czynienia z pierwszym egz. czystopisu; drugi znajduje się we Włocławku (*Repertorium*, cz. 1 syg. 19—20). Egz. gnieź. — w odróżnieniu od włoc. — jest wykonany na papierze fol. w. i posiada adres ded.— Jest to więc lustracja **generalna** (o czym zaświadcza tytuł, dokumenty związane z formalną stroną

405—407.— AAG: AAG. Wiz. 15.— Por. przyp. 41 w 1 cz. *Repertorium*, ABMK, t. 28 s. 206).

²⁶ Ks. Aleksander Mikołaj **Gembarth** h. Jastrzębiec (1701—1762), dr ob. prawa — pocz. tej wizytacji kanonik gnieźnieński i wieluński oraz prałat dziekan i oficjał kaliski, a także prepozyt par. Parzno; następnie archidiacon a pod koniec nin. lustracji już prepozyt kap. w Kaliszu. (Korytkowski P, II 49—50.— AAG: AAG. Wiz. 15.— Zob. przyp. 45 w 1 cz. *Repertorium*, ABMK, t. 28 s. 211).

²⁷ Ks. Mateusz Chylewski, notariusz Kapituły i Konsystorza For. w Kaliszu, sekretarz tej wizytacji. (AAG: AAG. Wiz. 15 s. III.— Por. przyp. 46 w 1 cz. *Repertorium*, ABMK, t. 28 s. 212).

odbywania wiz., wyst. przez Gembartha dekrety powiz.), łącz. zewnętrzna i wewnętrzna. Dekrety następują bezp. po sprawozdaniach wiz.— Zresztą uwagi zamiesz. w nin. punkcie egz. wrocławskiego odnoszą się w dużej mierze także do tej pozycji. Zatem posiada ona te same zalety i wady jak tamta: m.in. liczne błędy w nazwiskach daw. osób i chronologii.— Dekanaty archidiakonatu idą w następ. kolejności: 1) kaliski, 2) krotoszyński — bez par. Krotoszyn. 3) pleszewski, 4) stawiszyński, 5) stawski.— Wizytator u wierzytelnił księgę podpisem (s. 902), sekretarz wiz. wykonał starannie dokumentację na papierze ze znakami wodnymi.— Akta zaopatrzone są w datę dzienną itinerarium wiz., którą uwzględniam w cz. B nin. sygnatury.— Spośród dokumentów formalnych rękopis przynosi ze sobą kop. delegacji wyst. przez a-bpa Komorowskiego dla wizytatora (s. IX—XI), odp. okólnika lustratora do duchowieństwa archidiakonatu (s. XII—XIV), adres dedykacyjny (s. VII—VIII).— Wśród treści można zarzucić notariuszowi, że na początku poszcz. opisów nie podał rangi miejscowości par. (wieś czy miasto), wskutek czego musiałem jej szukać po całym tekście. Z ważniejszych przekazów wypadnie zasygnalizować spisy dwóch księgozbiorów par. — w Borkowie (s. 511—513) i Zborowie (s. 522—523); powoływanie się lustratora na poprz. wizytacje: Dąbrowskiego z r. 1607, Żychowicza z 1639 (zaginiona) i Gałczyńskiego z 1719; zamieszczenie tabeli charakteryzującej duszpasterzy i duszpasterstwo w archidiakonacie (s. 903—904), powtórzonej także w egz. wloc. (syg. 20), wzorowanej na dokumentacji Gałczyńskiego (syg. wloc. 11).— Współcz. alf.-topogr. wykaz zwiz. parafii i filii znajduje się na s. 905—906.— W końcu trzeba zganić b. liczne niestaranne podkreślanie, na szczęście czar. ół., przez badacza ostatnich lat nazw miejscowości, pól, łąk i lasów w całej księdze.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

Dedykacja księgi wiz. dla arcybiskupa („Ad celsissimum & reverendissimum principem praefatio”) s. VII—VIII.

A-bp Komorowski deleguje (Skierniewice [26] XI 1751) prał. A. Gembartha do przeprowadzenia wizytacji gen. archidiakonatu kaliskiego („Diploma pro visitando Archidiaconatu Calissiensi”), kop. dok. s. IX—XI.

Prał. A. Gembarth powiadamia (Kalisz, 9 V — na s. 1: 17 IV — 1752) duchowieństwo archidiakonatu kaliskiego o nadchodzącej wizytacji gen. i poleca mu odpowiednie przygotowanie się do niej („Sequitur tenor innotescentialium pro visitandis ecclesijs”), odp. dok. s. XII—XIV.

Wykaz dekanatów i dziekanatów a-diak. kaliskiego s. IX.

I. Dekanat kaliski (nagłówek na s. V) s. 1—189:

1. Szkałmierzyce, wieś, podup. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 19 VI 1752 s. 1—19:
— Obraz Najśw. Maryi. P. „gratiosissima” s. 4 i spis wotów przy nim s. 5—6.
2. Dobrzec, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 18 IX 1752 s. 20—30:
a. Rypinek, wieś. Parafia afil. do Dobrza s. 26—27.
3. Droszew i Droszewo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 19 IX s. 30—38.
4. Kucharzki Militum, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 19 IX s. 38—46.
5. Sobotka. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 20 IX s. 46—54.
6. Gorzno, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wiz. 20 IX s. 54—60.
7. Szczury, wieś. Kościół par. pw. Dedykacji (s) św. Michała arch., wiz. 21 IX s. 60—68.
8. Lewkowo i Lewkow, wieś. Kościół par. (odb. nakł. Adama Koźmińskiego, kasz. rog., kons. przez sufr. pozn. Wierzbowskiego) pw. Wniebowzięcia NMP i św. Zofii m., wiz. 21 IX s. 68—76.
9. Ociąż i Ociąż, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP (zbud. star. śp. prob. Andrzeja Cichowskiego i nakł. dziedz. Lutomińskiego, a kons. 20 IX 1701 przez sufr. pozn. Wierzbowskiego), wiz. 23 IX s. 76—84:
a. Kwiatkowi Kwiatkowo, wieś i miasto (oppidum). Filia par. Ociąż (z kościołem świeżo fund. przez dziedz. Węzyka) s. 82—83 (dekr. ref. wspóln.).
10. Szalone Biskupice, wieś. Kościół par. nowy (wyst. star. prob. Marcina Rumińskiego) pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 22 IX s. 85—95.
11. Rossoszyca, wieś. Kościół par. pw. św. Marka ew. (kons. przez sufr. pozn. Wierzbowskiego), wiz. 24 IX s. 95—105.
12. Gostyczyna, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 25 IX s. 105—116.
13. Ołobok, wieś. (Pocz. kaplica, nast. filia w par. Rossoszyca, a od r. 1744 sam. parafia w ręku Cystersów). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 30 IX 1752 s. 116—120:
— Przy trwającym sporze o prawa par. Ołoboku wiz. odesłał sprawę do a-bpa (s. 119), który powołał do rozstrzygnięcia komisję s. 116.
14. Giżyce, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 2 X 1752 s. 120—128.
15. Kraszowice, wieś; parafia wzgl. wikaria wiecz. (eryg. w r. 1671) w unii z Giżycami; w księdze zw. filią. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. (kons. przez sufr. kij. Gianotti — Działot), wiz. 2 X 1752 s. 129—138.
16. Kościelnawieś. Kościół prepozyturalny Benedyktynów i zarazem parafialny (duninowski) pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 26 V 1753 s. 138—148:
— Przyw. ks. Mieszka III dla klasztoru z r. 1192 (a nie 1292) wpis. do akt grodz. kal. 11 III 1549 s. 146.
17. Kucharzy, wieś. Kościół par. (zbud. nakł. prep. konw. kal. Kan. Reg. Lat. Niesobowicza, kons. w r. 1728 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 27 V s. 148—154.

18. Skrzebowa, wieś. Kościół par. (odlb. star. prob. śp. Jana Baszyńskiego, po spaleniu poprz. przez Szwedów), nie ded., wiz. 31 (s) IX 1753 s. 154—164:
- a. Kaplica (oratorium) pw. Zwiastowania NMP w polu, w kier. m. Raszkowa (sprzed r. 1671) s. 158—159.
19. Kalisz, miasto (civitas). Parafia św. Mikołaja. Kościół prepozyturalny Kanoników Reg. Lat. i jedn. parafialny (16 ołtarzy) pw. św. Mikołaja b., wiz. 17 II 1755 s. 164—189:
- Konwent fund. przez Kazimierza Wielkiego s. 164.
- a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Trójcy Św., na Przedm. Wrocławskim, naprzeciw kośc. Reformatorów (nowa, zbud. — po obaleniu poprz. przez wicher — star. śp. Jana Służkowskiego, kan. reg.) s. 180—184.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Walentego m. na Przedm. Toruńskim s. 184—185.
 - c. Kaplica (oratorium) pw. św. Jakuba ap. za murami miasta na Piskorzewie (zbud. nakł. miesz. kal. śp. Jakuba Chejnowicza), zrujn. s. 185 (dekr. ref. wspóln.).
- II. Dekanat krotoszyński s. 190—299:
1. Szulmierzyce, miasto (oppidum); prob. nosi tyt. prepozyta (s. 215). Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 20 IX 1753 s. 190—224: — W r. 1742 kościół został okradziony s. 201.
 - a. Prepozytura szpit. w mieście z kościołem pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha b. (fund. przez mieszczan, kons. 1 VIII 1643 przez bpa kamien. Leszczyńskiego) s. 208—216.
 - b. Kaplica (capella) pw. św. Marka ew. poza miastem, przy drodze do Kalisza s. 216—217.
 - c. Chwaliszewo, wieś. Daw. oddz. parafia, obec. filia par. Sulmierzyce z kościołem pw. św. Mikołaja b. s. 217—218 (dekr. ref. łącz.).
 2. Zduny, miasto (oppidum); prob. zwie się prepozytem. Kościół par. (zbud. star. śp. prob. Andrzeja Baczewskiego) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 24 IX s. 224—241:
 - a. (Nowe Zduny) — Forum Germanicum. Świąt. luterańska (wyst. w r. 1636) z 2 min. s. 236.
 - b. Sieniutow, w. w par. Zduny, posiadająca świąt. luterańską z 1 min. s. 236.
 - c. Kaplica (capella) pw. św. Marcina b. położ. w lasach, w str. m. Sulmierzyc s. 239. — Przy kaplicy mieszka eremita.
 3. Baszkow, wieś. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 26 IX s. 242—254.
 4. Kobylin, miasto (oppidum), up. prepozytura par. Kościół par. (eryg. w r. 1289 przez a-bpa Jakuba) pw. św. Stanisława b., wiz. 27 IX s. 254—276:
 - a. Świąt. luterańska (zbud. w r. 1631) z 1 min. s. 268.
 - b. Prepozytura szpit. (eryg. 17 IV 1434) z kościołem pw. Ducha Św. (kons. przez bpa bak. Kurskiego) w mieście s. 271—273 (dekr. ref. wspóln. dla kośc. par. i szpit.).

5. Wyganowo, wieś. Kościół par. (fund. przez Zofię z Broniszów Zawadzka — matkę i Jana Leona Korzbok Zawadzkiego, skarbcz. kal. — syna, kons. w r. 1735 przez bpa liw. Moszyńskiego) pw. św. Jakuba ap. i św. Mikołaja b., wiz. 29 IX s. 276—289.
6. Kobierno, wieś. Kościół par. (zbud. star. prob. Michała Wojciecha Odońskiego, kons. sufr. gnieź. Kraszkowski) pw. św. Michała arch. i św. Wojciecha b., wiz. 30 IX 1753 s. 289—299.

III. Dekanat pleszewski s. 307—505:

1. Jedlec, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1745 nakł. star. liws. Chlebowskiego) pw. św. Floriana m., wiz. 28 V 1753 s. 307—315.
2. Tursko, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. (odb. star. śp. prob. Wojciecha Lidnarskiego), wiz. 28 V s. 315—322.
3. Grodzisko, wieś. Kościół par. (fund. przez ks. Eudoksję w r. 1198; w pos. Miechowitów, prob. zwie się prepozytem) pw. św. Mikołaja b., wiz. 29 V s. 322—333.
4. Broniszewice, wieś. Kościół par. (fund. przez rodz. Suchorzewskich) pw. św. Michała arch., wiz. 30 V 1753 s. 334—343.
5. Żegocin, wieś. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP (zbud. nakł. kol. Mikołaja z Wybranowa Swiniarskiego), wiz. 15 VI 1753 s. 343—352.
6. Szymanowice, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. (wyst. nakł. kol. Józefa Cywińskiego, podcz. pozn.), wiz. 16 VI 1753 s. 352—362.
7. Kuczkow, wieś. Kościół par. (zbud. star. śp. prob. Zaleskiego oraz nakł. Piotra z Iwanowic Koźmińskiego, sędz. i Stanisława Gostyńskiego, not. ziemi. kal.) pw. św. Marcina b., wiz. 10 XII 1754 s. 362—370:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. s. 363—364.
8. Sowina, wieś. Kościół par. pw. Zwiastowania NMP i św. Michała arch. (odb. star. śp. Ludwika Głuskowskiego, jez., kons. w r. 1645 przez bpa chełm. Pstrokońskiego), wiz. 12 XII s. 370—379:
— Akta śledztwa przepr. 12 X 1761 przeciwko prob. par. Sowina Janowi Kozubskiemu (wklej. w nieodpowiednią księgę) s. 369a—d.
9. Koryta, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 13 XII s. 379—390.
10. Karmino i Karmin, wieś. Kościół par. (kons. w r. 1711 przez sufr. pozn. Wierzbowskiego) pw. św. Barbary pm., wiz. 14 XII s. 390—397.
11. Sosnica, wieś. Kościół par. (zbud. nakł. dziedz. Konstantego z Dzwonowa Rogalińskiego) pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 16 XII s. 397—408.
12. Kotlin i Kotlino, wieś. Kościół par. (wyst. nakł. śp. kol. Aleksandra Miaskowskiego, skarbc. kal.), nie ded., wiz. 17 XII s. 408—418.
13. Magnuszewice, wieś. (Pierw. kościół par. fund. przez dziedz. Marcina, eryg. w r. 1445 a-bp Wincenty. Obec.) kościół (po spaleniu się poprz. przed. ok. 2 laty) w bud. (nakł. kol. Piotra Radońskiego), wiz. 18 XII s. 418—425.
14. Twardowo, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 19 XII s. 425—432.
15. Kretkow, wieś. Kościół par. (kons. w r. 1682 przez sufr. gnieź. Stawowskiego), wiz. 20 XII 1754 s. 432—441.
16. Gołuchow i Gołuchowo, miasto (oppidum), podup. prepozytura par. (eryg. ok. r. 1623). Kościół par. (zbud. nakł. w-kanc. kor. Wacława Leszczyńskiego) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 19 II 1755 s. 441—455:

- a. Kaplica (oratorium) pw. św. Jana Chrzc. (fund. przez szl. Słuszkową z Gosiewskich) naprzeciwko jeziora s. 446—447.
- b. Kaiewo, w. na ter. par. Gołuchów, daw. sam. parafia, ink. w r. 1623 do prep. gołuchowskiej s. 450.
- 17. Brzezie, wieś. Kościół par. (upos. przez dziedz. Jana Lutka, eryg. 7 XII 1444 a-bp Wincenty) pw. Rozesłania Apostołów, wiz. 20 II s. 455—463:
 - a. Chorzewo, w. w par. Brzezie, daw. oddz. parafia, obec. ze zrujn. kościołem s. 461.
- 18. Pleszew, miasto (oppidum), wyg. prepozytura par. Kościół par. pw. Ścięcia św. Jana Chrzc., wiz. 21 II s. 463—482:
 - a. Kościół pw. św. Floriana m. poza miastem (odb. star. prep. Ludwika Pełki, po wywróceniu w r. 1745 poprz. przez wicher) s. 475—476.
 - b. Prepozytura szpit. z nowym kościołem pw. Ducha Św. w mieście (fund. przez dziedz. Zaleską), wiz. 22 II (włas. dekr. ref.) s. 477—482.
- 19. Czermin i Czermino, wieś. Kościół par. (zbud. nakł. szl. Ulatowskiego i in., kons. sufr. gnieź. Kraszkowski) pw. św. Jakuba ap., wiz. 23 II s. 482—491.
- 20. Kowalewo, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 24 II s. 491—498.
- 21. Lenartowice, wieś. Kościół par. (fund. przez dziedz. Adama Marszewskiego, eryg. w r. 1446 a-bp Wincenty) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 25 II 1755 s. 498—505:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Krzyża w polu (po obaleniu przez wicher poprz., odb. star. akt. prob. Józefa Boreckiego) s. 501.

IV. Dekanat stawiszynski s. 509—683:

- 1. Borków, wieś. Kościół par. (odb. nakł. bpa pozn. Tarły) pw. św. Andrzeja ap., wiz. 6 III 1754 s. 509—519:
 - Wykaz książek biblioteki kośc. (44 poz.) s. 511—513.
 - a. Skarszew i Skarszewo, w. w par. Borków, gdzie w majątku Jezuitów kal. znajduje się kaplica (oratorium) pryw. s. 513.
- 2. Zborów, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. (wyst. nakł. śp. Józefa Mołskiego, kasz. rog., kons. przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego 30 VII 1730), wiz. 7 III s. 519—528:
 - Spis książek biblioteki kośc. (37 dzieł) s. 522—523.
- 3. Kosmów, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1691 przez kol. Sokołowskiego) pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 7 III s. 528—536.
- 4. Kościelec, wieś. Kościół par. pw. św. Wojciecha b., wiz. 8 III s. 536—546:
 - a. Stropieszyn i Stropieszyno, w. na ter. par. Kościelec, posiadająca od ok. r. 1751 kaplicę (oratorium) pryw. we dworze rodz. Rucińskich s. 541.
 - b. Mycielin i Mycielino, w. w par. Kościelec, w której w dobrach Tomasza Gałczyńskiego jest kaplica (oratorium) pryw. s. 541.
- 5. Dzierzbino i Dzierzbiny, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 8 III s. 546—551.
- 6. Złotniki, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 9 III s. 551—563:
 - a. Goliszewo, wieś. Parafia z kościołem pw. Wszystkich Świętych, afil. do Złotnik (dekr. ref. wspól.) s. 558—561.

7. Stawiszyn, miasto (oppidum), prepozytura par. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 10 III s. 563—580:
 - a. Prepozytura szpit. (zak. Duchaków) z kościołem pw. Duch a Św. zew. murów miasta, wiz. 11 III (oddz. dekr. ref.) s. 586—589.
 8. Zbiersko, wieś. Kościół par. pw. św. Urszuli pm., wiz. 11 III s. 580—586.
 9. Piątek, wieś. Kościół par. (odb. nakł. śp. kard. Lipskiego) pw. św. Marcina b., wiz. 11 III s. 589—596.
 10. Tykadłowo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 12 III s. 596—606.
 11. Russowo i Rusowo, wieś. (Parafia będąca przez 2 stul. fil. Tykadłowa, została powt. eryg. w l. 1752—1753). Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wiz. 12 III s. 607—613.
 12. Kokanin i Kokanino, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny i św. Ignacego (wyst. w r. 1753 przez Jezuitów kal.), wiz. 12 III 1754 s. 613—621.
 13. Pamięcino i Pamięcin, wieś. Kościół par. (zbud. nakł. dziedz. śp. Andrzeja i Jana Radolińskich) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 26 V 1754 s. 621—630.
 14. Jastrzębniki, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. (odb. nakł. śp. star. stawisz. Radońskiego), wiz. 26 V s. 631—638:
 - a. Kaplica (oratorium) pryw. w miejsc. dworze Anny z Modlibowskich Radońskiej s. 634.
 15. Rychnow i Rychnowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 26 V s. 638—644.
 16. Żerniki, wieś. Kościół par. (wyst. kiedyś przez rodz. Ciświckich) pw. św. Stanisława b., wiz. 27 V s. 644—646.
 17. Blizanowo i Blizanow, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1532) pw. św. Mikołaja b., wiz. 27 V s. 646—658:

— Obraz Najśw. Maryi P. w gł. ołt. „gratiosa” s. 648.

 - a. Łaszczów, w. na ter. par. Blizanów, mająca kaplicę (oratorium) pryw. we dworze Maksymiliana Molskiego, kasz. rog. s. 651.
 18. Lipe, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b. „demolita”; kośc. nowy w bud. (nakł. kol. Eleonory z Małachowskich I v. Lipskiej, II v. Lubomirskiej), wiz. 27 V s. 655—661.
 19. Brudzewo, wieś. Kościół par. (odb. w r. 1672) pw. św. Jakuba ap., wiz. 28 V s. 661—668.
 20. Chocz, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 28 V 1754 s. 668—676.
 21. Dębe i Dembe, wieś. Kościół par. (fund. przez dziedz. Stanisława Mikołajewskiego, eryg. w r. 1600 przez a-bpa Karnkowskiego) pw. Najśw. Maryi P., wiz. 4 IX 1754 s. 676—681:

— Obraz Najśw. Maryi P. w ołt. gł. „ab antiquo miraculis clara” s. 677.
 22. Kamień i Kamien, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 4 IX 1754 s. 681—683:
 - a. Kaplica (capella) pryw. w miejsc. pałacu s. 682.
- V. Dekanat stawski s. 685—902:
1. Malanow, wieś. Kościół par. (wyst. star. prob. Stefana Bętkowskiego, kons. w r. 1731 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. św. Stanisława b., wiz. 8 III 1754 s. 685—693.

2. Opatówek, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Doroty pm. (fund. przez a-bpa Jarosława), wiz. 16 III s. 693—703.
3. Raysko, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 17 III s. 703—712.
 - a. Marchwacz, w. w par. Rajsko, posiadająca kaplicę (oratorium) pryw. w majątku Jezuitów s. 707.
4. Kozminek, miasto (oppidum), wyg. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Jana ap., wiz. 17 III s. 712—727:
 - Dok. erek. kol. mansonarzy z 8 VI 1461 wpis. do akt Kons. Kal. pod d. 24 V 1720 s. 725.
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Wawrzyńca m. na przedm. s. 720.
 - b. Nakwasino, w. w par. Kozminek, gdzie istnieje kaplica (oratorium) publ. s. 720—721 (dekr. ref. wspóln.).
 - c. Bożnica żydowska s. 722.
5. Liskowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 19 III s. 727—739:
 - a. Strzałków, wieś. Filia par. Lisków z kaplicą (capella, przyp. pw. Najśw. Maryi P.) s. 736—737 (dekr. ref. łącz.)
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. kapł. s. 736.
6. Zakrzyn, wieś. Kościół par. (zbud. star. śp. kom. Jana Brańskiego, prob. liskowskiego) pw. Narodzenia NMP, wiz. 19 III s. 739—741.
7. Przespolew i Przespolewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. (wyst. star. akt. prob. Sebastiana Wierwieszewskiego i nakł. kol. Władysława Zaremby), wiz. 20 III s. 741—748:
 - Obraz Najśw. Maryi P. w ołt. gł. „gratiosa” s. 743.
8. Tokary, wieś. Kościół par. (zbud. nakł. dziedz. Tomasza Kwiatkowskiego, kons. w r. 1680 przez sufr. gnieź. Stawowskiego) pw. św. Andrzeja ap., wiz. 20 III s. 748—759.
9. Głuchowo i Głuchow, wieś. Kościół par. nowy (wyst. nakł. kol. Tomasza Gałczyńskiego), nie ded.; poprz. był pw. św. Macieja ap., wiz. 20 III s. 759—766.
10. Goszczanów i Goszczonowo, wieś, up. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Marcina i Stanisława bb. (zbud. nakł. kol. Adama Poniatowskiego, chor. sier., kons. w XI 1680 przez sufr. gnieź. Stawowskiego), wiz. 21 III s. 766—777.
11. Chlewo, wieś. Kościół par. pw. św. Benedykta op., wiz. 22 III s. 777—789:
 - a. Gacz, wieś. Parafia z kościołem pw. św. Małgorzaty pm., wciel. do par. Chlewo 23 X 1642 s. 786—787 (dekr. ref. wspóln.).
12. Góra, wieś. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 23 III s. 789—812 (lecz ze s. 789 jest od razu przejście na 800).
13. Kalinowa, wieś, wyg. prepozytura par. Kościół par. (fund. niegdys przez Jana Zarembe, woj. kal.) pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 24 III s. 812—820.
 - Dok. fund. kol. mansonarzy z r. 1469 wpis. do akt Kons. Krak. pod d. 26 (mies. nie pod.) 1640 r. s. 816.
14. Staw, miasto (oppidum), up. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. (wyst. nakł. Jaranda z Brudzewa, woj. łącz.), wiz. 26 III s. 820—832.
 - Parafia eryg. w r. 1343 s. 820, 828.

- a. Kaplica (oratorium) pryw. na Zamku Stawskim s. 826.
- b. Prepozytura szpit. bez kościoła wzgl. kaplicy (oratorium), stoj. daw. na przedm. pw. Krzyża św. s. 830.
15. Błaszki, miasto (oppidum). Kościół par. nie ded. (zbud. star. b. prob. Józefa Żabickiego, kan. sier.), wiz. 27 III s. 832—843:
- a. Żeliszew, w. na ter. par. Błaszki, w której ist. kaplica (oratorium) pryw. we dworze s. 837.
- b. Kwaskow, w. w par. Błaszki, posiadająca kaplicę (oratorium) dworską s. 837.
- c. Brończyn, w. na ter. par. Błaszki, gdzie znajd. się kaplica (oratorium) pryw. w pałacu szl. s. 837.
16. Gruszczyce, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b. (wyst. w 1753 star. prob. Stanisława Miedzińskiego przy nakł. wielu dobr.) wiz. 29 III 1754 s. 843—851.
17. Woykowi Woykowo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1646 nakł. a-bpa M. Lubińskiego) pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 5 V 1754 s. 851—860.
18. Chełmce, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP (wyst. nakł. magistratu kal.), wiz. 30 VIII 1754 s. 860—866.
19. Godziszew i Godziesze, wieś, up. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 31 VIII 1754 s. 866—875.
20. Iwanowice, miasto (oppidum), wyg. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 1 IX 1754 s. 875—895:
- a. Kamiona, wieś. Parafia z kościołem pw. Trójcy Św., afil. do Iwanowic w r. 1469, z okazji tworzenia tam prep. s. 889—890 (wspól. dekr. ref.).
- b. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. w mieście (wyst. nakł. śp. a-diak. kal. Jana Wojciecha Potworowskiego), wiz. 1 IX (włas. dekr. ref.) s. 892—895.
21. Tłokinia, wieś. Kościół par. (fund. przez rodz. Leszczyńskich) pw. św. Jakuba ap., wiz. 5 IX 1754 s. 895—902.

Uwierzycielnienie akt podpisem przez wiz. A. Gembarcha s. 902.

Tabela składana (s. 903—904) wliczająca proboszczów oraz ich wszechstronną działalność wg rubryk: imię, nazwisko, beneficjum, wiek, obyczaje, troska o duszpasterstwo, wygląd kościoła, pobożność, gospodarka; kolejność dekanatów w tabeli taka jak w opisach: 1) kaliski, 2) krotoszyński, 3) pleszewski, 4) stawiszyński, 5) stawski.

Współcz. alf.-topogr. spis zwiz. parafii s. 905—906.

PONTYFIKAT WŁADYSŁAWA A. LUBIŃSKIEGO 1759—1767 ,

16

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 16.**

[2. Tyt. nad.] Druga połowa akt wizytacji **generalnej** kościołów i kaplic

Dekanatu Pleszewskiego (w archidiakonacie kaliskim), przeprowadzonej w roku 1761 przez prałata Antoniego Michała Wyczałkowskiego²⁸.

[4. Opis zew.] Łac.— 2° (33,1×20,9 cm).— Stron (ponownie i świeżo policz.) 68; s. 28 czysta.— Podnisz. akta w 3 nowo oblam. składkach, zostające luźno w tecz. kart.

[5. Syg. daw.] ACons. E 45 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. tecz.).— E 45 (w. XX — 1 s. bibułki ochr. i nakł. na obwol. tecz.).

[6. Uwagi] Jest to brulion wzgl. czystopis nie uwierz. akt, wyk. współcz. z syg. 56 zbioru włoc. — Z tego powodu spostrzeżenia w tamt. 6 p. opisu księgi odnoszą się także do nin. poszytu.— Dokumentacja powstała z wizyty generalnej, jest całkowitą czyli zewnętrzną i wewnętrzną. Składa się ze sprawozdań wiz. i dekretów ref.— W składce 1 (s. 1—28) idą sprawozdania, a po nich bezp. dekrety parafii Pleszew (kon.), Lenartowice, Brzezie, Gołuchów, Kuczaków; w składce 2 (s. 29—60) znajdują się same spraw. par. Koryta, Karmin, Sośnica, Kowalew, Magnuszewice, Twardów, Kotlin, Sowina; wreszcie w składce 3 (s. 61—68) mieszczą się dekrety ref. kościołów par. figurujących w składce 2.— Od par. Kuczaków do końca poszytu jest zła data roczna marszruty wiz. — 1762 zamiast 1761. Skorygowałem ją do samego końca akt w cz. B repertorium. Z tej przyczyny obec. kierownictwo Arch. A-diec. w Gnieź. położyło r. 1762 na swej syg., obwol. i w metr. księgi.— Pismo na papierze filigranowym tej samej ręki, która wykonała kodeks zasadniczy (poz. 56 w 1 cz. *Repertorium*).

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

1. (Pleszew, miasto — oppidum):
 - a. Prepozytura szpit. Św. Ducha — tylko dekr. ref. s. 1.
2. Lenartowice, wieś. (Parafia upos. przez dziedz. Adama z Lenartowic, eryg. 29 IV 1446 przez a-bpa Wincentego). Kościół par. (odb. przed 3 lata przez kol. Mariannę z Sapiehów Koźmińską, star. wschow.) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 2 X 1761 s. 1—6:
 - Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. s. 2.
 - a. Kaplica (oratorium) publ. pw. św. Krzyża, stoj. 6—8 staj od Lenartowic s. 5.
3. Brzezie, wieś. (Parafia upos. przez kan. gnieź. Jana Lutka z Brzezia, eryg. 8 VII 1440 przez a-bpa Wincentego). Kościół par. pw. Rozesłania Apostołów, wiz. 3 X s. 6—12:
 - a. Chorzewo, wieś. Parafia ze zrujn. kościołem, łącz. 27 XI 1518 z Brzeziem s. 10:

²⁸ Ks. Antoni Michał Wyczałkowski h. Lubicz, akt. archidiakon kaliski oraz kanonik kurzelowski i kol. św. Michała na Zamku Krak.; od r. 1766 kanonik gnieźnieński, a od 1774 również krakowski, zm. w r. 1797. (Łętowski, IV 245.— Korytkowski P. IV 353.— AAG—AAG. Wiz. 16.— Zob. przyp. 122 w 1 cz. *Repertorium*, ABMK, t. 29 s. 105).

- Dok. tej unii wpis. do akt Kons. Kal. pod d. 9 VI 1519.
4. Gołuchowo, miasto (oppidum), prepozytura par. Kościół par. (zbud. dla innowierców nakł. Rafała Leszczyńskiego, kasz. śrem., po oddaniu go katolikom przez syna Waclawa, w-kanc. kor., kons. 3 IX 1623 sufr. gnieź. Wilczyński) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 5 X s. 12—22:
 - a. Poprz. kościół par. w Gołuchowie nosił tyt. św. Jana Chrzc. s. 12.—Przyp. na jego miejscu i pod tymże wezw. ufund. (w I poł. XVIII w.) kaplicę (oratorium) publ. szl. z Gosiewskich Służkowska s. 20.
 - b. Stała tam także kaplica (sacellum) pw. św. Barbary pm. s. 12.—Prep. i kol. mansonarskie eryg. w G. 4 IX 1623 a-bp Gembiński s. 12.—Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. bocz. kośc. par. s. 13.
 - c. Kajewo, w. na ter. par. Gołuchów, daw. parafia, ink. 4 IX 1623 przez a-bpa Gembińskiego do prep. gołuchowskiej s. 16, 19.
 - d. Wszółowo, w. w par. Gołuchów, posiadająca kaplicę (oratorium) pryw. we dworze Piotra Koźmińskiego s. 20.
 5. Kuczkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. (odb. przed ok. 30 laty nakł. różnych dobr.), wiz. 11 X 1762 (powinno być: 1761) s. 23—27:—Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. s. 23.
 6. Koryta, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 28 IX 1762 (winno być: 1761) s. 29—34; dekr. ref. na s. 61.—Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. w. s. 29.
 7. Karmino, wieś. Kościół par. (kons. w r. 1711 przez sufr. pozn. Wierzbowskiego) pw. św. Barbary pm., wiz. 30 IX 1762 (powinno być: 1761) s. 35—38; dekr. ref. s. 61—62.
 8. Sosnica, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny (wyst. przed ok. 12 laty nakł. Konstantego z Dzwonowa Rogalińskiego), wiz. 1 X 1762 (winno być: 1761) s. 38—43; dekr. ref. s. 62—63:—Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. s. 38.
 9. Kowalewo, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 3 X 1762 (powinno być: 1761) s. 43—46; dekr. ref. s. 63—64.—Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. w. s. 43.
 10. Magnuszewice, wieś. (Parafia upos. przez dziedz. Marcina z Magnuszewic, eryg. w r. 1445 przez a-bpa Wincentego). Kościół par. (po spaleniu się poprz. w r. 1751, odb. nakł. kol. śp. Piotra Radońskiego) pw. św. Barbary pm., wiz. 4 X 1762 (winno być: 1761) s. 47—50; dekr. ref. s. 64—65.
 11. Twardowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 5 X 1762 (powinno być: 1761) s. 50—53; dekr. ref. s. 65—66.
 12. Kotlin i Kotlino, wieś. Kościół par. (odb. w r. 1737 nakł. Aleksandra Miaskowskiego, skarb. kal. i pułk. wojsk. Rzeczp.) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 7 X 1762 (winno być: 1761) s. 53—56, dekr. ref. s. 66—67:—Statua Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. s. 53.—Obraz Przemienienia Pańskiego „gratiosa” w ołt. bocz. s. 54.—Figura P. Jezusa Ukrzyżowanego „gratiosa” w ołt. kaplicy s. 54.
 - a. Kaplica (oratorium) pryw. z ok. 1762 r. w miejsc. dworze s. 56.
 13. Sowina (Koscielna), wieś. Kościół par. (zbud. star. Ludwika Głóskowskiego, jez. w r. 1649, kons. bp chełm. Pstrokoński) pw. Zwiastowania NMP, wiz. 10 X 1762 (powinno być: 1761) s. 56—60, dekr. ref. s. 67—68:—Obraz M.B. Częstochowskiej „gratiosa” w ołt. bocz. s. 57.
 - a. Taczanów, w. na ter. par. Sowina, gdzie w majątku Jezuitów znajduje się kaplica (oratorium) pryw. s. 60.

17

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 17.**

[2. Tyt. nad.] Akta wizytacji **generalnej** kościołów i kaplic **Dekanatu Słupeckiego** (w archidiaconacie gnieźnieńskim), przeprowadzonej w roku **1766** przez prałata Baltazara **Pstrokońskiego**²⁹ (delegowanego do tej czynności przez arcybiskupa Władysława **Łubieńskiego**³⁰).

[4. Opis zew.] Łac.— 2° (36,8×24,2 cm).— Strony od 273 do 402; s. 402 czysta.— Oprawa po r. 1822 w półskórek, podnisz. Brzegi złoc.

[5. Syg. daw.] ACons. E 17 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E 17 (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na 1 k. ochr.).— E 17 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — nakł. na grzb.).

[6. Uwagi] Mamy tu do czynienia z **czystopisem** akt, będących dalszym ciągiem syg. 63 w 1 części *Repertorium*. Pochodzi to stąd, że księgę zawierającą dokumentację dekanatów konińskiego, sompoleńskiego i słupeckiego podzielono w Gnieźnie w r. 1822, przekazując pierwsze dwa dekanaty do Kalisza, a trzeci — słupecki zostawiając na miejscu. Natomiast obec. poz. wrocławska 64 jest odpisem wzgl. brulionem nin. sygnatury.— W następstwie tego uwagi podane w tym punkcie w ks. 63—64 zasobu włoc. akt odnoszą się także do tego rpsu.— Reasumując owe informacje podajemy, że jest to lustracja generalna, łącz. zewnętrzna i wewnętrzna, składająca się ze sprawozdań wiz. i dekretów w ref., posiadająca szereg chronologię itinerarium wiz., które honoruję w cz. B pozycji, została sporządzona na papierze ze znakami wodnymi.— Uwierzytelnienie dokumentacji księgi or. przez prał. Pstrokońskiego podpisem i opł. piecz. wizytatorską znajduje się na s. 400.— Kartę maszynopisu z nowym wykazem topogr. zwiz. parafii oznaczyłem str. 401—402.— Jednak w repert. rękopisie pozostawiłem oryginalną paginację atr., wycierając foliację oł. wyk. po r. 1945.

²⁹ Ks. Baltazar (Balcer) **Pstrokoński** h. Poraj (1713—1795), akt. kanonik gnieźnieński, ale przedtem i potem prałat i kanonik kilku kapituł kat. i kol. w kraju, jedn. archiwista, pisarz, pamiętnikarz. (Pamiętniki ks. Pstrokońskiego [...], wyd. E. Raczyński, Wrocław 1844.— Korytkowski P, III 318—344.— Wieteska s. 110—111.— AAG. AAG. Wiz. 17.— Por. przyp. 142 w 1 cz. *Repertorium*, ABMK, t. 29 s. 145).

³⁰ Władysław Aleksander z Łubny **Łubieński** h. Pomian (1703—1767), w r. 1758 arcybiskup nominat lwowski, od 1759 arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski; jedn. opat Benedyktynów w Tyńcu i Cystersów w Paradyżu. (Korytkowski A, V 1—69.— Szostkiewicz s. 116.— PSB, XVIII 505—511.— AAG. AAG. Wiz. 16—20.— Zob. przyp. 50 w 1 cz. *Repertorium*, ABMK, t. 29 s. 36).

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

Koniec dekr. ref. dla par. Morzysław w dek. sompoleńskim s. 273.

1. Kawnica, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 13 II 1766 s. 274—278.
2. Golina, miasto (oppidum). Kościół par. (w bud. nakł. Konkordii z Raczyńskich I v. Żychlińskiej, II v. Ruszkowskiej, podcz. brzes.-kuj., a po jej śmierci skuc. Ignacego i Barbary z Żychlińskich małż. Lipskich) pw. św. Jakuba ap., wiz. 14 II s. 278—283.
3. Mysliborz, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wiz. 17 II s. 283—288:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. bocz. s. 284.
4. Cienin i Cienino, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. „desolata”, wiz. 18 II s. 288—293:
a. Kaplica (capella) wyst. nakł. kol. Marcina Lutomskiego, zast. kościół par. s. 288.
5. Dobrosołowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. (odb. przed 18 laty star. prob. Andrzeja Liszkowskiego), wiz. 20 II s. 293—299:
a. Nowa wieś. Filia par. Dobrosołowo z kościołem pw. św. Stanisława b., wiz. 20 II s. 297—298.
6. Ostrowite, wieś. Kościół par. (odb. w r. 1739 star. sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Szczepana m., wiz. 21 II s. 299—303.
7. Giewartowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych (odb. nakł. różnych dobr. przed ok. 4 laty), wiz. 22 II s. 303—307:
a. Kaplica (oratorium) pw. św. Rocha w., położ. w polu s. 306.
b. Napruszewo, w. w par. Giewartów, posiadająca kaplicę (oratorium) pryw. we dworze s. 306.
8. Młodojewo i Młodejewo, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 23 II s. 307—312.
9. Koszuty, wieś. Kościół par. (odb. nakł. op. łądz. Antoniego Łukomskiego) pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 24 II s. 312—315.
10. Kowalewo, wieś. Kościół par. pw. św. ap. Piotra i Pawła, wiz. 25 II s. 315—320:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. kaplicy s. 316.
a. Wola, wieś. Parafia z kościołem pw. św. Michała arch. i św. Marii Magdaleny, ink. 4 VII 1721 do Kowalewa s. 317, 318, 319—320.
11. Łądek, miasto (oppidum). (Parafia wciel. w r. 1408 do upos. op. Cystersów w Łądzie). Kościół par. w bud. (nakł. op. łądz. Konstantyna Howieckiego), wiz. 26 II s. 320—324:
a. Prepozytura szpit. (podup.) z kościołem wzgl. kaplicą (oratorium) pw. św. Fabiana i Sebastiana mm., zast. akt. kościół par. s. 320—321, 322.
b. Landa (Łąd), w. na ter. par. Łądek. Opactwo Cystersów s. 323.
12. Jaroszyn, wieś. Parafia od 4 VII 1721 w unii z Łądkiem. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych (opis razem z Łądkiem) s. 323—324.
13. Słupca, miasto (oppidum), prepozytura par. Kościół par. (12 ołtarzy) pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 28 II 1766 (dekr. ref. wspól.) s. 324—350:

- a. K o t o n i a, wieś. Filia par. Słupca z kościołem lub kaplicą (oratorium) pw. św. Jakuba ap. s. 339.
- b. Prepozytura szpit. (eryg. 28 XII 1421) z kościołem wzgl. kaplicą (oratorium) zew. murów miasta pw. Ducha Św. (odbud. — po pożarze poprz. — star. ks. Kaczorowicza, kons. w 1723 przez sufr. gnieź. Krasz-kowskiego), wiz. 28 II s. 340—342.
- c. Prebenda z kaplicą (oratorium) pw. św. Krzyża, także za miastem, wiz. 28 II s. 342—344.
- d. Druga prepozytura szpit. (eryg. w r. 1470) z kościołem albo kaplicą (oratorium) pw. św. Leonarda op., również poza murami miej. (zbud. star. śp. ks. Idziego Bryzelskiego), wiz. 28 II s. 344—347:
— Obraz św. Krzyża „gratiosa” w ołt. bocz. s. 345.
14. S k a r b o s z e w o, wieś. Kościół par. (zbud. przed 10 laty star. akt. prob. Walentego Borysiewicza a nakł. dziedz. wsi Paruszewo Józefa Łukom-skiego) pw. Trójcy Św., wiz. 7 III [1766] s. 350—354.
15. S t r z a ł k o w o, wieś. Kościół par. (wyst. nakł. a-diak. pozn. Świętosława Strzałkowskiego w r. 1640, kons. 15 IX 1645) pw. św. Doroty pm., wiz. 8 III s. 354—358.
16. O s t r o w o, wieś. Kościół par. (zbud. nakł. op. łądz. Mikołaja Antoniego Łukomskiego, kons. w r. 1723 przez sufr. gnieź. Krasz-kowskiego) pw. Najśw. Maryi P. i św. Mikołaja b., wiz. 9 III s. 358—362:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. w. s. 359.
17. P o w i d z, miasto (oppidum). Kościół par. (wyst. star. prob. śp. Jana Grzybińskiego) pw. św. Jana Chrzc. i św. Mikołaja b., wiz. 10 III s. 363—370:
— Obraz Niep. Poczęcia NMP „gratiosa” w ołt. kaplicy s. 363.
— Obraz św. Antoniego z Padwy „gratiosa” w ołt. bocz. s. 363.
18. M i e l z y m i M i e l z y n o, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 12 III s. 370—377:
— Wzm. o ukazaniu się po śmierci Wojciecha, stróża pałacu mielzyń-skiego, zm. w r. 1701 s. 371.
a. Kaplica (oratorium) publ. pw. św. Krzyża s. 375—376.
19. B r u d z e w o, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 13 III s. 377—381:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. s. 377.
20. S t a w, wieś. Kościół par. (zbud. przed 2 laty star. prob. Jana Starczew-skiego) pw. św. Jadwigi ks., wiz. 14 III s. 381—385.
21. G r a b o s z e w o, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty i Katarzyny pm. (wyst. w r. 1353), wiz. 16 III s. 385—391.
22. S z e m b o r o w o, wieś. Kościół par. (po odb. nie ded.) pod daw. wezw. św. Urszuli i Towarzyszek, wiz. 18 III s. 391—396:
a. O t o c z n o i O t o c z n a, wieś. Filia par. Szemborowo z kościołem wzgl. kaplicą (oratorium) pw. św. Mikołaja b. s. 395.
23. O d r o w a ż, wieś. Kościół par. pw. św. Barbary pm. (zbud. w r. 1643 nakł. kan. gnieź. Piotra Odorowskiego), wiz. 19 III [1766] s. 396—400.

Uwierzytelnienie akt przez Pstrokońskiego podpisem i wizytatorską pieczęć. opł. s. 400.

Nowy, topogr. spis zwiz. parafii na doklej. kartce s. 401.

18

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 18.**

[2. Tyt. or.] **Generalis visitatio ecclesiarum in Archidiaconatu Gnesnen[si] consistentium** [ex mandato archiepiscopi Vladislai Łubieńskiego³¹] per perillustrem rndissimum Antonium Wyczałkowski³², i.u.d., canonicum metropolitanum Gnesnen[sem], archidiaconum Calis-sien[sem], visitatorem gen[e]r[al]em delegat[um] continuata et peracta anno Domini **1766 [et 1767]**.

[4. Opis zew.] Łac., pol.— 2° (37,1×23,6 cm).— Stron VIII, od 401 do 994, kart 3; s. 934 potr.; czyste: s. IV, VIII, 784—786, 934a—b. 988—990, 994; k. 1v, 2v, 3v.— Oprawa współcz. w skórę, podnisz. Złoc. brzegów wytarte, pozostał tylko czerwony podkład.

[5. Syg. daw.] ACons. E 18 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 18 (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na 1 k. ochr.).— E. 18 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — na 1 k. ochr., 2 s. okł., nakł. na grzb., na obwol.).— 35 (w. XIX — na 1 k. ochr.).

[6. Uwagi] Jest to dalszy ciąg wizytacji archidiaconatu gnieź., zapoczątkowanej w trzech dekanatach: konińskim, sompoleńskim i słupeckim przez kan. Baltazara Pstrokońskiego (obec. syg. włoc. 63 + akt. syg. gnieź. 17). Ów ciąg dalszy lustracji jest uwidoczony nie tylko w tytule przez słowo „continuata”, lecz także w zasadniczej paginacji księgi, rozpoczynającej się s. 401, na której też znajduje się tytuł rękopisu, przeze mnie uzupełniony. Z tego powodu przywróciłem dziełu (w nim samym i *Repertorium* oryginalne stronowanie, wytarłszy foliację, dok. niepotrzebnie przez kogoś czar. oł. dopiero po r. 1945.— Że mamy tu do czynienia z wizytacją generalną, zaświadcza tytuł akt, dokumenty związane z formalną stroną odbywania lustracji, dekrety ref. wyd. przez prał. Wyczałkowskiego itd.— Dokumentacja wiz. obejmuje pięć następn. dekanatów: gnieźnieński św. Piotra, łekneński, żniński, gnieź. Św. Trójcy i gnieź. św. Michała czyli zbarski. Katedrę i ważniejsze kolegiaty a-bp Łubieński zastrzegł osobistej lustracji, jakkolwiek nie ma dowodów, że bazylikę rzeczywiście zwizytował.— Opisywana tu wizytacja jest zewnętrzną i wewnętrzną, składa się ze sprawozdań lustr. i dekretów ref., idących wszędzie zaraz po tych pierwszych, za wyjątkiem dek. św. Michała, w którym dekrety w opisach poszcz. parafii są zapowiedziane na koniec dokumentacji. Ponieważ jednak w księdze brakuje spr-

³¹ Por. przyp. 30.

³² Zob. przyp. 28.

wozdań kilku ostatnich parafii tegoż dekanatu, nie ma tu siłą rzeczy również dekretów z wyjątkiem pierwszych dwu kościołów, przy których znajdują się one na przewidzianym z góry miejscu.— Jest to czysto pis akt, sporz. na papierze z filigranami przez ks. Marcina Siemieńskiego, not. publ. z powagi ap. i nin. wizytacji (s. 934), późn. sufr. i of. gen. gnieź., który w l. 1821—1822 decydował o ekstradycji akt wiz. do Kalisza. Sekretarzował on przedtem (w r. 1761 i 1765) Wyczalkowskiemu podczas lustracji archidiakonatu kaliskiego (1 cz. *Reperitorium*, syg. 56 i 62). Nie spotkawszy tam nazwiska Siemieńskiego, wykonanie owych akt przypisałem błęd. samemu wizytatorowi gen. Rekapitulując ten aspekt zagadnienia podaję, że akt. syg. włoc. 56 i 62 oraz obec. gnieź. 16 i 18—19 wykonał wspom. Siemieński. On to uwieryczytelnił nin. księgę przyciśnięciem opł. pieczęci wizytatorskiej Wyczalkowskiego i własnym podpisem (s. 934). Nie wiadomo dlaczego to uczynił na tym miejscu, skoro ani wyrażona strona nie jest ostatnią w rękopisie, ani też dekanat św. Michała nie był lustrowany na końcu spośród wyliczonych powyżej pięciu.— Pozycja posiada datację dzienną podróży wiz., którą uwzględniłem w cz. B opisu.— Spośród źródeł odnoszących się do formalnej strony przeprowadzania wizytacji załączono do księgi 2 or. dok., mianowicie nominację lustratora gen. przez prymasa (s. I—III) i pytania wiz. (s. V—VII).— Na s. 991—993 widnieje współcz. topogr. indeks zwiz. parafii. Obecne kierownictwo Arch. Arch. w Gnieź. raczej niepotrzebnie dołączyło (po s. 994 na 3 kartach) także maszynowy spis kościołów par.— Na dole s. 993 umieszczono jeszcze w 2 poł. XVIII stul. początek formuły, stos. przy ewent. wypisie akt dla poszcz. beneficjów z tej księgi.— Badacze korzystający z rękopisu poczynili w nim liczne podkreślenia nawet oł. kolorowymi.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

A-bp W.A. Łubieński powierza (Warszawa, 14 X 1766) a-diak. kal. A. Wyczalkowskiemu dokończenie wizytacji generalnej archidiakonatu gnieźnieńskiego, zaczętej przez kan. Baltazara Pstrokońskiego („*Surrogatio visitatoris*” i „*Surrogatio visitationis*”), dok. or. z podp. i piecz. opł. a-bpa s. I—III.

„*Inquirenda in visitatione generali*” (Pytania wizytacyjne), dok. or. z podp. i piecz. opł. prym. Łubieńskiego (dat. w Warszawie 16 X 1766) s. V—VII.

I. Dekanat gnieźnieński św. Piotra s. 402—488:

1. Modliszewo i Modliszew, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 15 XI [1766] s. 402—407.

2. Sokolniki, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 17 XI s. 407—412:
 - a. Mieleszyno, w. w par. Sokolniki, daw. ośrodek sam. parafii s. 409.
3. Kołdrąb, wieś. Kościół par. (odlb. w poł. w r. 1756) pw. św. Jana Chrzc. i św. Idziego op., wiz. 18 XI s. 412—419:
 - Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. s. 412.
 - Obraz Najśw. Marii P. „gratiosa” w ołt. bocz. s. 412.
 - a. Skorki, wieś. Filia par. Kołdrąb z kościołem pw. św. Katarzyny pm. (złącz. z Kołdrąbem 13 X 1677 — data niepewna) s. 417—418.
4. Łopienno, miasto (oppidum). Kościół par. (kons. w r. 1686 przez sufr. gnieź. Stawowskiego) pw. Wniebowzięcia NMP i św. Katarzyny pm., wiz. 20 XI s. 419—426:
 - Obraz P.J. Ukrzyżowanego „gratiosa” w ołt. kaplicy s. 420.
 - a. Gąndecz i Gądecz, wieś. Filia par. Łopienno z kościołem pw. św. Andrzeja ap., niegdyś parafialnym s. 425—426.
5. Janowiec, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 21 XI s. 427—432:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Barbary pm. poza miastem s. 431:
 - Obraz św. Barbary „gratiosa” w ołt. w.
6. Miesciska, miasto (oppidum). Kościół par. (wyst. przed 50 laty star. kan. gnieź. Skupieńskiego) pw. św. Michała arch., wiz. 22 XI s. 432—439:
 - a. Kaplica (oratorium) szpit. pw. św. Krzyża uległa znisz. podczas pożaru miasta s. 438—439.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. św. Wojciecha b. spaliła się również w tym czasie s. 439.
7. Podlesie, wieś. Kościół par. pw. św. Anny, wiz. 24 XI s. 439—444:
 - Obraz św. Józefa „gratiosa” w ołt. gł. s. 440.
 - Obraz św. Joachima „gratiosa” w ołt. bocz. s. 440.
8. Popowo, wieś. Kościół par. (kons. 20 VIII 1730 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. Zwiastowania NMP i św. Stanisława b., wiz. 26 XI s. 444—450:
9. Raczkowo, wieś. Kościół par. „ruinosa” pw. Wszystkich Świętych, wiz. 27 XI s. 450—454:
 - a. Kakulino, w. w par. Raczkowo, gdzie znajd. się cmentarz luter. rański (dla okol. parafii) s. 449, 453, 458.
10. Jabkowo, wieś. Kościół par. (odlb. w r. 1757 nakł. kol. Ludwika Dorpowskiego, pułk. wojsk król. i Rzeczyyp.) pw. św. Michała arch., wiz. 28 XI s. 454—459.
11. Łagiewniki, wieś. Kościół par. (odlb. w r. 1741 star. prob. Jana Śliwińskiego) pw. Bożego Ciała i Nawiedzenia NMP, wiz. 29 XI [1766] s. 459—462.
12. KłECKO, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jerzego m. i św. Jadwigi ks., wiz. 1 X [1766] s. 463—475:
 - Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. bocz. s. 463.
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Barbary pm. za brodem, obwiedziona fosą s. 470:
 - Obraz św. Barbary „gratiosa” w ołt. w
 - b. Kamieniec, w. na ter. par. KłECKO, daw. sam. parafia, z kaplicą

- (oratorium) publ. „desolatum”, „ex magna parte collapsum” pw. Trójcy Św. s. 470:
 — Kop. dok. odnoś. mesznego z pól kamienieckich na rzecz kościoła par. w Kłecku z 16 IX 1717 (w j. pol.).
- c. Prepozytura szpit. (eryg. 23 XII 1517) z kościołem pw. Ducha Św. w mieście (odlb. w r. 1757 star. miejsc. prep. Jana Śliwińskiego), wiz. 2 XII s. 471—473.
- d. Prebenda (eryg. 21 X 1658) z kaplicą (oratorium) pw. św. Krzyża i św. Marcina b. (odlb. w r. 1765 star. preb. Jana Śliwińskiego) s. 473—475 (współ. dekr. ref. dla kaplic pod c-d na s. 475).
13. Pomorzany, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1763 poza wsią star. prob. Jana Śliwińskiego) pw. św. Katarzyny pm., wiz. 3 XII s. 475—478.
14. Dembnica, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. i św. Jadwigi ks., wiz. 7 XII [1766] s. 478—482:
 a. Kaplica (oratorium) pryw. w miejsc. pałacu kol. (Konstancji) z Cieleckich Działyńskiej, woj. malb. s. 481.
15. (Gnesna — civitas). Parafia św. Piotra. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap. (kons. przez sufr. pozn. Grabowskiego 20 IV 1669 — data do zbad.), wiz. 1 V [1767] s. 482—488.

II. Dekanat Łekneński s. 489—640:

1. Kozielsko, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1748 nakł. kol. Franciszka i Zofii z Czarkowskich małż. Radzewskich, podk. pozn.) pw. św. Andrzeja ap., wiz. 22 II 1767 s. 489—496:
 — Obraz M.B. Bolesnej „gratiosa” w ołt. kaplicy s. 490.
 — Mierkowice i Grzymułtowice, wsie w par. Kozielsko, w kt. luterańskie urządź. swoje naboż. s. 494.
- a. Stempuchowo, w. na ter. par. Kozielsko, daw. ośrodek oddz. parafii; kaplica (oratorium) publ. pw. św. Mikołaja b. (odn. nakł. wspom. małż. Radzewskich) s. 494—495.
- b. Niemczyno, w. w par. Kozielsko, pos. kaplicę (oratorium) publ. (wyst. kiedyś nakł. rodz. Grudzińskich), nie ded. s. 495—496:
 — Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. s. 495.
- c. Dambrowa, w. na ter. par. Kozielsko, gdzie ist. kaplica (oratorium) publ. „penitus ruinosa” s. 496.
- d. Stempuchowo, wzm. już w. w par. Kozielsko, mająca kaplicę (oratorium) pryw. w pałacu rodz. Radzewskich s. 496.
2. Łekno, miasto (oppidum). Kościół par. (12 ołtarzy) pw. św. Piotra ap., wiz. 25 II s. 497—506:
 — Obraz M.B. Różańcowej „gratiosa” w ołt. kaplicy s. 498.
- a. Prepozytura szpit. (upos. przez Trojana z Łekna, sędz. kal. i eryg. w r. 1444 przez a-bpa Wincentego) z kościołem pw. św. Krzyża poza miastem, wiz. 25 II (włas. dekr. ref.) s. 504—506:
 — Obraz św. Krzyża „ex antiquo gratiosa” w ołt. w. s. 504.
3. Tarnowo, wieś. Kościół par. (kons. 15 X 1493 przez sufr. pozn. Wincentego) pw. Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja b., wiz. 26 II s. 507—511.
4. Wągrowiec, miasto (oppidum). Kościół par. (fund. w r. 1381, 13 ołtarzy) pw. św. Jakuba ap., wiz. 27 II [1767] s. 511—525:
 — Obraz św. Walentego m. „ex antiquo [...] gratiosa” w ołt. bocz. s. 512.
- a. Opactwo Cystersów w Wągrowcu s. 521.

- b. Prebenda (eryg. 5 VII 1645) z kaplicą (oratorium) pw. Wszystkich Świętych (kons. w r. 1691 przez sufr. pozn. Wierzbowskiego — w tekście błęd.: Brzeźnickiego) s. 522—523.
5. Żuń, wieś. Kościół par. (zbud. star. poprz. prob. Józefa Koniawskiego) pw. św. Marcina b., wiz. 3 III [1767] s. 525—531:
- a. Pawłowo, w. na ter. par. Żoń, pos. kaplicę (oratorium) pryw. we dworze szl. s. 530.
- b. Pruchnowo, w. w par. Żoń, gdzie w pałacu szl. ist. kaplica (oratorium) pryw. s. 530.
— We wsiach Dziewoklucz i Pruchnowo na ter. par. Żoń luteranie odpraw. swoje naboż. i utrzym. naucz. s. 529.
6. Grelew, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1754 star. prob. Jana Sadkowskiego) pw. św. Katarzyny pm., wiz. 5 III s. 531—535.
7. Czeszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 7 III s. 536—541:
— Obraz Najśw. Maryi P. z Dzieciątkiem Jezus „gratiosa” w ołt. bocz. s. 536.
8. Gołańcza, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 10 III s. 541—548:
- a. Klasztor Bernardynów w mieście s. 546.
9. Chojna, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1766 star. prob. Wawrzyńca Ignacego Frantz'a i nakł. dziedz. Macieja Mielżyńskiego, star. wał.) pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 12 III s. 548—553:
— Borowo, w. na ter. par. Chojna, w kt. luteranie odpraw. swoje naboż. s. 553.
10. Jaktorowo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1766 star. prob. Marcina Małkowskiego oraz nakł. dziedz. Jakuba Łakińskiego i in. dobr.) pw. św. Anny, wiz. 13 III s. 553—557:
— Olendry-Sokolec, w. w par. Jaktorowo, gdzie luteranie odpraw. swoje naboż. i utrzym. naucz. s. 557.
11. Smogulec, miasto (oppidum). Kościół par. (fund. w r. 1618 nakł. rodz. Smoguleckich, kons. w 1642 przez sufr. gnieź. Madalińskiego) pw. św. Katarzyny pm., wiz. 24 III s. 557—565:
- a. Dobieszewo, w. na ter. par. Smogulec, pos. kaplicę (oratorium) pryw. we dworze rodz. Wiesiołowskich s. 564.
12. Pangrodz, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1765 nakł. Wojciecha Krasz-kowskiego, podcz. bracl.) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 17 III s. 565—572:
— Obraz M.B. Różańcowej „gratiosa” w ołt. w. s. 566.
13. Kcynia, miasto (oppidum), zmien. prepozytura par. (Parafia ink. 14 II 1511 kap. gnieź.). Kościół par. (zbud. w r. 1631 nakł. kap. gnieź., kons. w 1728 przez sufr. gnieź. Kraszowskiego) pw. św. Michała arch., wiz. 20 III s. 572—588:
- a. Klasztor Karmelitów Bosych w mieście (fund. przez magistrat w r. 1612) z kościołem wzgl. kaplicą (oratorium) pw. Wniebowzięcia NMP s. 581:
— Figura P.J. Ukrzyżowanego w kaplicy kośc. słynąca łaskami.
- b. Grocholino, w. w par. Kcynia, w kt. znajd. się kaplica (oratorium) publ. (znana z wiz. r. 1608, odb. w 1766 nakł. dziedz. Ludwika Baranowskiego) s. 581.
- c. Prepozytura szpit. (eryg. 15 I 1637) z kościołem wzgl. kaplicą (ora-

- torium) pw. św. Barbary pm. na przedmieściu, wiz. 21 III (włas. dekr. ref.) s. 583—588.
14. Słupy, wieś. Kościół par. (odb. star. prob. śp. Jana Prąbuckiego) pw. św. Wita, Modesta i Krescencji mm., wiz. 23 III s. 588—596:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. s. 588.
a. Krolikowo, w. na ter. par. Słupy. pos. kaplicę (oratorium) przyw. w pałacu szl. Wróblewskiego, sędz. nak. s. 595.
 15. Samoklęski, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 26 II s. 596—601.
 16. Rynarzew i Rynarzewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., 29 III s. 601—606:
— Ruda i Sosnowiec, wieś w par. Rynarzewo, w kt. luteranie odpraw. swoje naboż. s. 605.
 17. Szubin, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 31 III [1767] s. 606—617:
— Obraz Najśw. Maryi P. z Dzieciątkiem Jezus „gratiosa” w ołt. kaplicy s. 607.
a. Kaplica (oratorium) publ. pw. św. Małgorzaty pm. (odb. w r. 1748 nakł. Weroniki z Konarzewskich Mycielskiej, kasz. pozn.) s. 616.
 18. Szaradowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 2 IV [1767] s. 617—624.
 19. Dziewierzewo, wieś. Kościół par. „ruinosa” pw. św. Jakuba ap., wiz. 4 IV s. 624—630:
— Figura P.J. Ukrzyżowanego „ab antiquo gratiosa” w ołt. w. s. 625.
 20. Srebrne Gorki, miasto (oppidum) i wieś. Kościół par. (odb. w r. 1687 nakł. Andrzeja ze Smuszewa Smuszewskiego, star. bobr., kasztelanica sant., odn. przed ok. 4 laty) pw. św. Mikołaja b., wiz. 6 IV [1767] s. 631—640:
— Obraz św. Benona b. „gratiosa” w ołt. boc. s. 632.
- III. Dekanat żniński s. 641—783:
1. Jancewo, wieś. Kościół par. (odb. ok. r. 1687 star. prob. Jerzego Cichowicza, kons. 10 X 1689 sufr. gnieź. Stawowski) pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 7 IV [1767] s. 641—647:
a. Damasławek, w. na ter. par. Juńcewo, pos. kaplicę (oratorium) przyw. we dworze Katarzyny Mołodeckiej s. 646—647.
 2. Gożyce i Gorzyce, wieś. Kościół par. (odb. w r. 1561, kons. przez sufr. gnieź. Gniazdowskiego w 1590) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 10 IV s. 647—653.
 3. Bryskorystow, wieś. Kościół par. (kons. 1 IX 1538 przez sufr. gnieź. Buszyńskiego), wiz. 11 IV s. 653—660:
a. Gorki (Daronie seu) Zagayne, w. w par. Gorzyce, mająca kaplicę (oratorium) przyw. w pałacu szl. s. 659.
b. Gorki (Kotlarowe seu) Damskie, w. na ter. par. Gorzyce, w kt. znajd. się kaplica (oratorium) przyw. w rezydencji szl. s. 659.
 4. Chomętowo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1520 star. prob. Pawła z Sandowa a nakł. szl. Michała Pałędzkiego i Jana Raczyńskiego, kons. tr. przez sufr. gnieź. Mikołaja) pw. Wniebowzięcia NMP, św. Piotra i Pawła ap. oraz św. Mikołaja i Wojciecha b., wiz. 13 IV s. 660—666:
— Figura P.J. Ukrzyżowanego „gratiosa” w ołt. gł. s. 661.

- Załachowo i Załakowo, w. w par. Chomętowo, gdzie luteranie odpraw. swoje naboż. s. 665.
5. Gora, wieś. (Parafia wciel. 30 IX 1596 Dominikanom ze Żnina; dok. ink. wpis. do akt kap. gnieź. w r. 1597). Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 16 IV s. 666—672:
— Obraz św. Benona b. „gratiosa” w ołt. bocz. s. 667.
6. Szczepanowo, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 18 IV s. 672—683:
— Luteranie odpraw. swoje naboż. na ter. parafii s. 676.
a. Woycino, wieś. Parafia z kościołem wzgl. kaplicą (oratorium, capella) wciel. przed r. 1521 do Szczepanowa s. 576—578:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. w. s. 677.
b. Kierkowo i Kierzkowo, wieś. Parafia, obec. bez kościoła, kt. tu kiedyś stał pw. Wszystkich Świętych, afil. do Szczepanowa s. 678—680.
c. Sławoszewo, wieś. Parafia ze zrujn. kościołem pw. św. Doroty pm., łącz. 29 VI 1737 przez kap. gnieź. z par. Wójcin, przeszła nast. razem z nią do Szczepanowa s. 680—682.
7. Parłino, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 22 IV s. 683—687:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. s. 683.
— Dąbrowa, w. na ter. par. Parłin, gdzie luteranie odpraw. swoje naboż. s. 686.
8. Niestronno, wieś. (Kościół par. upos. przez a-diak. gnieź. Bronisława a parafia eryg. 7 I 1385 przez a-bpa Bodzantę). Kościół par. (zbud. nakł. kap. gnieź.) pw. św. Michała arch., wiz. 23 IV [1767] s. 687—694:
a. Gosciszyno, wieś. Parafia z kościołem pw. Zwiastowania NMP, afil. 1 VII 1747 przez kap. gnieź. do Niestronna s. 689, 691, 692—694:
— Obraz Najśw. Maryi P. „ex antiquo [...] gratiosa” w ołt. w. s. 692.
9. Lubiecz, wieś. (Parafia ink. w r. 1555 przez a-bpa Dzierzgowskiego krol. mansjonarzy kat. gnieź.; od 22 X 1625 wikaria wiecz.). Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wiz. 11 V [1767] s. 694—701.
10. Rogowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Doroty pm., wiz. 12 V s. 701—706:
a. Kaplica (oratorium) publ. pw. św. Leonarda op. za miastem s. 705:
— Obraz św. Leonarda „gratiosa” w ołt. kaplicy.
— Szkołki i Łaziska, wsie w par. Rogowo, w kt. luteranie odpraw. naboż. i utrzym. swoich naucz. s. 705.
11. Izdebnó, wieś. Kościół par. (zbud. star. prob. Andrzeja Zawadzkiego przed ok. 10 laty; popr. pochodził z fund. bpa pozn. Izdebińskiego, zm. w r. 1553) pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 13 V s. 706—710.
12. Cerekwica, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 14 V s. 710—715:
a. Słembowo, w. na ter. par. Cerekwica, pos. kaplicę (oratorium) pryw. we dworze szl. s. 715.
13. Świątkowo, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 15 V s. 715—720.
14. Żerniki, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 16 V s. 720—726:
— Figura Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. bocz. s. 720.
a. Kaplica (capella) publ. pw. św. Anny na cmentarzu „desolata” s. 725.

15. Żnin, miasto (oppidum), zmien. prepozytura par. (Parafia ink. sufr. gnieź. przez a-bpa Łaskiego 28 V 1526, za zgodą pap. Leona X z 14 XI 1513). Kościół par. (odbud. star. sufr. gnieź. Dobińskiego i przez niego kons. w r. 1757) pw. św. Floriana m., wiz. 18 V (ze wzgl. na osobę prep. brak dekr. ref.) s. 726—741:
 — Obraz P.J. Bolesnego „gratiosa” w gł. ołt. chóru s. 727.
 a. Klasztor Dominikanów w mieście s. 736.
 b. Prepozytura albo prebenda szpit. (eryg. 3 VI 1519 przez a-bpa Łaskiego) z kaplicą (capella) pw. Ducha Św. znajd. się przy bramie miej.; do r. 1692 stała ona przy bliźniaczej kaplicy (oratorium) szpit. — pw. Trójcy Św., kt. wtenczas, przy pożarze miasta, uległa zglądzie; wiz. 20 V (włas. dekr. ref.) s. 737—741.
16. Wenecya, wieś. Kościół par. (eryg. przez a-bpa Dobrogosta 8 V 1392, zbud. nakł. a-bpa W. Łubieńskiego w 1762, kons. przez sufr. gnieź. Dobińskiego 18 X 1765) pw. Narodzenia NMP, wiz. 21 V s. 741—745.
17. Gąsawa, miasto (oppidum). Kościół par. (eryg. wg trad. w r. 1000, zbud. w 1674) pw. św. Mikołaja b., wiz. 22 V [1767] s. 745—750.
18. Ryszewko, wieś. Kościół par. (wyst. nakł. op. trzem.) pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 13 VI [1767] s. 750—754.
19. Pałędzie, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 14 VI s. 754—760:
 — Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. s. 754.
20. Pakość, miasto (oppidum). Kościół par. (kons. w r. 1595 przez sufr. gnieź. Gniazdowskiego — w tekście błęd. imię biskupa i data 1695) pw. Zwiastowania NMP, wiz. 15 VI s. 760—766:
 — Figura P.J. Ukrzyżowanego „gratiosa” w ołt. kaplicy s. 761.
 a. Klasztor Reformatorów z włas. kościołem w mieście s. 764.
 — Piekaszyn i Piekaszyno, Sadłogoszcz oraz Zalesie, wsie w par. Pakość, w kt. luteranie odpraw. swoje naboż. i utrzym. naucz. s. 764.
 b. Prepozytura czy prebenda szpit., ale bez kaplicy (oratorium) pw. Ducha Św., na miejscu kt. stoi figura św. Jana Nepomucena s. 764—765.
21. Trląg, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 17 VI s. 766—770:
 a. Broniewice, w. na ter. par. Trląg, mająca kaplicę (oratorium) pryw. we dworze szl. s. 769.
 — W samym Trlągu luteranie zbier. się na swoje naboż. s. 769.
22. Strzelcze, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1758 nakł. op. mog.) pw. Narodzenia NMP, wiz. 18 VI s. 770—774:
 — Obraz Najśw. Maryi P. „ab antiquo gratis clara” w ołt. w. s. 771.
23. Kwieciszewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 19 VI s. 774—779:
 — Obraz Niep. Poczęcia NMP „gratiosa” w ołt. gł. s. 774.
24. Mogilno, miasto (oppidum). (Parafia ink. miejsc. Benedyktynom 30 VIII 1419 przez a-bpa Trąbę). Kościół par. (fund., wg rpsu, w r. 1065 przez ryc. Zbyluta Pałukę) pw. św. Jakuba ap., wiz. 20 VI [1767] (dekr. ref. nie wpis.) s. 779—783:
 a. Opactwo Benedyktynów s. 783.
 b. Kaplica (oratorium) públ. (fund. przez ryc. Dobrogosta z Nałęczów pw. św. Klementsa p. na górze za jez., naprzeciw klasztoru s. 783.

IV. Dekanat gnieźnieński Św. Trójcy s. 787—934:

1. Waliszewo, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1759 nakł. bpa Ptolemaidę i kan. gnieź. Ludwika Riaucour, kons. 16 IX 1763 przez sufr. gnieź. Do-
bińskiego) pw. św. Katarzyny pm., wiz. 8 XII 1766 s. 787—792.
2. Sławno, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1746 nakł. kasz. gnieź. Aleksan-
dra Lubińskiego) pw. św. Mikołaja b., wiz. 9 XII s. 792—799:
— Obraz M.B. Szkaplerznej „gratiosa” w ołt. w. s. 792.
 - a. Węgorzewo, w. w par. Sławno, gdzie we dworze ist. kaplica (ora-
torium) pryw. s. 798.
3. Kiszkowo, miasto (oppidum). Kościół par. (zbud. w r. 1733 star. prob.
Jana Wysieckiego, kons. w 1749 bp Józef Pawłowski) pw. św. Jana Chrzc.,
wiz. 11 XII s. 799—805:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. kaplicy s. 800.
 - a. Kaplica (oratorium) w kszt. kościoła pw. Trójcy Św. (wyst. nakł.
Anny ze Skrzetuskich Bojanowskiej) s. 804.
4. Dąbrówka, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1726 nakł. Stanisława Sko-
roszewskiego, kasz. przemęc.) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 13 XII s.
805—811:
— Obraz M.B. z Dzieciątkiem Jezus „a ducentis et ultra annis [...] gra-
tiosa” w ołt. gł. s. 806.
 - a. Dzwonowo, w. z kościołem „penitus collapsa” na ter. par. Dą-
brówka, niegdyś ośrodek oddz. parafii s. 808, 810.
 - b. Rojowiec, w. w par. Dąbrówka, w kt. luteranie pos. kaplicę
(oratorium) s. 810.
5. Wronczyno, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1753 nakł. mot. grodu pozn.
Macieja Gądkowskiego i in. dobr.) pw. św. Stanisława b., wiz. 14 XII
s. 811—815:
— Kołata, w. na ter. par. Wronczyn, gdzie luteranie odpraw. swoje
naboż. i utrzym. naucz. s. 815.
6. Pobiedziska, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch.,
wiz. 15 XII s. 815—825:
a. Kocconowo, w. w par. Pobiedziska, daw. sam. parafia z kościo-
łem pw. św. Jakuba ap., złącz. przez kard. Fryderyka (Kraków, 20 II
1500) z Pobiedziskami s. 817.
— Główna i Głowno oraz Kocconowo, wsie na ter. par. Pobiedziska, w kt.
luteranie utrzym. swoich naucz. s. 821.
 - b. Kaplica (oratorium) pryw. w rezydencji miejsc. starosty s. 821.
 - c. Kociałkowa gorka, w. w par. Pobiedziską, mająca kaplicę (ora-
torium) pryw. we dworze szl. s. 821.
 - d. Prebenda z kaplicą (oratorium), mająca wygląd kościoła, stoj. na
przedmieściu (przyp. pw. Niep. Poczęcia NMP, upos. ok. 1594 r.
przez Agnieszkę, żonę Jana Ebury, odb. w 1746 nakł. różnych dobr.),
wiz. 16 XII s. 822—823:
— Figura Najśw. Maryi P. „ab antiquo gratiosa” w ołt. w. s. 822.
 - e. Prepozytura szpit. (upos. przez kr. Władysława) z kościołem pw. Du-
cha Św. w mieście (włas. dekr. ref.) s. 823—825.
7. Węgłowo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 18 XII s.
826—830:
— Obraz św. Antoniego Padewskiego „gratiosa” w ołt. bocz. s. 826.

- a. Lennagora i Lenna Gora, w. na ter. par. Węglewo, pos. kaplicę (oratorium) pryw. w pałacu szl. s. 829.
8. Dziekanowice, wieś. Kościół par. (zbud. ok. 15 lat temu star. prał-dziek. gnieź. Władysława Łubieńskiego, kons. 4 X 1763 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Marcina b., wiz. 19 XII [1766] s. 830—834.
9. Lubowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 7 I 1767 s. 834—840.
10. Jemilno, wieś. Kościół par. (wyst. ok. 8 laty nakł. Wojciecha Miaskowskiego, star. żnin., kons. w 1764 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. Narodzenia NMP, wiz. 8 I s. 840—845:
— Obraz Najśw. Maryi P. „ab antiquo gratiosa” w ołt. boc. s. 841.
— Luteranie na ter. parafii odpraw. swoje naboż. i utrzym. naucz. s. 844.
11. Pawłowo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1765 star. kant. gnieź. Krzysztofa Szembeka) pw. św. Marcina b., wiz. 9 I s. 845—848.
12. Czerniejewo, miasto (oppidum). Kościół par. (wyst. nakł. śp. Władysława Radomickiego, kasz. pozn.) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 11 I s. 849—856:
— Rakowo i Grabowo, wsie w par. Czerniejewo, gdzie luteranie odbyw. swoje naboż. i utrzym. naucz. s. 854—855.
a. Kaplica (oratorium) publ., zbud. w form. kościoła za miastem, pw. Wszystkich Świętych s. 855:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. kaplicy.
b. Kaplica (oratorium) pryw. w kurii czerniejewskiej (Jadwigi z Radomickich Koźmińskiej, chor. wschow.) s. 855.
13. Marzeńino i Marzenin, wieś. Kościół par. „ruinosa” pw. św. Mikołaja b., wiz. 14 I s. 856—862.
14. Jarząbkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 16 I s. 862—867:
— Figura P.J. Ukrzyżowanego „gratiosa” w ołt. kaplicy s. 862.
— Patrzymowo i Potrzonowo, w. na ter. par. Jarząbkowo, w kt. luteranie urządz. swoje naboż. s. 866.
15. Grzybowo, wieś. Kościół par. (wyst. przed ok. 10 laty nakł. kol. Stanisława Ottona Trąbczyńskiego) pw. św. Michała arch., wiz. 19 I s. 867—871.
16. Witkowo, miasto (oppidum). Kościół par. (odn. przed kilku laty star. prob. Piotra (Ksawerego) Rulewicza) pw. św. Mikołaja b., wiz. 22 I s. 871—875:
— Figura P.J. Ukrzyżowanego „gratiosa” w ołt. boc. s. 871.
— Luteranie na ter. parafii odbyw. swoje naboż. i utrzym. naucz. s. 874.
a. Bożnica żyd. w mieście s. 874.
17. Niechanowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 25 I s. 875—880:
— Nowawies i Drachowo, wsie w par. Niechanowo, gdzie luteranie odpraw. swoje naboż. i utrzym. naucz. s. 879.
18. Kędzierzyno, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1719 nakł. a-bpa S. Szembeka, po spaleniu się poprz.) pw. św. Andrzeja ap., wiz. 26 I s. 880—885.
19. (Gnesna — civitas). Parafia św. Wawrzyńca. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. zew. murów miasta, wiz. 29 I s. 885—891:

- Obraz NMP z Dzieciątkiem Jezus „gratiosa” w ołt. w. s. 886.
- a. Gorowo, wieś. Parafia z kościołem pw. Nawiedzenia NMP (zbud. przed ok. 20 laty star. prob. Świtalskiego), afil. do par. św. Wawrzyńca, wiz. 29 I s. 889—890:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. s. 889.
20. (Gnesna — civitas). Parafia Trójcy Św., zmien. prepozytura par. Kościół par. pw. Trójcy Św. wew. murów miej., wiz. 31 I 1767 (dekr. ref. nie ma) s. 891—934:
— Kol. mansjonarzy eryg. 26 III 1554 s. 900.
- a. Klasztor Franciszkanów Konw. w mieście s. 913.
- b. Konwent Klarysek w mieście s. 913.
- c. Prepozytura prosta (w pos. Miechowitów) z kościołem pw. św. Jana Chrzc., daw. szpit., na Przedm. Grzybowo (zastrz. wiz. a-bpa) s. 913—914.
- d. Bożnica i szkoła żyd. przy ul. Stelmaskiej, poza Bramą Toruńską s. 914.
- e. Kaplica (oratorium) publ. pw. św. Krzyża zew. Przedm. Grzybowskiego (w rękach Bożogrobców) s. 914:
— Figura P.J. Ukrzyżowanego „gratiosa” w ołt. w kapł.
- f. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. poza Bramą Toruńską s. 914—920.
— Dok. erek. prep. uległ znisz. w ratuszu gnieź. podczas pożaru miasta s. 914.
- g. Prebenda z kaplicą (oratorium) pw. św. Mikołaja b. na przedmieściu (fund. w r. 1580 przez miesz. gnieź. Feliksa Papieża, eryg. w 1597 przez a-bpa Karnkowskiego), wiz. 8 II [1767] s. 920—923.
21. Wrzesnia, miasto (oppidum), zmien. prepozytura par. Kościół par. (13 ołtarzy) pw. Wniebowzięcia NMP i św. Stanisława b. (brak dat. szczeg. i dekr. ref.) s. 923—934:
- a. Luteranśki dom modlitwy poza miastem s. 932.
- b. Synagoga, żyd. w mieście s. 932.
- c. Kaplica (oratorium) publ. pw. św. Krzyża (wyst. w polu przed r. 1712) w kszt. kościoła s. 932.
- d. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Ducha Św. (za miastem) s. 932—934.
- V. Dekanat gnieźniński św. Michała czyli zbarski s. 935—987:
1. (Gnesna — civitas). Parafia św. Michała. Kościół par. pw. św. Michała arch. zew. murów, na przedmieściu, wiz. 11 II [1767] s. 935—941:
— Szpital zw. Lazaret, nie pos. włas. kaplicy s. 940.
2. Strzyżewo, wieś. Kościół par. (zbud. ok. 40 laty nakł. Klarysek gnieź.) pw. św. Tomasza Becketa, wiz. 12 VI [1767] s. 941—947.
3. Wylatowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., zrujn., wiz. 22 VI s. 947—952; zapow. dekr. ref. (s. 952) nie ma:
- a. Nowy kościół par. — na miejscu, w kt. daw. stała kaplica (oratorium) pw. św. Rozalii dz. — w bud., nakł. op. trzem. Michała Kosmowskiego s. 947.
4. Kamieniec, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1724 star. kan. reg. Jana

- Cieńskiego, kons. 27 X 1726 sufr. gnieź. Kraszkowski) pw. św. Jakuba ap., wiz. 24 VI s. 952—956; zapow. (s. 956) dekr. ref. nie ma:
 — Obraz św. Józefa „gratiosa” w ołt. kaplicy s. 953.
- a. Ręka w czyno, wieś. Parafia bez kościoła wciel. przed r. 1720 do kamienieckiej s. 956.
5. Orcho wo, wieś. Kościół par. (fund. pierw. we w. Wola przez dziedz.—braci Mikołaja, Jana i Stanisława 23 X 1369, w r. 1446 przenies. do Orcho wa) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 25 VI s. 956—960:
 a. Wola, w. „deserta” na ter. par. Orcho wo, mająca kaplicę (oratorium) publ. pw. św. Mikołaja b., na miejscu daw. kościoła par. s. 959—960.
6. Linowiec, wieś. (Parafia pod zarz. prob. z Orcho wa). Kościół par. nowy pw. św. Marcina b., wiz. 25 VI s. 960—961; zapow. (s. 961) łącz. dekr. ref. dla Orcho wa i Linowca brak.
7. Wo ycin i Wo ycino, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1732) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 26 VI s. 961—963; zapow. (s. 963) dekr. ref. nie ma.
8. Wilczyn, miasto (oppidum). Kościół par. pw. 11 Dziewic mm., wiz. 26 VI s. 964—969; zapow. (s. 969) dekr. ref. dla kośc. par. i szpit. brak:
 a. Prepozytura wzgl. prebenda szpit. (eryg. przez a-bpa Spro wskiego 9 V 1460) z kaplicą (oratorium), „penitus desolata et ruinossissima”, pw. św. Krzy ża, wiz. 26 VI s. 968—969.
9. Siedlimowo, wieś. Kościół par., „ad ruinam inclinata”, pw. św. Michała arch., wiz. 28 VI s. 969—972; zapow. (s. 972) dekr. ref. nie ma.
10. Ostrową s (s), wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1718) pw. św. Jakuba ap., wiz. 29 VI [1767] s. 972—975; zapow. (s. 975) dekr. ref. brak.
11. Kleczewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 1 VII [1767] s. 975—980; zapow. (s. 980) dekr. ref. nie ma:
 — Obraz M.B. Bolesnej „gratiosa” w ołt. przy kolumnie s. 976.
 a. Bo żnica żyd. w mieście s. 979.
 b. Prepozytura lub prebenda szpit. z kaplicą (oratorium) pw. św. Wa rzyńca m. poza miastem, wiz. 1 VII s. 979—980.
12. Złotkowo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1598) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 2 VII s. 980—983; zapow. (s. 983) dekr. ref. brak:
 — Obraz Najśw. Maryi P. „ex antiquo gratiosa” w ołt. gł. s. 980.
13. Budziszław, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1748) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 3 VII s. 983—986; zapow. (s. 986) dekr. ref. nie ma.
14. Ostrowite, wieś. Kościół par. (odn. ok. 10 lat temu przez prob. Franciszka Podgórnego) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 4 VII [1767] s. 986—987; brak końca spraw. i dekr. ref.

Współcz. topogr. indeks zwiz. parafii wklej. na s. 991—993.

Pocz. formuły stos. przy ewent. wypisie dokumentacji z księgi s. 993.

Nowy spis zwiz. parafii, wyk. na 3 kartach maszynopisu, dokl. po s. 994.

19

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 19.**

[2. Tyt. nad.] Środkowa połowa akt wizytacji **generalnej** kościołów

i kaplic **Dekanatu Gnieźnieńskiego Św. Trójcy**, przeprowadzonej w styczniu 1767 roku przez prałata Antoniego Michała Wyczałkowskiego³³.

[4. Opis zew.] Łac.— 2° (36,6×23 cm).— Stron (świeżo policzb.) 32.— Poszyt akt, owin. bibułą, znajd. się luźno w tecz. kart., obłoż. pap.

[5. Syg. daw.] ACons. E 50 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. tecz.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 50 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na s. 1).— E 50 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — nakł. na obwol.).

[6. Uwagi] Mamy tu do czynienia z częścią brulionu czy raczej niewierzytelionego odpisu syg. 18. Z tego względu spostrzeżenia wypowiedziane w paralelnym punkcie 6 poz. 18 odnoszą się w znacznej mierze do niniejszej.— Z duktu pisma widać, że kopii dokonywał ks. M. Siemieński.— Na kartce maszynopisu, naklej. na 2 s. teczki, znajduje się nowy spis 10 parafii dek. Św. Trójcy, których akta ocalały z wykonanej kopii.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

1. **Łubowo**, wieś. Kościół par. — spraw. wiz. bez pocz. i cały dekr. ref. s. 1—3.
2. **Jemilno**, wieś. Kościół par. (wyst. przed ok. 8 laty nakł. Wojciecha Miaskowskiego, star. zniń., kons. w 1764 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. Narodzenia NMP, wiz. 8 I [1767] s. 3—6:
— Obraz Najśw. Maryi P. „ab antiquo gratiosa” w ołt. boc. s. 4.
— Luteranie na terenie parafii odpr. swoje naboż. i utrzym. naucz. s. 6.
3. **Pawłowo**, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1765 star. kant. gnieź. Krzysztofa Szembeka) pw. św. Marcina b., wiz. 9 I s. 6—9.
4. **Czerniewo**, miasto (oppidum). Kościół par. (wyst. nakł. śp. Władysława Radomickiego, kasz. pozn.) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 11 I s. 9—15:
— Rakowo i Grabowo, wsie w par. Czerniejewo, gdzie luteranie odbyw. swoje naboż. i utrzym. naucz. s. 13.
a. Kaplica (oratorium) publ., zbud. za miastem w form. kościoła, pw. Wszystkich Świętych s. 14.
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. tej kaplicy s. 14.
b. Kaplica (oratorium) pryw. w pałacu czerniejewskim (Jadwigi z Radomickich Koźmińskiej, chor. wschow.) s. 14.
5. **Marzeńino i Marzeńin**, wieś. Kościół par. „ruinosa” pw. św. Mikołaja b., wiz. 14 I s. 15—18.
6. **Jarząbkowo**, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 16 I s. 19—22:
— Figura P.J. Ukrzyżowanego „gratiosa” w ołt. kaplicy s. 19.
— Patrymowo i Potrzonowo, w. na ter. par. Jarząbkowo, w kt. luteranie urządz. swoje naboż. s. 22.
7. **Grzybowo**, wieś. Kościół par. (wyst. ok. 10 laty nakł. dziedz. Stanisława Ottona Trąbczyńskiego) pw. św. Michała arch., wiz. 19 I s. 22—25.

³³ Por. przyp. 28.

8. Witkowo, miasto (oppidum). Kościół par. (odn. przed kilku laty star. prob. Piotra (Ksawerego) Rulewicza) pw. św. Mikołaja b., wiz. 22 I s. 25—28:
— Figura P.J. Ukrzyżowanego „gratiosa” w ołt. boc. s. 26.
— Luteranie w parafii odpraw. swoje naboż. i utrzym. naucz. s. 27.
a. Bożnica żyd. w mieście s. 27.
9. Niechanowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 25 I s. 28—31:
— Nowawies i Drachowo, wsie w par. Niechanowo, gdzie luteranie urządz. swoje naboż. i utrzym. naucz. s. 31.
10. Kęndzierzyno, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1719 nakł. a-bpa S. Szembeka, po spaleniu się poprz.) pw. św. Andrzeja ap., wiz. 29 I [1767]
— brak końca spraw. i dekr. ref. s. 31—32.

20

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 20.**

[2. Tyt. or.] **Visitatio generalis Archidiaconatus Camenen[sis] vigore specialis commissionis celmi ppis, excellentmi illrmi ac rndmi domini, dni Vladislai Alexandri Pomian à Lubna Łubieński³⁴, Dei et Aplicae Sedis graa archieppi Gnesnen[sis], legati nati, Regni Poloniae et MDLithae primatis primiq. ppis, per perillrem, revmum dnum Ludovicum Josephum de Mathy³⁵, prothonotarium aplicum, sae thae et ju. doctorem, Ecclesiarum Metropolitanae Gnesnen[sis], Cathlis Posnanien[sis] et Insignis Collegiatae Crusvicien[sis] cancum, judicem surrogatum Gnesnen[sem], parlis Costen[sis] praeptum, visitatorem g[e]n[er]alem, anno, quo visitavit nos Oriens ex alto 1766to inchoata et subsequenti anno, videlicet 1767mo continuata, in continuatisq. ecclejs intro expressis expedita.**

[4. Opis zew.] Łac.— 2° (31×19,5 cm).— Stron XXII, 1014; str. czyste: II, IV, XXI—XXII, 996, 999—1014.— Oprawa współcz. w skórę, podnisz. Złoc. brzegów wytarte, pozostał tylko czerw. podkład.

[5. Syg. daw.] ACons. E 42 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 42 (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na s. I).— E 42 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — na s. I, dwóch nakł. na grzb. i obwol.).— Mathy (w. XIX — atr. na I s. okł. i grzb.).

[6. Uwagi] Że mamy tu do czynienia z wiz. generalną, świadczy

³⁴ Zob. przyp. 30.

³⁵ Ludwik Józef Mathy (1725—1802), dr teol., ob. prawa i med., akt. protonotariusz ap., kanonik gnieźnieński, poznański, kruszwicki, surogat Konsystorza Gen. w Gnieźnie, prepozyt par. Kościan itd.; potem biskup tyt. tanazyjski (od 1779) i sufragan poznański. (Korytkowski P, II 602—606.— Nowacki, II 191.— AAG. AAG. Wiz. 20).

tytuł księgi, 5 dokumentów związanych z formalną stroną przeprowadzania lustr. (s. V—XVII), dekrety ref. wyst. przez prał. Mathy, wiele cytatów w tekście.— A-diak. kamiński składał się w owym czasie z 5 dekanatów: nakielskiego, łobżenickiego, wiecborskiego, tucholskiego i człuchowskiego. Trzy pierwsze leżały w Wielkopolsce, na północnym skraju woj. kaliskiego (od r. 1764 już w nowym woj. gnieźnieńskim), w pow. nakielskim (s. 913—914). Dwa ostatnie znajdowały się w Prusach Król. i woj. gdańskim (s. 915).— Wiz. Mathy zlustrował spokojnie dek. nakielski (s. 1—257, łobżenicki (s. 258—639), wiecborski (s. 639—913) — bez kolegiaty w Kamieniu oraz kościołów i kaplic od niej zależnych, którą a-bp Łubieński zastrzegł sobie lub in. wizytatorowi (s. VIII) — a także cztery parafie z dek. tucholskiego (s. 913—994). Dowiedziawszy się o śmierci prymasa (w Warszawie 20 VI 1767 — s. 993—994), przerwał na dniu 23 VI tr. czynności wiz. W następstwie tego nie posiadamy drugiej części akt tej najobszerniejszej i wzorowej wizytacji archidiecezji. Nazwy parafii, filii oraz kaplic publ. o bu nie z wiz. dekanatów, wzięte pewnie z daw. ksiąg wiz. i podane w konspekcie organizacji terytorialnej a-diak. kamińskiego (s. XVIII—XX), pomieściłem w cz. B nin. pozycji.— Wprawdzie L. Mathy wizytował archidiakoniat w oparciu o tę samą instrukcję wiz., co in. współcz. lustratorzy, atoli jego notariusz, ks. Antoni Dominik KołECKI (s. 995), wykonał dokumentację (na papierze z filigranami) nadzwyczaj umiejętnie i starannie. Sprawozdania wiz. i dekrety ref. są w księdze b. obszernie. Wprowadzenie do opisu każdej parafii uwzględnia najpierw uwierz. odpisy poprz. wizytacji archidiakonatu, które lustratorowi dano do wglądu, a nast. sprawę fundacji, erekcji i konsekracji kościoła. Na pocz. sprawozdań lustrator prawie zawsze powołuje się na 3 wizytacje: archidiakońskie Trebnica z l. 1652—1653 (wyżej syg. 5) i Jezierskiego z r. 1695 (poz. 6) oraz generalną, obec. zaginioną, sufr. gnieź. Antoniego Stefana MdzeWskiego z l. 1713—1714. W samym zaś tekście zacytowano je o wiele więcej razy. Chyba błędnie na s. 78 umieszczono wiz. Trebnica pod r. 1651, a na 258 i 359 lustr. Jezierskiego pod 1693. Akta wiz. archidiakońskiej a-diak. i of. kam. Jana à Gleisen Dorengowskiego z r. 1616, obec. zaginionej, oglądał nasz lustrator w odpisie dla par. Sadki (s. 1) i Dźwierszno (s. 612—613). Była ona o tyle ważną, że dekrety ref. do niej, zatwierdzone w Łowiczu 30 I 1617 przez a-bpa Gembickiego, stały się wkrótce uchwałami synodu kamińskiego, przepr. dla duchowieństwa tegoż okręgu przez delegata prymasa, kan. włoc. i pozn. Adama Rogaczewskiego (s. 743, 771, 799). Akta omaw. lustracji cytują również (s. 396, 822) obec. zaginioną wizytację generalną tegoż archidiakonatu, odpraw. w l.

1727—1728 przez prep. gnieź. Aleksandra Filipa Kołodzkiego.— Sprawozdania nin. księgi są bogatą kopalnią do dziejów luteranizmu, którego wyznawcy stanowili na tym terytorium nieraz połowę ludności. Zawierając w sobie tabele ludności katolickiej i różnowerczej z każdej wsi poszcz. parafii opis. akta mają znaczną wartość dla badań demograficznych.— Szczeg. ciekawie muszą się przedstawiać akta samego Konsystorza For. w Kamieniu, do których często wciągano (jak widać z naszej księgi) materiały dot. tak samych protestantów, jak też dokumentację z wiz. a-diak. kam. Obchodziłyby nas zwł. treść wiz. zaginionych.— Wśród drobniejszej treści rękopisu można jeszcze przypomnieć pocz. wykaz dekanatów, parafii, filii kaplic publ. i pryw. archidiaconatu (s. XVIII—XX), zasygnalizować podany porządek nabożeństw w kościołach par. Zakrzewo (s. 449—452), wskazać, że pośród obrazów łaskami słynących w terenie znaczną ilość stanowią M.B. Częstochowskiej, sprostować, iż opl. pieczęć Mathy'ego z r. 1760 wcale nie jest wizytatorską, jak po wielokroć meldują zapisy w księdze (np. s. 60, 81).— Dokumentacja księgi, która jest starannie wyk. czystopisem, pewnie dlatego jest taka pozytywna, że wizytator bez pośpiechu odwiedzał kan. parafie, biorąc czasem tylko 2 w miesiącu, wskutek czego jego sekretarz mógł wszystko powoli opisać.— Rękopis posiada dzienną chronologię podróży wiz., którą przenieśliśmy do cz. B sygnatury — Uwierzytelnienie akt podpisami lustratora i notariusza oraz pieczęć opl. prał. Mathy znajduje się na s. 994—995.— Wspólcz. alf. indeks zwiz. parafii, z zaznaczeniem ich pocz. stron w księdze, figuruje na s. 997—998.— Jakkolwiek L. Mathy złożył swą księgę do Arch. Kons. Gnieź., przechowywanego się w ogólnym Arch. Kap. Metr. w Gnieźnie (s. 995), potrafił ją po 10 latach (straconego pod wzgl. kościelnym pontyfikatu Podoskiego) stamtąd wydostać i drogo sprzedać przez dedykowanie dopiero drugiemu po W. Łubieńskim prymasowi — Ostrowskiemu (1777—1784, s. V—VI).— W księdze znajdują się dość liczne podkreślenia miejscowości, dokonane czar. oł. przez badaczy ost. dziesięcioleci.— Niepotrzebnie wykonaną na dole czar. oł. foliację rękopisu zniósłem we wrześniu 1975 r. przy jego opracowywaniu.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

Wiz. L.J. Mathy dedykuje (po r. 1777) akta prym. A.K. Ostrowskiemu s. V—VII.

A-bp W.A. Łubieński deleguje (Skierniewice, 21 II 1765) prał. Mathy do przeprowadzenia wizytacji gen. archidiaconatu kamieńskiego („Instrumentum [...] ad visitandum Archidiaconatum Camenen[sem...]”), kop. dok. s. VII—IX.

Prym. Łubieński uwierzytelnia (21 II 1765) pytania wizytacyjne („Inquirenda, videnda in actu visitationis...”), odp. dok. s. X—XIII.

Kan. Mathy wydaje (Gniezno, 7 I 1766) okólnik przedwizytacyjny do duchowieństwa a-diaconatu kamińskiego („Literae innotescentiales...”), kop. dok. s. XIII—XVII.

Kap. wizytacji ks. W. Sadowski dokonuje (25 I 1766) publikacji wspom. okólnika („Intimatio innotescentialium...”) s. XVII.

Schemat organizacyjny a-diaconatu kamińskiego poprzez 5 dekanatów: nakielski, łobzenicki, wieciborski, tucholski, człuchowski, a w nich kościołów i kaplic s. XVIII—XX.

I. Dekanat nakielski s. 1—257:

1. Sadki, wieś; prob. nazywa się prepozytem. Kościół par. (zbud. w r. 1749 nakł. kol. Wojciecha hr. z Bnina Bnińskiego, kasz. kow.) pw. św. Wojciecha b., wiz. 27 II 1766 s. 1—32:
 - Kr. August III Sas przelewa prawo patronatu (Warszawa, 28 I 1761) na Konstantego Bnińskiego. star. murz. (odp. dok.) s. 2—5.
 - Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. bocz. s. 8.
 - Luteranie odpr. swoje naboż. w domu pryw. w pierw. cz. wsi Radzicz s. 29.
 - a. Samostrzele, w. w par. Sadki, gdzie w pałacu (K. Bnińskiego) znajd. się kaplica (oratorium) pryw. s. 30.
2. Nakło, miasto (civitas); prob. nosi tyt. prepozyta. Kościół par. „ruinosa” pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 6 III [1766] s. 32—57:
 - Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. kaplicy kośc. s. 36.
 - Olszówka i Karnowko, wsie na ter. par. Nakło, w kt. luteranie odbyw. swoje naboż. s. 52.
 - Żydzi pos. w mieście pryw. dom modlitwy i cmentarz s. 53.
 - a. Kościół pw. św. Stanisława b. na przedmieściu (zbud. star. akt. prob. Jana Złotnickiego), daw. parafialny s. 53—54.
 - b. Po kaplicy (capella) pw. św. Krzyża, stoj. w środku miasta, został tylko cmentarz s. 54.
3. Dębowo i Dembowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 13 III s. 57—77:
 - Dębionko i Dębionek, w. w par. Dębowo, gdzie luteranie urząd. swoje naboż. s. 73—74.
4. Glesno i Glisno, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1747 nakł. kol. Kazimierza i Konstancji z Kruszyńskich małż. Korytowskich, star. grab.) pw. św. Jadwigi ks., wiz. 19 III s. 78—100:
 - a. Radzicz i Radzic, druga cz. wsi na ter. par. Glesno, w kt. luteranie mają świąt. s. 95—96.
5. Wysoka, miasto (oppidum). Kościół par., daw. pod zarz. duch. diec., od r. 1729 prepozyturalny Kanoników Reg. Lat. (wyst. przez konw. z Lubrańca, kons. 30 X 1729 sufr. gnieź. Kraszkowski) pw. św. Marcina b., wiz. 27 III [1766] s. 100—128:
 - Obraz św. Walentego m. „gratiosa” w ołt. bocz. s. 104.
 - a. Mosciska, w. w par. Wysoka, niegdyś ośrodek oddz. parafii, ink. 30 I 1617 do wysockiej; tu w pałacu Józefa Lutomskiego znajd. się kaplica (oratorium) pryw. (z ok. r. 1761) s. 122—123.

- b. W samej Wysoce, przy ul. Gnatowo, stała kiedyś kaplica (oratorium) publ. pw. św. Walentego m. s. 123.
— Rudna, w. na ter. par. Wysoka, gdzie luteranie odpr. swoje naboż. s. 123—124.
6. Smiełowo, wieś. Kościół par. „ruinosa” pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 12 IV [1766] s. 128—163:
- Skorka i Skurka, w. Filia par. Śmiłowo z kościołem „ruinosa” polut., wciel. do niej w r. 1645 s. 148—151.
 - Pleciemini i Plecimin, w. Filia par. Śmiłowo z kościołem „ruinosa” poprot., włącz. do niej w r. 1645 s. 152—154.
 - Kaczory, w. Filia par. Śmiłowo z kościołem „ruinosa” polut., ink. do niej w r. 1645 s. 154—156.
- Wspom. 3 kościoły, po wypędzeniu z nich ministrów heret., włącz. do par. Śmiłowo 28 IV 1635 kr. Władysław IV. Dok. wpis. do akt grodz. nakł. 26 V 1732 s. 148.
7. Morzewo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1756 nakł. kol. Jana Grabowskiego, kasz. gdań.) pw. Trójcy Św., Najśw. Maryi P., św. Andrzeja ap. i św. Agnieszki pm., wiz. 23 IV s. 163—181:
— Parafia wydz. z miasteczkiej. Dok. fund. z r. 1612 wciągn. tr. do akt grodz. bydż. a pod d. 16 VI 1636 do akt grodz. nakł.; dok. erek. z r. 1613 wpis. do akt grodz. pozn. w d. 7 VII 1736 s. 164.
- Dziembowo, w. w par. Morzewo, pos. kaplicę (oratorium) przyw. we dworze s. 178.
8. Miasteczko, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Wszystkich Świętych (wyst. w r. 1726), wiz. 29 IV [1766] s. 181—206:
— Grabowo i Grabiona, wsie na ter. par. Miasteczko, w kt. luteranie mają swego min., 2 naucz. i urząd. naboż. s. 201.
9. Krostkowo, wieś. Kościół par. „ruinosa” pw. św. Mikołaja b., wiz. 10 V [1766] s. 206—223:
- Białosliwie, w. w par. Krostkowo, mająca kaplicę (oratorium) przyw. w pałacu szl. s. 220.
 - Dęboko, w. na ter. par. Krostkowo, gdzie znajd. się (od ok. 1755 r.) kaplica (oratorium) przyw. w majątku Kanoników w Reg. Lat. z Wy- (oratorium) przyw. w miejsc. dworze s. 220.
 - Rzeszkowo i Rzeszkowo, w. w par. Krostkowo, w kt. ist. kaplica (oratorium) przyw. w miejsc. dworze s. 220.
- We wsi Rzeszkowo znajd. się cmentarz luterski s. 260.
10. Kosztowo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1745 nakł. kol. Józefa Ottona Trąbaczynskiego) pw. św. Anny, wiz. 17 V s. 223—239:
- Niezuchowo i Niezuchowo, w. na ter. par. Kosztowo, pos. kaplicę (oratorium) przyw. (od ok. 1695 r.) we dworze s. 237.
11. Wyrzysk, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1738 nakł. dziedz. Mikołaja z Werbna Rydzynskiego, kons. 31 V 1744 przez sufr. pozn. Kierskiego) pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 26 V [1766] s. 239—257:
— Luteranie mają w Wyrzysku cmentarz, a Żydzi szkołę s. 253.

II. Dekanat łobżenicki s. 258—639:

1. Łobżenica, miasto (oppidum), up. prepozytura par. Kościół par. (zbud. wg trad. za kr. Mieczysława II) pw. Trójcy Św., wiz. 4 VI [1766] s. 258—296:

- Obraz M.B. Częstochowskiej „gratiosa” w ołt. kaplicy kośc. s. 262.
- a. Kaplica (oratorium) publ. w mieście pw. św. Anny (zbud. star. poprz. prep. Wojciecha Berent'a) s. 283.
 - b. Luchowo, w. w par. Łobzenica, gdzie daw. był kościół filialny s. 284—285.
 - c. Liszkowo Major i Łyzkowo, w. na ter. par. Łobzenica, w kt. ist. kaplica (oratorium) dworska s. 285.
 - d. Rezydencja Bernardynów w mieście (eryg. 12 VI 1680 przez a-bpa Wydźgę) z kościołem pw. św. Szczepana m. s. 285—286.
 - e. Konwent Bernardynów (w Górcie) za miastem (fund. w r. 1636 przez Zygmunta Raczyńskiego, sędz. ziem. nak., eryg. tr. przez a-bpa Wężyka) z kościołem, daw. fil., pw. Najśw. Maryi P. s. 286—287:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w gł. ołt. kośc. s. 286.
2. Gromadno, wieś. Kościół par. (wyst. przed 20 laty nakł. kol. Jana Seweryna z Kitnowa Kitnowskiego, chor. pom.) pw. św. Jakuba ap., wiz. 21 VI [1766] s. 296—318:
 - a. Falmierowo i Falmirowo, w. w par. Gromadno, pos. kaplicę (oratorium) pryw. w pałacu szl. (z ok. r. 1747, a może nawet 1632) s. 313—314.
 3. Sławianowo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1712 star. prob. Tomasza Baraszkiewicza) pw. św. Jakuba ap., wiz. 1 VII [1766] s. 318—335:
 - a. Skic, w. Filia par. Sławianowo z kościołem „ruinosa” pw. św. Andrzeja ap. s. 331—332.
 4. Głupczyn, wieś. (Parafia utw. z krajeńskiej 2 IV 1588 przez a-bpa Karnkowskiego i powt. 22 I 1671 przez prym. Prażmowskiego). Kościół par. (wyst. w r. 1588 nakł. Andrzeja z Kościelca Kościeleckiego, op. bledz.) pw. Trójcy Św., wiz. 9 VII s. 335—358:
 - a. Paruszka, w. Filia par. Głupczyn z kościołem poprot. „ruinosa” pw. św. Filipa (ap.) s. 353—354.
 - b. Sokolna i Sokolno, w. Filia par. Głupczyn z kościołem połut. „ruinosa” pw. św. Jakuba ap. s. 355.
— Luteranie nadal korzystają z cmentarzy w Paruszcze i Sokolnie s. 355.
 - c. Stare, w. na ter. par. Głupczyn, mająca kaplicę (oratorium) pryw. (z ok. r. 1759) w pałacu Andrzeja i Juliany z Komiroskich małż. Gostomskich, podk. malb. s. 352.
 5. Krajenka i Kraienka, miasto (oppidum). Kościół par. (spalony z miastem 9 III 1688, odb. star. prob. Adama Olczyńskiego w r. 1697) pw. św. Anny i św. Mikołaja b., wiz. 17 VII s. 359—401:
 - a. Prepozytura szpit. z nowym kościołem pw. św. Katarzyny pm. za miastem s. 384—393.
 - b. Piecewa i Piecewo, w. Filia par. Krajenka z kościołem poprot. „ruinosissima et desolatissima” s. 394—395.
— Luteranie pos. w Krajence cmentarz i naucz., kt. odpr. naboż. s. 394.
— W Piecewie protestanci korzystają z cmentarza, mają naucz., kt. też urządza naboż. s. 394—395.
 - c—d. Tarnowka i Ossowka, wsie w par. Krajenka, gdzie świąt. luterzańskie zostały zburzone na mocy dekr. dziedz. Józefa Dzia-

- łyńskiego z 3 III 1732; protest. jednak utrzym. omentarze, naucz. i naboż. s. 395.
- e. Humer i Hamer, w. na ter. par. Krajenka, w kt. świąt. luteranśka uległa pożarowi; ale protest. zachow. omentarz, naucz. kt. odpr. naboż. s. 395—396.
- f. Bożnica żydowska w mieście (z ok. r. 1727) s. 396.
6. Zakrzewo, wieś; prob. zwą prepozytem. Kościół par. (zbud. w r. 1710 star. prob. Wojciecha Stanisława Lipowicza, kust. kol. kam.) pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 29 VII [1766] s. 401—463:
- a. Wisniówka, w. Filia par. Zakrzewo z kościołem pw. św. Marcina b. s. 438—440.
- b. Potulice, w. Filia par. Zakrzewo z kościołem „ruinosa” pw. św. Stanisława s. 440—443.
- c. Głomsk, w. Filia par. Zakrzewo z kościołem pw. św. Michała arch. s. 443—447.
- d. Lipka, w. Filia par. Zakrzewo z kościołem pw. św. Anny i św. Wawrzyńca m. (rewind. z rąk heret. 17 V 1699) s. 447—449.
- „Ordo devotionis et obligatio missarum in ecclesia parli Zakrzovien[si] et eidem annexis quatuor filialibus peragendarum” s. 449—452.
7. Złotowo, miasto (oppidum); prob. nosi tyt. prepozyta. Kościół par. (wyst. w r. 1664 nakł. kol. Andrzeja Karola Grudzińskiego, woj. pozn., kons. 25 VIII 1669 przez sufr. żmudz. Święcickiego) pw. Wniebowzięcia NMP, św. ap. Andrzeja i Piotra oraz św. Anny, wiz. 13 VIII [1766] s. 463—514:
- a. Kaplica (oratorium) publ. wzgl. kościół za miastem pw. św. Rocha w. s. 503—506.
- b. Świąt. protest., zbud. w mieście ok. r. 1642, została zburzona w r. 1721; luter. zachow. omentarz s. 506—508.
- c. Bożnica żydowska (z ok. r. 1699) i omentarz s. 508—509.
8. Buczek Major, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1730 nakł. rodz. Grabowskich) pw. Trójcy Św., wiz. 10 IX [1766] s. 515—548:
- a. Buczek Minor, w. w par. Buczek W., pos. kaplicę (oratorium) pryw. w pałacu Grabowskich (z ok. r. 1734) s. 537—538.
- b. Dybrzno, w. Filia par. Buczek W. z kościołem pw. Niep. Poczęcia NMP (wyst. nakł. Andrzeja Grabowskiego, kasz. chełmiń.) s. 538—542.
- Żydzi mają we wsi Dybrzno szkołę, naucz. i omentarz s. 542.
9. Sypniewo, wieś. Kościół par. „antiqua [...] ruinosa” (rewind. kiedyś z rąk arian, kons. 26 II 1669 przez sufr. kuj. Gianotti) pw. Ścięcia św. Jana Chrzc. i św. Katarzyny pm., wiz. 27 IX s. 548—568:
- Radońsk i Radomsk oraz Jazdrawa. wsie na ter. par. Sypniewo, w kt. luteranie pos. naucz., naboż. i omentarze s. 564—565.
10. Radownica, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1744 nakł. dziedz. Idziego ab Osten Sakin, podk. król.) pw. św. Barbary pm., wiz. 12 X [1766] s. 568—595:
- a. Gorzyna i Gurzna, w. w par. Radownica, w kt. znajd. się kaplica (oratorium) pryw. we dworze s. 584.
- b. Krzywawies. Filia par. Radownica z kościołem polut., „antiqua, ruinosa” s. 585—586.
- c. Kamien i Kamień, w. Filia par. Radownica z kościołem poprot., upadłym s. 586—588.

- d. Grudna, w. Filia par. Radownica z kościołem polut., upadłym s. 588—590.
— Wspom. 3 kościoły odebrano luteranom w r. 1701 s. 588.
- e. Lendyk, w. na ter. par. Radownica, gdzie w r. 1709 zburzono protestantom kaplicę (oratorium) publ. i wypędzono pred. s. 590.
— Mimo to luteranie w większości wsi tej par. zach. cmentarze, szkoły, naucz., kt. urząd. naboż. s. 585—592.
11. Bługowo, wieś; daw. filia par. Łobzenica (s. 277). Kościół par. (zbud. nakł. kol. Józefa z Radoliny. Radolińskiego, podk. wschow.) pw. św. Jakuba ap. i Wniebowzięcia NMP, wiz. 30 X [1766] s. 595—612:
a. Tłukom, w. w par. Bługowo, pos. kaplicę (oratorium) pryw. (z ok. r. 1761) we dworze Pawła Łakińskiego s. 608—609.
12. Dzwierzszno, daw. miasto (oppidum), obec. wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1741 star. prob. Piotra Chwaliszewskiego) pw. św. Mikołaja b., wiz. 10 XI [1766] s. 612—639:
— Witrogoszcz, Dziektarnia i Maławies, wsie na ter. par. Dzwierzszno, w kt. luteranie zachow. cmentarze, szkoły, naucz. i naboż. s. 633—634.

III. Dekanat wieciborski s. 639—913:

1. Runowo i Ronowo, wieś (Parafia eryg. 14 XII 1622). Kościół par. (zbud. w r. 1607 nakł. kol. Jana Orzelskiego, kasz. rog., star. kośc., kons. 4 II 1660 przez sufr. kij. Gianotti) pw. Trójcy Św., wiz. 1 XII [1766] s. 639—659:
— Obraz P.J. Bolesciwego „gratiosa” w ołt. bocz. s. 642.
2. Węcborg i Węcburg, miasto (oppidum). (Parafia fund. przez dziedz. Sędziwoja 28 X 1405). Kościół par. (w bud. nakł. kol. Józefa Remigiana (ojca) i Aleksandra Hilarego (syna) Potulickich, woj. czern., star. borz.) pw. św. Szymona i Judy ap. oraz św. Jana Chrzc., wiz. 11 XII [1766] s. 659—692:
— Obraz M.B. Częstochowskiej „miraculosa” w ołt. kapł. (zakrystii) s. 660.
a. Wielewicz i Wielewic, w. Parafia z kościołem pw. św. Jakuba ap., afil. 7 V 1738 do Węcborga s. 677—681.
b. Kaplica (oratorium) publ. za jez. wieciborskim pw. św. Katarzyny (pm.), „desolatissimum” s. 685.
c. Kaplica (oratorium) pryw. na Zamku Węciborskim s. 685.
— Pęperzyn, Witonia, Nowy Dwór, Smiełowo, wsie na ter. par. Węcborg, w kt. luteranie pos. cment. i naucz. s. 686—687.
d. Pęperzyn, w. w par. Węcborg, gdzie w r. 1740 zbór protest. rozobr. i 2 pred. wypędz. s. 687 i 714.
3. Zabartowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 3 I 1767 s. 692—717:
— Z par. Zabartowo została utw. par. Runowo s. 708.
— Obraz M.B. Częstochowskiej „gratiosa” w ołt. gł. s. 693.
a. Orle, w. Filia par. Zabartowo z kościołem „ruinosa” pw. św. Marcina b. s. 713.
b. Witosław, w. na ter. par. Zabartowo, mająca kaplicę (oratorium) pryw. (z ok. r. 1749) we dworze Józefa Krzyckiego, regim. wojsk w-pol. s. 713.

- Sitno, Roscimín, Czarłoń, wsie w par. Zabartowo, gdzie luteranie pos. nauczycieli, cmentarz i urząd. naboż. s. 714.
- c. Sitno, w. na ter. par. Zabartowo, w kt. w r. 1740 zburz. świąt. protest. i wypędz. predykantów s. 714 i 687.
4. Mrocza, miasto (oppidum); prob. nosi tyt. prepozyta. Kościół par. (odb. przed 54 laty po pożarze poprz.) pw. św. Mikołaja b., wiz. 15 I [1767] s. 717—755:
- Obraz M.B. Częstochowskiej „gratiosa” w ołt. w. s. 719.
- a. Kościół pom. pw. św. Krzyża za miastem (zbud. star. śp. Macieja Linkiewicza, miejsc. prep.) s. 742—743.
- b. Werza, w. w par. Mrocza, obec. bez kościoła; kiedyś była to oddz. parafia, włącz. 30 I 1617 przez a-bpa Gembickiego do Mroczy s. 743—744.
- c. Drzewianowo, w. na ter. par. Mrocza, daw. sam. parafia, kt. kościół pw. św. Małgorzaty pm. spalili Szwedzi s. 744—745.
- d. Werza, w. w par. Mrocza, pos. kaplicę (oratorium) pryw. w kurii Jana Grabowskiego, pułk. król. s. 745.
- e. Słupowo, w. na ter. par. Mrocza, mająca kaplicę (oratorium) pryw. w pałacu Wojciecha Łochockiego, kasztelanica dobrz. s. 746:
— Obraz „B.V. Mariae ad Nives gratiosa et miraculis clara” w ołt. kaplicy.
- Luteranie odpr. swoje naboż. w Mroczy a grzebią się we wsi Kosowo i k. młyna Chwałka s. 747.
- Żydzi odbyw. swoje naboż. w domu na przedm. a cmentarz pos. przy drodze do Nakła s. 747.
5. Slesin, wieś. Kościół par. (odb. w r. 1754 nakł. kol. Aleksandra Hilarego Potulickiego, wojewodzica czern., star. borz.) pw. św. Mikołaja b., wiz. 9 II [1767] s. 755—780:
- a. Samsieczno, w. Parafia z kościołem pw. św. Bartłomieja ap., wciel. 30 I 1617 przez a-bpa Gembickiego do par. Slesin s. 771—776:
— St. kościół rozebrano w X 1766, nowy znajd. się w bud. s. 771—772.
— Luteranie pos. naucz. i urząd. naboż. we wsiach Gliszczce i Ostrowo; w obu wym. i Samsieczonku mają cmentarz s. 776.
6. Wąweln o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1762 nakł. kol. Stanisława ze Słupów Wałdowskiego, skarb. wsch.) pw. św. ap. Filipa i Jakuba oraz św. Marii Magdaleny, wiz. 22 II [1767] s. 780—812:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. s. 782.
— Fundacja uczyn. 10 XI 1764 przez wspom. Wałdowskiego dla eryg. 2 mansjonarzy s. 791—793.
- a. Kościół niegdyś parafialny św. Jakuba ap. we wsi Wielowicz już w r. 1617 był filią Wąweln a, dopóki 7 V 1738 nie został włącz. do Więcborka s. 799—800.
- b. Wąweln o — kaplica (oratorium) pryw. w rezydencji kol. Magdaleny z Kruszyńskich Wałdowskiej, skarb. wsch. s. 803.
- c. Tuszkowo, w. w par. Wąweln o, gdzie znajd. się kaplica (oratorium) pryw. we dworze Wojciecha Chrzastowskiego, kasztelanica nak. s. 803:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. kapl.
- d. Soszno, w. na ter. par. Wąweln o, w kt. ist. kaplica (oratorium)

- pryw. (z ok. r. 1752) w pałacu Kazimierza Osłowskiego, as. sądu ziem. człuch. s. 803—804.
7. Wierzchucin, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1752 nakł. różnych dobr.) pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 20 III [1767] s. 812—829:
 - a. Łącko Major, w. Parafia z kościołem pw. św. Anny włącz. w r. 1713 przez wiz. sufr. Mdzewskiego do Wierzchucina (s. 822). Kościół fil. w bud. (star. prob. Benedykta Liśkiewicza, cyst.) s. 821—825:
 - 1° Kaplica (capella) na cment., zast. kościół s. 822.
 8. Makowski, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 4 IV [1767] s. 829—844.
 9. Pruszcz, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1735 nakł. kol. Franciszka Wałdowskiego, skarb. wsch.) pw. Narodzenia NMP, wiz. 14 IV s. 844—858:

— Bagiennica, w. w par. Pruszcz, gdzie luteranie (od ok. r. 1739) mają szkołę, naucz. i odpr. naboż. s. 855.

 - a. Kamienica, w. na ter. par. Pruszcz, w kt. Żydzi pos. bożnicę s. 856.
 10. Wałdowo, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1621 nakł. dziedz. Zakrzewskiej, kons. 3 VII 1672 a-bp Olszowski) pw. św. Mateusza ap., wiz. 24 IV s. 858—889:

— Obraz św. Anny „gratiosa” w ołt. bocz. s. 860.

 - a. Komierowo, w. Filia par. Wałdowo z kościołem (pośw. w r. 1755) pw. św. Michała arch. s. 875—877.
 - b. Łosciborz, w. w par. Wałdowo, mająca kaplicę (oratorium) przyw. we dworze Kajetana i Teodory z Dembińskich małż. Garczyńskich s. 877.
 11. Klunia, wieś; parafia pod zarz. prob. z Wałdowa. Kościół par. pw. św. Stanisława b. (wiz. 24 IV [1767], dekr. ref. wspóln. z Wałdowem) s. 877—885:
 - a. Zalesie, w. Filia par. Klunia z kościołem pw. św. Jana Chrzc. s. 883—885.
 12. Sempelborg [Sepólno Krajeńskie], miasto (oppidum); parafia w ręku Miechowitów, prob. zwie się prepozytem. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 10 V [1767] s. 889—913:
 - a. Kościół pw. św. Krzyża na przedm. (zbud. star. śp. prep. Aleksandra Grybler'a) spłonął 8 VI 1764 s. 905—906.
 - b. Kaplica (capella) pw. św. Franciszka (z Asyżu), stoj. na drugim przedm., została rozebrana w r. 1766 s. 904, 906.

— W l. 1758—1759 zakazano luteranom na ter. parafii urządzać naboż. i utrzym. nauczycieli s. 907—908.

 - c. Niechorz, w. w par. Sepólno, gdzie w r. 1740 zburz. świąt. protest. s. 687, 714.
 - d. Synagoga wzgl. bożnica żyd. w mieście. Wzm. o walkach rel. pom. Polakami a Żydami w l. 1756—1761 s. 908—909.
 13. Kamień, miasto (oppidum). Kościół kolegiacki i zarazem parafialny, kaplica (capella) publ. pw. św. Rocha w mieście oraz kościół filialny we wsi Lutowo (s. XIX) zostały zastrz. wizytacji a-bpa lub in. lustr. (s. VIII).
 14. Cerekwica Major, wieś. Kościół parafialny, znajd. się pod zarz. prob. kol. w Kamieniu, oraz jego kośc. fil. we w. Dąbrowica i Obkaszanie wiz. z tegoż powodu (tamże).

IV. Dekanat tucholski s. 916—994.

1. Jelenecz, wieś. Kościół par. (kons. w r. 1713) pw. św. Wojciecha b., wiz. 30 V 1767 s. 916—935:
 - a. Kęsowo Minor, w. w par. Jeleńcz, pos. kaplicę (oratorium) przyw. we dworze z Czapskich Stolińskiej, podk. chełmiń. (pośw. 9 XII 1766) s. 927—928.
 - b. Mendromierz Major, w. Parafia z kościołem pw. św. Stanisława b., wciel. do jeleńckiej s. 928—932.
2. Gostycyn i Gostyczyn, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1766 star. prob. Szymona Raduńskiego i nakł. Jakuba Lipińskiego, not. grodz. skarsz. oraz in. dobr., wew. nie wykoń.) pw. św. Marcina b., wiz. 9 VI [1767] s. 935—946:
 - a. Kaplica (capella) na oment., zast. kościół s. 936.
3. Tucholia i Tuchola, miasto (civitas); prob. tyt. się prepozytem. Kościół par. (zbud. nakł. ks. Świętopelka albo Krzyzaków pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 13 VI s. 946—972:

— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. boc. s. 949.

 - a. Podup. prepozytura szpit., obec. bez kościoła, kt. tu był pw. Ducha Św. s. 964—966.
 - b. Up. prepozytura szpit. z nieist. kościołem pw. św. Elżbiety, stoj. kiedyś zew. murów miej., przy Jez. Zamkowym, obok drogi do Chojnic s. 966.
 - c. Po kościele pom. pw. św. Jakuba ap., kt. stał niegdyś na przedm., akt. wieś Koszlinka, zostało tylko miejsce s. 966—967.
4. Raciąż, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 23 VI [1767] s. 972—993:

— Obraz św. Józefa „gratiosa” w ołt. boc. s. 974.

 - a. Komorze i Komorza Major, w. na ter. par. Raciąż, w kt. już nie ist. kaplica (capella) publ. (wyst. ok. r. 1677 nakł. dziedz. Michała Odrowskiego, as. sądu ziem. tuch.) s. 987—988.
 - b. Kolonia Dąbrowka, w. w par. Raciąż, gdzie dziedz. Maciej Janta Polczyński, podcz. liw., zbudował ok. r. 1766 kościół pw. św. Jana Nepomucena, kt. ma być filią Raciąży s. 988—989.
 - c. Zalno, w. na ter. par. Raciąż, mająca kaplicę (oratorium) przyw. (z ok. r. 1744) w pałacu Józefa Prusaka, kasz. gdań. s. 989—990.

Dowiedziawszy się o śmierci prym. W. Łubieńskiego (s. 993), kt. nastąpiła 20 VI 1767, prał. Mathy przerwał wiz. dek. tucholskiego. W skutek tego pozostały w nim do zwiz. parafie wzgl. nawet filie, kt. wymieniam wg brzmienia podanego w spisie na pocz. księgi:

5. Nowacerkiew	6. Pawłowo	7. Ostrowice
8. Silnen[sis]	9. Capella Czechocin	10. Lichnowo
11. Sławencin	12. Ogorzelin	13. Blumenfeldt
14. Zamarten[sis]	(s. XX).	

V. Dekanat człuchowski pozostał cały nie zwiz. Za tymże wykazem wyliczam nazwy miejscowości, nie identyfikując wśród nich parafii oraz filii, które znajdują się w drugiej części zestawu, tudzież nie odpowiadając za ich zniekształcenia werbalne:

1. Człuchow	2. Krystfeldt	3. Chojnice
4. Channyschwaldt	5. Chamerzsztain	6. Koczala

7. Baldeborg	8. Borzyszkowo	9. Konarzyn
10. Przechlewo	11. Farsztnow	12. Frydland
13. Janczenki	14. Damnice	15. Mosin
16. Lichtenchagen	17. Biskupice	18. Barkenfeldt
19. Szonfuldt	20. Peterzwoldt	21. Brzezno
22. Szonwardt	23. Rozenwoldt	24. Capella Lande-
censis
25. Chansfeldt	26. Domysław	29. Penkul
27. Lozen[sis]	28. Falkienwaldt	32. Witenfeldt
30. Starsen	31. Eckwir	35. Szczytno
33. Sampolno	34. Swornogac	38. Stegers
36. Kiałpin	37. Polenice	41. Tuchof
39. Kambsk	40. Szteinborf	(s. XX).
42. Bukoldt	43. Strzecznin	

U wierzytelnienie akt podpisami wizytatora i notariusza lustracji oraz pieczęcią opł. prał. Mathy s. 994—995.

Wspólcz. alf. indeks zwiz. parafii z podaniem pocz. stron opisów w księdze s. 997—998.